รายงานการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วชิรญา บัวศรี
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิสิทธิ์ สารวิจิตร
บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ร่วมงาน อาจารย์ประพันธ์ ปลัดปลอดภัย
กองแผนงาน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2529

160347

คำขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานของรัฐและบุคคลซึ่งได้มีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุนและให้ความสะดวกในการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงาน ดังนี้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสำนักงบประมาณซึ่งจัดเงินอุดหนุนการวิจัยให้ 30,000 บาท

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี

ศาสตราจารย์ ดร. สมพร บัวทอง

อาจารย์ จรูญ โกมลบุณย์

อาจารย์ ดร. ชุติมา เจียมศิริ

อาจารย์ จิตต์ หมวดสง

อาจารย์ เรืองชัย ชาติผดุง

อาจารย์ มนตรี ชอรัตน์

อาจารย์ บุญศรี แก้วคำศรี

อาจารย์ ปราณีต สองเมือง

อาจารย์ ทิพาพร วรรณประภา

อาจารย์ ภิญโญ อุสันโน

อาจารย์ ศรีปรุง ไชยมัน

อาจารย์ สุนันต์ เพ็งแป้น

อาจารย์ ชัยโรจน์ ชัยเนตร

อาจารย์ ชูชัย วรกุล

อาจารย์ อธึก อิศรางกูร ณ อยุธยา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

รองศาสตราจารย์ สมเกียรติ กรีทอง

รองศาสตราจารย์ ปังอร ภูวภิรมย์ชวัญ

พ.อ. จินดา หนูไชยะ ณ กาฬสินธุ์

ดร. ยุวัฒน์ วุฒิเมธี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชัย แก้วลำภู

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมพงษ์ องอาจยุทธ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิยม เรียงจันทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิฑูร โสภวงศ์

อาจารย์ วิบูลลักษณ์ สารวิจิตร

อาจารย์ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย

อาจารย์ ศิริยุภา พูลสุวรรณ

อาจารย์ เฉลิมชัย เมืองงาม

อาจารย์ ดำรง ชลสุข

อาจารย์ บุญธรรม คำพอ

อาจารย์ สงา มาเปี่ยม นายอดิศักดิ์ ทองสิน นายไสว ยุนแก้ว นายสมัชชา ตระการศิริวานิช
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา กองคลัง กองแผนงาน บัณฑิตวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญธรรม อินทร์จันทร์ นางสาว พัฒนา สงวนกลำจิตต์
นิสิตปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก นางสาว ธนวรรณ ณ ตะกั่วทุ่ง
นาง ธีรา มูลทอง นาง ประเทือง ประสบสันต์
นายประมวล น้อยเจริญ นางสาววาสนา ปัทมาลัย นางสาวเยาวภา กันทรวิชยากุล
นางสาวศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ นางสาวนวลลออ จิรธรรมธนากุล นายสุรจิตต์ แสงอรุณ
นายกมล ประทีปธีราภันต์ นางสาวบุญศรี จึงชนาเจริญเลิศ นางสาวพรรณี อุนศรีเพ็ง
นายนิรันดร์ กุลฑานันท์ นายเศรษฐการ เสาร์ทอง นางสาวประภา แทนนิล นางสมคิด
สิทธิศร นางราตรี รัตนพัลลภ นางสาวปทุมมาศ พูนเกษม นางสาวดุษฎี ทรัพย์ปรุง นาง
วารี แม้นมาศ นางสาวนุชรี สงห้อง นายนิป เอมรัฐ นางสันทนา บุญสุข นางสาวอุษา
เทียนทอง นางสาวอุษา คำประกอบ นางสาวพิมพาพร อินทจักร นางวิรงรอง โรจนกุล
นางสาวเบญจา สืบเสน นางสุดารัตน์ นพรัตน์ นางนิตยา กิจโร นางสาวพรเพ็ญ ปฏิสัมพิทา
นางบุญพา มิสินทสูต นายธงชัย กะทา นายปรัชญา ฐูปทอง นางพิมศรี เปาปิล นางศิริพร
จันทนพันธ์ นายอนันต์นพ นิรมล นายปรีชา นราทอง ว่าที่ ร.ต.คนัย พันธุ์นิล นายสามารถ
รักษาศิลป์ นางสาวฟ้าหมน โพธิบุตร นายชูชาติ แสงประทีปทอง นายสมบูรณ์ ผากา
นายธนิต บุญประเสริฐ นางสุจิตรา ศิกวัฒนานนท์ นายบุญทัน ไกรเพ็ชร นางสาว อรุณี
วสันต์เสรีกุล นางปราณี ภาณุภาส นางรุ่งกานต์ ศรลัมภ์ (กุลชล) นางสาวศากุน ปวีณวัฒน์
นางสุรศิวดี ใช้ปัญญา นางสาวนิตยา เพ็ญศิรินภา นางพรทิพย์ ลยาภันท์ นางสาวบุษบา
จิรกุลสมโชค นางสิริวัฒน์ ลิมปวิทยากุล และผู้สนใจศึกษา สนับสนุนการพัฒนาตนเองทุกท่าน

คณะผู้วิจัย

24 พฤษภาคม 2529

คำนำ

ผู้วิจัยทำการวิจัยเสร็จแล้วหาเรื่องระหว่าง พ.ศ. 2521 – 2529 สี่เรื่องแรกเขียนคำนำยาวเรื่องละ 2 – 3 หน้า แต่เรื่องนี้เขียนเพียง 6 บรรทัด เมื่อลงมือวิจัยคาดว่าเรื่องนี้จะใช้พัฒนานิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเท่านั้น แต่เมื่อทำรายงานเสร็จผู้วิจัยเกิดความเชื่อมั่นว่าผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานสามารถปรับใช้ได้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษาและบุคลากรในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาทุกแห่งและทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งแก้ปัญหาสำคัญของชาติได้ด้วย โปรดศึกษาแล้วจะเกิดความมั่นใจจริง ๆ

ด้วยความปรารถนาดี

ผู้วิจัย

24 พ.ค. 2529

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานมุ่งศึกษาความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรและแสงหาแนวทางเพิ่มพูนความพึงพอใจในชีวิตและการงานด้วยการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ กลุ่มตัวอย่างสำหรับรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจในชีวิตและการงานเป็นนิสิตปริญญาโทและเอกที่มาเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 234 คน กลุ่มที่รวมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์เป็นนิสิตปริญญาโทของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 33 คนและนิสิตปริญญาโทมหาวิทยาลัยมหิดลจำนวน 6 คน การเก็บข้อมูลกระทำเป็นกระบวนการระยะยาวระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2527 ถึงตุลาคม พ.ศ. 2528 อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน การสังเกตความเปลี่ยนแปลง บันทึกการฝึกอบรม แบบประเมินความพอใจในการพัฒนาตนเอง แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง ข้อคิดความเห็นของผู้ร่วมฝึกอบรม ผลงานของผู้ร่วมฝึกอบรม ฯลฯ รวมทั้งการร่วมปฏิบัติงานสร้างความคิดในชุมชนด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติอย่างง่ายเท่าที่จำเป็น ส่วนใหญ่จะใช้การตีความ การแปลความหมายจากเอกสาร ผลงาน เหตุการณ์ สถานการณ์โดยตีความออกมาเป็นคำบรรยาย ผลการวิจัยปรากฏว่าความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละห้าสิบ หนึ่งในสี่มีความพึงพอใจในชีวิตมากที่สุดหนึ่งในสิบมีความพึง พอใจในการงานมากที่สุด นิสิตที่มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานน้อยมีจำนวนน้อย การฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์สามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้นิสิตปริญญาโทที่เข้าร่วมการฝึกอบรมมีความเข้าใจในตนเอง รู้จักตนเองนำตนเองได้และมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานเพิ่มขึ้นจริง รูปแบบการฝึกอบรมการพัฒนาตนเองต้องใช้วิธีผสมผสานหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ประสบการณ์เดิมของผู้ร่วมฝึกอบรม จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของแต่ละคน หลักการสร้างแรงบันดาลใจและศรัทธา ความร่วมมือ ฯลฯ

26 พ.ค. 2529

Abstract

Self-development Towards Life-career Satisfaction

by Assistant Professor Dr. Pisit Sarawichitr
Prapam Plidploardphai

The purposes of this research were to study the life and career satisfaction of graduate students enrolled at Srinakharinwirot University Prasarnmit and to search for methods of life-career satisfaction improvement through training techniques of self-development for success. The samples were 234 M.Ed. and Ed.D. students from which data on life and career satisfactiom were collected through questionnaire and 33 graduate students of Srinakharinwirot University Prasarnmit and 6 graduate students from Mahidol University took part in the training of self-development for success techniques. The data were collected between November 1984 and October 1985 using questionmaire, Self-development Evaluation form, Self-development Satisfactiom Evaluatiom form, Self-development Practice form, observatiom, interview, training records, participation and community service seminar. The analysis of data employed simple statistical techniques as necessary and mainly used descriptive interpretation and evaluation. The results of the research were as follows:

Life and career satisfaction of graduate students at Srinakharinwirot University Prasarnmit was at the high level in general or about 50 percent of the students had high life-career satisfaction. One-fourth of the students had highest life satisfaction. One-tenth of the students had highest career satisfaction. The students who had little life-career satisfaction were small in number. The training of self-development for success techniques proved that the participants could improve their self-understanding, self-direction, self-knowledge and life-career satisfaction. The self-development traing model had to include various elements such as life experiences of the participants, life aims of every persom in the group, motivational and inspirational techniques and cooperation of all the people involved in the training.

May 26, 1986.

Graduate School, Srinakharinwirot University
Sukhumwit 23, Bangkok 10110 Thailand

สารบัญ

		หน้า
คำขอบคุณ	.....	น. 1
คำนำ	.....	น. 3
บทคัดย่อ	.....	น. 4
บทที่		
1	กำเนิดวิชาการพัฒนาตนเอง	1
	ก. ความเป็นมาและการเสาะแสวงหาวิชาการพัฒนาตนเอง	2
	1. บนเส้นทางอันยาวนานของวิวัฒนาการแห่งชีวิต	2
	2. การอบรมปลูกฝังอุดมการณ์ก่อนกำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตด้วยตนเอง	3
	2.1 ความพยายามของบิดา	3
	2.2 ความพยายามของมารดา	3
	2.3 ความพยายามของตาเลี้ยง	4
	2.4 ความพยายามของยายเลี้ยง	5
	2.5 ผู้นำทางชีวิตที่ไม่เคยพบเห็นตัวจริง – แสนพรหมราช	8
	2.6 ความพยายามของยา	11
	2.7 ความพยายามของคนอื่น ๆ	15
	3. ตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดความสำนึกในการพัฒนาตนเอง	16
	3.1 ระดับประถมศึกษา	16

บทที่ หน้า

3.2 ระดับมัธยมศึกษา 18

4. การแสวงหายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองหลังการกำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต 27

4.1 เส้นทางสู่สถาบันการฝึกหัดครู 27

- จบชั้นมัธยมปีที่ 6 27
- กลับบ้านเกิด 27
- เมื่อทราบว่ามารดาถึงแก่กรรม 28
- พักอยู่ที่บ้านนาโพธิ์ 30
- เดินทางไปจังหวัดเลย ผ่านอำเภอด่านซ้าย 31
- ปัญหาเกี่ยวกับชื่อ 32
- ตัดสินใจรับทุน ป.กศ. 34
- เดินทางมากรุงเทพฯ 35
- แวะลงอยุธยา 36
- เรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ... 37
- ได้รับการคัดเลือกให้เรียนต่อ อ.กศ. 37
- กลับจังหวัดเลย 38
- คุณค่าของบันทึกประจำวัน 39
- ปัญหาชีวิต 41
- วันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2500 42
- เดินทางไปเรียน อ.กศ. ผ่านประเทศลาว 45

บทที่ หน้า

– เรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 47

4.2 การค้นพบสูตรการพัฒนาตนเอง 48

4.2.1 อ่านหนังสือ มหาบุรุษ 48

4.2.2 เขียนบันทึกประจำวัน 48

4.2.3 แต่งโคลงสี่สุภาพ 51

4.2.4 อ่านหนังสือในห้องสมุด 52

4.2.5 เรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเอง 54

เหตุการณ์พิเศษ 55

สูตรการพัฒนาตนเอง 57

ข.การพัฒนาวิชาการพัฒนาตนเองโดยการปฏิบัติจริง 59

1. การทดสอบอานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองเมื่อออกฝึกสอน 59

2. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองกับการได้งานทำเมื่อเรียนจบ ปริญญา 60

3. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองกับการไปศึกษาต่อต่างประเทศ 62

4. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองช่วยให้พบแหล่งวิชาสร้างความสำเร็จรุ่งโรจน์ 63

5. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองช่วยในการสร้างตระกูลใหม่ ... 64

6. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น 66

ค.การเผยแพร่วิชาการพัฒนาตนเอง 68

1. เผยแพร่กับสมาชิกในครอบครัว 68

2. เผยแพร่กับเด็ก ๆ นักเรียนและประชาชนในศาบสนาแห้ว 68

บทที่ หน้า

3. สอนวิชาการพัฒนาตนเองแก่นักเรียนที่โรงเรียนสายน้ำผึ้ง 68

4. สอนวิชาการพัฒนาตนเองที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร 69

5. เหตุการณ์อื่น ๆ เกี่ยวกับการเผยแพร่วิชาการพัฒนาตนเอง 69

ง. การสร้างอุปกรณ์การสอนวิชาการพัฒนาตนเอง 71

สาเหตุของการไม่กล้าสอนวิชาการพัฒนาตนเอง 72

1. การขาดความรู้ 72

2. การขาดความคิด 73

3. การขาดกำลังใจ 73

จ. ประสบการณ์อันเป็นรากฐานของความเชื่อมั่นในวิชาการพัฒนาตนเอง 74

ฉ. โครงสร้างวิชาการพัฒนาตนเอง 78

ความหมาย 78

หลักการและเหตุผล 78

สูตรการพัฒนาตนเอง 78

ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ 79

เข้าใจชีวิตและการต่อสู้ 79

ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ 81

ปลุกใจตนเอง 82

ส่งเสริมตนเอง 83

หลักการสอน 84

บทที่		หน้า
	ขบวนการเรียนการสอน	84
	การประเมินผล	87
	อุปกรณ์การสอน	88
	แผนการสอนการพัฒนาตนเอง	90
2	โครงการวิจัยและการเก็บข้อมูล	91
	ปัญหาที่สำคัญของชาติ	91
	ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	93
	ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	95
	ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาทางการศึกษา	97
	โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงาน	
	หลักการและเหตุผล	99
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย	100
	กลุ่มตัวอย่าง	102
	วิธีการวิจัยและการเก็บข้อมูล	104
	สมมุติฐานการวิจัย	109
3	การวิเคราะห์ข้อมูล	110
	1. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	110

บทที่ หน้า

2. ความพอใจในการพัฒนาตนเองกับความพึงพอใจในชีวิตและการงาน 111

ความพอใจในการพัฒนาตนเอง 111

รุ่นที่ 1 112

รุ่นที่ 2 113

รุ่นที่ 3 114

แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาทางการศึกษาและความพึงพอใจใน

ชีวิตและการงาน 116

รุ่นที่ 1 116

รุ่นที่ 2 117

แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง 118

รุ่นที่ 1 118

ตัวอย่างจดหมายและรายงานผลการพัฒนาตนเอง 119

รุ่นที่ 2 122

รุ่นที่ 3 123

แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง 124

คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ข้อ 126

สูตรการพัฒนาตนเอง 5 ข้อ 126

คุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ 126

บันไดสู่ความรุ่งโรจน์ 128

อุดมคติแห่งชีวิตอันสูงสุด 5 ประการ 129

ตัวอย่างการทำแบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง 130

บทที่ หน้า

ประสบการณ์ของผู้วิจัย 131

ข้อคิด ความเห็นของผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 133

การประเมินผลการพัฒนาตนเองจากการให้ดูก้อนหินต่าง ๆ ซึ่งวางไว้บนโต๊ะ 134

ตัวอย่างที่ 1 134

ตัวอย่างที่ 2 134

แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง ครั้งที่ 11 137

ตัวอย่างที่ 1 137

ตัวอย่างที่ 2 139

ตัวอย่างที่ 3 140

ตัวอย่างที่ 4 142

การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 16 ประการ 143

ตัวอย่างที่ 1 143

ตัวอย่างที่ 2 144

ตัวอย่างที่ 3 145

3.ลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาตนเอง 147

4 สรุปและข้อเสนอแนะ 149

ก. สรุป 150

1.จุดมุ่งหมายของการวิจัย 150

บทที่ หน้า

2. กลุ่มตัวอย่าง 150

3. วิธีการวิจัย 150

4. ผลการวิจัย 151

4.1 ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 151

4.2 การฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ .. 151

4.3 รูปแบบการฝึกอบรมการพัฒนาตนเอง 151

4.4 สาระสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาตนเอง 152

ข. ข้อเสนอแนะ 153

1. ลักษณะของการวิจัย 153

2. การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ 153

3. การฝึกอบรมตนเอง การพัฒนาตนเอง 153

4. หัวข้อการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองที่น่าทำถ้ามีทุนอุดหนุน เพียงพอและมีบารมีเพียงพอ 154

(ยกตัวอย่างไว้ 228 หัวข้อ)

หนังสือและเอกสารที่ใช้ประกอบการวิจัย 165

หลักการเรียนให้ได้ที่หนึ่ง 170

ภาคผนวก 171

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 1 (ปฐมนิเทศ) ..... ผนวก 1

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 2 – 3 (การฝึกอบรมครั้งที่ 1) ผนวก 4

หน้า

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 4 – 5 (การฝึกอบรมครั้งที่ 2)..... ผนวก 7

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 6 – 7 (การฝึกอบรมครั้งที่ 3)..... ผนวก 11

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 8 – 9 (การฝึกอบรมครั้งที่ 4)..... ผนวก 14

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 10–11 (การฝึกอบรมครั้งที่ 5)..... ผนวก 18

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 12–13 (การฝึกอบรมครั้งที่ 6)..... ผนวก 23

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 14–15 (การฝึกอบรมครั้งที่ 7)..... ผนวก 26

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 16–17 (การฝึกอบรมครั้งที่ 8)..... ผนวก 32

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 18–19 (การฝึกอบรมครั้งที่ 9)..... ผนวก 36

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ 20–21 (ปัจฉิมนิเทศและประเมินผล)... ผนวก 38

โครงการฝึกอบรมวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

หลักสูตรพื้นฐานการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ ..... ผนวก 42

แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง ..... ผนวก 46

แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง ..... ผนวก 50

แบบประเมินผลความพอใจในการพัฒนาตนเอง ..... ผนวก 54

การสำรวจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาและความพึงพอใจใน

ชีวิตและการงานของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ปีการศึกษา 2527 ..... ผนวก 55

ระดับปริญญาตรี ..... ผนวก 56

1. ปัญหาทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรี ..... ผนวก 56

2. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับ

ปริญญาตรี ..... ผนวก 57

หน้า

3. ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรี ..... ผนวก 58

ระดับบัณฑิตศึกษา ..... ผนวก 62

1. ปัญหาทางการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ..... ผนวก 62

2. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ... ผนวก 63

3. ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ..... ผนวก 65

ระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ..... ผนวก 69

1. ปัญหาทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ผนวก 69

2. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับปริญญาตรีและ
ระดับบัณฑิตศึกษา ..... ผนวก 70

3. ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาผนวก 72

ลำดับร้อยละจากสูงไปหาต่ำ

1. ปัญหาทางการศึกษาของนิสิตปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาเรียง
ตามลำดับร้อยละของจำนวนผู้ตอบในช่องมากที่สุดและมากรวมกัน ผนวก 76

2. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับ
บัณฑิตศึกษาเรียงตามลำดับร้อยละของจำนวนผู้ตอบในช่องมากที่สุด
และมากรวมกัน .....ผนวก 76

3. ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับ
บัณฑิตศึกษาเรียงตามลำดับร้อยละของจำนวนผู้ตอบในช่องมากที่สุด
และมากรวมกัน ..... ผนวก 77

วิชาที่มีปัญหามาก มีปัญหามากเพราะ ..... ผนวก 79

วิชาที่ไม่มีปัญหาหรือมีปัญหาน้อยเพราะ ..... ผนวก 79

หน้า

วิชาที่ชอบ ชอบเพราะ ..... ผนวก 80

วิชาที่หนักใจ หนักใจเพราะ ..... ผนวก 80

วิชาที่ประทับใจประทับใจเพราะ ..... ผนวก 80

ข้อเสนอแนะทางด้านวิชาการ ..... ผนวก 82

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ..... ผนวก 86

บนเส้นทางของการศึกษา ..... ผนวก 88

บัณฑิต ..... ผนวก 89

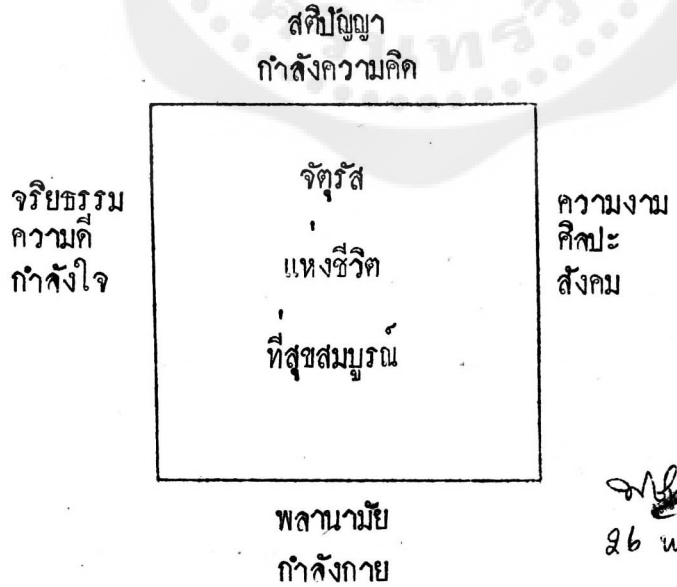
มหาบัณฑิต ..... ผนวก 90

ดุษฎีบัณฑิต ..... ผนวก 91

ความเชื่อมั่นของข้าพเจ้า ..... ผนวก 92

ประวัติผู้วิจัย ..... ผนวก 93

ประวัติผู้ร่วมงาน ..... ผนวก 98

26 พ.ค. 2529

บทที่ 1

กำเนิดวิชาการพัฒนาตนเอง

วิชาการพัฒนาตนเองเป็นวิชาใหม่ ยังไม่แพร่หลายในวงการศึกษา มีบุคลากรจำนวนน้อยที่สนใจและมีความรู้ ความชำนาญในวิชาการพัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเองไม่ใช่การเรียนหนังสือ การเรียนให้ได้ปริญญา หรือการมีตำแหน่งทางวิชาการสูง แต่หมายถึงการทำความเข้าใจกับชีวิตของตนเอง การควบคุม การปรับปรุง การส่งเสริมตนเองให้เลี้ยงตนเองได้ พึ่งตนเองได้ นำตนเองได้ ไม่เป็นทาสของอบายมุขและความชั่วทั้งปวง สามารถใช้ชีวิตของตนให้มีคุณค่า มีความหมายแก่ตนเองและสังคมมากที่สุด ทำประโยชน์ให้แก่ทั้งตนเองและคนอื่น และเป็นบุคคลที่มีความพึงพอใจในชีวิตและการงาน เมื่อพิจารณาเช่นนี้ก็จะเห็นได้ว่าการศึกษาที่จัดอยู่ในโลกหรือในสังคมไทยยังไม่ใช่การศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยในฐานะที่ได้เป็นผู้ริเริ่มศึกษา ค้นคว้าและค้นพบสูตรการพัฒนาตนเอง จึงได้เขียนกำเนิดวิชาการพัฒนาตนเองขึ้นเพื่อแนะนำผู้ที่ยังไม่คุ้นเคยกับวิชาการพัฒนาตนเองให้สามารถมองเห็นความลึกซึ้งและคุณค่าของวิชานี้ จะได้เกิดแรงบันดาลใจใฝ่พัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ยิ่ง ๆ ขึ้นและเอาใจใส่ตอความพยายามที่จะร่วมมือกับผู้วิจัยและผู้เห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเองในการเผยแพร่วิชาการพัฒนาตนเองให้เป็นประโยชน์แก่สังคมไทยและมนุษยชาติต่อไป

ในบทที่ 1 จะกล่าวถึง ความเป็นมาและการเสาะแสวงหาวิชาการพัฒนาตนเอง การพัฒนาวิชาการพัฒนาตนเองโดยการปฏิบัติจริง การเผยแพร่วิชาการพัฒนาตนเอง การสร้างอุปกรณ์การสอนวิชาการพัฒนาตนเอง ประสบการณ์อันเป็นรากฐานของความเชื่อมั่นในวิชาการพัฒนาตนเองและโครงสร้างวิชาการพัฒนาตนเอง บทที่ 1 เป็นบทที่มีความสำคัญยิ่ง ผู้ที่ไม่สามารถศึกษาบทที่ 1 ได้เข้าใจแจ่มแจ้ง ย่อมยากที่จะเข้าใจการวิจัยและรายงานการวิจัยนี้ โปรดอย่าได้ผลีผลามอ่านบทอื่น ๆ ถ้ายังไม่ได้ศึกษาบทที่ 1 ให้ลึกซึ้งเพราะจะเสียเวลาและอาจจะทำให้เข้าใจผิดพลาดได้

ก. ความเป็นมาและการเสาะแสวงหาวิชาการพัฒนาตนเอง

1. บนเส้นทางอันยาวนานของวิวัฒนาการแห่งชีวิต

ผู้วิจัยเกิดที่บ้านนาโพธิ์ ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ประเทศไทย เมื่อวันศุกร์ที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2481 ตรงกับวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 10 ปีขาล จากวิวัฒนาการของชนเผ่าไทยนับเวลาหลายหมื่นปี จากการคาดคะเนเชิงประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาประมาณ 1,000 ปีที่ผ่านมา บรรพชนของผู้วิจัยคงจะอาศัยอยู่ในดินแดนที่เป็นที่ตั้งของประเทศลาวในปัจจุบัน ดังนั้นศักยภาพต่าง ๆ ของผู้วิจัยคงจะได้รับการถ่ายทอดมาจากชนเผ่าไทยติดต่อกันมาไม่ขาดระยะตลอดเวลาหลายพันปีที่ผ่านมา บิดาของผู้วิจัยเกิดเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2459 ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2511 เป็นบุตรของนายสาร หรือพิมสอน หรือแสนพรหมราช มีตำแหน่งเป็นนายบ้านบ่อหางนา ตำบลนาบ่อย แขวงไชยะบุรี ประเทศลาว มีภูชื่อท้าวศรีจันทร์ เป็นกำนันอยู่บ้านนาหล่ม ตำบลนาบ่อย บิดาของผู้วิจัยชื่อนาย เก่ง เป็นบุตรของนางหนูจันทร์ มีตาชื่อขุนพิพัฒน์ ยายชื่อนาง ฝั้น มีตาทวดเรียกชื่อว่า จางวาง (บิดาของนางฝั้น) ส่วนขุนพิพัฒน์เป็นบุตรชายของกำนันแต่ไม่ทราบชื่อ

มารดาของผู้วิจัยชื่อนาง คำ เกิดวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2461 ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2497 เป็นบุตรสาวของนายสาลีและนางบาง ตามสายเลือด และผู้เลี้ยงดูตั้งแต่เป็นทารกและรับนางคำเป็นลูกคือนาย ทองอินทร์และนางทีป จันทะคุณ นายทองอินทร์เป็นพี่ชายของนางบาง นาง คำ มีตาชื่อขุนกรรณกิตติ์ (นางคำเหมียด กัณทะศรี เคยเล่าว่าขุนกรรณกิตติ์ เป็นน้องชายของจางวาง) ขุนกรรณกิตติ์ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านป่ากล้วย ตำบลนาบ่อย นางคำเกิดที่บ้านป่ากล้วยและเติบโตขึ้นที่บ้านป่ากล้วย แล้วจึงได้ย้ายตามบิดาและมารดาเลี้ยงมาตั้งหลักฐานบ้านเรือนใหม่ที่บ้านนาโพธิ์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2470 นางคำแต่งงานกับนายเก่งเมื่อ พ.ศ. 2480 ณ บ้านนาโพธิ์ ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย (แต่ก่อนเป็นอำเภอด่านซ้าย อำเภอนาแห้วพึ่งเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2519) นายเก่งเกิดที่บ้านบ่อหางนา ตำบลนาบ่อย ตอนเป็นเด็กได้มาเรียนหนังสือไทยที่โรงเรียนประชาบาลตำบลนาแห้ว 1 โดยพักอยู่ที่บ้านนาโพธิ์ จนเรียนจบชั้น ป. 4 และได้มาอยู่บ้านนาโพธิ์เป็นการถาวรตั้งแต่ พ.ศ. 2480 จนตลอดชีวิต

2. การอบรมปลูกฝังอุดมการณ์อันกำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตด้วยตนเอง

2.1 ความพยายามของบิดา

ตั้งแต่เมื่อผู้วิจัยยังเป็นเด็กอายุ 3 – 4 ปี บิดาของผู้วิจัยได้พยายามถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ อุดมการณ์ให้ อย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ จะพยายามให้ผู้วิจัยได้พบ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟังและได้ทำด้วยกับบิดา ก่อนเข้านอนบิดาจะเล่านิทานต่าง ๆ ให้ฟัง โดยเฉพาะนิทานเรื่องท้าวซุนทึง ผู้วิจัยประทับใจมาก บิดาจะเล่าให้ฟังเกือบทุกคืนก่อนเข้านอน นิทานเรื่องท้าวซุนทึงจึงฝังแน่นอยู่ในความคิด จิตใจและวิญญาณของผู้วิจัยมาถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้บิดาจะเล่าประวัติปู่ ย่า ตา ทวด และเรื่องราวสำคัญในอดีตให้ฟังเสมอ เมื่อไปทำสวน ทำนา ทำไร่ ตัดไม้ไผ่มาทำรั้ว เดินทางไกล ฯลฯ พอหยุดพักบิดาจะเล่าสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวให้ฟังเพื่อให้ผู้วิจัยจดจำไว้ ตั้งแต่จำความได้จนถึงเมื่อบิดาถึงแก่กรรมเป็นเวลาประมาณ 30 ปีบิดาของผู้วิจัยได้พยายามถ่ายทอด แนะนำ อบรมหลักการ ความรู้ ความคิด ความเชื่อของท่านให้แก่ผู้วิจัยอย่างไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ความมุ่งหมายของท่านคือให้ผู้วิจัยเป็นคนดี เป็นตัวอย่างแก่น้อง ๆ พยายามศึกษาหาความรู้เพื่อนำไปพัฒนาบ้านเกิด วงศ์ตระกูล ญาติพี่น้องให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นทุก ๆ ทาง

2.2 ความพยายามของมารดา

มารดาของผู้วิจัยไม่ได้เข้าโรงเรียนเพราะบิดา มารดาเลี้ยงเกรงลูกไปโรงเรียนจะลำบาก จึงให้ลูกอยู่บ้าน มารดาของผู้วิจัยอ่าน เขียนไม่ได้แต่มีความจำดีมาก เมื่ออ่านหนังสือไม่ออกก็ต้องจำทุกอย่างไว้ในสมอง มารดาของผู้วิจัยเป็นผู้มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มทักทายทุกคนอย่างเป็นมิตร ไปที่ใดก็มีคนห้อมล้อมและมีเพื่อนมาก ตั้งแต่ผู้วิจัยเป็นเด็กที่พอเดินได้เอง มารดาจะชักจูงให้เอาอย่างคนที่เด่น มีความสามารถ มีคนยกย่องนับถือ วันหนึ่งขณะที่ผู้วิจัยนั่งเล่นอยู่ที่หน้าบ้านตอนอายุคงไม่เกิน 3 ปี มีชายวัยกลางคน สวมหมวกกะโล่คนหนึ่งเดินเข้ามาที่บ้าน พร้อมกับลูกชายวัยรุ่นซึ่งสะพายปืนลูกซองยาวด้วย ผู้วิจัยได้ยินมารดาร้องบอกว่า " เจ้าปู่มา ให้ลูกเอาอย่างอาว พายปืนช่วยพ่อไปล่าหมูซายก็ได้ " คนที่มาคือแสนก้วน(นาย บุญมี สารวิจิตร น้องชายแสนพรหมราช ซึ่งเป็นปู่ของผู้วิจัย) นายบุญมีเป็นกำนันตำบลนาบ้านอยู่เมื่อตำบลนาบ้านอยู่ในกับประเทศไทยและเป็นตาแสงตำบลนาบ้านอยู่เมื่อตำบลนาบ้านอย

ขึ้นกับประเทศลาว อยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส บุตรชายของแสนก้วนคืออาว์ หลี สารวิจิตร ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในตำบลนาบ่อย ประเทศลาว มารดาของผู้วิจัยจะเล่าเรื่องที่เป็นประโยชน์ให้ฟังเสมอ เช่นการขายม้า การขายไหม การขายผ้าโสร่งไหมที่ทำเองกับมารดาเลี้ยง (นางทีป) ชีวิตวัยเด็กและวัยรุ่น วัยสาว การไปเก็บใบหม่อนเมื่อแม่น้ำเหืองนองล้นฝั่งหรือถึงตสิ่ง ต้องว่ายน้ำเอากระทอใส่ใบหม่อนวางไว้ในถังสังกะสีแล้วว่ายน้ำนำกระทอใบหม่อนกลับมายังหมู่บ้านเพื่อเลี้ยงไหม มารดาของผู้วิจัยมีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจกล้าหาญ ซื่อตรงและยุติธรรม พยายามทำบุญกุศลและความดี ขยันทำงาน ตื่นแต่เช้าประมาณ 4.00 น. นอนดึกเพราะต้องเลี้ยงลูกชายหญิงรวม 8 คน เลี้ยงไหม ปั่นฝ้าย กรอไหม ทำนา ทำสวน ปลูกผัก ต้อนรับญาติพี่น้อง พ่อค้าต่างถิ่นซึ่งมาติดต่อค้าขายและพักที่บ้านเป็นประจำ ความขยัน อดทนและเสียสละของมารดาประทับใจผู้วิจัยอย่างสุดซึ้ง ในชีวิตของผู้วิจัยไม่มีใครจะยิ่งใหญ่เสียสละแก่ผู้วิจัยเท่ากับมารดาและบิดา ผู้วิจัยสามารถนำชีวิตรอดมาได้ถึงวันนี้เพราะรากฐานที่บิดามารดาวางไว้ให้

2.3 ความพยายามของตาเลี้ยง

ความพยายามของนายทองอินทร์ จันทะคุณ (พ.ศ. 2429 – 2491) ตาเลี้ยงของผู้วิจัยเป็นสิ่งที่ควรจารึกไว้ในฐานะแนวทางการสร้างอุดมการณ์ให้เกิดแก่เยาวชนไทย นายทองอินทร์เกิดที่บ้านป่ากล้วย เป็นบุตรชายของขุนกรรณกิตติ์ผู้มีฐานะและคนนับถือในสมัยนั้น นายทองอินทร์ทำการค้าขายกับบิดาเป็นเวลานานกว่าลูกคนอื่น ๆ เมื่อแบ่งทรัพย์สินทุนรอนให้ลูก ๆ บิดาจึงแบ่งเงินให้นายทองอินทร์มากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้นายทองอินทร์มีฐานะดีมาก มีที่นาหลายแห่ง เช่น นาเหียงเหี้ย นาหนองเป็ดนาบุ่ง มีที่ดินที่บ้านนาโพธิ์และบ้านบุ่งอย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากนายทองอินทร์ไม่มีบุตรของตนเองจึงไม่สนใจรักษาที่ดินไว้ ใครขอซื้อราคาถูก ๆ ก็ขาย เช่น นายเหล็กขอซื้อที่ดินมีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ที่นาหนองเป็ด นายทองอินทร์ก็ขายห้าสิบสตางค์ เป็นต้น ตอนต่อมาที่นาจึงเหลือเฉพาะนาหนองเป็ดและนาบุ่งบางส่วน กับนาส้มผ่อซึ่งนางทีปได้รับมรดกมาจากบิดามารดา นายทองอินทร์ได้แต่งงานกับนางทีปซึ่งเป็นลูกสาวของขุนอินทร์ บ้านหัวนาใฮ แต่ไม่มีบุตรด้วยกัน นายทองอินทร์และนางทีปจึงขอนาย ก้อน

ไพรภิบาล และ นาง คำ สารวิจิตร มาเลี้ยงเป็นลูกตั้งแต่นายก้อนและนางคำยังไม่หย่านม นายทองอินทร์เป็นคนสัตย์ซื่อ ใจคอกว้างขวาง มีเพื่อนฝูงมาก ไม่เบียดเบียนผู้ใด จึงมีคนนับถือโดยทั่วไป ได้เป็นเสี่ว (เพื่อนรัก)ของแสนพรหมราช บ้านบ่อหางนา นายทองอินทร์เป็นพ่อค้า ค้าขายครั่ง มีวัวต่างนำสินค้าไปขาย ค้าช้าง เคยไปค้าขายถึงหล่มเก่า หล่มสัก พิษณุโลก นครไทย ฯลฯ

นายทองอินทร์เกิดที่บ้านป่ากล้วย ตำบลนาบ่อย เมื่อประมาณ พ.ศ. 2429 ตรงกับปีฉลู ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2491 ขณะอายุ 62 ปี ที่บ้านนาโพธิ์ ขณะนั้นผู้วิจัยกำลังเรียนหนังสืออยู่ชั้น ป. 4 อายุประมาณ 10 ปี ผู้วิจัยได้รองไห้อาลัยคุณตาอย่างมาก นายทองอินทร์เป็นคุณตาเลี้ยงของผู้วิจัย ผู้วิจัยได้ไปอยู่กับคุณตาที่กระท่อมนาบุ่งและกระท่อมนาหนองเป็ดตั้งแต่เมื่อผู้วิจัยอายุประมาณ 5 – 9 ปี ชีวิตของผู้วิจัยจึงผูกพันกับนาบุ่ง นาหนองเป็ดและคุณตามาก เมื่อจะมีเหตุการณ์สำคัญเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้วิจัยและบ้านนาโพธิ์ผู้วิจัยมักจะทราบล่วงหน้าจากความฝันเกี่ยวกับนาบุ่งและนาหนองเป็ด ผู้วิจัยรู้สึกอัศจรรย์ใจในความผูกพันของจิตใจของผู้วิจัยที่มีต่อสถานที่ทั้งสองแห่งนี้

คุณตาได้เล่านิทานให้ผู้วิจัยฟังและแนะนำให้รู้จักกับบุคคลต่าง ๆ ที่มาเยี่ยมคุณตาแทบทุกคืนที่กระท่อมหรือที่เรียกว่าเถียงนา เช่น นายบุญจันทร์ ดวงอุปะ (บิดาของคุณครูบุญปัน ดวงอุปะ) นาย พา (ลุงทิดพา บิดาของนาย ต้อม นาย ล้อม) และนาย ผาย นันตะ ฯลฯ คุณตารักผู้วิจัยมากและพูดอยู่เสมอว่าถ้าผู้วิจัยไปเรียนหนังสือต่อที่อำเภอด่านซ้ายหรือจังหวัดเลยจะไปอยู่ด้วย จะช่วยทำงานต่าง ๆ ให้เจ้าของบ้านแทนผู้วิจัย ชีวิตของคุณตาประทับใจผู้วิจัยยิ่ง คุณตาขยันทำงาน ปัดกวาดบริเวณกระท่อม (เถียงนา)ให้สะอาดทุกวันและทำอาหารหรือขนมเลี้ยงเพื่อนฝูงและเด็ก ๆ ที่มาชุมนุมที่เถียงนาทุกเย็น อาหารที่ทำเป็นประจำคือนึ่งฟักทองและนึ่งข้าวเหนียวรดด้วยน้ำกระทิ การไปอยู่กับคุณตาในวัยเด็กทำให้ผู้วิจัยได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย เป็นการฝึกความคิด ความจำ ความใฝ่ฝัน จินตนาการและสร้างอุดมการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย เมื่อทบทวนดูสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยเคยไปศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงปริญญาเอก เห็นว่ากระท่อมของคุณตาทองอินทร์ จันทะคุณ เป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่งที่สอนการพึ่งตนเอง การนำตนเอง การเลี้ยงตนเอง การทำประโยชน์แก่สังคมและการสร้างความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

คุณตาได้พาผู้วิจัยไปเที่ยวน้ำแพร่ ไปดูลวงตักปลาที่คุณตาทำไว้ ให้เห็นปูหิน ไซตักปลาและเล่าเรื่องนากซึ่งมาฉีกไซเอาปลาไปกินให้ฟัง ทำให้ผู้วิจัยรักน้ำแพร่อย่างฝังใจมาตั้งแต่อายุ 6 – 7 ปี เมื่อผู้วิจัยวางโครงการ 24 ปี (พ.ศ. 2506 – 2530) เพื่อพัฒนาตำบลนาแห้ว คือโครงการมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการใน พ.ศ. 2506 ก็ได้เลือกเอาบริเวณน้ำแพร่เป็นศูนย์กลางของโครงการ เมื่อ พ.ศ. 2527 ผู้วิจัย น้อง ๆ และญาติได้ร่วมใจกันสร้าง " ศาลากตัญญู " เป็นอนุสรณ์ถึงนายทองอินทร์และนางทีป จันทะคุณ ณ ที่ดินมรดกของท่านทั้งสอง ที่บ้านนาโพธิ์ และใน พ.ศ. 2528 ผู้วิจัยได้ตั้งทุนการศึกษา ทองอินทร์ จันทะคุณ แสนพรหมราช สารวิจิตร และหนูจันทร์ สารวิจิตร รวม 3 ทุน ทุนละ 800 บาทต่อปี ผู้ได้รับทุนคนแรกคือนางสาว บุญแทน ไพรภิบาล ผู้วิจัยมีใจยิ่งที่ได้เห็นใบเสร็จเก็บเงินศึกษาพลีที่คุณตาเสีย 2 บาทร่วมกับคุณยายเมื่อ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2471

2.4 ความพยายามของยายเลี้ยง

นางทีป จันทะคุณ เป็นยายเลี้ยงของผู้วิจัย เป็นผู้ได้ทำคุณประโยชน์แก่มารดา บิดาของผู้วิจัย ตัวผู้วิจัยและน้อง ๆ เป็นอเนกประการ คุณยายเกิดที่บ้านหัวนาไฮ เมื่อ พ.ศ. 2436 เป็นลูกสาวของขุนอินทร์ซึ่งมีหน้าที่ตัดสินคดีต่าง ๆ ในท้องถิ่นและจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษตามควรแก่ความผิด ขุนอินทร์มีเชื้อสายเป็นคนบ้านนาพึง อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ปัจจุบันบ้านหัวนาไฮเป็นหมู่บ้านร้าง สมัยที่ผู้วิจัยอายุ 4 – 5 ปีเคยไปบ้านหัวนาไฮกับคุณยาย จำได้ว่าบ้านหัวนาไฮมีบ้านเรือนแออัดมาก บ้านเรือนปลูกติดกันเหมือนชุมชนแออัดที่กรุงเทพในปัจจุบัน จึงเชื่อว่าในช่วงก่อน พ.ศ. 2481 – 2485 บ้านหัวนาไฮ เป็นชุมชนที่มีความเจริญ มีคนอยู่หนาแน่นและเคยมีวัดของหมู่บ้านด้วย ถึงราว พ.ศ. 2490 วัดบ้านหัวนาไฮ ก็ยังไม่ร้าง คุณยายอ่านเขียนไม่ได้แต่เชื่อว่าได้รับการอบรมในด้านกิริยามารยาท การวางตัว คุณธรรม คุณสมบัติอันดีงามมาจากครอบครัวเป็นอย่างดี คุณยายเป็นคนทำงานสะอาด มีความละเอียดถี่ถ้วน แต่งกายเรียบร้อย มีความเสียสละ สุขภาพของคุณยายดีมาก ไม่เคยเจ็บป่วย เป็นผู้มีอายุยืนที่สุดในครอบครัวของผู้วิจัยคืออายุ 83 ปี คุณยายถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เป็นการสูญเสียครั้งสำคัญยิ่งครั้งหนึ่งของผู้วิจัยและน้อง ๆ คุณยายได้เป็นหลัก

ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของผู้วิจัยและน้อง ๆ หลังจากมารดาถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2497 ถึง 22 ปี และหลังจากบิดาถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2511 ถึง 8 ปี เมื่อมารดาถึงแก่กรรมผู้วิจัยซึ่งเป็นบุตรคนโตอายุเพียง 15 ปีและมีน้องชายหญิงอีก 7 คน น้องคนสุดท้อง อายุเพียง 2 ปี ยังไม่หันหย่านม คุณยายต้องเลี้ยงดูหลานต่อมาด้วยความเสียสละ อดทน พาหลานฝ่าฟันความทุกข์ยาก ความคับแค้นใจ ความขมขื่นและอุปสรรคนานาประการ คุณยายเหมือนเป็นมารดาของผู้วิจัยและน้อง ๆ คุณยายมีความรัก ความห่วงใยผู้วิจัยมาก ความทุกข์ ความยากลำบากของผู้วิจัยคือความทุกข์และความยากลำบากของท่าน เมื่อมีคนอ่านจดหมายที่ผู้วิจัยเขียนเล่าถึงความทุกข์ ความขาดแคลนอาหาร ที่พักและอื่น ๆ เมื่อผู้วิจัยไปเรียนหนังสือต่อ คุณยายจะร้องไห้ น้ำตาไหล สงสารหลาน เมื่อจะออกเดินทางจากบ้านนาโพธิ์ไปเรียนหนังสือต่อเป็นครั้งแรกในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2492 ขณะผู้วิจัยอายุ 10 ปีเศษ คุณยายได้เอาเงินเหรียญ หนึ่งสตางค์ ห้าสตางค์ และสิบสตางค์ จากไถ่เก่า ๆ เพื่อให้ผู้วิจัยนำไปซื้อขนมรับประทานเมื่อไปเรียนอยู่ที่อำเภอด่านซ้าย เมื่อผู้วิจัยเดินทางไปเรียนปริญญาเอก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาในวันอาทิตย์ที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2515 คุณยายได้เดินทางจากบ้านนาโพธิ์ พร้อมกับน้องสาวของผู้วิจัยคือบุญนางและบุญได้ ไปส่งผู้วิจัยที่ท่าอากาศยานกรุงเทพด้วย เมื่อผู้วิจัยเรียนจบปริญญาเอกและเดินทางกลับประเทศไทยในวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2519 คุณยายพร้อมด้วยญาติ น้อง ๆ หลาน ๆ ของผู้วิจัยจำนวน 17 คนได้เดินทางจากบ้านนาโพธิ์ ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เพื่อมารับผู้วิจัย แต่มาถึงในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2519 หลังผู้วิจัยมาถึงกรุงเทพมหานครแล้ว 1 วัน เพราะตามกำหนดการเดินทางที่แจ้งให้คุณยายทราบผู้วิจัยจะมาถึงกรุงเทพมหานครในวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2519 คุณยายได้ให้กำลังใจหลาน ๆ ทุกคน กระตุ้นให้หลานสร้างความดี ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม คุณยายไปวัด ทำบุญตักบาตร ไปจำศีลที่วัดบ้านเหมืองแพร่อย่างสม่ำเสมอทั้งที่วัดโพธิ์ศรีบ้านฟากน้ำ ฝั่งประเทศลาว (ตอนที่วัดโพนสว่างพัฒนารามยังไม่ได้สร้างที่ดอนเพีย บ้านเหมืองแพร่คือก่อน พ.ศ. 2509) ซึ่งเป็นวัดบ้านเหมืองแพร่หรือเรียกว่าวัดเหมืองแผ่มาแต่เดิม พี่ชายของคุณยายได้บวชเรียนและเคยเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ศรีอยู่หลายปี มีชื่อว่า ครูบาศรีทัศ เมื่อสร้างวัดที่ดอนเพีย บ้านเหมืองแพร่ ฝั่งประเทศไทยแล้วคุณยายก็ไปทำบุญ รักษาศีลที่วัดนี้จนถึงแก่กรรม

ชีวิตอันยืนยาวของคุณยายเป็นแบบอย่างและแบบเรียนชีวิตอันมีค่าแก่ลูกหลาน คุณยายมีความมั่นคงในจิตใจ ยอมรับสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างสงบ แก้ปัญหาด้วยความรอบคอบ ให้อภัยและไม่เบียดเบียนใคร คุณยายจึงมีคนนับถือมาก คุณยายสนับสนุนผู้วิจัยและน้อง ๆ ให้ดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิดของตนเองต่อไปแม้จะมีอุปสรรคใด ๆ ก็ตาม คุณยายช่วยทุกอย่าง ช่วยทั้งความคิด ประสบการณ์ กำลังใจและแบบอย่างความอดทน ความเสียสละ คุณยายช่วยออกเงินสร้างห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน "สารวิจิตร" และออกเงินซื้อตู้หนังสือให้ด้วย 1 ตู้ การดำเนินชีวิตมีเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน คุณยายได้กรุณาเล่าชีวิตวัยต่าง ๆ ของท่านให้หลาน ๆ ฟังเพื่อเป็นคติชีวิตและเห็นทางเอาตัวรอดในโลกอันวุ่นวายสับสนนี้ ผู้วิจัยและน้อง ๆ พร้อมทั้งญาติได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลถึงคุณยายเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524 และสร้างศาลากตัญญูเป็นอนุสรณ์ถึงคุณยายและคุณตาใน พ.ศ. 2527 ส่วนผู้วิจัยได้ตั้งรางวัลการศึกษา ทีป จันทะคุณ ปีละ 150 บาท เป็นอนุสรณ์ถึงคุณยายมาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 สิ่งเหล่านี้เป็นของเล็กน้อยเมื่อคำนึงถึงพระคุณของคุณยายที่เสียสละแก่ลูกหลานมาตลอดชีวิตของท่าน คุณยายได้ใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า มรดกของคุณยายทั้งที่เป็นที่ดิน ไร่นาและความคิด อุดมคติ การปฏิบัติตนฯลฯ คงจะส่งผลให้เกิดความดีงาม ความเจริญแก่หลานเหลนและท้องถิ่นตำบลนาแห้วไปอีกนาน

2.5 ผู้นำทางชีวิตที่ไม่เคยพบเห็นตัวจริง – แสนพรหมราช

แสนพรหมราชมีนามเดิมว่านาย พิมสอน หรือ สาร นาย เก่ง สารวิจิตร ซึ่งเป็นบิดาของผู้วิจัยและเป็นบุตรชายของแสนพรหมราชเล่าว่า นามสกุล "สารวิจิตร" ได้มาจากนามว่า " สาร " และบวกคำว่า " วิจิตร " เข้าไป ดังนั้นนาย สาร หรือแสนพรหมราชจึงเป็นต้นตระกูล " สารวิจิตร "

แสนพรหมราชเกิดที่บ้านนาหล่ม ตำบลนาบ่อ แขวงไชยะบุรี ประเทศลาว เป็นบุตรของท้าวศรีจันทร์ อดีตกำนันนาหล่ม กับนางดี เกิดเมื่อ พ.ศ. 2431 ในตอนที่ท้าวศรีจันทร์เป็นกำนันดินแดนส่วนนี้คงจะอยู่ในเขตปกครองของประเทศไทย แสนพรหมราชได้บวชเป็นสามเณร มีความรู้แตกฉานทางหนังสือ ได้แสวงหาตำรากฎหมายมาศึกษาด้วยตนเอง จนมีความเข้าใจจดจำได้แม่นยำ

แสนพรหมราชได้แต่งงานกับนางหนูจันทร์ ซึ่งเป็นลูกสาวของขุนพิพัฒน์และนางฝั้น และเป็นหลานสาวของผู้ที่คนทั่วไปในสมัยนั้นเรียกว่า ปู่ "จางวาง" แสนพรหมราช เป็นคู่เขยกับท้าวเนตร บุตรชายของหลวงภิบาล (ต้นตระกูล "ไพรภิบาล") ท้าวเนตรแต่งงานกับนางบุญสูง พี่สาวของนางหนูจันทร์ แสนพรหมราชมีลูกคือ นางทองสด (มารดาของนาง บัวหลด) นาย เก่ง และนาย ก่าย สารวิจิตร เนื่องจากเป็นผู้มีความสามารถดีทางการพูด จึงมีคนเคารพยำเกรง และเป็นผู้มีไหวพริบปฏิภาณเฉียบแหลม ไม่มีใครสู้ จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายบ้านบ่อหางนา กิตติศัพท์ความเฉลียวฉลาดของแสนพรหมราชเลื่องลือไปถึงเมืองหล่ม เมืองปากลาย แสนพรหมราชมีฐานะร่ำรวยมากในท้องถิ่นในสมัยนั้น มีคนยำเกรงมาก พูดเสียงดังมีอำนาจ คนที่วิวาทกันหรือสามีภรรยาที่ทะเลาะกันอยู่เมื่อเห็นแสนพรหมราชเดินผ่านมาจะหยุดวิวาทหรือทะเลาะกันทันที แสนพรหมราชเคยว่าความเองชนะเจ้าเมืองและเจ้าเมืองเคยเป็นหนี้แสนพรหมราชด้วย

เรื่องราวของแสนพรหมราชมีคนเล่าให้ผู้วิจัยฟังบ่อยที่สุดเหมือนเป็นนิทานประจำท้องถิ่น ตั้งแต่เมื่อผู้เขียนจำความได้เรื่อยมาถึงปัจจุบัน รวมเวลากว่า 40 ปี ชื่อแสนพรหมราชดูเหมือนจะดังก้องอยู่ในหูของผู้วิจัยตลอดเวลา บิดาของผู้วิจัยเล่าว่าก่อนที่ผู้วิจัยจะเกิดท่านฝันว่าแสนพรหมราชวิ่งตามท่านมาทางบ้านนาโพธิ์และบอกบิดาของผู้วิจัยว่าประสงค์จะมาอยู่ด้วย ทำให้มีคนพูดติดปากกันอยู่ว่าผู้วิจัยคือแสนพรหมราชมาเกิด บุคคลที่เล่าเรื่องแสนพรหมราชให้ผู้วิจัยฟังมี นาย เก่ง สารวิจิตร นาย ก่าย สารวิจิตร นายระย้า อุ่นแก้ว นาย ถุล แสงคำ นาย กองสี แสงคำ นาง สอน แสงคำ นาย นนท์ ดวงอุปะ (อดีตผู้ใหญ่บ้านหางนาท่อน ตำบลนาพึง อำเภอนาแห้ว) นาย บุญจันทร์ ดวงอุปะ (บิดาของคุณครู บุญปัน ดวงอุปะ) และนาง ทีป จันทะคุณ ฯลฯ เรื่องราวความเฉลียวฉลาด ไหวพริบปฏิภาณ ความกล้าหาญ ความสามารถ ความมีชื่อเสียง ของแสนพรหมราชฝังใจผู้วิจัยมาตั้งแต่อายุ 7 – 8 ปี เมื่อผู้วิจัยไปเที่ยวที่ใดผู้ใหญ่มักจะพูดบอกกันว่า "นี่แหละหลานแสนพรหมราช" ทำให้เกิดความจดจำ รำลึก ฝักใฝ่และเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยอยากมีความเฉลียวฉลาด มีชื่อเสียงโด่งดังเช่นเดียวกับแสนพรหมราช เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจและความหวังให้ผู้วิจัยพากเพียรเรียนหนังสือ

และต่อสู้เอาชนะอุปสรรคของชีวิตตลอดมาจนทุกวันนี้และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยให้น้องคนสุดท้องคือ นาย ไกรวิน (ชัยเด่น) สารวิจิตร เรียนกฎหมายตั้งแต่น้องชายอายุได้ 2 ปี เมื่อผู้วิจัยอุ้มน้องเดินไปตามหมู่บ้านนาโพธิ์ผู้วิจัยได้พูดบอกน้องให้เรียนกฎหมาย เพราะประสงค์ให้น้องมีความรู้แตกฉานทางกฎหมายเหมือนแสนพรหมราชนั่นเอง เนื่องจากตอนนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องเรียนครู เพราะไม่มีทุนทรัพย์เรียนกฎหมาย นายไกรวิน (ชัยเด่น) เรียนจบนิติศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2519 ขณะนี้ พ.ศ. 2529 นาย ไกรวิน (ชัยเด่น)สอบชิงทุนรัฐบาลญี่ปุ่นได้ ถ้าไม่มีปัญหาเรื่องสถานที่เรียนในมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นนาย ไกรวิน (ชัยเด่น)ก็คงจะได้ไปศึกษาปริญญาโททางกฎหมายประกันภัยตามประสงค์

แสนพรหมราชเป็นคนแรกในท้องถิ่นที่ไปซื้อช้างมาจากนครจำปาสักกิ์ บิดาของผู้วิจัยเคยเล่าว่าแสนพรหมราชเป็นนักวางแผน มีผิวพรรณเปล่งปลั่ง รูปร่างสูงใหญ่ เวลาเดินมีความสง่ามาก ผู้วิจัยมีความประทับใจแสนพรหมราชมากจึงได้วาดภาพแสนพรหมราชจากจินตนาการด้วยสีน้ำมันเมื่อ พ.ศ. 2517 ระหว่างกำลังเรียนปริญญาเอกอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งมินเนโซต้า เมืองมินนิอาโพลิส รัฐมินเนโซต้า ประเทศสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2520 ผู้วิจัยได้นำภาพจำลองดังกล่าวไปไว้ที่ห้องสมุด–พิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน "สารวิจิตร" บ้านนาโพธิ์ นายก่าย สารวิจิตร บุตรคนหนึ่งของแสนพรหมราชมาเห็นภาพเขียนจึงเกิดแรงบันดาลใจไปค้นคว้าหาภาพแสนพรหมราชที่มีอยู่เพียงภาพเดียวในโลกที่ตำบลนาบ่อย แขวงไชยะบุรี ประเทศลาว และนำมามอบให้ผู้วิจัยเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2523 ที่ห้องสมุด – พิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน "สารวิจิตร" บ้านนาโพธิ์ ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ผู้วิจัยดีใจอย่างที่สุด ในภาพเดียวกันนี้มีรูปท้าวศรีจันทร์ นางดี (บิดามารดาของแสนพรหมราช) รูปของนายบุญมี สารวิจิตร (แสนก้วน – น้องชายของแสนพรหมราช) ด้วย ภาพนี้เป็นมรดกที่มีค่าสูงยิ่งสำหรับผู้วิจัย ขณะเขียนรายงานตอนนี้ผู้วิจัยได้นำภาพดังกล่าวมาดูและเอาบันทึกลายมือของแสนพรหมราชที่เขียนในกระดาษบันทึกชั้นดี ณ บ้านบ่อหางนาและที่เมืองปากลายมาดูด้วย เอกสารดังกล่าวแสดงให้เห็นการมองการณ์ไกล ความสามารถและความเฉลียวฉลาดที่หายากมาก สำหรับคนธรรมดาในชนบท

แสนพรหมราชถึงแก่กรรมใน พ.ศ. 2475 ขณะอายุ 44 ปี บิดาของผู้วิจัยอายุได้ 16 ปี ยังไม่ได้แต่งงาน บิดาของผู้วิจัยเล่าว่าแสนพรหมราชถูกคนร้ายใช้ปืนยิงถูกศีรษะขณะกำลังนั่งเขียนหนังสืออยู่บนบ้าน แสนพรหมราชเป็นคุณปู่ของผู้วิจัย ท่านถึงแก่กรรมก่อนผู้วิจัยเกิด 6 ปี อิทธิพลของท่านที่ถ่ายทอดมาถึงผู้วิจัยทั้งทางตรงและทางอ้อมมีมากมายสุดพรรณนา ตลอดเวลาแห่งชีวิตของบิดาของผู้วิจัยท่านพยายามปลูกฝังภาพวีรบุรุษให้ปรากฏชัดเจนในดวงจิตและวิญญาณของลูกคนหัวปีของท่านและวีรบุรุษที่ท่านพยายามปลูกฝังก็คือ บิดาของท่านเองและคุณปู่ของผู้วิจัยนั่นคือ แสนพรหมราชแห่งบ้านบ่อหางนา

หากแสนพรหมราชมีชีวิตยืนยาวต่อมาอีกสัก 20 ปี ชีวิตของผู้วิจัยคงจะรุ่งเรืองสุกใสอย่างมาก ความหิวโหย อดอยากและความขับแค้นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้รับตั้งแต่อายุ 10 ปีถึง 23 ปี ระหว่างต่อสู้กับความยากจนเพื่อเรียนหนังสือต่อจาก ป. 4 จนจบปริญญาตรีคงจะไม่มี

2.6 ความพยายามของย่า

ภรรยาของแสนพรหมราชคือนาง หนูจันทร์ เป็นคุณย่าของผู้วิจัย มรดกของคุณปู่ คุณย่าส่วนใหญ่ได้นำมาใช้จ่ายในการให้การศึกษาแก่ผู้วิจัย ถ้าปราศจากมรดกดังกล่าวผู้วิจัยอาจจะไม่ได้เรียนหนังสือต่อเกินชั้นประถมปีที่ 4 เมื่อได้ข่าวว่าผู้วิจัยเดินทางกลับจากไปเรียนหนังสือที่ตัวจังหวัดเลยหรือกรุงเทพฯ มาถึงบ้านนาโพธิ์แล้ว คุณย่าจะเอามะพร้าวอ่อนใส่ตระกร้า 3 – 4 ผล และน้ำอ้อยกระทิ 2 – 3 ห่อแล้วสะพายตระกร้ารีบเดินทางจากบ้านบ่อหางนามายังบ้านนาโพธิ์ทันที ระยะทางไป – กลับประมาณ 10 กิโลเมตร เมื่อพบหลานเอาของให้หลานถามข่าวนิดหน่อยหรือรับประทานอาหารที่มารดาของผู้วิจัยจัดให้แล้วคุณย่าจะรีบเดินทางกลับบ้านบ่อหางนาเพราะระยะทางไกล ต้องกลับให้ถึงบ้านก่อนค่ำ คุณย่าปฏิบัติเช่นนี้อย่างสม่ำเสมอเป็นเวลากว่า 10 ปี จนเมื่อท่านเดินไป – มาไม่ได้จึงหยุด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งประทับใจในความเมตตา กรุณาและความรัก ความห่วงใยของคุณย่าเป็นอย่างยิ่ง แต่มีอุปสรรคที่ท่านอยู่ฝั่งลาว ผู้วิจัยไปหาท่านได้ยาก เฉพาะช่วงเวลาที่เหตุการณ์บ้านเมืองลาว – ไทยสงบเท่านั้นที่สามารถไปเยี่ยมคุณย่าได้ ผู้วิจัยรู้สึกเสียใจยิ่งที่ไม่สามารถสนองคุณของคุณย่าได้จึงได้ตั้งทุนการศึกษาหนูจันทร์สารวิจิตร ปีละ 800 บาท อุทิศส่วนกุศลถึงคุณย่าเริ่มเมื่อ พ.ศ. 2528 จะให้ต่อไปจนตลอดชีวิตของผู้วิจัย

ในตอนวัยเด็กอายุประมาณ 3 – 4 ปีการไปเยี่ยมคุณย่าเป็นเหตุการณ์พิเศษมาก บิดาของผู้วิจัยจะให้ผู้วิจัยขี่ม้าเทศตัวใหญ่และสง่างามมาก ตามปรกติม้าตัวนี้ต้องใช้โซ่เหล็กล่ามไว้เพราะมันแข็งแรงมีกำลังมาก ใช้เชือกปอธรรมดาจะขาด บิดาของผู้วิจัยรัก ภาคภูมิใจในม้าตัวนี้ ช่วยตัดผม อาบน้ำ ปรับคอก แปรงขน ตัดหญ้าอ่อนมาให้กิน ฯลฯ สารพัดจะเอาใจม้าตัวนี้ ในวันจะเดินทางไปเยี่ยมคุณย่าบิดาของผู้วิจัยจะนำม้าเทศไปอาบน้ำที่ท่าบ่อ บ้านนาโพธิ์ คือที่แม่น้ำหูแต่เช้า แล้วแปรงขนม้าให้สะอาด เอาหญ้าให้กิน จัดอานหนังใหม่เอี่ยม สวยงามผูกหลังม้า แล้วให้ผู้วิจัยขี่ม้าคนเดียว เอาเชือกจับอานม้าไว้ บิดาจูงม้าพากันเดินทาง เสียงอานหนังสีกันดังเอี๊ยดอ๊าด ๆ เหมือนเสียงดนตรี เท้าม้ากระทบพื้นดังกับกับ ๆ ๆ ๆ การเดินทางจะผ่านบ้านเหมืองแพร่ แม่น้ำเหือง (เส้นกั้นเขตแดนไทย – ลาว) วัดโพธิ์ศรี บ้านฟากน้ำ บ้านป่ากล้วย แม่น้ำซะแหง บ้านนาเทา ผ่านป่าประมาณ 3 กิโลเมตร วัดบ้านบ่อหางนา ผ่านทางแคบเข้าหมู่บ้านบ่อหางนาไปประมาณ 20 หลังคาเรือนก็จะถึงบ้านคุณย่า เป็นบ้านหลังใหญ่ที่สุด เรียกว่าเป็นเรือน 9 ห้อง มีลักษณะเด่นพิเศษไม่เหมือนบ้านคนอื่น ๆ ข้างหัวนอนเป็นหนองน้ำ น้ำไม่แห้งตลอดปี เรือนครัวตั้งอยู่ใกล้จอมปลวก บนจอมปลวกมีต้นมะขามใหญ่ บนเรือนจะมีชานกว้าง เมื่อถึงบ้านคุณย่าจะมีเหตุการณ์ตื่นเต้นมากมาย เช่นมีคนมาถามไม่ขาด คุณย่าสั่งให้คนไปขึ้นมะพร้าวอ่อนมาให้ ฯลฯ สิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยตื่นเต้น ตกใจหรือขวยเขินมากคือตอนเดินทางผ่านชุมชน หมู่บ้านต่าง ๆ นั่นเอง เมื่อผ่านหมู่บ้านต่าง ๆจะมีคนมาทักทาย ห้อมล้อม ถามบิดาของผู้วิจัยและร่วมบอกกันว่า "อ้ายบุญเส่งมาแล้ว ๆ " คนแก่หรือผู้ใหญ่ก็จะมาถาม บางคนก็ให้พรและบอกว่า "อ้ายบุญเส่งมีบุญ ได้ขี่ม้างามแท้ " ฯลฯ การเดินทางจึงช้า ออกจากบ้านนาโพธิ์ประมาณ 8.00 น. ถึงบ้านบ่อหางนาประมาณเที่ยงวัน ตอนผ่านบ้านฟากน้ำใกล้วัดโพธิ์ศรี บิดาของผู้วิจัยมักจะแวะที่บ้านหลังใหญ่หลังหนึ่งเป็นเรือนแฝดสูงกว่าบ้านอื่น ๆ ที่หน้าบ้านตรงประตูเข้าบ้านมีต้นดอกเฟื่องฟ้าสีชมพูเป็นพุ่มสวยงาม ดอกเฟื่องฟ้านี้ประทับใจผู้วิจัยมาถึงทุกวันนี้และเมื่อผู้วิจัยซื้อบ้านผ่อนส่งใน พ.ศ. 2520 ต้นไม้ที่นำมาปลูกที่บ้านครั้งแรกคือต้นเฟื่องฟ้าดอกสีชมพู (ขณะนี้ต้นเฟื่องฟ้าที่ปลูกไว้หน้าบ้านของผู้วิจัยก็ยังอยู่ ลำต้นโตเท่าขาของผู้วิจัย) บ้านที่บิดาของผู้วิจัยแวะนั้นเป็นบ้านของหลวงภิบาล ผู้มีชื่อเสียง มีอิทธิพลอำนาจมากที่สุดในอดีต เมื่อหลวงภิบาลถึงแก่กรรม ผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง

ในท้องถิ่นคนต่อมาคือท้าวเนตร บุตรชายของหลวงภิบาล ซึ่งเป็นสามีของนางบุญสูง พี่สาวของนางหนูจันทร์ เมื่อท้าวเนตรถึงแก่กรรม ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังคนต่อมาของท้องถิ่นคือแสนพรหมราช สามีของนางหนูจันทร์ หลังจากแสนพรหมราชถึงแก่กรรมแล้วก็ยังไม่มีใครมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่เกรงขาม เคารพนับถือ เลื่อมใสในไหวพริบ ปฏิภาณ ความเฉลียวฉลาด กล้าหาญจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนที่วัดโพธิ์ศรีเป็นวัดที่พระครูสุธรรม – วงษาโพธิปลัดปัญญา เจ้าคณะจังหวัดลานช้าง(ประมาณ พ.ศ. 2407–2484) ได้บูรณะพัฒนาขึ้นจนมีความเจริญสูงสุดในช่วง พ.ศ. 2465 – 2485) พระครูสุธรรมวงษาโพธิปลัดปัญญาเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ศรี บางครั้งบิดาของผู้วิจัยจึงไปนมัสการท่านที่วัดโพธิ์ศรี เพราะบิดาของผู้วิจัยเคยบวชเป็นพระภิกษุและเป็นลูกศิษย์ของท่าน พระครูสุธรรมวงษาโพธิปลัดปัญญา (พ่อแม่หลักคำ เหมืองแพร่) เป็นพระสงฆ์ที่มีคนเคารพนับถือ เลื่อมใสศรัทธา เคารพบูชา มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดในท้องถิ่นในรอบหนึ่งร้อยปีที่ผ่านมา ปัจจุบันยังไม่มีพระสงฆ์องค์ใดในท้องถิ่นได้รับความเลื่อมใสศรัทธาและมีผลงานทนุบำรุงพระพุทธศาสนาเสมอท่าน

ตอนที่ผู้วิจัยอายุประมาณ 4 ปีบิดาป่วยและพาครอบครัวไปรักษาตัวอยู่ที่บ้านบ่อหางนา ในช่วงนั้นผู้วิจัยมีน้องหนึ่งคน คือ จันทร์เพ็ญ(เดิมใช้ชื่อว่าจันทร์เพ็ง) บิดามารดาจึงนำผู้วิจัยและจันทร์เพ็งไปอยู่ที่บ้านคุณย่าด้วย รวมเวลาอยู่ที่บ้านบ่อหางนาประมาณ 4 – 6 เดือน ระหว่างที่อยู่บ้านคุณย่าผู้วิจัยได้พบเห็นสิ่งแปลก ใหม่มากมาย ได้เห็นชุมชนที่แออัดมีบ้านเรือนหนาแน่นกว่าบ้านนาโพธิ์ มีคนพลุกพล่าน ภายในบ้านของคุณย่าก็มีปืนโบราณ ดาบยาวหลายเล่ม เอาวางไว้ใกล้หัวนอน มีหอกใหญ่ ยาวซึ่งไม่เคยเห็นมาก่อน เห็นกลอนประตูและกุญแจไขประตูแบบใช้เหล็กงอ ๆ ผู้วิจัยจะคอยสังเกตดูเวลาคุณย่าไขประตู คุณย่าจะตื่นนึ่งข้าวแต่เช้า นอกจากนี้ผู้วิจัยก็ได้ไปดูการทำนากับญาติฝ่ายบิดา คือ อาวผู้ชาย อาผู้หญิง เห็นการวิดน้ำจากหนองในนาเพื่อจับปลา ได้ฟังนิทานเรื่องปลาช่อนหัวแตกขาบ(ปลาช่อนตัวใหญ่มากจนหัวของมันแตกเป็นรอยเหมือนดินแตกระแหงในฤดูร้อนทางภาคอีสาน) คล้าย ๆ เป็นปลาผีสิงอยู่ มันมีอิทธิฤทธิ์มากสัวมาก ทุ่งนาทางบ้านบ่อหางนาจะกว้างใหญ่กว่าทุ่งนาทางบ้านนาโพธิ์ เวลาเดินไปนาหนองเต่าซึ่งเป็นที่นาของคุณย่าต้องเหน็ดเหนื่อยและใช้เวลานาน ที่ประทับใจอีกอย่างหนึ่งคือวัดบ้าน

บ่อหางนาซึ่งตั้งอยู่เชิงเขาและติดกับทุ่งนา เป็นวัดเล็กกว่าวัดโพธิ์ศรีแต่ก็มีความสะอาด ความสวยงาม มีความเด่นไม่น้อย เพราะบ้านบ่อหางนาเป็นบ้านใหญ่ ในอดีตเคยมีคนสำคัญจำนวนมาก ภาพต่าง ๆ ที่ปรากฏในจินตนาการของผู้วิจัยเมื่ออ่านวรรณกรรมต่าง ๆ ในวัยหนุ่มและวัยเป็นผู้ใหญ่ เช่น การพรรณนาฉากต่าง ๆ ในหนังสือ กามนิต ของเสรฐียรโกเศศและนาคะประทีป ก็คือภาพทุ่งนาบ้านบ่อหางนาและวัดบ้านบ่อหางนานั่นเอง อย่างไรก็ดีหากเป็นฉากการรบ การชิงเมืองหรือกรุงแตกก็จะเป็นภาพวัดโพธิ์ศรี กำแพงวัดโพธิ์ศรี บริเวณวัด กุฏิในวัดโพธิ์ศรีและบริเวณบ้านหลวงภิบาล ฯลฯ เป็นต้น แสดงว่าสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นในวัยเด็กและประทับใจ ฝังใจจะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคลตลอดชีวิต

เหตุการณ์ที่ฝังใจเกี่ยวกับคุณย่าและบ้านบ่อหางนามีมากพอสมควร วันหนึ่งบิดาของผู้วิจัยไปเยี่ยมคุณย่าที่บ้านบ่อหางนา ท่านนำผู้วิจัยและน้องคือจันทร์เพ็งไปด้วย พอไปถึงบ้านคุณย่าก็มีชายคนหนึ่งมาพูดอย่างนั้นอย่างนี้ว่าอย่าตีน้องอย่ารังแกน้อง น้องโตขึ้นจะทำเสื้อผ้าให้ใส่ ผู้วิจัยจำได้ว่ารู้สึกไม่พอใจชายคนนั้นอย่างมาก ตอนบ่ายบิดาของผู้วิจัยไปรับประทานอาหารที่บ้านอาว์คนหนึ่ง นัยว่าเป็นลาบไก่ รอเท่าไรก็ไม่กลับมา มีคน ๆ หนึ่งโกหกว่าบิดากลับบ้านนาโพธิ์แล้ว รู้สึกตกใจมากจึงพาน้องเดินกลับบ้านนาโพธิ์เพียงสองคนโดยไม่กลัวอันตรายแต่อย่างใดเลย ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นป่า หนทางชื้นแฉะเพราะเป็นฤดูฝนและตอนเช้า กลางวันฝนตกหนัก พอคุณย่าทราบว่าหลานทั้งสองกลับบ้านก็รีบตามมาพบกลางทาง ปลอบว่าให้กลับไปบ้านคุณย่าก่อนเพราะบิดายังไม่กลับ ผู้วิจัยไม่ยอม จะปลอบ จะขู่อย่างไรก็ไม่เชื่อ ไม่ยอมกลับไปกับคุณย่า ผู้วิจัยพาน้องเดินทางผ่านป่า ผ่านบ้านนาเทา บ้านป่ากล้วย วัดโพธิ์ศรี บ้านฟากน้ำ ถึงแม่น้ำเหือง สะพานที่ทำด้วยไม้กระดาน 2 แผ่นพังลง น้ำเชี่ยวมาก เห็นเด็ก ๆ ชาวบ้านเหมืองแพร่ บ้านฟากน้ำกำลังอาบน้ำ ว่ายน้ำอยู่ ไม่รู้จะทำอย่างไร น้ำลึก น้องข้ามไม่ได้ จึงช่วยน้องข้ามไปก่อนแล้วกลับไปเอาเสื้อผ้าทีหลัง เวลานั้นยังไม่ได้เข้าโรงเรียนอายุราว 6 ปี น้องอายุราว 4 ปี เมื่อเดินทางถึงบ้านนาโพธิ์ทราบว่าบิดายังไม่กลับ ก็รู้ว่าคนนั้นโกหก บิดากลับถึงบ้านในตอนเย็น และบอกมารดาของผู้วิจัยว่าแม่น้ำเหืองระดับสูงถึงบ่า ถ้าผู้วิจัยไม่พาน้องกลับบ้านแต่วัน ๆ คงข้ามน้ำไม่ได้ (เหตุการณ์นี้ผู้วิจัยได้บันทึกไว้เมื่อวันพุธ ที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2499 ณ ศึกวิเศษศุภวัตร วิทยาลัยครู

บ้านสมเด็จเจ้าพระยา ธนบุรี จากวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2499 ถึงวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2501 ผู้วิจัยได้เขียนบันทึกประวัติ เหตุการณ์สำคัญในชีวิตของตนเองตั้งแต่เกิดถึงอายุ 20 ปี รวม 255 หัวข้อ เป็นบันทึกยาว 302 หน้าสมุดปกแข็ง ขนาด 17.5 คูณ 25.5 เซ็นติเมตร นี่เป็นผลงานสำคัญที่สุดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาตนเองก่อนอายุ 20 ปี)

นาง หนูจันทร์ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2435 ที่บ้านบ่อหางนา ตำบลนาบ่อย แขวงไชยะบุรี ประเทศลาว ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2512 ที่บ้านบ่อหางนา รวมอายุ 77 ปี ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพคุณย่า อัดขยาย 12 นิ้ว เก็บไว้ที่ห้องสมุด – พิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน "สารวิจิตร" บ้านนาโพธิ์ เมื่อผู้วิจัยกลับบ้านเกิดเมื่อเข้าไปถึงห้องสมุดจะให้ภาพคุณย่า คุณปู่ คุณยายเลี้ยง จำลองภาพคุณตาเลี้ยง จำลองภาพมารดาและภาพบิดา และเมื่อจะเดินทางออกจากบ้านนาโพธิ์กลับกรุงเทพมหานครก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ชีวิตของผู้วิจัยได้ยึดถือพระคุณ(บุญ คุณ) ของบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย และบรรพชนเป็นสิ่งจรรโลงชีวิตและที่พึ่งในทางวิญญาณและความคิด ตลอดจนเป็นเกราะป้องกันอันตรายและความทุกข์ยากทั้งปวง นอกจากนี้ก็เคารพ นับถือพระคุณของครูบา อาจารย์ ผู้มีพระคุณอื่น ๆ การระลึกถึงพระคุณของบุคคลดังกล่าวนั้นละหลาย ๆ ครั้ง โดยเฉพาะตอนตื่นนอนและก่อนเข้านอน เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติมากว่า 40 ปี ทำให้สามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ และความยุ่งยากนานาประการได้ตลอดมา การระลึกถึงพระคุณของผู้มีพระคุณอยู่เสมอเป็นการสั่งสมความดีและพัฒนาตนเองไปสู่ความรุ่งโรจน์ ความสุข ความเจริญในชีวิตและการงานได้

2.7 ความพยายามของคนอื่น ๆ

ในชุมชนที่ผู้วิจัยเกิดได้เคยมีเรื่องราว เหตุการณ์ที่บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวดและญาติพี่น้องได้สร้าง กระทำ หรือก่อไว้มากมาย สิ่งดังกล่าวย่อมส่งผลมาถึงผู้วิจัยทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อผู้วิจัยจะเดินทางจากบ้านนาโพธิ์ไปเรียนหนังสือทุกปี บิดา มารดา คุณยายเลี้ยงและครอบครัวจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญให้ ในการนี้ก็จะเชิญญาติพี่น้อง ผู้เฒ่า ผู้นำท้องถิ่น ผู้มีคุณความดี ฯลฯ มาร่วมด้วย เพื่ออวยชัยให้พรให้ประสบความสำเร็จในการเรียน มีสุขภาพดี ได้ยศศักดิ์และให้กลับมาพัฒนาท้องถิ่นเดิมให้เจริญรุ่งเรือง ช่วยเหลือเกื้อกูลญาติ พี่น้อง ลูกหลานต่อไป พิธีการนี้มีผลต่อวิถีชีวิตของผู้วิจัยมาก

คือทำให้เกิดความคุ้นเคยกับบุคคลต่าง ๆ ในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและได้รับความสนับสนุนจากคนอื่น ๆ เป็นการสร้างความผูกพันกับท้องถิ่นเกิดและญาติพี่น้อง ทำให้เกิดความสำนึกในทางดีงาม เช่น ความรักท้องถิ่นเดิม ความเสียสละเพื่อสังคม และความกล้าในการริเริ่มโครงการต่าง ๆ เพื่อชุมชน สังคมในชนบทแม้จะเป็นสังคมเล็ก ๆ แค่ 20 – 30 ครอบครัว แต่ก็มีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงในการพัฒนาความคิด อุดมคติและกำหนดรูปแบบโลกทัศน์ของบุคคลที่เกิดมาในชุมชนนั้น ในขณะที่ผู้วิจัยยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับชีวิตและการพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพ สังคมและบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชนที่ผู้วิจัยเกิดได้หุ่มเท โหมพลังทุกด้านกระทำให้ผู้วิจัยเป็นบุคคลในอุดมคติตามที่สังคมนั้นประสงค์ ความพยายามเหล่านั้นไม่ได้สูญเปล่า ทุกอย่างเกิดประโยชน์และมีผลดีในเวลาต่อมา อย่างไรก็ดีถ้าหากผู้วิจัยมีความรู้ มีประสบการณ์ มีความเข้าใจในการพัฒนาตนเองอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยย่อมสามารถเสริมพลังและความพยายามของบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด และคนอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น แต่การเกิดความสำนึกในการพัฒนาตนเองเกิดยากและมักจะเกิดช้า ชีวิตของคนส่วนใหญ่จึงไม่ประสบความสำเร็จ ความสุข ความเจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร

3. ตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดความสำนึกในการพัฒนาตนเอง

3.1 ระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัยเรียนชั้นประถมศึกษา มูล ก มูล ข ป.1 – 4 ที่โรงเรียนประชาบาลตำบลนาแห้ว 1 (เหมืองแพร่วิทยาคม) ปัจจุบันเรียกว่าโรงเรียนบ้านเหมืองแพร่ โรงเรียนนี้ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2470 ครูที่เคยสอนผู้วิจัยมี ครูบุญช่วย ครูเผย ครูฤทธิ์ ครูกาจ ดวงอุปะ ครูบุญมัน ดวงอุปะ ครูออน แสนคุ้ม ครูตัน ช่วงที่เรียนอยู่มีครูประจำ 3 คน เมื่อมีครูคนหนึ่งย้ายไปก็จะมีครูคนใหม่มาแทน ผู้วิจัยเรียนชั้นประถมศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2488 – 2492 ตอนแรกครูบุญช่วย เป็นครูใหญ่ ต่อมาครู กาจ ดวงอุปะ ซึ่งเกิดที่บ้านนาโพธิ์เป็นครูใหญ่ ในวันเสาร์เรียนครึ่งวัน ตอนบ่ายมีการสวดมนต์ไหว้พระ เมื่อสวดมนต์ไหว้พระเสร็จแล้วก็มีครูคนหนึ่งมาชี้แจงเรื่องราวและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่ควรทราบ เช่น เกี่ยวกับความความสะอาดของเครื่องแต่งกาย ในวันอาทิตย์ที่หยุดเรียนให้ซักเสื้อผ้าให้สะอาด เกี่ยวกับร่างกายก็ว่า

ใครผมยาวก็ให้ตัดเสีย ผู้หญิงผมสกปรกก็ให้สระเสีย ใครเล็บมือยาว สกปรกก็ให้ทำความสะอาดให้ดี ใครมีน้ำมูกน้ำลายก็ให้ไปอาบน้ำ ล้างหน้าตาเสียให้หมดจด อย่าให้มีเลอะเทอะเกรอะกรังอยู่ตามปากตามแก้ม ไม่ว่าวันเสาร์ใด จะพูดเรื่องอะไรก็มักมีเรื่องความสะอาดอยู่ด้วยทุกคราว โรงเรียนเปิดเรียนตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ สัปดาห์ละหกวัน วันละห้าชั่วโมง หยุดวันอาทิตย์ตามหลักปฏิบัติทั่ว ๆ ไป หากวันหยุดมีอีกก็หยุดเพิ่มไปตามนั้น (บันทึกเหตุการณ์ตอนนี้ไว้ในสมุดบันทึกชีวิต เล่ม 1 เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2499 นอกจากเรื่องความสะอาดแล้วยังมีความรู้พิเศษที่ทุกคนควรรู้ควรเข้าใจอีก เช่น คราวหนึ่งครูฤทธิ์เล่าเรื่องการประกาศอิสรภาพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่เมืองแครงใน พ.ศ. 2127 ครูฤทธิ์อายุประมาณ 22 ปี ผู้วิจัยกำลังเรียนอยู่ชั้น ป.3 อายุประมาณ 9 ปีรู้สึกประทับใจเรื่องราวที่เล่ามาก ความซาบซึ้งในความสามารถ ความกล้าหาญและความเสียสละของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชยังฝังใจผู้วิจัยมาถึงทุกวันนี้ ใน พ.ศ. 2513 ผู้วิจัยได้ออกเงินจ้างช่างเขียนคนหนึ่งให้เขียนภาพสีน้ำมันสมเด็จพระนเรศวรชนช้าง ภาพขนาด 54 คูณ 54 ตารางนิ้ว ใน พ.ศ. 2517 ผู้วิจัยเขียนภาพสีน้ำมันสมเด็จพระนเรศวรชนช้าง ด้วยตนเอง ขนาด 54 คูณ 72 ตารางนิ้ว 1 ภาพ และขนาด 14 คูณ 18 ตารางนิ้ว 2 ภาพ ใน พ.ศ. 2521 หลังจากการไปสัมมนาการฝึกผู้ฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ผู้วิจัยรู้สึกอึดอัด หงุดหงิด ทุรนทุราย ไม่สบายใจโดยไม่ทราบสาเหตุเต็กนึกอยากเขียนภาพสมเด็จพระนเรศวรชนช้างขนาดใหญ่อีก 1 ภาพเพื่อเอาไว้เป็นเครื่องบันดาลใจที่บ้านที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากภาพขนาดใหญ่ที่เขียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2517 นั้นได้นำไปไว้ที่ห้องสมุด – พิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน " สารวิจิตร " บ้านนาโพธิ์ ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ผู้วิจัยจึงไปซื้อผ้าใบขนาดใหญ่ 54 คูณ 74 ตารางนิ้วและสีน้ำมันมาเขียนภาพสมเด็จพระนเรศวรชนช้างด้วยตนเองเพราะไม่มีทุนจ้างช่างเขียนอาชีพ เมื่อเขียนภาพสมเด็จพระนเรศวรชนช้างเสร็จอาการอึดอัด หงุดหงิด ทุรนทุราย ไม่สบายใจก็หายไป ผู้วิจัยได้ยึดเอาสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นวีรบุรุษแห่งชีวิต เป็นเครื่องบันดาลใจในการต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ในการพัฒนาตนเองและบ้านเกิดของตนเองตั้งแต่อายุได้ประมาณ 9 ปี ตลอดมาถึงปัจจุบันและต่อ ๆ ไปอีก

3.2 ระดับมัธยมศึกษา

ประมาณเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2496 ขณะอายุ 14 ปี 7 เดือน(พ.ศ. 2483 มี 9 เดือน!) ผู้วิจัยกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 5 (ตามหลักสูตรในสมัยนั้น) ที่โรงเรียนเลยสโมสรวิทยาลัย (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งโรงเรียนเมืองเลย โรงเรียนเลยสโมสรวิทยาลัยรวมกับโรงเรียนสตรีเลยและเรียกชื่อใหม่ว่า โรงเรียนเลยพิทยาคม และย้ายไปตั้งที่ใกล้บ้านโพนหนอง อำเภอเมืองเลย) ผู้วิจัยได้ยืมหนังสือจากห้องสมุดของโรงเรียนมาอ่าน 1 เล่ม ชื่อ 100 ภาพและประวัติคนสำคัญของโลก ผู้รวบรวมคือ วีรกุล ทองน้อย และบุญรอด โมราเรือง ตอนเขียนเหตุการณ์นี้ผู้วิจัยเอาหนังสือชื่อดังกล่าวที่ซื้อมาเองเมื่อ 16 เมษายน พ.ศ. 2525 มาเปิดดูด้วย ข้อความที่ผู้วิจัยเขียนไว้ที่ปกรองของหนังสือนี้มีว่า

ซื้อราคา 30 บาท (สามสิบบาทถ้วน)
ได้อ่านหนังสือชื่อนี้ (ไม่ใช่เล่มนี้)
ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2496 เมื่อเรียน
อยู่ชั้นมัธยมปีที่ 5 ที่โรงเรียนเลย
"สโมสรวิทยาลัย" จังหวัดเลยและ
เกิดความประทับใจยิ่งจนเป็นไข้
และฝังใจตลอดมาจนทุกวันนี้
พิสิทธิ์ สารวิจิตร
16 เมษายน พ.ศ. 2525
เวลา 11.46 น. ณ ร้านอาหาร
ใกล้สนามหลวง กรุงเทพมหานคร
มาซื้อหนังสือกับน้องพร้อม (นายพร้อม สารวิจิตร)

ผู้วิจัยได้อ่านหนังสือที่ยืมมาดังกล่าวตลอดวันเพราะรู้สึกสนใจมากและเป็นช่วงวันหยุดปลายสัปดาห์ ผู้วิจัยมีความตื่นเต้น ประทับใจอย่างมากและร่างกายมีอาการเป็นไข้ ตัวร้อน เหนื่อย เพลีย อาจจะเป็นเพราะใช้กำลังกาย กำลังใจมากในการอ่านหนังสือตลอดวันก็ได้ อีก 2 – 3 วันต่อมาก็ปรกติ

การอ่านหนังสือ 100 ภาพและประวัติคนสำคัญของโลก ได้มีผลใหญ่หลวงต่อวิถีชีวิตของผู้วิจัยต่อมาอีกไม่เท่านัก ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตของตนเองขึ้น คงจะเป็นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2496 นั่นเองที่ผู้วิจัยได้จินตนาการและใฝ่ฝันถึงชีวิตในอนาคตของตนอย่างจริงจัง แต่ยังไม่ได้เขียนหรือทำสัญลักษณ์อะไรไว้เป็นหลักฐาน เมื่อตรวจดูสมุดบันทึกที่ผู้วิจัยเริ่มบันทึกเหตุการณ์สำคัญประจำวันไว้บางปีหน่อย ปรากฏว่าเริ่มมีรายละเอียดตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2496 ดังต่อไปนี้

ป่วยวันที่ 2 กรกฎาคม 2496 เนื่องจากวันที่ 1 อ่านหนังสือมากเกินไป ทำให้รู้สึกปวดศีรษะ หน้ามืด ตาลาย ตอนกลางคืนเป็นไข้ เจ็บหน้าอก นอนไม่หลับ ฝันร้ายมาก ฝันว่าเข้าโต้กับพวกผีและโต้ชนะโดยดี ต่อมาอีก 3 วัน ถึงวันที่ 4 ก็ปรกติ

ก่อนเหตุการณ์นี้ผู้วิจัยไม่ได้สนใจจดบันทึกเหตุการณ์ในชีวิตของตนไว้เลย คงคิดว่าไม่สำคัญ ไม่ตื่นเต้น ไม่มีความหมายอะไร ที่จดไว้บางก็เกี่ยวกับการเรียน ผลการสอบ เพลงที่ต้องเรียน กำหนดการแต่งกายของโรงเรียน ฯลฯ เป็นต้น ใน พ.ศ. 2496 ผู้วิจัยได้บันทึกเหตุการณ์ไว้เพียง 6 ครั้ง ครั้งแรกกล่าวไปแล้ว อีก 5 ครั้งมีดังนี้

เหตุการณ์

พ่อมาเยี่ยมวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2496 ตรงกับวันอังคาร ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 11 ปีมะเส็ง เมื่อท่านมาข้าพเจ้าไปดูหนังอยู่ที่สถานีตำรวจภูธรเลย เลยไม่พบท่าน เวลามาที่แรกปล่อยให้ท่านนอนอยู่ที่หน้ามุก น่าอดสูยิ่งนัก จนเกือบสามชั่วโมง ข้าพเจ้าจึงกลับและได้พาท่านเข้าไปข้างใน คราวแรกนึกว่าใครนอนอยู่ที่หน้ามุก เมื่อรู้ว่าเป็นพ่อและน้องก็รู้สึกปลาบปลื้มปีติจนพูดไม่ได้

พิสิทธิ์ สารวิจิตร

เหตุการณ์ ในช่วงนี้ผู้วิจัยอาศัยอยู่กับครอบครัวของนายชวลิตและนางคมคาย มาลีสา ซึ่งผู้วิจัยเรียก "คุณพ่อ คุณแม่" ที่ตรอกโรงฆ่าสัตว์ ถนนพิพัฒนมงคล อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผู้วิจัยมักจะอยู่ดูแลบ้านคนเดียว คนอื่น ๆ ไม่ค่อยอยู่บ้าน

วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2496

การป่วยของข้าพเจ้านั้นสาเหตุโดยมากมักเนื่องจากการอ่านหนังสือและใช้ความคิดมากเกินไป เกิดจากอย่างอื่นไม่ค่อยมี

ระหว่างเดือนกันยายนถึงทุกวันนี้ข้าพเจ้าคิดถึงบ้านมากที่สุด การนอนโดยมากมักฝันถึงบ้านเสมอ

ข้าพเจ้าสงสารพ่อแม่และน้อง ๆ ทุกคน ทั้งแม่โขนด้วย คงจะทำงานหนักมากปานนี้ เสียใจที่ข้าพเจ้าช่วยท่านไม่ได้ในเวลานี้เพราะมาเรียนหนังสืออยู่ห่างไกลกัน ถ้าโรงเรียนอยู่ทางบ้านข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าคงจะได้ตอบสนองคุณท่านตามกำลังของตนเองอย่างเต็มที่ แต่ทั้งนี้ก็เป็นเพราะหวังความเจริญจึงได้อุตส่าห์มาเรียนเพื่อความก้าวหน้าของตระกูล

" ชีวิตคือสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ "

เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงหนีโลกไม่ได้ คือยังมีความสุข ความทุกข์ ดีใจ เสียใจ และความคิดอุดมคติ และหวังความก้าวหน้าเป็นขั้นปลาย

ชีวิตมีดีไม่กี่อย่าง มีอยู่เพียง

1. ความสุขคือสิ่งที่สบอารมณ์ปรารถนาอยู่

2. ความเจริญคือการสมปรารถนาในอุดมคติ

3. มีชีวิตเพื่อสร้างความดีให้แก่โลก

4. เพื่อรู้ความเป็นมาและเป็นไปของโลก

แต่แล้วชีวิตก็คือสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ฉะนั้นความทุกข์ย่อมจะตามมาพบเสมอ

ข้าพเจ้าไม่ค่อยจะได้เที่ยวเตร่เท่าใดนัก เดือนหนึ่งอย่างมาก 4 ครั้ง สี่ครั้งนี้คือ ไปธุระเสียสองครั้ง และไปดูภาพยนตร์ ร.ร. เสียสองครั้ง นอกนี้ไม่มีเรื่องที่จะเที่ยวโดยวิธีใด อยู่บ้านพักผ่อนคงจะดีกว่าแน่

พิสิทธิ์ สารวิจิตร

วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2496

เมื่อข้าพเจ้าเดินไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียนทุก ๆ วัน วันไหนข้าพเจ้าเหนื่อย อ่อนเพลีย หรือปวดศีรษะ หรือไม่สบาย ใจคิดอยากจะให้พ่อซื้อรถให้ แต่คิดถึงพ่อข้าพเจ้าก็ใจอ่อนและมีมานะขึ้นอีก ความลำบากยากใจและอื่น ๆ ที่อยากจะให้ท่านซื้อรถให้ก็หายไปสิ้น

พิสิทธิ์ สารวิจิตร

160347

" ความโกรธคือเครื่องบั่นทอนความสุข ทำให้จิตใจไม่สบาย
ถ้าอยากสุขจงอย่าให้มีความโกรธ "

วันที่ 29 ตุลาคม 2496

เวลา 8.04 น. ออกจากบ้านไปโรงเรียน ถึงโรงเรียน 8.30 น. เล่นสนุกสักครู่หนึ่งก็กระดิ่งเข้าแถวหน้าเสาธง เมื่อเคารพธงแล้วครูธวัชก็ได้บอกข่าวดีว่า จะพานักเรียนไปชมทหารซ้อมยิงปืนที่ถ้ำเสือ เมื่อเตรียมอะไรแล้วครูก็จัดนักเรียนแบ่งเป็นหมวดเป็นหมู่ พวกที่ไม่มีรถเดินออกก่อน พวกที่มีรถเดินตามหลัง นักเรียนบางคนชอบสนุกเลยวิ่งตั้งแต่ ก.ม. 0 ถึงทางแยกไปถ้ำเสือ ทางไปถ้ำเสือสะดวกตั้งแต่โรงเรียนถึงทางแยก ตั้งแต่ทางแยกถึงสนามเป้าลำบากมาก มีโคลนเยอะแยะ พวกมีรถไม่สบายใจไปตาม ๆ กัน ข้าพเจ้าเดินมาได้รับความเหนื่อยมากก็ถึงสนามเป้าที่ 1 และบุกโคลนต่อไปถึงสนามเป้าที่ 2 ข้าพเจ้าไปดูเขายิงปืนครกเสียก่อน แล้วก็ไปดูการยิงปืนเล็กยาว ปืนเล็กกล และเที่ยวดูสิ่งต่าง ๆ มีแม่ค้ามาขายของมากและคนมาดูกันล้นหลาม มีนักเรียน ร.ร.เลย และ ร.ร.เทศบาล ร.ร.ช่างไม้ ประชาชนมากมาย ตอนกลับข้าพเจ้าได้กลับกับเพื่อนใจเมตตาคนหนึ่ง ได้กรุณาให้ซ้อนรถด้วยจนถึง ร.ร. โดยสวัสดิภาพ

(คุณประดิษฐ์ เสริฐศรี)

พิสิทธิ์ สารวิจิตร

(ครูธวัชที่กล่าวถึงคือครูธวัช บุรชาติ เป็นครูพลศึกษา)

วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2496

รู้สึกปวดศีรษะมาก เริ่มอาการเป็นหวัด มีน้ำมูกไหลเป็นระยะ ๆ เจ็บคอ เสียงแหบ ๆ คิดอะไรไม่ได้ เนื่องจากจดข้อความพิเศษ 12 ใบและดูหนังสือที่ใช้สมองมาก และได้รับการกระทบกระเทือนทางใจ

ข้าพเจ้าดีใจเป็นอันมากที่ข้าพเจ้ามาวนหลังได้เป็นครั้งแรก ที่หน้ามุก บ้านเลขที่ 751 ที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่ เวลา 17.00 น. พอดี โดยเอาผ้าห่มนวมเป็นเบาะ ข้าพเจ้าดีใจเหลือที่จะกล่าวในการทำได้ครั้งนี้

พิสิทธิ์ สารวิจิตร

การบันทึกเหตุการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยในช่วงนั้นมีเพียงแค่นี้ มาเริ่มบันทึกอย่างจริงจังเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 และทำตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ถึงวันนี้ (25 เมษายน พ.ศ. 2529)ผู้วิจัยได้เขียนบันทึกประจำวันไว้แล้วรวม 17,561 หน้า (หนึ่งหมื่นเจ็ดพันห้าร้อยหกสิบเอ็ดหน้า) ใช้สมุดบันทึกรวม 61 เล่ม (หกสิบเอ็ดเล่ม)

สาเหตุสำคัญที่ไม่ได้บันทึกเหตุการณ์ก็เพราะงานการเรียนมีมาก เนื่องจากผู้วิจัยไปเรียนที่ตัวจังหวัดเลย ต้องไปอาศัยคนอื่นอยู่ ต้องทำงานบ้านเหมือนคนรับใช้นั่นเอง เวลาว่างมีน้อย ระยะต่อมาผู้วิจัยรวบรวมบทเรียนทุกเรื่องตั้งแต่ ม. 1 ถึง ม. 6 ที่เคยเรียนมา โดยทำการคัดลอกใหม่หมดด้วยตนเอง การจดบทเรียนใหม่หมดเป็นงานหนักแต่ผู้วิจัยก็พยายามทำทุกวิชาเพราะไม่มีทุนซื้อตำรา การรวบรวมบทเรียนทั้งหมด จัดเป็น 4 เล่ม ผู้วิจัยนำมาดูตอนเขียนรายงานนี้ 3 เล่ม อีก 1 เล่ม(ไวยากรณ์อังกฤษ) มอบให้นายชู ศรีพ่อง ไปศึกษาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2512 และยังไม่ได้เอาคืนมา บทเรียนต่าง ๆ ที่จดใหม่ด้วยลายมือตนเองมีประมาณ 600 หน้า ความพยายามนี้ทำให้ผู้วิจัยสอบชั้นมัธยมปีที่ 6 ได้ 91.50 % ได้ที่ 1 ของจังหวัดเลยในปีการศึกษา 2497 และทำให้ผู้วิจัยได้ทำงานเกี่ยวข้องกับหนังสือตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

สมุด 4 เล่มที่ใช้จดบทเรียนต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้น ม.1 ถึง ม. 6 นั้น 3 เล่มเป็นสมุดปกแข็งที่ทางโรงเรียนจัดทำจำหน่าย อีก 1 เล่มเป็น ไดอารี่ ค.ศ. 1954 (พ.ศ. 2497) บริษัทแพร่พิทยา จัดพิมพ์เป็นไดอารี่เล่มแรกที่ผู้วิจัยซื้อ จำได้ว่าราคา 10 บาท สมุดตราโรงเรียนที่วางอยู่ต่อหน้าผู้วิจัย 2 เล่ม ในขณะนี้ หน้าปกเป็นตราโรงเรียนรูปคบเพลิงมีปีกหนึ่งปีก ใต้คบเพลิงมีข้อความว่า ปญฺญา นโรนํ รตนํ ทั้งคบเพลิงและคำขวัญอยู่ในกรอบและฐานคล้ายเสมา ใต้กรอบมีข้อความว่า สโมสรวิทยาลัย ถัดลงไปเป็นข้อความว่า

ชื่อ พิสิทธิ์ สารวิจิตร

ชั้น มัธยมปีที่ 6 ก. เลขประจำตัว 2587

วิชา แปลอังกฤษ

อีกเล่มหนึ่งเป็น วิชา รวมวิชา ในสมุดเล่มนี้ซึ่งมีกระดาษในสมุดแต่เดิม 311 หน้าและเอามาต่อเพิ่มอีก 42 หน้า เป็นสมุดที่ผู้วิจัยเคยหวงแหนที่สุดเพราะทุ่มเททำเท่ากับชีวิต มีเหลืออยู่บางหน้าที่เว้นว่างไว้ ยังไม่ได้เขียนอะไร เมื่อเปิดดูแผ่นแรกทั้งกระดาษเดิมและแผ่นแรกของกระดาษที่เอามาเพิ่มใหม่ ก็พบสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของผู้วิจัยเป็นรูปวงกลม ประดิษฐ์อักษรย่อ "พส"หมายถึง พิสิทธิ์ สารวิจิตร และมีชื่อภาษาอังกฤษและนามสกุลภาษาอังกฤษของผู้วิจัยด้วย นอกจากนี้มีคำ 3 คำ เป็นภาษาอังกฤษ ที่บอกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของผู้วิจัย ฝีมือเขียนในกระดาษที่เอามาเติมสวยกว่าแสดงว่าเขียนทีหลังกระดาษที่มีในสมุดมาแต่เดิม เมื่อตรวจดูวันที่เริ่มเขียนวิชาต่าง ๆ ในกระดาษเดิมหน้า 1 เขียนวันศุกร์ที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2497 เขียนเป็นภาษาอังกฤษ กระดาษที่เอามาเติมใหม่ด้านหน้าเริ่มเขียนวันอังคารที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2498 เขียนวันที่เป็นภาษาอังกฤษ สำหรับสมุดเล่มวิชาแปลอังกฤษเริ่มปรากฏวันที่เขียนเมื่อวันพุธที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2497 เขียนวันที่เป็นภาษาอังกฤษ วันที่สุดท้ายที่ปรากฏในสมุดเล่มนี้คือวันศุกร์ที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2498 เขียนวันที่เป็นภาษาอังกฤษเช่นกัน ก่อนถึงเนื้อหาในเล่มนี้มีความต้องการของเด็ก 4 ข้อเป็นภาษาอังกฤษและคำแปลภาษาไทย ส่วนในเล่มรวมวิชาหน้าก่อนถึงเนื้อหาในกระดาษที่มีแต่เดิมเป็นแผนผังการศึกษาชาติ เขียนอย่างเรียบร้อยมาก

จากหลักฐานที่มีอยู่ดังกล่าวมาแล้ว(เนื่องจากช่วงนี้ผู้วิจัยยังไม่ได้เขียนบันทึกประจำวัน) ผู้วิจัยเชื่อว่าการสร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตพร้อมกับการกำหนดภาษาอังกฤษ 3 คำเป็นจุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตของผู้วิจัยจะต้องกระทำก่อนวันที่ 8 หรือ 10 กันยายน พ.ศ. 2497 แน่นอน และที่น่าจะเป็นได้มากที่สุดคือกำหนดจุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตของตนเองและเริ่มเขียนสัญลักษณ์แห่งชีวิตของตนเองในวันที่สอง กันยายน พ.ศ. 2497 ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 10 ปีมะเมีย ฉศก ปรกติมาสวาร จุลศักราช 1316 รัตนโกสินทร์ 173 คริสตศักราช 1954 และในสมุดไดอารี่เล่มแรกที่ผู้วิจัยซื้อนั้น ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2497 ผู้วิจัยเขียนบันทึกสั้น ๆ และเซ็นชื่อประกอบว่า

วันนี้ได้รับเงินซึ่งคุณพ่อฝาก

มาให้ 100 บาท

พิสิทธิ์

เมื่อผู้วิจัยได้รับเงินแล้วก็แน่นอนว่าจะต้องไปซื้อสมุดปกแข็ง 3 เล่มของโรงเรียนมาสำหรับจดวิชาต่าง ๆ เป็นพิเศษดังกล่าวมาแล้ว ถ้าไม่ได้เงินดังกล่าวการซื้อสมุดปกแข็งถึง 3 เล่มคงจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ยากมาก อีกอย่างหนึ่งผู้วิจัยชอบสร้างหรือทำอะไรเป็นพิเศษในวันเกิดหรือวันคล้ายวันเกิดของตนเอง จึงมีความแน่ใจยิ่งขึ้นว่าในวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2497 นั้นผู้วิจัยได้ตัดสินใจกำหนดจุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตและเขียนสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตของตนเองไว้ (ความยุ่งยากในการวินิจฉัยเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นเพราะไม่ได้เขียนบันทึกประจำวัน บันทึกเรื่องราวสำคัญไว้ทุกวันนั่นเอง ถ้ามีการบันทึกไว้ก็จะเปิดดูได้ทันทีว่าวันใดทำอะไร อีกประการหนึ่งผู้วิจัยคงคิดว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตเป็นเรื่องเล่น ๆ ทำสนุก ๆ ไม่มีความสำคัญหรือจริงจังอะไรนักก็ได้ในตอนนั้น เพราะผู้วิจัยอายุยังน้อยคือ 15 ปี 9 เดือน ยังไม่ครบ 16 ปีบริบูรณ์เพราะ พ.ศ. 2483 มีเพียง 9 เดือน)

ถึงวันนี้ (26 เมษายน พ.ศ. 2529) เวลาได้ผ่านมาประมาณ 31 ปี 4 เดือน ผู้วิจัยเห็นว่าจุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตและสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดและเขียนไว้ด้วยมือตนเอง ด้วยใจของตนเองมีความสำคัญยิ่งแก่การดำเนินชีวิต การตัดสินใจครั้งต่อ ๆ มาและความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทุกด้านของผู้วิจัย

รวมทั้งการวิจัยและการเขียนรายงานการวิจัยเรื่องนี้ด้วย ปัจจุบันจุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตและสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตที่ผู้วิจัยได้กำหนดและเขียนไว้เองเมื่อ พ.ศ. 2497 คือกรอบชีวิตของผู้วิจัย หรือแผนแบบท หรือธรรมนูญชีวิตของผู้วิจัย การกระทำใด ๆ โครงการใด ๆ หรือสิ่งใดที่ขัดกับกรอบนี้ผู้วิจัยจะไม่ทำ ไม่เกี่ยวข้อง ไม่ทุ่มเทความพยายาม ประสบการณ์ชีวิตได้ยืนยันกับผู้วิจัยตลอดมาว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตและสร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของ ตนเองเป็นหลักการสำคัญยิ่งของการสร้างตนเองหรือการพัฒนาตนเองไปสู่ความรุ่งโรจน์ ความสุข ความเจริญในชีวิตและการงาน

การกำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตและการสร้างสัญลักษณ์แห่งชีวิตเป็นผลมาจากการอ่านหนังสือชื่อ 100 ภาพและประวัติคนสำคัญของโลก ของวีรกุล ทองน้อย กับ บุญรอด โมราเรือง ส่วนหนึ่งและการได้รับการศึกษาอบรมที่โรงเรียนเลยสโมสรวิทยาลัยส่วนหนึ่ง และแรงบันดาลใจจากบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ผู้ปกครอง วงศ์ตระกูลอีกส่วนหนึ่ง สิ่งดังกล่าวทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็นได้หล่อหลอมความคิด จิตใจ จินตนาการ อุดมการณ์ และบันดาลใจให้ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตและสร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายใหญ่แห่งชีวิตของตนเองดังกล่าวมาแล้ว

เพื่อเป็นการตักน้ำใส่กะโหลก ชะโงกดูเงาตนเอง สภาพชีวิตจริงกับจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตซึ่งเป็นอุดมการณ์อันสูงนั้นห่างกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร ผู้วิจัยจะลอกสมบัติของผู้วิจัยที่มีอยู่ใน พ.ศ. 2497 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำบัญชีไว้ในสมุดบันทึกดังนี้

สมบัติของข้าพเจ้า

1. หีบ (หนังสีแดง) 1 ใบ
2. ปากกาไพลอตสองด้าม
3. หมวกกะโล่ หมวกลูกเสือ
4. รองเท้า 2 คู่ ถุงเท้า 2 คู่
5. มีด 2 เล่ม
6. ผ้าห่ม 3 ผืน
7. กางเกงทำงานมี 3 ตัว
8. กางเกงไปโรงเรียนมี 1 ตัว
9. เสื้อขาวมี 1 ตัว
10. เสื้อสีกากีมี 2 ตัว
11. เสื้อทำงานมี 4 ตัว
12. เข็มขัดหนังมี 3 เส้น
13. ลูกกุญแจมี 2 ลูก
14. ผ้าเช็ดหน้ามี 2 ผืน
15. วงเวียน 1 อัน
16. ผ้าพันคอ 1 ผืน
17. สมุด หนังสือ
18. และอื่น ๆ เล็กน้อย

4. การแสวงหายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองหลังการกำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต

4.1 เส้นทางสู่สถาบันการฝึกหัดครู

ผู้วิจัยเรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 จากโรงเรียนประชาบาลตำบลนาแห้ว 1 (เหมืองแพร่วิทยาคม) ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าโรงเรียนบ้านเหมืองแพร่ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2492 ผู้วิจัยสอบชั้นประถมปีที่ 4 ได้ร้อยละ 79.80 อายุไม่เกิน 11 ปีจึงได้รับทุนส่งเสริมเด็กนักเรียนฉลาดของกระทรวงศึกษาธิการ ปีละ 600 บาท ในขณะเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ 1 – 6 สอบ ป.4 ได้ที่ 1 ของโรงเรียน

ผู้วิจัยเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ 6 จากโรงเรียนเลยสโมสรวิทยาลัย อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นโรงเรียนเลยพิทยาคม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2498 สอบชั้นมัธยมปีที่ 6 ได้ร้อยละ 91.50 ได้ที่ 1 ของจังหวัดเลย ทางจังหวัดเลยให้สมัครรับทุนมูลนิธิการศึกษาฟุลไบรท์ไว้เพื่อเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 – 8

เมื่อทราบผลการสอบชั้นมัธยมปีที่ 6 แล้วผู้วิจัยได้เดินทางกลับบ้านเกิดโดยเดินทางกลับพร้อมกับคุณ คำพัน ดวงอุปะ ซึ่งเรียนจบ ม.6 พร้อมกันและเกิดที่บ้านหางนาท่อน ตำบลนาพึง อำเภอนาแห้ว (ขณะนั้นขึ้นกับอำเภอด่านซ้าย) เป็นครั้งแรกที่ได้โดยสารรถกลับบ้าน ขึ้นรถจากจังหวัดเลยไปลงรถที่บ้านโคกงาม จากนั้นเดินเท้าต่อไปถึงบ้านหนองผือ แวะนอนค้างคืนที่บ้านคุณครู สพ ยศปัญญา ตอนเช้าเดินทางข้ามเขากับคำพัน ดวงอุปะ เพียงสองคน เหตุการณ์คงมีลำดับดังนี้

จันทร์ที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2498 ทราบผลการสอบชั้นมัธยมปีที่ 6

อังคารที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2498 ไปรับใบสุทธิ

พุธที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2498 เดินทางออกจากจังหวัดเลยโดยรถยนต์

พฤหัสที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2498 เดินเท้าจากบ้านหนองผือถึงบ้านนาโพธิ์

ในเช้าวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2498 ที่เดินทางไปพร้อมกับคุณ คำพัน ดวงอุปะนั้น ตอนขึ้นเขาอากาศเย็นสบาย ผู้วิจัยมีกำลังใจดีร้องตะโกนเล่นไปตลอดทาง เมื่อเห็นดอกกล้วยไม้ก็เอาไม้สอยผูกศีศหาบไปด้วย เมื่อถึงบ้านคุณคำพันที่บ้านหางนาท่อนก็แวะรับประทานอาหารกลางวัน ต่อจากนั้น

ผู้วิจัยจะต้องเดินเท้าหาบหีบหนังสีแดงและของต่อไปคนเดียว ระยะทางจากบ้านนาท่อนถึงบ้านนาโพธิ์ ประมาณ 10 กิโลเมตร ระยะทางจากบ้านหนองผือถึงบ้านนาท่อนที่เดินมาแล้วประมาณ 25 กิโลเมตร

เหตุการณ์ต่อไปนี้ผู้วิจัยบันทึกไว้เมื่อวันพุธที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2501 หลังจากเกิดเหตุการณ์แล้วประมาณ 3 ปี 6 เดือนแต่ความจดจำยังชัดเจนอยู่ ถ้านับถึงวันนี้ (26 เมษายน พ.ศ. 2529) เวลาก็ล่วงเลยมาแล้วถึง 31 ปี 1 เดือน

... ถึงบ้านคำพันแวะรับประทานข้าวกลางวันที่นั่น จากนั้นข้าพเจ้าก็เดินทางต่อไปคนเดียว ข้าพเจ้ายิ่งคิดน้อยใจเมื่อใกล้บ้านเข้าไปทุกที ๆ ข้าพเจ้าก้าวเดินอย่างสม่ำเสมอ มุ่งมั่นอย่างเดียวว่าจะไปให้ถึงบ้าน แม้จะมีความเหน็ดเหนื่อยอย่างยิ่งข้าพเจ้าก็ไม่ยอมหยุดพัก ข้าพเจ้าไปถึงนาที่ข้าพเจ้าฝันเห็น ทำให้สะดุ้งเสียวสุดตัว ละลาละลังจะทำอย่างไรดี ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจเด็ดขาดจะต้องให้ถึงบ้านก่อนค่ำ จึงแข็งใจเดินทางต่อไป ข้าพเจ้าไปทางนาขอกบ้าน หาบกระเป๋าและหีบแลไปที่บ้าน ได้ยินเสียงน้องร้องไห้ น้ำตาของข้าพเจ้าพรั่งพรูลงทันที ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นข้าพเจ้าก็บอกไม่ได้ ข้าพเจ้าหาบของขึ้นบันไดไป วางหาบลงแล้วร้องไห้โฮ ๆ ข้าพเจ้าสะอึกสะอื้นอย่างน่าสงสารที่สุด ข้าพเจ้ามองดูบ้านที่ข้าพเจ้าเคยอยู่อย่างเป็นสุขมาด้วยหัวใจแสนเศร้า ข้าพเจ้าเคยเห็นคุณแม่ทุกคราวที่ข้าพเจ้ากลับมาจากเรียนหนังสือ แต่คราวนี้ดูอ้างว้างมองไปทางใดช่างเปล่าเปลี่ยว ยิ่งมาได้ยินเสียงน้องร้องไห้หัวใจของข้าพเจ้าแทบจะแตกดับไปทันที มีป้าคนหนึ่งคือป้าพัดมาถามข้าพเจ้าว่า " เป็นอย่างไร กลับบ้าน แม่ก็ไม่เห็น " คุณพ่อซึ่งยืนอยู่ใกล้สอดขึ้นทันทีว่า " อย่าพึ่งถาม คนกำลังเสียใจ " คุณยาก็มาด้วยในวันนั้น คุณยาย น้อง ๆ ก็อยู่อย่างพร้อมเพรียง แต่ไม่มีคุณแม่ โอ้ ข้าพเจ้ารำพึงกับตนเอง ครั้งนี้นับเป็นครั้งที่ข้าพเจ้าโศกเศร้าและร้องไห้มากที่สุดอีกครั้งหนึ่ง พอทุกคนได้ยินเสียงข้าพเจ้าร้องไห้ น้อง ๆ ก็ร้องไห้ตาม เสียงอื้ออึง สะอึกสะอื้นดังกลบเสียงจอแจของผู้คนที่มาดูข้าพเจ้าหมดสิ้น คุณพ่อ คุณยา คุณยายไม่สามารถจะกลั้นน้ำตาได้เลย ... (จากบันทึกชีวิต เล่ม 2 แผ่นที่ 60 หน้า 2 บันทึกวันพุธที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2501)

ในวันจันทร์ที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2497 ตรงกับวันขึ้น 12 ค่ำ เดือน 8 ปีมะเมีย มารดาของผู้วิจัย (นาง คำ สารวิจิตร)ได้ถึงแก่กรรม ทางบ้านปิดไว้ไม่ให้ผู้วิจัยทราบ ในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2497 ผู้วิจัยกำลังออกจากบ้านผู้ปกครอง (คุณครูสำราญ ศิริกัณรัตน์ นาง โฮม ศิริกัณรัตน์) บังเอิญไปพบคุณครู สวัสดิ์ จันทะคุณ ซึ่งมาธุระที่จังหวัด ผู้วิจัยถามข่าวถึงทางบ้าน

คุณครูสวัสดิ์ทำท่าแปลกใจถามผู้วิจัยว่า " ยังไม่ทราบหรือว่าแม่ตายแล้ว ? " ผู้วิจัยตกใจร้องไห้ทันที เมื่อทราบว่ามารดาถึงแก่กรรมเพราะมีความรัก ความผูกพันกับมารดามาก ในวันที่ผู้วิจัยจะเดินทางไปจังหวัดเลยเพื่อเรียนต่อชั้น ม. 6 ก่อนลงบันไดบ้านมารดาได้สอนผู้วิจัยจำได้คลับคล้ายคลับคลาว่า " จงอดทน พยายามสร้างความดี ให้ได้เป็นที่พึ่งพิงของน้อง ๆ น้องมีมากคน พ่อแม่ก็อายุมากแล้ว ลูกจงอุตส่าห์เล่าเรียน " (บันทึกเกี่ยวกับมารดา บันทึกเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2499) มารดาของผู้วิจัยเกิดวันพฤหัสบดี ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 ปีมะเมีย ตรงกับวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2461 เมื่อถึงแก่กรรมอายุ 35 ปี 11 เดือน มีลูก 8 คน คนโตอายุ 15 ปี คนเล็กอายุ 2 ปี ยังไม่หย่านม

อุปสรรคในชีวิตมีมาก การหาความรู้จากตำราหรือฟังคำสอน จดจำ ท่องความคิดของคนอื่น ๆ เท่านั้นไม่เพียงพอ เพราะไม่สามารถจะทำให้เข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้งได้ จะเป็นเหมือนคำกล่าวที่ว่า ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด ในปัจจุบันมีโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาต่าง ๆ มากมาย สอนความรู้จากตำรา ให้วุฒิบัตร ให้ปริญญาตรี โท เอก มีผู้จบปริญญาปีหนึ่ง ๆ หลายล้านคนในโลก เฉพาะในเมืองไทยก็จบปริญญากันปีหนึ่ง ๆ หลายหมื่นคน แต่โลกไม่สงบ ประเทศใหญ่รุกรานประเทศเล็กเหมือนสัตว์คือสัตว์ใหญ่กินสัตว์เล็ก ปลาใหญ่กินปลาเล็ก เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจ มีการศึกษาทางเทคโนโลยีและวิทยาการสูงยิ่ง มีมหาวิทยาลัยหลายพันแห่ง ให้ปริญญาแก่ผู้จบการศึกษาชั้นสูงปีหนึ่ง ๆ หลายแสนคน แต่ไปรุกรานประเทศลิเบีย ซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ มีพลเมืองแค่หยิบมือเดียวในอาฟริกา ในประเทศไทยเองมีผู้จบปริญญาแต่หางานทำไม่ได้ รับสมัครครูประมาณ 4,000 ตำแหน่ง แต่มีผู้ไปสมัครสอบประมาณ 200,000 คน มีโรงเรียนทุกหมู่บ้าน ตำบลในประเทศ ให้การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน แต่ประเทศไทยก็ไม่ได้สงบร่มเย็น ผู้มีทรัพย์ มีอำนาจยังเบียดเบียนผู้ยากไร้ คนยากจนและคนไร้โอกาส อาชญากรรมยิ่งรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจจะเกิดจากการจัดการศึกษาแบบมักง่ายและฉาบฉวย ไม่จริงจังไม่เป็นธรรม คือให้ท่องจำจากตำรา จากคำสอน ไม่ได้ฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกนำตนเอง ไม่ได้สอนการพัฒนาตนเอง แต่สอนแบบให้ลอกเลียนแบบเหมือนผู้เรียนเป็นทาสทางความคิดและทาสทางปัญญา ไม่มีโอกาสเจริญงอกงามตามศักยภาพของตนเต็มที่ ดังนั้นการแสวงหายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองจึงมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งยวด

ผู้วิจัยได้กลับไปอยู่บ้านเกิดกับบิดา (นาย เก่ง สารวิจิตร) คุณยายหรือที่เรียกว่าแม่โซ้น (นาง ทีป จันทะคุณ)และน้อง ๆ 7 คนคือ จันทร์เพ็ญหรือจันทร์เพ็ง พร้อม พจน์ บุญเกื้อ บุญนาง บุญได และชัยเดช(เมื่อเรียนจบปริญญาแล้วได้เปลี่ยนชื่อเป็นไกรวิน) ในครอบครัวรวมกันเป็น 10 คน ขาดปัจจัย อาหาร ที่พักอาศัย ที่ดินทำกินไม่เดือดร้อน ทุกอย่างพอมี ผู้วิจัยเป็นความหวังของครอบครัว ตั้งแต่มารดาถึงแก่กรรมครอบครัวก็ระส่ำระสาย บิดาก็เจ็บป่วย น้อง ๆ ก็ขาดคนเอาใจใส่ อาศัยได้เฉพาะคุณยายกับจันทร์เพ็ญซึ่งโตพอรู้จักรับผิดชอบงานบ้านและดูแลน้อง ๆ ได้ น้องคนอื่น ๆ ยังเด็ก ยังไม่เข้าใจชีวิต พอหิวก็ร้องไห้ หรือที่โตหน่อยก็ไปเล่นสนุกสนานแบบเด็ก ๆ ผู้วิจัยมีการศึกษาสูงกว่าน้อง ๆ ร่างกายแข็งแรง สามารถรับผิดชอบภาระได้มาก ทุกคนจึงเห็นว่าผู้วิจัยคนเดียวเท่านั้นที่จะแก้วิกฤติการณ์ของครอบครัวได้ ผู้วิจัยมีความห่วงใยครอบครัวมาก ได้พยายามทำงานเป็นตัวอย่างแก่น้อง ๆ ช่วยทำสวน ทำไร่และอบรมน้อง ๆ ในด้านต่าง ๆ ใครดื้อดึงก็เฆี่ยนตีให้เข็ดหลาบเพราะในภาวะกันดารเช่นนี้ต้องมีความสำนึกในภาระร่วมกัน ชีวิตของผู้วิจัยเมื่อขาดมารดาก็เหมือนต้นไม้ที่เกิดมากลางก้อนหินบนภูเขา มีแต่ความร้อนใจ มองไปทางใดก็พบแต่ความแห้งแล้ง ความจ้าของแสงแดดและความหารุณของลมแรง มือซ้ายขยากโอบอ้อม ดูแลช่วยเหลือค้ำจุนน้อง ๆ และบิดาซึ่งเจ็บป่วย มือขวาขยากไขว่คว้าหาความดี ความสุข ความเจริญมาใส่เกล้าชีวิตจิตใจของความใฝ่ฝันของบิดามารดาญาติพี่น้องทั้งหลาย ตัวเองยืนอยู่บนขาสองข้าง ยังไม่ทราบว่าจะก้าวไปทางใด เมื่อผู้วิจัยกลับบ้านครอบครัวมีความสุขมากขึ้น มีความหวังดีขึ้นปัญหาต่าง ๆ ที่สะสมมาเมื่อมารดาถึงแก่กรรมก็คลี่คลายเพราะผู้วิจัยตัดสินแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเด็ดขาด ไม่ลังเล ทุกคนก็มั่นใจและเชื่อถือ ภาระของผู้วิจัยคือหาทางรักษาบิดาให้หายป่วย ให้กำลังใจแก่น้อง ๆ และคุณยาย ทุกคนมีปัญหาลับสนไปหมด นอกจากนี้ก็ดูแลสัตว์เลี้ยง เช่น ช้างมี 1 เชือก ควาย 5 -- 6 ตัว ม้ามี 1 – 2 ตัว ฯลฯ ซึ่งเป็นภาระหนักโดยเฉพาะช้างเป็นภาระหนักมาก ช้างตัวโตแข็งแรงที่สุดในท้องถิ่นในตอนนั้น เลี้ยงก็ยากและดื้อ ผู้วิจัยต้องบังคับช้าง เอาไปใช้งานให้ได้ เมื่อคนอื่น ๆ หรือน้อง ๆ ขี่ไม่ได้ เอาไปทำงานไม่ได้ ผู้วิจัยต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าทำได้ ขี่ธรรมดาไม่ได้ก็ต้องใส่คา ผู้วิจัยได้ทารุณ ทุบตีช้างอย่างมากเพราะมันดื้อ ยังสำนึกในบาปกรรมที่ทำกับช้างมาจนทุกวันนี้

บ่ายวันหนึ่งประมาณวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2498 ผู้วิจัยไปอาบน้ำที่แม่น้ำหู ท่าพัดพ่อโชนหลัด บ้านนาโพธิ์ ซึ่งเป็นท่าน้ำที่ผู้วิจัยเคยไปตกเบ็ด ขับกุ้ง เก็บแมงนูนมาตั้งแต่เด็ก ๆและมีความประทับใจมาก นางคำเหมียด กัณทะศรี ซึ่งเป็นลูกสาวของนาย บัวศรี กับนางทองศรี ดวงอุปะ และเป็นน้องของครู กาจ ดวงอุปะ ก็ไปอาบน้ำที่ท่าด้วย นางคำเหมียดเคยเป็นคนเลี้ยงผู้วิจัยเมื่อผู้วิจัยเป็นเด็กทารก นางคำเหมียดทราบสภาพชีวิตครอบครัวของผู้วิจัยดี ได้ถามผู้วิจัยว่าจะไปเรียนต่ออีกไหม ผู้วิจัยตอบว่า " ไป " นางคำเหมียดถามอีกว่า " แล้วไม่ห่วงพ่อกับน้องหรือ ?" ผู้วิจัยตอบว่า " ห่วง " แล้วผู้วิจัยก็ดำน้ำ รีบอาบน้ำและกลับบ้านซึ่งห่างจากท่าน้ำประมาณ 800 เมตร

ในช่วงนั้นผู้วิจัยหมดหวังมากจึงคิดจะหนีไปเผชิญชีวิตเสี่ยงโชคในประเทศลาวเช่นเดียวกับเพื่อนคนอื่นๆ แต่อาว์กาย สารวิจิตร ซึ่งเป็นน้องของบิดาและเป็นคนสำคัญในการรักษาบิดาของผู้วิจัยและในการช่วยเหลือผู้วิจัยในด้านต่าง ๆ อาว์กายได้ให้ความหวังว่า " ไปซิ ไปจังหวัดเลยนั่นเถิด หากได้ทุนอาว์ก็จะอุตส่าห์ส่งเสีย จะยากแค้นอย่างไรก็จะสู้ทน ทางบ้านอาว์รับภาระดูแลเอง ถ้าไม่ได้ทุนก็จงกลับมาเลี้ยงน้อง ๆ ทำไร่ทำนา ดูแลช้างม้าวัวควาย ไร่นาของเราเถิด " (บันทึกเหตุการณ์ตอนนี้เมื่อวันจันทร์ที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2500) ดังนั้นในวันศุกร์ที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2498 เวลาประมาณ 15.00 น. ผู้วิจัยจึงเดินทางออกจากบ้านนาโพธิ์ด้วยความห่วงใยครอบครัวทางบ้านและอนาคตของตนเอง วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2498 ผู้วิจัยไปที่ที่ว่าการอำเภอด่านซ้ายขอใบสำมะโนครัว แต่ชื่อตัวเองเป็นมุญเช่ง สารวิจิตร ศึกษาธิการอำเภอเซ็นรับรอง ผู้วิจัยจะแก้เป็นพิสิทธิ์ก็ทำไม่ได้แต่ต้องเอาไป ไปถึงจังหวัดเลย วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2498 โดยไปพักที่บ้านคุณครูสำราญ ศิริกัณรัตน์ ตามเดิม วันที่ 19 เมษายน ไปติดต่อถามข่าวเรื่องทุนเรียนครู ป.ป.ที่เคยใฝ่ฝันไว้ที่ศาลากลางจังหวัดเลย(ที่เดิมซึ่งอยู่ใกล้แม่น้ำเลย) แต่คุณครูสะอ้าน สุวรรณสิงห์ได้เอาใบประกาศผลการคัดเลือกผู้รับทุนฟุลไบรท์มาให้ดู ในปีการศึกษา 2498 นักเรียนทั่วประเทศที่คณะกรรมการคัดเลือกไว้รับทุนมี 12 คน อันดับที่ 10 เขียนว่า พิศิษฐ์ สารวิจิตร และมีสำรองอีก 5 คน พอเห็นชื่อ พิศิษฐ์ ผู้วิจัยเสียใจทันที คุณครูสะอ้านให้เซ็นชื่อรับทราบ ผู้วิจัยก็เซ็นไปว่า พิศิษฐ์ สารวิจิตร ทราบแล้ว

ที่ผู้วิจัยรู้สึกเสียใจทันทีเมื่อเห็นชื่อ พิศิษฐ์ สารวิจิตร ได้รับการคัดเลือกให้รับทุนฟุลไบรท์เพราะนึกถึงความไม่ถูกต้องที่ครูคนหนึ่งได้ปฏิบัติกับผู้วิจัย ผู้วิจัยเรียน ม. 1 – 6 ที่โรงเรียนเลยสโมสรวิทยาลัย มีชื่อในทะเบียนโรงเรียน ในเอกสารทุกอย่าง ใน ต. 2 ก. ในประกาศผลการสอบทุกครั้งว่าชื่อ พิสิทธิ์ สารวิจิตร ครูทุกคน นักเรียนทุกคนรู้ชื่อเป็นอย่างนี้ แต่ครูที่ทำหน้าที่รวบรวมเอกสารส่งคณะกรรมการการศึกษาฟุลไบรท์เปลี่ยนชื่อของผู้วิจัยเป็น พิศิษฐ์ ผู้วิจัยได้คัดค้านว่าไม่ให้ทำอย่างนั้น ชื่อจริงตามทะเบียนของโรงเรียนมีอยู่แล้วและเป็นความเที่ยงตรงทุกอย่าง ครูคนนั้นไม่ยอมแก้ให้ เอาตามที่ต้องการทำ สาเหตุที่ครูคนนี้กลั่นแกล้งผู้วิจัยคงเป็นเพราะผู้วิจัยไม่ยอมซื้อกระดาษสอบที่ครูคนนี้จัดทำมาบังคับให้ทุกคนซื้อในการสอบ ผู้วิจัยไม่ซื้อเพราะเห็นว่าไม่ถูกไม่ควรและไม่ใช่ของโรงเรียนแต่เป็นครูคนหนึ่งทำขึ้นเท่านั้นเอง ผู้วิจัยได้รับความเดือดร้อนจากบุคคลอื่น ๆ ในด้านต่าง ๆ มาตลอดชีวิตและเห็นความไม่เป็นธรรมมามากมาย ได้พยายามอดทน ทำความดีป้องกันตนเอง ในเรื่องชื่อผู้วิจัยได้รับความเดือดร้อนมาโดยตลอด เช่นเมื่อผู้วิจัยเกิดบิดาไปบอกกำนันตำบลนาแห้วในสมัยนั้น (นายคำภา จันทะคุณ)ตั้งชื่อผู้วิจัยในใบแจ้งเกิดว่าเด็กชายจันทร์เพ็ง (ผู้วิจัยเปิดดูใบแจ้งเกิดของตนเอง ชื่อที่กำนันเขียนเป็น " จันเพง" และคล้าย ๆ มีไม้โทข้างบน พ บิดาของผู้วิจัยเคยปรารภว่ากำนันเขียนภาษาไทยไม่ค่อยถูกหรอกเพราะไม่ได้เรียนหนังสือไทย) แต่ใบเกิดก็ส่วนใบเกิด คุณตาเลี้ยงของผู้วิจัยไม่มีลูกเกิดจากตนเองพอมีหลานก็ตั้งชื่อให้ว่า " บุญเส่ง " และเรียกกันทั่วไปในท้องถิ่นว่าผู้วิจัยชื่อ " บุญเส่ง " เมื่อน้องสาวคนถัดผู้วิจัยเกิดมา บิดาของผู้วิจัยก็ไปแจ้งกำนันคำภา จันทะคุณ อีกตามหน้าที่ ให้ตั้งชื่อลูกสาวที่เกิดใหม่ว่า เด็กหญิง พิศิษฐ์ นั่นก็เป็นเรื่องของใบเกิดอีก แต่คุณตาและคนอื่น ๆ ก็เรียกชื่อน้องสาวของผู้วิจัยว่า " จันทร์เพ็ง " (ต่อมาก็กลายเป็นจันทร์เพ็ญ ไปตามภาษาทางราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ) คนทั่วไปเรียกผู้วิจัยว่า " บุญเส่ง " ไม่มีใครเรียกว่า "จันทร์เพ็ง " แต่เมื่อไปเข้าเรียนหนังสือชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประชาบาลตำบลนาแห้ว 1 (เหมืองแพร่วิทยาคม) ตั้งแต่ชั้น มูล ก. มูล ข. ป.1 ป.2 ป. 3 ผู้วิจัยมีชื่อในบัญชีเรียกชื่อของครูว่าเด็กชายจันทร์เพ็ง สารวิจิตร ผู้วิจัยจะขานรับเมื่อครูเรียกว่า " จันทร์เพ็ง " เมื่อกลับบ้านคนทั่วไปก็เรียกว่า " บุญเส่ง" ส่วนน้องสาวเมื่ออยู่บ้านคนทั่วไปก็เรียกว่า "จันทร์เพ็ง " ผู้วิจัยไม่มีปัญหาอะไร

เพราะยังเป็นเด็ก ไม่เข้าใจความสับสนเหล่านั้น ไม่เห็นความสำคัญ อาจจะคิดว่าโรงเรียนกับบ้านเป็นคนละส่วนกัน ไม่สัมพันธ์กัน ต่อมาน้องสาวไปเข้าโรงเรียนและใช้ชื่อในบัญชีเรียกชื่อว่า " จันทร์เพ็ง " ผู้วิจัยเรียนอยู่ชั้น ป. 3 เมื่อครูเรียกว่า "จันทร์เพ็ง" ก็จะขานรับว่า "มาครับ" น้องสาวเรียนอยู่ชั้นมูล เมื่อครูเรียกชื่อ "จันทร์เพ็ง" ก็จะขานรับ วันหนึ่งครูตัน (ครูประจำชั้น ป.3)ก็ประกาศว่าต่อไปนี้ให้เรียกเด็กชายจันทร์เพ็งว่าเด็กชายพิสิทธิ์ ไม่ให้เรียกว่าจันทร์เพ็งอีกและอธิบายความหมายของพิสิทธิ์ว่าหมายถึงอะไร ผู้วิจัยเองก็แปลกใจที่ครูเปลี่ยนชื่อให้โดยตัวเองไม่เคยสนใจมาก่อน ผู้วิจัยจึงรู้ว่าตัวเองชื่อ พิสิทธิ์ สารวิจิตร มาตั้งแต่อยู่ชั้น ป.3 อายุประมาณ 9 ปี แต่ชาวบ้าน ญาติพี่น้อง คนทั่ว ๆ ไปก็ยังเรียกผู้วิจัยว่า " บุญเส่ง " เหมือนเดิม ไม่มีใครเรียก " พิสิทธิ์ " เลย ผู้วิจัยเองก็ไม่สนใจเพราะคิดว่าเป็นเรื่องของครู ครูจะทำอะไรย่อมทำได้ เมื่อผู้วิจัยจบ ม.6 และกลับบ้านเดิมก็ไม่คิดว่าจะมีปัญหาอะไรเกี่ยวกับชื่ออีก เมื่อจะกลับจังหวัดเลยเพื่อหาทางศึกษาต่อ จึงได้ไปติดต่ออำเภอด่านซ้าย (ตำบลนาแห้วขึ้นกับอำเภอด่านซ้ายในสมัยนั้น) ปรากฏว่าตัวเองชื่อเด็กชายบุญเส่ง สารวิจิตร ในสำมะโนครัว ตัวเองไม่เคยทราบมาก่อนว่ามีชื่อดังกล่าวอยู่ในโลก ทั้งนี้ก็คงเป็นเพราะความเข้าใจผิดของเจ้าหน้าที่ไปเปลี่ยน " บุญเส่ง " ให้เป็นสำเนียงภาษากลาง ความลำบากเหล่านี้ราษฎรผู้ยากไร้ซบซึ่งดี เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวบ้านสาหัสแม้แต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เรื่องใหญ่ ๆ จะยิ่งหนักขึ้นไปหลายเท่า คนที่จะเข้าใจเรื่องเหล่านี้ก็เฉพาะคนที่พบเห็นด้วยตนเองเท่านั้น

ชื่อ พิสิทธิ์ สารวิจิตร ได้รับความอนุเคราะห์จากคุณครู สำราญ ศิริกัณรัตน์ พาไปที่เทศบาลเมืองเลย แจ้งย้ายเข้าและผู้วิจัยจึงได้เป็นคนไทยที่มีหลักฐานทะเบียนบ้านเป็น นาย พิสิทธิ์ สารวิจิตร มาถึงวันนี้ 31 ปี เต็มแล้ว

ท่านศึกษาธิการจังหวัดเลย (นาย สังข์ รักษ์มณี) นายสะอ้าน สุวรรณสิงห์ คุณครูทุกคนและผู้ปกครองเห็นควรให้ผู้วิจัยรับทุนฟุลไบรท์เพื่อเป็นเกียรติของจังหวัดเลย ผู้วิจัยคิดอยู่หลายวันและไปฟังข่าวที่ศาลากลางจังหวัดเลยอยู่เรื่อย ๆ วันสองวันไปครั้งหนึ่ง ในที่สุดตัดสินใจสละสิทธิ์ทุนฟุลไบรท์ เพราะยุ่งยากใจ ชื่อก็ผิด ทางบ้านก็ยุ่ง ทุกคนมืนตึงกับผู้วิจัยแต่ผู้วิจัยตัดสินใจเด็ดขาดแล้ว

วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 ตัดสินใจรับทุน ป.กศ. เพราะทุนเรียน ป.ป. ไม่มี เขียนใบสมัคร ขอใบรับรองแพทย์ที่โรงพยาบาลเลย ยื่นใบสมัครวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 ทั้ง ๆ ที่หมดเขตรับสมัครมาแล้วกว่า 20 วัน แต่ไม่มีคนสมัคร ผู้วิจัยจึงไม่ได้สอบ ทางจังหวัดเลยให้มาเฉย ๆ เรื่องนี้เป็นที่น่าอัศจรรย์มาก ในขณะเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 นั้นก่อนนอนหลับผู้วิจัยได้สวดมนต์ไหว้พระและระลึกถึงพระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ปู่ย่า ตายายและบรรพชนทุกวันและขอวิงวอนให้ได้รับทุนการศึกษา 2 ทุน คือทุนฟุลไบรท์และทุนเรียนครู ป.ป. เมื่อกลับไปบ้านมีเหตุการณ์ยุ่งยากทำให้ความหวังต่าง ๆ เลือนหายไปหมด ก่อนตัดสินใจมาเรียนต่อวันหนึ่งหรือสองวันผู้วิจัยฝันว่าผู้วิจัยฉมอยู่ที่ลานหน้าบ้านแล้วมีผู้หญิงสองคน คือน้องสาวของผู้วิจัยเอง (จันทร์เพ็ง)และน้องสาวของเล่ววด แสงรัตน์ (สะอาด)มาจูงมือให้ผู้วิจัยลุกขึ้นและพาเดินไป เมื่อผู้วิจัยตื่นก็ตกใจเพราะไม่เคยคิดว่าจะฝันอย่างนี้แต่ก็คิดว่าคงจะเป็นความฝันดีแน่จึงได้ตัดสินใจเดินทางไปจังหวัดเลยเมื่อบ่ายวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2498

ในช่วงที่ผู้วิจัยไปอยู่บ้านนาโพธิ์กับญาติพี่น้องและครอบครัวนั้นทางจังหวัดเลยได้ประกาศรับสมัครนักเรียนไปเรียนครู ป.กศ.ที่โรงเรียนฝึกหัดครูอุดรธานีทั้งชายหญิงกว่า 20 คน ส่วนให้ไปเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ธนบุรีมี 1 คน (ชาย)และโรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา พระนคร มี 1 คน (หญิง) ทุกแห่งมีผู้สมัครครบถ้วนและคัดเลือกกันเรียบร้อยหมดแล้ว กำลังเตรียมการเดินทางไปเรียนกันอยู่ ยกเว้นที่เดียวที่ไม่มีคนสมัครไปคือโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ธนบุรี ซึ่งอยู่ในส่วนกลางเหมือนกับโรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา ทางจังหวัดเลยได้ขอร้องให้นักเรียนคนใดไปก็ไม่มีใครไปทั้ง ๆ ที่ใน พ.ศ. 2498 นั้นมีนักเรียนชายเรียนจบชั้น ม.6 จากโรงเรียนสโมสรวิทยาลัยถึง 53 คน ทุกคนที่เรียนครูต้องการไปเรียนที่จังหวัดอุดรธานีหมด ไม่มีใครต้องการมาเรียนส่วนกลางเลย ด้วยเหตุประหลาดดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงได้ทุนจังหวัดเลยไปเรียนครู ป.กศ.(หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา เรียน 2 ปี เรียนจบจะได้เงินเดือน 600 บาท)ที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ธนบุรี ต่อมาโรงเรียนนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ผู้วิจัยเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาเพื่อชี้ให้เห็นถึงความยากลำบากที่จะได้รับโอกาสทางการศึกษาของผู้ที่เกิดมาในชนบทอันห่างไกลทุรกันดาร การจะได้รับการคัดเลือกมาเรียนครูของผู้ยากไร้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากมาก เมื่อผู้วิจัยเรียนจบ กศ.บ. และกลับไปขออนุมัติทางจังหวัดเลยเพื่อเป็นครูที่กรุงเทพฯ เนื่องจากจังหวัดเลยไม่มีอัตราให้ เจ้าหน้าที่บอกผู้วิจัยว่าผู้วิจัยตัดสินใจถูกแล้วที่เรียนครู ถ้ารับทุนฟุลไบรท์ไปเรียน ม. 7 – 8 อาจจะไม่ได้เรียนต่อถึงปริญญาก็ได้ การเลือกเรียนครู ป.กศ. ทำให้ผู้วิจัยได้มีช่องทางเรียนต่อจนจบปริญญาเอกจากประเทศสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันก็ได้เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ สอนปริญญาโทอยู่ที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่กรุงเทพมหานคร นับเป็นความสำเร็จสูงสุดทางอาชีพครูของผู้วิจัย

วันเสาร์ที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 ผู้วิจัยเดินทางมากรุงเทพฯ (คุณครู สำราญ ศิริกัณรัตน์ เป็นผู้ค้ำประกันทุน ป.กศ.ให้ ผู้วิจัยไปขอใบสำเนาทะเบียนบ้านกับครอบครัวของท่านที่ศาลาเทศบาลเมืองเลย ได้ชื่อ ฟิสิทธิ์ สารวิจิตร เรียบร้อยในวันที่ 12พฤษภาคม พ.ศ. 2498)คืนแรกพักที่จังหวัดขอนแก่น จากจังหวัดเลยถึงขอนแก่นเดินทางโดยรถยนต์ วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 เดินทางจากจังหวัดขอนแก่นโดยรถไฟ ท่านศึกษาธิการจังหวัดเลย (นาย สังข์ รักษ์มณี) ทำใบลดครึ่งค่าโดยสารรถไฟให้ จึงซื้อตั๋วรถไฟครึ่งราคาจากขอนแก่นถึงกรุงเทพฯ แต่ลงรถไฟที่อยุธยา ขณะมีฝนตกหนัก จึงขึ้นรถสามล้อเครื่องเป็นครั้งแรกในชีวิต ค่าโดยสาร 5 บาท ไปที่วัดเสนาสและพักอยู่กับพระสมคิด อินทร์หงส์ น้องชายคุณแม่คมคาย มาลีสา ซึ่งผู้วิจัยเคยอาศัยอยู่ด้วยเมื่อ พ.ศ. 2494 – 2497 ตอนเรียน ม. 3 – 5 (เรียน ม. 1 – 2 พักอยู่ที่วัดเลยหลง – วัดมหาวิสุทธิเทพทีปาราม โดยพระมหาสิน สิงห์สถิตย์ เป็นผู้ให้ความอุปถัมภ์เป็นองค์แรก ต่อมามีพระเรียม พระชุน พระมหาแถว ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้วย) อยู่วัดเสนาส 11 วัน ได้พบกับกองไลซึ่งเคยอยู่ด้วยกันที่บ้าน คุณพ่อ ชวลิต คุณแม่ คมคาย มาลีสา ที่จังหวัดเลย ตอนนี้บวชเป็นสามเณรแล้ว ได้นอนในมุ้งเดียวกัน ผู้วิจัยได้ไปเที่ยววังโบราณ ได้เห็นอยุธยาซึ่งเคยเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ไทย รู้สึกประทับใจและชอบอยุธยามาก ได้ตัดผมใหม่ที่อยุธยา เห็นการไปบิณฑบาตรทางเรือ เห็นพิพิธภัณฑ์ วัดที่ใหญ่โต สวยงาม เห็นการขายอาหารตามริมถนนในตอนกลางคืน และอื่น ๆ

เช่น พระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งมีแต่องค์พระ ยังไม่ได้สร้างผนังและหลังคาโบสถ์ เห็นซากสลักหักพังของกรุงศรีอยุธยา นครหลวงที่เคยรุ่งเรืองที่สุดของชาติไทย ช่วยสร้างจินตนาการของผู้วิจัยให้ลึกและกว้างไกล

วันพฤหัสบดีที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 ผู้วิจัยเดินทางจากอยุทธยาเข้าสู่กรุงเทพมหานครโดยทางรถไฟ ลงรถไฟที่สถานีรถไฟหัวลำโพง เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ได้มาเหยียบดินกรุงเทพฯ ซึ่งตอนนั้นเรียกว่าจังหวัดพระนคร จากหัวลำโพงได้ขึ้นรถรางเป็นครั้งแรกไปลงที่สะพานพุทธ เห็นแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นครั้งแรก ไปพักที่วัดประยูรวงศาวาส ธนบุรี ใกล้สะพานพุทธ เป็นการมาเห็นและพักอยู่ที่กรุงธนบุรีซึ่งเคยเรียนมาในวิชาประวัติศาสตร์ไทยเป็นครั้งแรก รู้สึกตื่นเต้นและภาคภูมิใจมากที่ได้มาเห็นเมืองหลวงของประเทศไทยเป็นครั้งแรกในชีวิต ได้เห็นความเจริญต่าง ๆ ได้เห็นสะพานที่ยาวที่สุด กว้างที่สุดที่เคยข้ามมา เห็นย่านเยาวราชที่ผู้คนแน่น จอแจที่สุดในประเทศไทยในสมัยนั้น ฯลฯ ผู้พามากรุงเทพมหานครชื่อ ปรีชา (แดง) เป็นคนรู้จักกันใหม่ที่วัดเสนาส พระสมคิด อินทร์หงส์ ได้เขียนจดหมายฝากผู้วิจัยถึงพระมหา ปัญญา คุณประทุม พี่ชายของอาจารย์ สำเริง คุณประทุม สามีนาง สมจิตร คุณประทุม ซึ่งเป็นน้องสาวของคุณแม่ คมคาย มาลีสา ที่ผู้วิจัยเคยอาศัยพักที่บ้านของท่านถึงสามปี จึงรู้จักอาจารย์ สำเริง และนาง สมจิตร เป็นอย่างดี อาจารย์สำเริงได้ช่วยอนุเคราะห์ผู้วิจัยอย่างมากในการไปติดต่อกับทางแผนกศึกษาธิการจังหวัดเลยในสมัยนั้น เพราะอาจารย์ สำเริง คุณประทุมเป็นหลานของท่านศึกษาธิการจังหวัดเลยด้วย ผู้วิจัยได้รับความเมตตา อนุเคราะห์ สนับสนุน ค้ำจุน อุปการะจากคนมากมายตลอดเส้นทางการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาบ้านเกิดและวงศ์ตระกูล ญาติพี่น้องให้มีความสุข ความเจริญทัดเทียมท้องถิ่นอื่น ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้กราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้วแต่ต้นและท่านที่ไม่ปรากฏนามก็โปรดได้รับทราบว่าผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตาและความช่วยเหลือทุกอย่าง ทุกด้านที่ท่านทั้งหลายได้ให้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยไม่สามารถจะสนองพระคุณของทุกท่านได้โดยตรงจึงตั้งใจอธิษฐานเพื่อสร้างความดีทำประโยชน์แก่อนุชนไทยและคนอื่น ๆ เป็นการอุทิศส่วนกุศลถึงผู้สร้างความดีแก่ผู้วิจัยทุก ๆ ท่าน

วันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 ผู้วิจัยไปรายงานตัวที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กับท่านอาจารย์ สังคม ชูชัยทยากุล ผู้วิจัยเรียนอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา) เป็นเวลา 2 ปี เริ่มจากวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2498 ถึงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2500 อาจารย์ประจำชั้นทั้งสองปีคือท่านอาจารย์ สังคม ชูชัยทยากุล ผู้วิจัยนอนที่ตึกวิเศษศุภวัตร เตียงตรงมุมห้องทางสนามฟุตบอลด้านตะวันตก อยู่ตรงหน้าต่าง ผู้วิจัยนอนที่เดิมตลอดเวลา 2 ปี อาจารย์ใหญ่ปีแรกคือ หลวงบุญญปาลิตวิชชาสาสก์ ปีที่สองท่านอาจารย์ สวัสดิ์ สิงหพงศ์ วันที่ 1 มิถุนายน ถึง 11 สิงหาคม พ.ศ. 2499 เป็นระยะฝึกสอน แต่เริ่มสอนจริงราวต้นเดือนมิถุนายน เรื่อยไปจนถึงต้นเดือนสิงหาคม ผู้วิจัยไปฝึกสอนที่โรงเรียนทวีธาภิเษกวัดอรุณราชวราราม กับเพื่อนรวมสามคนคือ พิสิทธิ์ สารวิจิตร (จากจังหวัดเลย) สุภารักษ์ รัชอินทร์ (จากนครพนม) และ พานิช วงศ์หาวศึก (จากกาญจนบุรี) ผู้วิจัยรักโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยามากที่สุด ชอบทุกสิ่งทุกอย่าง สถานที่แห่งนี้คือผู้ปลูกฝังชีวิต ผู้อบรม ผู้นำทาง ผู้สร้างความเจริญแก่ผู้วิจัยอย่างสูงสุด

เมื่อตอนสอบเสร็จปีที่ 2 คือวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2500 มีการเขียนใบสมัครรับทุน อ.กศ. (อนุปริญญาการศึกษา) ต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 27 ทุนและให้ไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อ พ.ศ. 2517) จำนวน 9 ทุน ผู้วิจัยสมัครรับทุนการศึกษาทั้งสองแห่ง สองเสี่ยงดูเท่านั้นเองเพราะมีเพื่อนที่ดีเรียนเก่งมากมายเหลือเกิน ผู้ที่มาเรียนด้วยกันเกือบทั้งหมดคือผู้สอบได้ที่หนึ่งในจังหวัดของตน ในตอนนั้นทางครอบครัว ญาติพี่น้องก็ต้องการให้ผู้วิจัยกลับไปเป็นครูประชาบาลอยู่ที่บ้านเกิดเสียที จะได้หมดห่วงใยเพราะมาเรียนหนังสือออกจากบ้านมาหลายปีตั้งแต่ตัวเล็ก ๆ ผู้วิจัยลองสมัครเอาไว้ เพื่อน ๆ หลายคนก็แนะนำว่าสมัครไว้ดีกว่าแม้จะไม่มีทุนเรียน พอประกาศผลการสอบปีที่ 2 ในวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2500 ผู้วิจัยได้ทุนให้ไปเรียนต่อที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร สถาบันการศึกษาทางการฝึกหัดครูที่โด่งดังที่สุดของประเทศไทยในสมัยนั้น รวมกับเพื่อน ๆ 9 คน ผู้วิจัยอยู่อันดับ 6 ผู้วิจัยรู้สึกเสียใจและดีใจระคนกัน ดีใจเพราะจะได้เรียนสูงขึ้นและเสียใจเพราะจะต้องจากสถานศึกษาอันรักยิ่งไป คือออกจาก

โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ทั้งไม่แน่ใจว่าจะได้กลับมาเรียนต่ออีก ทางบ้านและครอบครัวอาจจะไม่เห็นด้วย ความยุ่งยากเมื่อเรียนจบ ป.กศ. ก็พอ ๆ กับตอนเรียนจบ ม. 6 และตอนจบ ป.4 ไม่เคยมีช่วงใดที่ชีวิตของผู้วิจัยราบรื่น ปลอดโปร่งและสะดวกสบาย แต่ละตอนที่ผ่านมาตั้งแต่อายุประมาณ 10 ปีถึง 20 ปี มีแต่อุปสรรค ความยากแค้น และความทุกข์ทรมานใจ ทุกวันนี้ผู้วิจัยเคยรำพึงถึงความหลังก็รู้สึกอัศจรรย์ว่าเอาตัวรอดมาได้อย่างไร ? สถานการณ์ที่ประสบมันหารุณ เคร่งเครียดและเสี่ยงแบบเดินไต่ลวดข้ามเหวจริง ๆ ความสำเร็จทุกขั้นตอนได้มาด้วยความยากลำบาก ความอดทนต้องใช้อย่างมาก คติของผู้วิจัยที่ลงไว้ในอนุสรณ์รุ่นของโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พ.ศ. 2499 คือ

ความอดทน กำลังใจอันเข้มแข็งแน่วแน่เท่านั้นที่จะเอาชนะอุปสรรคได้

ข้อความข้างบนคือสรุปชีวิตของผู้วิจัยที่สั้นที่สุดและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ไม่มีใครจะล่วงรู้ชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของผู้วิจัยเท่ากับตัวผู้วิจัยเอง บิดาของผู้วิจัยภาคภูมิใจในคติของผู้วิจัยมาก ท่านเคยเปิดดูภาพของผู้วิจัยและอ่านคติของผู้วิจัยให้เพื่อนรักของท่าน เช่น นายกาจ บ้านนาพึง ซึ่งมารดาของผู้วิจัยเคยเรียกว่า " เจ้าผ่อกาจ " ฯลฯ พังเสมอ

วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2500 ผู้วิจัยเดินทางกลับบ้านผ่านทางจังหวัดเลย ที่จังหวัดเลยทุกคนที่รู้จักและเกี่ยวข้องเห็นดีด้วยที่ผู้วิจัยจะศึกษาต่อ ผู้วิจัยเดินทางถึงบ้านนาโพธิ์ในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2500 ญาติพี่น้องยังลังเล บิดาของผู้วิจัยก็เฉยเนื่องจากท่านยากจน จึงไม่มีกำลังและทุนทรัพย์ช่วยเหลือลูก ผู้วิจัยเป็นทุกข์อยู่ที่บ้านตลอดเดือนเมษายน พ.ศ. 2500 มีเหตุการณ์ยุ่งยากมากมาย ผู้วิจัยคิดจะหนีไปเผชิญชีวิตในลาวอีกเป็นครั้งที่สอง แต่ในที่สุดเหตุการณ์ก็คลี่คลาย สิ่งที่น่าตื่นเต้นมากเมื่อเปิดอ่านบันทึกประจำวันของตนเองที่ผู้วิจัยเขียนไว้ หลังจากเวลาผ่านไป 29 ปี 1 เดือน คือพบว่าในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2500 ผู้วิจัยขณะอายุ 18 ปี 3 เดือน 29 วัน (พ.ศ. 2483 มีเพียง 9 เดือน) เรียนจบ ป.กศ. ได้เดินทางด้วยเท้าคนเดียวจากอำเภอด่านซ้ายถึงบ้านนาโพธิ์ ระยะทางผ่านป่าทึบและหมู่บ้านห่าง ๆ รวม 35 กิโลเมตร นับว่าเป็นเหตุการณ์ที่จะเกิดอีกได้ยากและอาจจะไม่เกิดอีกในชีวิตของผู้วิจัย

<u>คุณค่าของบันทึกประจำวัน</u>

เวลาผ่านไป 29 ปี 1 เดือนเมื่อเปิดอ่านดูเหตุการณ์ยังสดใส ตื่นเต้น และภาคภูมิใจยิ่ง วันอาทิตย์ที่ 31 มีนาคม ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 พ.ศ. 2500 ตื่นนอนเวลา 3.45 น. จัดหาเทียนมาจุดเพราะหาตะเกียงไม่พบ แล้วก็ไปล้างหน้า แปรงฟันที่ห้องน้ำข้าง ๆ บันไดกุฏิ จากนั้นก็มาเขียนเรื่องราววานนี้อยู่ในกุฏิใหญ่ ห้องกลาง ซึ่งมีสามเณรอินทร์แปลงนอนอยู่ด้วยใกล้ ๆ วัดนี้เป็นวัดใหญ่และเป็นวัดของเจ้าคณะอำเภอด่านซ้าย จากการพูดคุยเย็นวานนี้รู้สึกว่ามีพระเณรหลายองค์มาจากที่ต่าง ๆ กัน เช่น บ้านแสงภา นาโพธิ์ บ้านลาด บ้านนาดี เป็นต้น (สามเณรอินทร์แปลงเป็นคนบ้านนาโพธิ์ เป็นญาติและเป็นเพื่อนเล่นของผู้วิจัยในวัยเด็กก่อนจบประถมปีที่ 4 ปัจจุบันเป็นครูใหญ่โรงเรียนบ้านพันชาลี ตำบลหมื่นราม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก) ทุกองค์ท่านก็ให้ความสนิทสนมคุ้นเคยเป็นอย่างดี รู้สึกสบายใจมาก ท่านอาจารย์ (ท่านเจ้าคณะอำเภอด่านซ้าย) ก็ให้ความกรุณาเอื้อเฟื้ออย่างที่สุด ตอนเย็นวานนี้สามเณรอินทร์แปลงว่าอาจจะกลับพรุ่งนี้กับสามเณรบ้านแสงภาอีก 1 รูปด้วยกัน แต่ไป ๆ มา ๆ ก็ไม่แน่ ฉะนั้นเช้านี้จะออกเดินทางแต่เช้าคนเดียว คิดจะหาของฝากไปให้แม่เส่วที่หนองหวายและของไปต้อน (ฝาก)น้อง ๆ ที่บ้านนิดหน่อย แต่ตลาดเขาจะเปิดเช้าหรือเปล่าไม่ทราบ ตื่นขึ้นมาก็จัดสิ่งของแต่งตัวชุดสีกากีให้รัดกุมทีเดียว วันนี้จะเดินทางกันอย่างใหญ่ละ ภูเขาและอะไรก็จะพยายามข้ามไปให้ได้ ขอบุญคุณจงคุ้มครองด้วยเทอญ จัดของเสร็จแล้วก็ไปลาอาจารย์ใหญ่ (ท่านเจ้าคณะอำเภอด่านซ้าย) แล้วก็หาบของออกเดินแต่เช้ามืด ผู้คนยังไม่ทันเปิดหน้าร้านเลย ที่ด่านซ้ายดูเปลี่ยนแปลงไปมาก ถนนดูมีโรยกรวดขึ้นมาบ้าง แต่ตอนเช้าตามถนนมีหมาเยอะแยะ เดินมาคนเดียว ถึงใกล้ทางกลับบ้านแวะซื้อไม้ขีด 1 ห่อ 2.50 บาท ขนม 1.50 บาท เดินทางคนเดียวตลอด แวะซื้อห่อข้าวเย็นและเนื้อควาย ที่บ้านนาทุ่ม จากนั้นก็เดินทางต่อคนเดียว ถึงน้ำธารก็กินอาหารเช้าแล้วก็เดินทางต่อ พักนานที่อ่างน้ำเที่ยง ภูข่าขึ้น ภูเปย วันนี้เดินทางเหนื่อยมาก คิดว่าจะไม่ถึงบ้าน แต่ถนนหนทางเขาสะดวก รวดเร็วดี ตัดทางใหม่เป็นที่น่าสบายมาก รู้สึกเปลี่ยวใจบางตอนเดินทางคนเดียว ถึงหนองหวายแวะบ้านแม่เส่ว (แม่เส่วคนนี้เป็นเพื่อนรักของมารดาของผู้วิจัย) ได้กินข้าว น้ำผึ้ง มะม่วง แล้วเดินทางกลับบ้าน ทุลักทุเลมาก คิดว่าคงไม่ไหวแต่ก็กัดใจกลับจนถึงบ้านตอนค่ำพอดี เด็ก ๆ ตื่นเต้นดีใจกันใหญ่ พูดคุยกับ

พี่น้องพอสมควร เดิมจะไม่พูด แต่ไม่พูดก็ไม่ได้ อาหารเย็นมีแจ่วกุ้ง ผักไผ่ แกงปลา หอย แม่โซ่นสมควรมาเยี่ยมและว่าเมื่อผู้วิจัยเดินทางไปมาผ่านหางนาท่อนไม่เคยไปเยี่ยมท่านเลย ผู้วิจัยคิดว่าคราวหลังจะไปเยี่ยมท่านบ้าง

/ วันจันทร์ที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2500

ตื่นสายวันนี้เพราะอ่อนเพลียมาก กระดุกกระดิกตัวแทบไม่ได้ ตอนเช้าเดินไปทุ่งนา ถึงนาหนองเป็ดไปสวนน้อย กินอ้อยแล้วลงท่าน้ำกลับบ้าน ไปดูบ้านลุงพ่อหมวด อาหารเช้ามีแกงหอย มะแปบ ตอนกลางวันไปเอาขนุนและกินมะขามเทศที่บุ่ง ตอนเย็นก็ไปหาม้าน้อย เดินไปจากบ้าน ไปนาเมือง ไปนาส้มผ่อหนองเป็ด เรื่อยไปจนถึงนาอีด ไม่เห็น(ไม่พบม้าน้อย) วันนี้กินอาหารไม่รู้ว่ากี่อย่าง มีซี้วะมะขาม ฝรั่ง มะม่วง แกงผักหวาน-หอย ตอนเย็นมีนึ่งผักหวาน กะหล่ำปลี ผักโหม แกงซี้วปลาปก ปลาซิว ตอนเย็นนอนแต่หัวค่ำ แล้วลุงพ่อแถน ลุงพ่อหมู่ มาคุยด้วยเรื่องการเรียนต่อ การทำงาน เรื่องพี่ชู จัวอาย (สามเณร)อินทร์แปลง วัด เปรต เป็นต้น รู้สึกว่าเป็นที่คลึกคลื้นดี (ลุงพ่อหมู่คือบิดาของนาย ชู ศรีฟอง ซึ่งเกิดที่บ้านนาโพธิ์ ปัจจุบันทำงานที่กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม กรุงเทพมหานคร และลุงพ่อแถนคือบิดาของสามเณรอินทร์แปลง แสงคำ ซึ่งผู้วิจัยไปนอนพักค้างคืนด้วยที่วัดโพนชัย อำเภอด่านซ้าย ในคืนวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2500)

นี่เป็นตัวอย่างบันทึกประจำวันของผู้วิจัย 2 วัน ต้นฉบับมีความยาว 3 หน้า ผู้วิจัยได้เขียนบันทึกประจำวันเพื่อเป็นอุปกรณ์การพัฒนาตนเอง ส่งเสริมตนเอง แก้ปัญหาของตนเอง สร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ฯลฯ มาตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 ถึงวันเปิดอ่านและพิมพ์บันทึกวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2500 และวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2500 คือวันจันทร์ที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2529 ตรงกับวันแรม 5 ค่ำ เดือน 5 ปีขาล ผู้วิจัยได้เขียนบันทึกประจำวันไว้แล้วจำนวน 17,564 หน้า (หนึ่งหมื่นเจ็ดพันห้าร้อยหกสิบสี่หน้า) ผู้วิจัยรู้สึกว่างานเขียนบันทึกนี้อย่างเดียวก็คุ้มค่าชีวิตที่ได้เกิดมาชาตินี้แล้ว การเขียนบันทึกประจำวันเริ่มต้นเมื่อผู้วิจัยเรียนครู ป.กศ. อยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ทำตามคำแนะนำของอาจารย์ ไพรัช วนาพรรณ์ อาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์

สถานการณ์มีส่วนสำคัญในการสร้างคน หล่อหลอมบุคลิกภาพ และกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมทั้งปวง บทเรียนจากชีวิตจริงที่วงการศึกษาละเลยอาจจะเป็นตัวกำหนดสิ่งสำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคลอย่างที่การศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัยไม่สามารถส่งอิทธิพลถึงเลยก็ได้ บทเรียน แบบฝึกหัดการดำรงชีวิตที่แท้จริงคือบทเรียนจากชีวิตจริง ถ้าสามารถช่วยเหลือให้บุคคลทุกคน นักเรียนทุกคน นิสิตนักศึกษาทุกคนได้ตระหนักเรื่องสำคัญนี้และใช้ชีวิตจริงและเหตุการณ์จริงเป็นแบบฝึกหัดพัฒนาตนเอง นำตนเอง พึ่งตนเอง เลี้ยงตนเอง ฝึกทำประโยชน์แก่สังคมและสร้างความพึงพอใจในชีวิตและการงาน ทุกช่วงของชีวิตย่อมมีคุณค่าทางการศึกษา และเป็นแบบฝึกหัดที่ยิ่งใหญ่ที่สุดซึ่งบทเรียนในห้องเรียนและในสถาบันการศึกษาไม่สามารถจะจัดได้แน่นอน

ผู้วิจัยได้ตระหนักในเรื่องสำคัญนี้จึงได้ใช้สถานการณ์ในชีวิตของตนเองทุกรูปแบบเป็นแบบฝึกหัดการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ การเขียนบันทึกประจำวันช่วยให้ทำการวิเคราะห์ตนเองได้ดีมาก นอกจากนี้ยังช่วยสร้างกำลังใจ ความหวัง และเป็นการรักษาสุขภาพจิตของตนให้ดีไว้ เป็นการลดความวิตกกังวลลงได้มากด้วย อุปสรรคของชีวิตเป็นบทเรียนที่สำคัญ แต่คนส่วนใหญ่มองไม่เห็น ผู้สามารถแก้ปัญหายุ่งยากในชีวิตได้ย่อมเป็นครูสอนหรือแนะนำแนวทางชีวิตได้ดีกว่าครูที่อ้างแต่ตำราหรือทฤษฎีของคนอื่น ๆ การประสบสถานการณ์ยุ่งยากลำบากด้วยตนเองเป็นการลงทุนที่สูง บทเรียนที่ได้มาหากรู้จักใช้จึงมีประสิทธิภาพสูงกว่าการท่องจำหลักการของคนอื่น ๆ มาโดยตนเองไม่เคยประสบ ผู้วิจัยสามารถยืนยันเรื่องนี้ ถ้าชีวิตของผู้วิจัยสะดวกสบาย ไม่ผ่านอุปสรรคสาหัสแล้วก็คงไม่สามารถสอนวิชาการพัฒนาตนเองหรือวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองให้แก่คนอื่น ๆ ได้

ระหว่างวันที่ 1 – 28 เมษายน พ.ศ. 2500 ผู้วิจัยพักอยู่กับครอบครัว ณ บ้านมาโพธิ์ เป็นช่วงเวลาที่ผู้วิจัยประสบปัญหาชีวิตมากที่สุด เป็นการต่อสู้ระหว่างความรู้ ความคิดที่ได้รับการสั่งสอนอบรมปลูกฝังมา กับความโหดร้ายของชีวิตจริง ธรรมชาติวัยหนุ่ม อารมณ์และความโง่เขลา ความไม่รู้ต่าง ๆ เมื่อได้ทบทวนอ่านบันทึกประจำวันของตนเองที่เขียนไว้นานถึง 29 ปี ทำให้ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณของบุคคลต่าง ๆ ยิ่งขึ้น ทำให้เข้าใจความหมายของชีวิตลึกซึ้งกว่าเดิม ทำให้ซึ้งใจในคำถามที่ว่ามนุษย์เกิดมาเพื่ออะไร ? ความหมายของบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ญาติพี่น้อง ครูบาอาจารย์ มีลึกซึ้งอย่างไร

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างบันทึกประจำวัน 1 วันของผู้วิจัยเมื่ออายุได้ 18 ปี 4 เดือน บทเรียนที่ได้จากบันทึกประจำวันในวันนี้มีมากสุดพรรณนา

วันจันทร์ที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2500 เดือน 6 ขึ้น 1 ค่ำ ปีระกา

ตื่นนอนแต่เช้ารางๆ 5.30 น. เพราะไม่มีนาฬิกาจึงบอกเวลาแน่นอนไม่ได้ ตื่นมาล้างหน้า แปรงฟันด้วยเกลือสินเธาว์สีขาวสะอาด ผลิตจากบ่อเกลือบ้านเหมืองแพร่ เอาสมุดบันทึกประจำวันมาเขียนเล่น ตอนกลางคืนฝันเห็นนิมิตอันประเสริฐ ว่าพระแก้วมรกตแสดงเดชอภินิหาร ท้องฟ้าเวหนสว่างไสวเป็นสีเขียวงดงามยิ่งนัก ได้แลเห็นตึกราม พระปรางค์ เจดีย์ งดงามสง่ายิ่งนัก ในฝันว่าเราเป็นคนคนหนึ่งที่ได้ไปนั่งอยู่บนอัฒจันทร์ชมปาฏิหาริย์ครั้งนี้ ในนิมิตอันประเสริฐนี้จะนำความสวัสดีมีชัยมาสู่เรา หรือจะนำความรุ่งเรืองหรือความสำเร็จมาสู่เรา หรือความทุกข์ยาก ความหดหู่เหี่ยวแห้ง ความหมดอาลัยตายอยากอาจจะสูญสิ้นไป มีแต่ความสดชื่น แจ่มใสดุจเช้าฤดูฝน ต้นไม้ใบหญ้าและสัตว์ทั้งหลายต่างยินดีปรีดา ทำนองนี้ก็เป็นได้ ตั้งแต่กลับมาอยู่บ้าน พึ่งจะได้ฝันเห็นความสง่างามและเจริญตา เจริญใจยิ่งวันนี้เอง และหนนี้เป็นครั้งแรกของเดชอภินิหารแห่งพระแก้วมรกตจงนำสวัสดีมีชัยมาสู่ตัวข้าและตระกูลวงศา บิดา ยาย น้อง ๆ ของข้าด้วยเทอญ นอกนี้ยังฝันเกี่ยวกับนายแหยม (สุชาติ) ผู้เคยรู้จักกันอยู่จังหวัดเลย ฝันว่าเขานอนเอาเสื่อจันทบูรณ์และห่มและเราไปเยี่ยมเขา หากเราเดินทางไปท่าลี่อาจจะพบเขาก็ได้ เพราะเขาได้เมียอยู่ที่ท่าลี่แล้ว นอกจากนี้ยังฝันได้เดินทางโดยรถยนต์และรักษาเงินไว้ในกระเป๋า ฝันต่าง ๆ อีกหลายอย่างหลายแบบแต่จดจำได้เพียงกระท่อนกระแท่น ตื่นรู้สึกตัวได้ยินเสียงของเขาแหต้นก่อน เราก็จิตศรัทธาในการถือศีลอยู่ในพุทธศตวรรษ 25 นี้เราก็ได้ไปงานฉลองกับเขาเลยด้วยยุ่งยากใจหลายประการ จิตใจเลยขุ่นมัว ทำให้ห่างพุทธศาสนาไปบ้าง แต่จิตใจเรายังคงศรัทธาอยู่อย่างมั่นคง ตื่นขึ้นมาไม่เห็นคุณพ่อรู้สึกว่าเหว่ใจ เราตั้งใจว่าจะออกเดินทางวันนี้ แต่คุณพ่อยังไม่กลับมา เงินทองก็ยังไม่ได้แล้วเราจะออกจากบ้านได้อย่างไร เรายังคิดไม่ตกเลย ตัวเราพร้อมแล้วจะไปตายเอาดาบหน้าเยี่ยงชายชาตรีทั้งหลาย อยากได้ดีเราต้องสละสิ่งรักและความสุขทุกอย่าง

วันนี้เขียนบันทึกอยู่ที่หน้ากระจกบานใหญ่ หันหน้าไปทางทิศใต้ ทิศนี้อยู่ตรงหน้าต่างเล็ก ๆ แล เห็นยุ้งข้าว ยอดหมาก ขนุนและส้มโอ ดอกลั่นทม(จำปา)กำลังบานขาวสะอาด ทิศตะวันออกเป็นเรือนกรัว ท้องฟ้าแจ่มใส คืนนี้ฝนตก ได้ยินเสียงเป็ดไก่ร้องต้อนรับวันใหม่ เดือนใหม่อยู่ น้องพจน์กำลังตำข้าวเบื้ออยู่ชานเรือนจะไปตกเบ็ด จันทร์เพ็งอยู่ในกรัวนึ่งข้าว คุณยายกำลังล้างหน้า น้องพร้อม บุญเกื้อ บุญนาง บุญได้ ชัยเด่น ยังไม่ลุกจากที่นอน วันใหม่เสียงนกร้องเซ็งแซ่ น่าสำราญใจยิ่งนัก ไก่ก็ขันไม่ขาดระยะ เป็ดก็ร้องเป็นคราว ๆ อยู่ตลอดเวลา วันนี้หวีผม แต่งตัวเสื้อยืดแขนยาวย้อมสีม่วง เคยใส่ไปเดินพาเรดที่สนามกีฬาแห่งชาติมาแล้ว ใส่เข็มขัดบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และกางเกงขาสั้น ตะเกียงน้ำมันก๊าดสว่างดียิ่งนัก เอาตั้งไว้ทางซ้ายมือ เราได้กลับมาอยู่บ้านเป็นเวลา 1 เดือน ได้ทำงานเพียงนิดหน่อยมี – ชำระบัญชีช้างซึ่งยุ่งยากยิ่งนักสำเร็จ ทำมองตำข้าวและฐบมอง ลอมรั้วส่วนอ้อย นอกนี้ก็มีงานนิด ๆ หน่อย ๆ หากินบ้าง ทำของเล็ก ๆ บ้าง เกี่ยวกับบัญชีช้าง แบ่งเงินขายพังบัวพันเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2500 ที่บ้านนาหม่อม เรือนย่าแม่แท่ง ปรากฏดังนี้

เงินขายช้าง	8691	บาท
นายก่ายได้	4093	บาท (แทนนาย เก่ง)
นายบุญมีได้	2465	บาท
นางสุขได้	1160	บาท
นางแดงได้	263	บาท
นายหลบได้	710	บาท
ทุนแม่บัวใส	13300	บาท
นายเก่ง	5783	บาท
นายบุญมี	4086	บาท
นางสุข	1886	บาท
นางแดง	345	บาท
นายหลบ	1200	บาท

ทุนนี้เป็นเงินที่เหลืออยู่เป็นตัวช้างในปัจจุบันนี้(7 เมษายน พ.ศ. 2500) คุณพ่อ 5783 บาท

วันนี้ฝันเกี่ยวกับอาจารย์ กสิณ วิวิธวรด้วย บางทีท่านอาจจะพูดถึงเรา ตอนเช้าต้มน้ำอ้อย ทำก้อนอมได้ประมาณร้อยเศษ อาหารเช้ามีเอาะนกเขา พร้อมไปยิงได้มา 1 ตัว กับแหนงกะหล่ำปลี ผักกาดขาว ตอนสายผิดใจคุณยายที่ว่านายพจน์จนเกินไป เลยจิตใจไม่ค่อยสบายแล้วเข้านอนหลับ วันนี้รอคุณพ่อก็ไม่มา ปีนี้เราท่าจะแย่แน่แล้ว เราคงจะหมดวาสนาคราวนี้เอง ปีนี้มีแต่ทุกข์โศกไม่สร่างเลย อุปสรรคมากมายยิ่งแท้ เราจะแก้อย่างไรหนอ นึกถึงคำปลอบใจที่เราคิดขึ้นเองและได้เขียนลงในอนุสรณ์บานสมเด็จ 2499 ว่า " ความอดทน กำลังใจอันเข้มแข็ง แน่วแน่เท่านั้นที่จะเอาชนะอุปสรรคได้ " เราจึงต้องอดทนและยึดมั่นในความคิดก้าวหน้าเอาไว้ อุปสรรคอาจจะพ่ายแพ้ไปเอง ตอนเย็นเอาปืนมาล้างลำกล้องจนสะอาดและรูกว้างขึ้นกว่าเดิมมาก ดินปืนไปอุดอยู่ข้างในลำกล้องพอแรง เมื่อล้างเสร็จแล้วรูกว้างขึ้นเยอะ เดิมยัดยาวเกือบคืบ แต่ล้างแล้วยัดเพียงแม่มือเดียว อาหารกลางวันมีซั้วปลา น้องพจน์และบุญเกื้อไปตกเบ็ด นึ่งผักกาดแหนง กะหล่ำปลีจันทร์เพ็งไปเก็บมาแต่สวนผัก น้องบุญนาง บุญได้และชัยเดินปรากฏว่าชอบน้ำอ้อยต้มและทำเป็นก้อนห่อกระดาษมาก ตอนเย็นไปสีบดูควายกับน้องพร้อม ผ่านนาหงส์ แล้วนาส้มผ่อ ไปนาหัวขัวขึ้นภูหมาง้อไปนา หนองเทา ไปนาหัวแตกเหนือ – ใต้ พบลุง พ่อเจียม ถามเรื่องควาย แล้วเดินกลับมานาหวางอีก เห็นควายอยู่ที่นาหวางใกล้ ๆ บ้าน ทั้ง 5 ตัว แม่ใหญ่และลูกตัวเมีย แม่นางและลูกผู้กับลูกเมีย รวม 5 ตัว เดินทางกลับทางเดิม เดินทางสองคน ปืนยัดไว้ตุมเดียว ลูกปืนก็มีเท่านั้น จะยิงอะไรก็ไม่ได้ เพียงแต่เก็บไว้เป็นเครื่องอุ่นใจ เดินไปทางนาหนองเป็ด ลงไปนาบุ่ง บอกน้องพร้อมให้ถมดินนิดหนึ่งตรงหัวร่องน้ำเพื่อให้น้ำล้องหลวงเอาดินพุ่งไปถมบุ่ง ตอนต่อไปถ้าทำอย่างนี้ 3 ปีคงทำนาได้สำเร็จแน่ ตอนเย็นอาหารมีซั้วปลาเก่า นึ่งผักเก่า และคั่วจี่นิดหน่อย บุญนางไปขุดมา คิดจะเดินทางพรุ่งนี้แต่เงินไม่มี คุณพ่อก็ไม่มา ปีนี้ท่าจะยุ่งกันใหญ่ คุยกับจันทร์เพ็งและคุณยายถึงสภาพความเป็นอยู่ ชาวนาโพธิ์ เหมืองแพร่ บ่อหางนา เป็นต้น นาโพธิ์ดีและอุดมที่สุด (พิมพ์บันทึกในรายงานนี้วันอังคารที่ 29 เมษายน พ.ศ.2529)

นี่เป็นหนึ่งในล้านของเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยประสบพบเห็นในชีวิต ถ้ามีแรงวันหนึ่ง ๆ คงบันทึกมากกว่านี้ วิเคราะห์พิจารณาบันทึกวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2500 วันเดียวก็ให้บทเรียนการพัฒนาตนเองมากมาย

วันพุธที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 6 ปีระกา ผู้วิจัยอายุได้ 18 ปี 4 เดือน ได้เดินทางออกจากบ้านนาโพธิ์ เพื่อไปเรียนต่อหลักสูตรอนุปริญญาวิชาการศึกษา (อ.กศ.) ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร คุณยายเอาเงินให้30บาทแต่คืนให้คุณยายตามเดิมเพราะทั้งครอบครัวไม่มีเงินอีกเลย น้อง ๆ จะลำบาก ตอนออกจากบ้านไม่มีเงินติดกระเป๋าแม้แต่สตางค์แดงเดียว สภาพทางบ้านน้อง ๆ และคุณยายปรกติ น้องจันทร์กำลังตำข้าว คุณยายและน้องเล็ก ๆ นั่งอยู่ที่หัวบันไดบ้าน น้องพร้อม (อายุ 15 ปี) และน้องบุญเกื้อ (อายุ 12 ปี) ไปส่ง เดินทางผ่านบ้านนาโพธิ์ บ้านนาเดื่อ บ้านนาเหาถึงบ้านบ่อหางนา ไปเยี่ยมคุณย่า แล้วไปพบอาว์ก่าย (นายก่าย สารวิจิตร น้องชายบิดาของผู้วิจัย) เดินทางออกจากบ้านบ่อหางนา พร้อมกับอาว์ก่ายและน้องพร้อม ส่วนบุญเกื้อให้เดินทางกลับบ้านนาโพธิ์คนเดียว เดินทางผ่านบ้านนากาว ถึงนาบ่อยพบคุณย่า (นางกุม ภรรยาของนาย บุญมี สารวิจิตร หรือแสนก้วน) และเจ้าปู่แสนก้วน ท่านขอเงินค่าช้างจากอาว์ก่ายให้ผู้วิจัยหนึ่งพันบาท แต่อาว์ก่ายบอกว่าเอามาให้เจ็ดร้อย (เงินเจ็ดร้อยบาทนี้ผู้วิจัยใช้คืนอาว์ก่ายเมื่อผู้วิจัยเรียนจบ กศ.บ. และได้เงินเดือน เงินค่าช้างส่วนของบิดาของผู้วิจัยอาว์ก่ายจึงรับคนเดียว เพราะต่อมาพังบัวใสก็ตายเนื่องจากอาว์คาน สีหะวงศ์ บุตรนางแดงเอาช้างไปลากซุง ให้ทำงานหนัก ไม่ได้กินน้ำ ไม่ได้กินหญ้า ช้างจึงตาย ตัวผู้วิจัยเองและน้อง ๆ ก็ไม่คิดจะซื้อช้างอีกเพราะลำบากมากและบ้านเมืองก็เปลี่ยนสภาพไป ช้างไม่ได้มีความสำคัญมากเหมือนแต่ก่อน) เดินทางต่อไปด้วยความยากลำบาก ผู้วิจัยหาบกระเป๋าและหีบหนังสีแดงอันหนักแป้ล แสนลำบากมาก ระยะทางไกลและหิว กระหายน้ำ เป็นครั้งแรกที่ผู้วิจัยได้เห็นเมืองลาวแท้ ๆ คือเมืองบ่อแตน เมืองนี้มีวิวสวยงามมาก มีภูเขาสลับซับซ้อน มีท้องทุ่งอันเป็นที่ราบสวยคันนา สภาพต้นไม้เป็นหย่อม ๆ มีหมู่คน วัวควายน่าดูและงามมาก เห็นโรงเรียนบ้านบ่อแตนเป็นเรือนไม้ มุงหญ้าคา ทรุดโทรมมาก (บิดาของผู้วิจัยเคยมาเรียนหนังสือที่เมืองบ่อแตนสมัยท่านเป็นเด็กเมื่อเรียนจบ ป. 4 ที่ตำบลนาแห้วแล้ว) เห็นธงชาติลาวปลิวสบัดอยู่หน้าโรงเรียน เป็นธงพื้นแดง ตรงกลางมีตราช้างสามหัวสีขาว มีกลดขาวกั้น อาว์ก่ายพาไปพักที่บ้านนางทอง บ้านที่บิดาผู้วิจัยเคยมาพักอยู่ตอนมาเรียนหนังสือที่บ่อแตน บิดาของผู้วิจัยซึ่งไปติดต่อชักลากซุงที่เมืองปากลายก็เดินทางมาถึงเมืองบ่อแตนในวันนี้และพักที่บ้านลูกสาวคนหนึ่งของนางทอง ลูกสาวของ

นางทองมาขอก ผู้วิจัยจึงได้พบบิดา รับประทานอาหารกลางวันตอนบ่ายที่บ่อแตน อาว์กายเดินทางกลับบ้านบ่อหางนา ผู้วิจัยเดินทางต่อกับบิดาและน้องพร้อม เป็นครั้งแรกที่ผู้วิจัยได้เดินทางเข้าไปในประเทศลาวลึกที่สุดประมาณ 30 กิโลเมตร หลังจากนั้นก็ยังไม่มีโอกาสเดินทางไปอีกเลย วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 เดินทางไปถึงบ้านแก่งม่วง พักนอนที่บ้านคนซึ่งเดินทางมาจากบ่อแตนและพบกันกลางทาง เขาต้อนรับดีมากทั้งครอบครัว อาหารเย็นมีลาบปลาตองกับใบแค ไข่เป็ด ตอนเย็นอากาศหนาว ฝนพัดแรง

วันพฤหัสบดีที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 6 ปีระกา เดินทางออกจากบ้านแก่งม่วง กินข้าวเช้าที่บ้านหนองปรกศี (บ้านหนองแม่ฮาง)อาหารมีปิ้งปลายอน แกงหน่อไม้ น้ำพริก บ้านนี้ต้อนรับดี เป็นบ้านหมอเส่นหนังตลุง เคยไปนาโพธิ์ เหมืองแพร่ เดินทางต่อถึงบ้านห้วยคัง บ้านน้ำพาน แวะดื่มน้ำ ถึงบ้านชลประทาน แวะรับประทานมะม่วงป้อม แกงหน่อไม้ ปิ้งปลายอนที่บ้านริมทางเขาต้อนรับดีมาก รู้สึกอบอุ่นใจยิ่ง เดินทางถึงท่าลี่ประมาณ 13.00 น. เห็นรถจอดอยู่แต่เขาบอกว่าจะเดินทางพรุ่งนี้จึงต้องนอนค้างที่ท่าลี่ ไปเยี่ยมและพักที่บ้านคุณแม่คมคาย ซึ่งมาอยู่ท่าลี่พร้อมทั้งลูก ๆ และสามีใหม่ เนื่องจากสามีเก่าคือคุณพ่อชวลิตได้เดินทางไปลาวแล้วหายสาบสูญไป คุณแม่คมคายต้อนรับดีมาก ท่านจัดอาหารให้รับประทานและจัดที่นอนให้ดีที่สุด ตอนเย็นคุณแม่คมคายสั่งสอนแนะนำผู้วิจัยในด้านต่าง ๆ ให้มีมานะอดทน เก่าอดเก่ายั้น พากเพียรเล่าเรียนต่อไปจะได้ดี บิดาของผู้วิจัยพาน้องพร้อมไปเยี่ยมบ้านชุนพิมุล

วันศุกร์ที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ให้บิดาเขียนใบรับรองให้เข้าเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาเพื่อจะเอาไปแสดงต่อท่านศึกษาธิการจังหวัดเลยหรือวิทยาลัยวิชาการศึกษา เขียนที่อยู่ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรให้บิดาไว้เพื่อจะได้ส่งเงินไปถึงได้ ตอนเช้าคุณแม่คมคาย (คุณ) จัดอาหารให้รับประทานอีก บิดาและน้องพร้อมเดินทางกลับทางอาฮี และจะนอนค้างคืนที่บ่อแตน วันรุ่งขึ้นก็จะกลับถึงบ้านนาโพธิ์ไม่ทันค่ำ ผู้วิจัยรู้สึกเหงาหงอย นั่งสนทนาอยู่กับคุณแม่คมคาย ดูลูกคุณแม่คมคายคือเด็กหญิงเล็กและเด็กชายคุ้ยเล่นโยนหลุมฝาน้ำส้มกัน ผู้วิจัยเคยอาศัยอยู่ที่บ้านคุณแม่คมคายที่จังหวัดเลยตอนเรียน ม. 3 – 5 ถึง 3 ปี ในขณะที่เด็กทั้งสองยังเล็ก ๆ ผู้วิจัยได้ชิ้นรถ

และออกจากท่าสี่เวลาเกือบเที่ยง รถวิ่งขลุกขลักมาก รู้สึกมึนศีรษะและเพลียที่สุดตอนที่นั่งรถมาตามทาง ถึงจังหวัดเลยได้ไปพักที่บ้านคุณครูสำราญและนาง โฮม ศิริกัณรัตน์ ตามเดิม

วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ไปติดต่อกับทางจังหวัดเลยเรียบร้อย คุณครูสำราญ ศิริกัณรัตน์ ค้ำประกันทุนให้ตามเดิม วันที่ 5 เดินทางโดยรถ ร.ส.พ. ค้างคืนที่ขอนแก่น วันที่ 6 ขึ้นรถไฟจากขอนแก่นถึงกรุงเทพฯ ได้เงินติดตัวคืออาว์ก่ายให้ 700 บาท บิดาให้ 120 บาท รวมได้เงินจากบ้าน 820 บาท (แปดร้อยยี่สิบบาทถ้วน)ถึงขอนแก่นหมดเงินไปแล้ว 81 บาท เหลือเงินอีก 739 บาท ถึงกรุงเทพฯไปอาศัยพักที่วัดสัมพันธวงศ์ พระนคร พบกับนายชอบ คนบ้านนาบอน จังหวัดเลยที่รู้จักกันมาก่อน ได้อาศัยนอนในมุ้งเดียวกัน และพบนายเย็น มาลีสา น้องชายคุณพ่อชวลิต มาลีสา และพบนายเหวิ่น คนบ้านนาบอน วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ไปรับใบสุทธิและประกาศนียบัตร ป.กศ.ที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาแต่ไม่ได้ วันที่ 8 ไปอีก อาจารย์ทวี โปราณานนท์ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่เอาให้เรียบร้อยแล้วไปรายงานตัวที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เสียเงินค่าธรรมเนียม ค่าประกัน ค่าบำรุง 300 บาท วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2500 เปิดเรียน ได้ฟังคำปราศรัยของอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา คือ ดร. สาโรช บัวศรี ให้พี่ชู ศรีฟอง คนบ้านนาโพธิ์และพี่สะใภ้ นางเพ็ญสิริ ศรีฟอง ค้ำประกันทุนให้ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ย้ายไปอาศัยอยู่กุฏิปัญญาสิกขา คณะหอเขียว วัดบรมนิวาส โดยไปอาศัยอยู่กับสามเณรผาสุข หอมดี ต่อมาได้อาศัยอยู่กับสามเณร ศักดิ์ ชันหมา และสามเณร คูณ มาลัยพวง จนเรียนจบปริญญาตรีทางการศึกษา (กศ.บ.) เมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2504 และได้รับพระราชทานปริญญาบัตรการศึกษาบัณฑิตจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2504 ณ ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) ในระหว่างเรียนปริญญาตรีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ผู้วิจัยได้รับความทุกข์ยาก ความอดอยาก ความขาดแคลน ความคับแค้นทุกด้านสุดพรรณนา แต่ได้พากเพียรอดทนทุกอย่างจนเรียนสำเร็จ ทำให้บิดา คุณยาย น้อง ๆ ญาติพี่น้อง ผู้อุปการะมีความสุข มีความภาคภูมิใจและทำให้ชีวิตของผู้วิจัยประสบความสุขความเจริญก้าวหน้าสืบต่อ ๆ มาถึงปัจจุบันนี้ รวมค่าใช้จ่ายในการศึกษาจาก ม. 1 ถึงจบ กศ.บ. จำนวน 25,600 บาท เป็นเงินทางบ้าน 9,600 บาท ได้ทุน 16,000 บาท

4.2 การค้นพบสูตรการพัฒนาตนเอง

4.2.1 กิจกรรมที่ทำเองนอกหลักสูตรการฝึกหัดครู – อ่านหนังสือ มหาบุรุษ

เมื่อ พ.ศ. 2498 ขณะที่ผู้วิจัยกำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.ต้น) ที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในขณะนั้น) ผู้วิจัยเริ่มมองเห็นความจำเป็นของการพัฒนาตนเองเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นหนึ่งของประเทศไทย แต่ก็ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร บังเอิญผู้วิจัยได้พบหนังสือเก่าและสกปรกมากจนมีกลิ่นเหม็นแต่มีชื่อน่าสนใจเล่มหนึ่ง คือหนังสือ มหาบุรุษ ผู้แต่งคือหลวงวิจิตรวาทการ และมีชื่อเขียนไว้ที่มุมปกหนังสือว่า " ประเสริฐ สุดบรรทัด " หนังสือเล่มนี้อยู่ในห้องสมุดที่หอพักจัดและอนุญาตให้นักเรียนยืมออกไปอ่านได้ ในช่วงนั้น พันโท ประเสริฐ สุดบรรทัด เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีและมีชื่อเสียงโด่งดังคนหนึ่ง ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจว่าอดีตสมบัติของท่านเล่มนี้ต้องมีความหมายแน่นอน จึงกล้าเสี่ยงลองยืมไปอ่านดูโดยไม่มีใครแนะนำชักชวนมาก่อน ผู้วิจัยยอมทนกลิ่นเหม็นของหนังสือเล่มนี้และได้พยายามอ่านจนจบเล่มประมาณ 20 เที่ยว และเอาหนังสือนี้สอดไว้ใต้หมอนเมื่อนอนหลับที่เตียงนอน ณ ตึกวิเศษศุภวัตร หนังสือเล่มนี้มีคุณค่ายิ่ง ต่อมาผู้วิจัยได้หาซื้อหนังสือชื่อนี้ (ฉบับพิมพ์ใหม่)ไว้เป็นสมบัติของตนเอง เพื่อเป็นคู่มือในการพัฒนาตนเองสืบต่อกันมาอีกหลายปี

4.2.2 ปฏิบัติตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้สอนในระดับ ป.กศ.ต้น – เขียนบันทึกประจำวัน

ประมาณต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 อาจารย์ ไพรัช วนาพรรณ ซึ่งสอนวิชาคณิตศาสตร์ได้เล่าวิธีการพัฒนาตนเองอย่างหนึ่งให้แก่นักเรียนในชั้นฟัง คือ การเขียนบันทึกประจำวัน ท่านบอกว่าใครอยากเป็นคนสำคัญให้เขียนบันทึกประจำวัน เมื่อครบเจ็ดวันให้อ่านทวนดู พบข้อบกพร่องอะไรให้แก้ไข ผู้วิจัยสนใจวิธีการนี้มาก มีนักเรียนที่ฟังอาจารย์พูดแนะนำหลักการวันนั้น 71 คน ผู้วิจัยไม่ทราบว่ามีใครนำไปปฏิบัติบ้างเพราะการเขียนบันทึกประจำวันทุกวันเป็นของทำได้ยาก กิจกรรมอย่างอื่น ๆ เช่น เตะตะกร้อ เล่นฟุตบอล ว่ายน้ำในสระ ฯลฯ สนุกกว่าแน่ ๆ สำหรับนักเรียนวัยรุ่นและอยู่ในหอพักของโรงเรียน ผู้วิจัยกำลังศึกษาหนังสือ มหาบุรุษอยู่ด้วยตนเองเงียบ ๆ เล่าให้เพื่อน ๆ ฟังก็ไม่มีใครสนใจเพราะว่า

ไม่เกี่ยวกับการสอบ พวกที่เรียนเก่งกล่าวได้ว่าหายใจเป็นการสอบ และนักเรียนส่วนใหญ่จะสอบสองอย่าง คือสอบเอาวุฒิ ป.กศ. ต้นไว้และสอบเทียบ ม.8 เพื่อสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยต่อไป ผู้วิจัยไม่สนใจสอบอะไรอีกแล้วในชีวิต นอกจากเตรียมตัวเป็นครูในอุดมคติที่ใฝ่ฝันมาตั้งแต่จำความได้อย่างเดียว ในเรื่องการเขียนบันทึกประจำวันผู้วิจัยจึงสนใจมากเป็นพิเศษและอยากทำดูว่าจะได้ผลจริงหรือไม่ ในขณะยังเล็กผู้วิจัยสนใจคำแนะนำของผู้ใหญ่โดยเฉพาะคนที่เก่ง มีชื่อเสียงในด้านนั้น ๆ และชอบไปนั่งฟังเมื่อผู้ใหญ่หรือคนแก่สนทนากันอย่างเปิดเผย ไม่ห้าม ผู้วิจัยจึงมีไหวพริบ มีวิธีการใหม่ ๆ แปลก ๆ สามารถดัดแปลงของเล่นหรืองานที่ทำได้ดีกว่าเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ถ้าอายุเท่ากับผู้วิจัยหรืออ่อนกว่าไม่มีทางสู้ผู้วิจัยได้เด็ดขาด และสามารถเอาชนะเพื่อน ๆ ที่อายุแก่กว่า 2 – 3 ปีได้ด้วย เช่นการเล่นหมากและการชนเม็ดละหุ่งซึ่งเด็ก ๆ ในบ้านนาโพธิ์เรียกว่าหมากสุงลาย การเอาหนามไผ่มาชนกัน การเอาดินมาปั้นเป็นรูปควายแล้วเอามาชนกัน ผู้วิจัยจะคอยฟังและจำคำแนะนำของผู้ใหญ่ เช่น ตา ยาย ลุง อาว์ และผู้ที่คนในหมู่บ้านยกย่องว่าเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ เป็นต้นว่าการล่าสัตว์ป่า การตกปลา การทำเบ็ด การยิงหน้าไม้ การดักแร้ว ฯลฯ ผู้วิจัยจะสนใจอย่างมาก เมื่อได้ฟังคำแนะนำแล้วจะรีบกลับบ้านเอาไปทดลองดู เรื่องหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจเป็นพิเศษและจำได้ชัดเจนจนทุกวันนี้คือวันหนึ่งผู้วิจัยอายุประมาณ 10 ปี ได้ไปเที่ยวที่บ้านของเพื่อนคนหนึ่งที่บ้านนาโพธิ์ชื่อ ร้อย จันทะคุณ (ร.ต. วิลาส จันทะคุณ) ผู้วิจัยได้ยินบิดาของเพื่อนซึ่งชำนาญการตกปลากำลังพูดกับลูกชายอยู่(ร้อยแก่กว่าผู้วิจัย 2 ปี และเป็นเพื่อนเล่นด้วยกันมาตั้งแต่เล็ก ๆ เพราะอยู่บ้านติดกันและบิดาของ ร้อย เป็นคนที่เคยมาอยู่บ้านของคุณตา คุณยายตอนบิดาของร้อยเป็นหนุ่ม) ใจความว่า อยากกินปลาตัวใหญ่ ๆ ไหม ? อยากกินไม่ยาก เอาแมงมันเป็นเหยื่อ เสียบเบ็ดแส่ (เบ็ดขนาดโต ผูกติดสายไหมหรือไนลอน คันเบ็ดยาวประมาณ 5 – 7 เมตร สายยาวเท่าคันเบ็ดหรือสั้นกว่าคันเบ็ดนิดหน่อย ปรกติผู้ใหญ่จะใช้เบ็ดอย่างนี้ เด็ก ๆ จะหนักเกินไป คือถือคันเบ็ดไม่ไหว) แล้วเอาเบ็ดไปตกปลาตอนน้ำลด (ในตำบลนาแห้วจะเริ่มมีฝนตกในเดือนเมษายน ทำให้มีปลาตายหรือสลบเพราะขี้เถ้าจากการเผาป่าทำไร่ ในเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ฝนจะตกหนัก น้ำสนฝั่งหรือเต็มฝั่งแม่น้ำเรียกว่าน้ำนอง น้ำจะนองเต็มฝั่งอยู่ 2 – 3 วันแล้วจะลดลง)

ผู้วิจัยไม่เคยทราบเทคนิคนี้มาก่อนจึงสนใจจดจำไว้ พอฝนตกหนัก มีแมงมัน (คล้ายมดตัวใหญ่ แต่ปากเล็กกว่า ตรงท่อนก้นจะเป็นกระเปาะมีน้ำมันเต็ม สำหรับตัวเมีย ชาวบ้านเอามาคั่วในกะทะรับประทานอร่อยดี ใช้แมงมันตัวเมียนี้เป็นเหยื่อตกปลา ตัวผู้ตัวเล็กและไม่มีมัน ชาวบ้านไม่รับประทานและไม่ใช้ทำเหยื่อตกเบ็ด ตัวเมียยาวประมาณ 2 เซ็นติเมตร) ออกจากรู ส่วนมากเป็นจอมปลวก ผู้วิจัยไปเก็บแมงมัน ทำเบ็ดแล้วและปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น ครั้งแรกไปตกปลาคนเดียวในตอนเช้าที่วังกอไผ่ลุ่ม ท่าน้ำพัดโซนหลัด (ท่าน้ำนี้อยู่ติดที่นาของคุณตาของเด็กหญิงหลัดจึงเรียกชื่อดังกล่าว) ปลามากินเบ็ดจริง ๆ ผู้วิจัยยกคันเบ็ดขึ้นมาและเอาปลาขึ้นจากน้ำด้วยความยากลำบากเพราะปลาตัวโตและมีแรงดึงเบ็ดมาก ปลาที่จับได้เป็นปลาจาด มีสีขาว มีเกล็ด ลำตัวยาวประมาณ 30 เซ็นติเมตร กว้างประมาณ 5 เซ็นติเมตร ผู้วิจัยกลับบ้านเลย เพราะดีใจมากจนตัวสั่นและต้องการเอาไปอวดบิดามารดา น้อง ๆ และคุณยาย แต่ก่อนผู้วิจัยตกได้แต่ปลาตัวเล็ก ๆ เรียกว่าปลาปก ปลาซิว ปลาจาดน้อย ขนาดยาวประมาณ 5 – 10 เซ็นติเมตร กว้าง 1 – 2 เซ็นติเมตร พอจับปลาจาดใหญ่ได้ครั้งแรกโดยใช้เบ็ดแล้วจึงดีใจมากและฝังใจมาจนทุกวันนี้ ต่อมาผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคนี้จับปลาเลี้ยงครอบครัวอีกหลายปีและมีความชำนาญมาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเชื่อผู้เชี่ยวชาญมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก แต่ต้องเป็นผู้ที่ทำเองจนชำนาญจริง ๆ ในเรื่องนั้น

แต่การเขียนบันทึกประจำวันไม่เห็นผลเร็วเหมือนกับการตกปลา ต้องฝืนใจตนเองบังคับใจตนเองให้เขียนในขณะที่เพื่อน ๆ ไปเล่นฟุตบอล ดูหนังสือเตรียมสอบ ฯลฯ หลังจากที่รีรอ สงสัย ผัดวันมาราวหนึ่งสัปดาห์ ผู้วิจัยก็เริ่มเขียนบันทึกประจำวันในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 เขียนวันแรกเหมือนไม่เต็มใจเขียน คล้าย ๆ กับทำเล่น ๆ ต้องคิดว่าการเริ่มงานใหม่ไม่ใช่ของง่ายเลย กว่าจะซึ้งในคุณค่าของการเขียนบันทึกประจำวันต้องใช้เวลานานพอสมควร จากการเขียนเรื่อย ๆ ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจ เช่น

วัน เดือน ปีที่ตรวจดูบันทึก	จำนวนหน้าที่บันทึกไว้แล้วเมื่อถึงวันตรวจดูบันทึก
18 พฤษภาคม พ.ศ. 2522	15,037
5 สิงหาคม พ.ศ. 2526	16,566
28 มีนาคม พ.ศ. 2527	16,755
30 เมษายน พ.ศ. 2529	17,566

4.2.3 กิจกรรมที่ทำเองนอกหลักสูตรวิทยาลัยวิชาการศึกษา – แต่งโคลงสี่สุภาพทุกวัน

คราหิวโหยดื่มน้ำ ทดแทน
ออมอดยามขาดแคลน ยากไร้
เจ็บปวดชอกช้ำแสน ยิ้มอยู่ เฉยพ่อ
ยิ้มชื่นหัวเราะให้ คับแคนขวยเขิน

คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน หน้า 206
แต่งเมื่อ พ.ศ. 2503 อายุ 22 ปี

คนดีชนแช่ชอง บูชา
เทพทั่วทิศเมตตา ช่วยป่อง
เรืองนามเด่นเวลา สูงส่ง
ตอนรุ่งโรจน์เกียรติ์กอง พี่น้องสรรเสริญ

ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาล – ปริญญาเอก
หน้า 2 แต่งเมื่อเวลา 6.25 – 6.35 น. วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518
เป็นโคลงสี่สุภาพบทที่ 10,000 ที่ได้แต่งไว้

บันทึกทุกสิ่งใช้ แทนทุน
วันหนึ่งอาจอุดหนุน ช่วยได
ชีวิตเปื่อยเป็นจุณ มีแน่
งานที่ทำเหลือไว้ ย่อมต้องลือดัง

แต่งเมื่อวันอังคารที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2529 เวลา 19.34 – 19.37 น.
เป็นโคลงสี่สุภาพบทที่ 25,356 ที่ได้แต่งไว้

วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2501 เมื่อเรียนอยู่ในระดับอนุปริญญาวิชาการศึกษา ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ผู้วิจัยเริ่มโครงการฝึกแต่งโคลงสี่สุภาพวันละ 1 บท เป็นความริเริ่มของตนเอง ไม่มีใครบอกหรือสั่งให้ทำ เพื่อจะได้แต่งโคลงสี่สุภาพสรรเสริญบ้านเกิดของตนเองเมื่ออายุได้ 60 ปี ทั้งนี้เพราะตำราวรรณคดีไทยทุกเล่มที่เคยเรียนมาไม่มีกวีที่เกิดในจังหวัดเลยแต่งเลย ผู้วิจัยจึงอยากลองดูว่าถ้าแต่งโคลงสี่สุภาพวันละ 1 บทติดต่อกันไปทุกวัน ประมาณ 40 ปี จะเกิดอะไรขึ้น คุณภาพของ

โคลงสี่สุภาพที่แต่งตอนสุดท้ายจะเป็นอย่างไร ? จะมีคุณค่าเป็นวรรณกรรมได้ไหม ? เมื่อคิดดังนั้นแล้ว ผู้วิจัยก็เริ่มแต่งโคลงสี่สุภาพ โดยลงเลขที่บทโคลงไว้ทุกครั้งและแต่งอย่างน้อยวันละ 1 บท วันใดที่เจ็บป่วยแต่งไม่ได้หรือวันใดมีธุระยุ่งมากจนลืมแต่งโคลง ก็รีบแต่งชดเชยในวันต่อมา ต่อมาได้แต่งโคลงสี่สุภาพวันละ 2 บทและวันละ 4 บทตามลำดับ ปัจจุบันแต่งโคลงสี่ภาพเพื่อบันทึกเหตุการณ์ที่น่าสนใจ บันทึกความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ และพัฒนาอุดมการณ์ของตนเองวันละ 5 บท เมื่อตรวจดูจำนวนโคลงสี่สุภาพที่ได้แต่งไว้เป็นระยะ ๆ ปรากฏข้อมูลที่น่าสนใจ เช่น

วัน เดือน ปีที่ตรวจดูจำนวนโคลง	จำนวนโคลงสี่สุภาพที่ได้แต่งไว้แล้ว
25 ตุลาคม พ.ศ. 2521	12,172 บท
26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523	15,425 บท
29 กรกฎาคม พ.ศ. 2524	16,650 บท
5 สิงหาคม พ.ศ. 2526	20,340 บท
28 มีนาคม พ.ศ. 2527	21,515 บท
7 มกราคม พ.ศ. 2529	24,800 บท
1 พฤษภาคม พ.ศ. 2529	25,370 บท

โคลงสี่สุภาพเหล่านี้คือสมบัติทางความคิดและปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ไม่ปรากฏว่ามีอยู่ในโลกก่อนผู้วิจัยเกิด (แบบแผนโคลงสี่สุภาพมีมาก่อนแน่นอน แต่โคลงที่กล่าวมาเหล่านี้ยังไม่มี) ปัจจุบันสามารถแต่งโคลงสี่สุภาพได้ 1 บทภายในเวลา 1 – 2 นาที แต่งแล้วใช้ได้เลยไม่ต้องแก้อีก

4.2.4 ปฏิบัติตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับอนุปริญญาการศึกษา – อ่านหนังสือในห้องสมุดของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ในช่วงแห่งชีวิตการเรียน 4 ปีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ระหว่าง พ.ศ. 2500 ถึง พ.ศ. 2504 ผู้วิจัยมีความคับแค้นทุกข์ยาก อดอยาก ขาดแคลนที่สุดในชีวิตนักเรียน ผู้วิจัยได้รับเงินจากบิดา คุณยาย น้อง ๆ และญาติเฉลี่ยปีละ 1,300 บาท(หนึ่งพันสามร้อยบาท) ได้รับทุนการศึกษาของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ปีละ 2,500 บาท (สองพันห้าร้อยบาทถ้วน) ผู้วิจัยได้อุทิศชีวิต

ให้แก่การเรียนและการเตรียมตัวเป็นครู ไม่คิดหารายได้พิเศษหรืออื่น ๆ พยายามจะเรียนให้สำเร็จเท่านั้น ผู้วิจัยได้เรียนถามอาจารย์หลายท่านว่าจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นได้อย่างไร แต่ไม่มีอาจารย์ท่านใดตอบได้ชัดเจน วันหนึ่งที่ห้องมุมบันได้ตึก 3 อาจารย์นิยม เรียงจันทร์ ตอนท่านอายุ 28 ปี ได้มาประชุมนิสิตที่ท่านเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยก็ยกมือขึ้นเรียนถามท่านว่าจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชีวิตตนเองให้ดีขึ้นได้อย่างไร ? ท่านตอบว่าให้ไปอ่านหนังสือในห้องสมุด ทุกอย่างมีอยู่ในนั้น ผู้วิจัยก็ได้ปฏิบัติตามโดยยึดห้องสมุดเป็นที่พึ่งสุดท้าย ผู้วิจัยได้ไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุดเกือบทุกวันตลอดเวลา 4 ปีที่เรียนปริญญาตรี เนื่องจากไม่มีเงินค่าอาหารกลางวันผู้วิจัยจึงหมกตัวอยู่กับกองหนังสือเพื่อให้ลืมความหิวโหย เนื่องจากไม่มีค่ารถสองแถวเข้าออกซอยประสานมิตร ผู้วิจัยจึงต้องมาเรียนแต่เช้ามืด นั่งรถเมล์จากเชิงสะพานกษัตริย์ศึกที่ยศเส ค่ารถ 50 สตางค์ ลงรถที่ปากซอยประสานมิตร เดินเข้าซอยประสานมิต มาถึงวิทยาลัยวิชาการศึกษาก่อนที่เพื่อน ๆ จะมาและนั่งรถสองแถวเข้าวิทยาลัย ตอนเย็นก็อยู่ในห้องสมุดจนเกือบมืดและเดินออกซอยประสานมิตรเมื่อเพื่อน ๆ นั่งรถสองแถวกลับออกไปหมดแล้ว ผู้วิจัยเคยงงในวันหนึ่งเมื่อออกมายืนอยู่ข้างนอกตอนกลางวันว่าตลอดเวลาสี่ปีที่เรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ตนเองไม่เคยสังเกตดวงอาทิตย์ตอนกลางวันเลย เพราะเวลาส่วนใหญ่จะอยู่ในห้องสมุด ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นคือค่ารถประจำทางวันละ 1 บาท ขาดไม่ได้ต้องเตรียมสำรองไว้เสมอ ส่วนค่าอาหารกลางวันไม่มี อาหารเช้าบางวันก็มีนมร้อน 1 แก้ว ปลาท่องโก๋ 1 คู่ บางวันได้รับประทานข้าวและอาหารที่สามเณร และพระอนุเคราะห์แบ่งให้ ตอนเย็นบางวันก็ได้รับประทานข้าวและอาหารที่สามเณรเก็บไว้ให้ บางวันไม่ได้รับประทาน ผู้วิจัยจำได้ว่าเมื่อตื่นขึ้นกลางดึกรู้สึกหิวมาก รู้สึกเจ็บปวดไปทั้งตัว โดยเฉพาะบริเวณตะโพกปวดที่สุด น้ำดื่มก็ขาดแคลน ผู้วิจัยลุกไปรองน้ำประปาซึ่งไหลทีละนิดตอน 1.00 น. ตอนกลางวันและตอนหัวค่ำมีคนไปรองไม่เว้นว่าง ผู้วิจัยจึงไปรองตอนคนอื่น ๆ หลับแล้ว ทำให้ศิดนิสัยตื่นเมื่อเวลา 1.00 น.จนทุกวันนี้ การอ่านหนังสือในห้องสมุดมีคุณค่ามาก ทำให้ได้คุ้นเคยกับแนวความคิดในด้านต่าง ๆ มีโลกทัศน์กว้าง รู้จักแนวทางสร้างความดีแม้ในขณะคับแค้นสาหัสก็ไม่คิดทำชั่ว ได้ยึดแบบมหาบุรุษเป็นเครื่องนำทางชีวิต ได้อ่านหนังสือสำคัญ ๆ จบประมาณ 500 เล่ม (ห้าร้อยเล่ม) ความคิดต่าง ๆ ที่สั่งสมไว้ได้เป็นกองทุนทางปัญญาให้แก่ผู้วิจัยตลอดมาจนทุกวันนี้

ตอนที่ผู้วิจัยไปอาศัยอยู่ที่วัดบรมนิวาสเป็นเวลา 5 ปีคือระหว่างเรียนปริญญาตรีและเมื่อรับราชการแล้วแต่เงินเดือนยังไม่ตกเบิก ได้มีโอกาสเห็นคนที่ยากจน คับแค้น อดอยากมากกว่าตนเองหลายเท่า คนเหล่านี้ไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ ไม่มีใครให้ความช่วยเหลือ บ้านพักอาศัยก็ไม่มี ตอนกลางวันไม่ทราบว่าไปอยู่ที่ไหน แต่ตอนกลางคืนจะพากันมานอนที่ริมคลอง ใกล้สะพานฝั่งวัดพระยายัง ตรงกันข้ามกับวัดบรมนิวาส อนาคตอยู่ที่ไหนสำหรับบุคคลเหล่านี้ผู้วิจัยไม่ทราบและไม่เคยพบเห็นมาก่อน ผู้วิจัยขาดแคลนอาหาร ความสะดวกสบายแต่ตำราเรียนผู้วิจัยมีครบ อุปกรณ์การเรียนผู้วิจัยไม่ให้ขาด หนังสือมีอ่านมากมาย นอกจากหนังสือสารพัดเรื่องที่ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาแล้ว พระภิกษุและสามเณรที่วัดบรมนิวาสยังหาหนังสือธรรมให้ผู้วิจัยอ่านจำนวนมาก เมื่อย้ายจากวัดบรมนิวาสผู้วิจัยไปเช่าห้องพักอยู่ใกล้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปัจจุบันและไปฟังเทปการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ ผู้มีชื่อเสียงในอาชีพต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ แต่ห้องสมุดไม่มีคนทำรายชื่อหัวข้อและเนื้อหา ผู้วิจัยอาสาทำให้ ได้ฟังเทปจำนวนหลายสิบม้วน เป็นการเรียนภาษาอังกฤษและสร้างกำลังใจไปด้วย คิดว่าเพราะกุศลอันนี้เองที่ทำให้ผู้วิจัยสอบชิงทุนมูลนิธิการศึกษาตามรัฐบัญญัติฟุลไบรท์ได้ใน พ.ศ. 2505 และได้เดินทางไปศึกษาต่อทำปริญญาโททางจิตวิทยาการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยแห่งมินเนโซต้า ประเทศสหรัฐอเมริกาในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2506 เรียนจบปริญญาโทเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2507 และได้เลื่อนเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นโท อันดับ 2 ขั้น 1,750 บาทเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2507 ถ้าไม่ได้ไปเรียนปริญญาโทต้องใช้เวลาประมาณ 10 ปีจึงจะได้เลื่อนถึงขั้นและเงินเดือนดังกล่าว

4.2.5 กิจกรรมที่ทำเองนอกหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต – เรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเอง

วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2503 เมื่ออายุ 21 ปี 1 เดือน 2 วัน (พ.ศ. 2483 มี 9 เดือน) ผู้วิจัยเริ่มเรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเอง เนื่องจากการอ่านหนังสือต่าง ๆ ที่ผ่านมาจาก พ.ศ. 2498 ถึง พ.ศ. 2502 แม้จะมีหนังสือที่ดี มีคุณค่าจำนวนมากแต่สิ่งที่มีคุณค่ากระจัดกระจายกันอยู่ ยากแก่การทบทวน ตรวจสอบและนำมาปฏิบัติในสงครามชีวิตซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเคร่งเครียด ขึงตึงและฉับพลัน การมีหนังสือดี ๆ เป็นร้อยเล่มทำให้ปฏิบัติงานช้า ไม่ทันเหตุการณ์ ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีตำราเล่มใดสมบูรณ์ถูกใจ จึงตัดสินใจเรียบเรียงขึ้นใหม่ด้วยตนเอง

การเรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเองคือการค้นพบสูตรการพัฒนาตนเองโดยตรง ผู้วิจัยทำการเรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเองซึ่งตอนแรกตั้งชื่อว่าวิธีเปลี่ยนชีวิตจากเด็กยากจนเป็นผู้มีนามอุโฆษ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นผู้สร้างความดี แต่ชื่อสุดท้ายเมื่อพิมพ์ครั้งแรกใน พ.ศ. 2508 คือ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน (พิมพ์ครั้งแรกหนึ่งพันเล่ม) ในตอนกลางคืนและในวันเสาร์ วันอาทิตย์ เพื่อน ๆ ของผู้วิจัยในสมัยนั้นไม่ค่อยมีคนสนใจในเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจเป็นพิเศษ ต่างคนต่างมุ่งแก้ปัญหาทางการเรียนและชีวิตของตนเอง บางคนก็สอนในโรงเรียนกวดวิชา บางคนก็สอนพิเศษตามบ้าน บางคนก็รับจ้างแจกแจงข้อมูล และอื่น ๆ ผู้วิจัยเป็นคนเรียบร้อยในสายตาของเพื่อน ๆ มีเพื่อน ๆ ให้ความนับถือเกรงใจพอสมควร แต่ผู้วิจัยไม่เด่น ไม่เป็นดาราในด้านใด ๆ เพราะมีความกังวลเกี่ยวกับทางบ้านและครอบครัวแต่ก็มั่นใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องดีขึ้นเรื่อย ๆ

ใน พ.ศ. 2503 มีเหตุการณ์พิเศษคือมีการประกาศสอบชิงทุน แอปเปิลบี ให้ไปเรียนวิชารัฐศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็สอบคัดเลือกนิสิตนักศึกษาส่งเป็นตัวแทนไปสอบชิงทุน วิทยาลัยวิชาการศึกษามี 3 วิทยาเขตคือ ประสานมิตร บางแสน และปทุมวัน ก็ประกาศรับสมัครนิสิตมาสอบคัดเลือกเป็นตัวแทนวิทยาลัยวิชาการศึกษาไปสอบชิงทุนแข่งกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ผู้วิจัยก็ไปสอบด้วย ผู้มาสอบมีทั้งนิสิตปี 2 ปี 3 ปี 4 และมาจากทั้งวิทยาเขตประสานมิตร ปทุมวัน บางแสน เมื่อประกาศผลการสอบคัดเลือกตัวแทนวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตอนนั้นผู้วิจัยกำลังเรียนอยู่ปี 3 ทางวิทยาลัยคัดเลือกไว้ 3 คนจากผู้เข้าสอบภาษาอังกฤษประมาณ 30 คน มีรายชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือกไว้ดังนี้

1. นาย พิสิทธิ์ สารวิจิตร วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
2. นาย มนัส จิตต์เกษม วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
3. นาย โกศล ศรีสังข์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน

ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร รองอธิการ เขียนประกาศผลด้วยลายมือของท่านเอง เอาติดไว้ที่กระดานดำ หน้าห้องที่ทำการไปรษณีย์ประสานมิตร ที่ตึก 3 มุมตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน ผู้วิจัยดีใจมาก และมีความเด่นขึ้นมาทันที นายมนัสอยู่ปี 4 นายโกศล ทำงานกับฝรั่งมานานเพราะว่า

นับถือศาสนาคริสต์ ผู้วิจัยนับถือศาสนาพุทธ อยู่วัดพุทธและไม่เคยมีความเด่นหรือเคยใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันแต่อย่างใดเพื่อน ๆ ที่เก่งภาษาอังกฤษและได้รับคำยกย่องว่าเก่งแต่ชื่อไม่ติด งงไปตาม ๆ กัน ผู้วิจัยไม่ประหลาดใจเลยเพราะในความธรรมดา เรียบ ๆ ของผู้วิจัยนั้นมีความพิเศษแฝงอยู่แต่ไม่มีใครมองเห็น ในช่วงนั้นผู้วิจัยกำลังแปลประวัติบุคคลสำคัญจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เปิดพจนานุกรมหาความหมายของคำต่าง ๆ วันหนึ่ง ๆ เป็นร้อยครั้งแต่ไม่มีใครทราบ คนอื่น ๆ ก็เด่น หัดใช้ภาษาอังกฤษพูดจากันสนุกสนาน เรียกชื่อล้อเลียนกันว่าเป็นฝรั่งนั่นฝรั่งนี่ แต่ผู้วิจัยนั้นไม่มีโอกาสทำเด่น จึงแอบแปลประวัติบุคคลสำคัญและเรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเองอยู่เงียบ ๆ เมื่อมีการไปสอบแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ผู้ที่เหมาะสมกว่าก็ได้ไปเรียน ผู้แทนวิทยาลัยวิชาการศึกษาไม่ได้รับทุนแอปเปิลบี แต่บุคคลทั้ง 3 ก็ได้ไปเรียนต่อต่างประเทศทุกคนในเวลาต่อมา นายมนัสได้ทุนไปเรียนที่ประเทศอังกฤษและทำงานอยู่ที่ประเทศอังกฤษ นายโกศลได้ทุนฟุลไบรท์ไปทำปริญญาโทและได้ทุนองค์การศาสนาคริสต์ไปเรียนปริญญาเอกที่สหรัฐอเมริกาและทำงานให้องค์การศาสนาคริสต์อยู่ในสหรัฐอเมริกา ส่วนนายพิสิทธิ์ สารวิจิตร คือผู้วิจัย ก็ได้ทุนฟุลไบรท์ไปทำปริญญาโท และทุนรัฐบาลไทย (คุรุสภา)ไปเรียนปริญญาเอกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และกลับมารับราชการในประเทศไทยจนทุกวันนี้

หลักการพัฒนาตนเองหรือสูตรการพัฒนาตนเองที่ผู้วิจัยค้นพบจากการอ่านตำราต่าง ๆ จำนวนมาก และทำการทดสอบหลักการต่าง ๆ ด้วยตนเองในช่วง พ.ศ. 2498 – 2503 นั้นสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างกว้างขวาง ทุกองค์ประกอบของชีวิต ตอนแรกผู้วิจัยคิดว่าเป็นการค้นพบสูตรธรรมดาแต่เมื่อเวลาผ่านไป 26 ปี (พ.ศ. 2503 – 2529) ก็เห็นว่าเป็นการค้นพบที่สำคัญยิ่งสามารถจะนำการค้นพบนี้มาทำประโยชน์แก่สังคม นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท และแก้ปัญหาสำคัญของชาติไทย เช่น สุขภาพของประชาชนและโรคภัยไข้เจ็บ ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้ คุณภาพของข้าราชการและพนักงานของรัฐ ความทุกข์ทางสังคมและการพัฒนาจิตใจ ความยากไร้ การว่างงานและการด้อยการศึกษา การพัฒนาชนบท ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ฯลฯ ได้ถ้าเผยแพร่หลักการนี้ในสถาบันการศึกษาและอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเองเสร็จในวาระวันคล้ายวันเกิดของตนเอง วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2503 จากนั้นได้ไปขอความอนุเคราะห์ท่านรองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา คือศาสตราจารย์ ดร.สุคใจ เหล่าสุนทรให้เขียนคำนำให้ แต่ท่านไม่เขียน ท่านได้มอบหมายให้อาจารย์ นิยม เรียงจันทร์ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนวิชาภาษาไทยตรวจแก้และแนะนำวิธีการปรับปรุงหนังสือให้ ท่านรองอธิการบอกอาจารย์นิยมต่อหน้าผู้วิจัยว่า " เราหามานาน พบแล้ว ใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับนักเรียนฝึกหัดครู ท่านรองอธิการแนะแนวการปรับปรุงหนังสือ ผู้วิจัยได้ไปพบอาจารย์นิยมหลายครั้งและพยายามปรับปรุงสำนวนภาษา ถ้อยคำให้ดี ยึดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 เป็นหลัก มีการลบตนฉบับด้วยยางลบ เขียนใหม่ ลบอีก เขียนใหม่อยู่อย่างนี้ จนผู้วิจัยมือและนิ้วพอง ได้จัดทำภาคผนวกเพิ่มเติม การเรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเองผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ของผู้วิจัยและเพื่อนหลายคน เช่น อาจารย์ ลัลลนา ศิริเจริญ กรุณาตรวจแก้สำนวนตอนที่สองของหนังสือ อาจารย์ มยุรี สุขวิวัฒน์ กรุณาให้ความกระจ่างในเรื่องการแปล เรียบเรียงภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย อาจารย์ชาศิชาย พรหมสาส์น กรุณาตรวจโคลงให้ คุณประสบชัย มงคลคำ ช่วยเขียนภาพประกอบ คุณสุทิพย์ ศิงสรัฒน์ ช่วยเขียนปก "ผู้สร้างความดี " ให้ ฯลฯ งานเรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเองเป็นงานที่เหน็ดเหนื่อยที่สุด ยิ่งกว่าการเรียนรายวิชาใด ๆ ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตรถ้าเทียบกับประสบการณ์การเรียนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่ผู้วิจัยประสบต่อมาในตอนหลังก็คือการทำปริญญานิพนธ์นั่นเอง

คู่มือชีวิตของตนเองที่ผู้วิจัยเรียบเรียงและทำให้คนพบสูตรการพัฒนาตนเองนั้นแบ่งเป็น 5 ส่วนหรือตอนคือ

1. ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ
2. เข้าใจชีวิตและการต่อสู้
3. ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ
4. ปลุกใจตนเอง
5. ส่งเสริมตนเอง

เมื่อรวมส่วนประกอบทั้ง 5 ตอนเข้าด้วยกันก็จะค้นพบสูตรการพัฒนาตนเอง อันหมายถึงกฎ หรือวิธีการที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขตนเองให้มีความก้าวหน้า มีความสุข มีความดีเด่นขึ้นกว่าเดิม ทำให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้ เลี้ยงตนเองได้ นำตนเองได้ ทำประโยชน์แก่สังคมได้ และมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานได้นั่นเอง สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเสาะแสวงหามาตั้งแต่ พ.ศ. 2498 ถามอาจารย์คนใดก็ไม่มีใครตอบได้ชัดเจน ถามเพื่อน ๆ ก็เห็นเป็นเรื่องตลกว่าถ้ารู้หลักการแล้วจะมาเรียนอีกทำไม ? เมื่อค้นพบสูตรการพัฒนาตนเองใน พ.ศ. 2503 ขณะผู้วิจัยอายุ 22 ปี ผู้วิจัยตื่นเต้นดีใจมาก เป็นรางวัลชีวิตที่ไม่สามารถตีเป็นราคาได้ ผู้วิจัยอิ่มใจและเป็นสุขที่สุด และรำพึงกับตนเองว่า " สิ่งที่มีค่าสูงสุดเราได้พบแล้ว เราจะเก็บรักษาไว้ใช้คนเดียวเพราะเจ็บใจที่ถามใครก็ไม่มีใครบอก " ต่อมาผู้วิจัยก็ได้คิดว่าสิ่งที่ได้ค้นพบนี้เป็นผลงานของคนจำนวนมากตั้งแต่อดีตกาลนานมาจนนับปีไม่ถ้วน ในการค้นพบนี้ก็เกิดจากการอ่านตำราจำนวนมากทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้ฟังคำสั่งสอน คำแนะนำการอบรมจากคนจำนวนมาก ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูล อนุเคราะห์จากคนมากมายตลอดเวลาที่เสาะแสวงหาวิชานี้ เมื่อพบแล้วก็ไม่ควรหวงไว้ใช้แต่ตนเองหรือญาติพี่น้องของตนเองเท่านั้น ควรจะได้เผื่อแผ่แก่คนทั่วไปเพื่อคนอื่น ๆ จะได้พบความสุข ความเจริญและได้ทำคุณประโยชน์แก่ท้องถิ่น ชุมชน ประเทศชาติและมนุษยชาติต่อ ๆ ไป เมื่อตัดสินใจดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำตนฉบับคู่มือชีวิตของตนเองซึ่งตั้งชื่อตอนนั้นว่า "วิธีเปลี่ยนชีวิตจากเด็กยากจนเป็นผู้มีนามอุโฆษ " ไปพบท่านรองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา ศาสตราจารย์ ดร. สุดใจ เหล่าสุนทร และขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเขียนคำนำให้ดังกล่าวมาแล้ว

หลังจากค้นพบสูตรการพัฒนาตนเองแล้วผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นสูงมาก คล้าย ๆ กับว่าตนเองได้อาวุธวิเศษอยู่ในมือ จะทำกิจกรรมอะไรก็เลือกทำแต่สิ่งที่สำคัญ ๆ มีผลยืนยาวและวางโครงการเป็นระยะยาวนาน ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลง แทนที่จะเสียใจ ปวดร้าวในความยากจนขัดสนของตนเองกลับนำสิ่งที่เป็นจุดอ่อน เป็นความทุกข์ของตนเองมาเป็นฐานเพื่อสร้างชีวิตใหม่ สร้างท้องถิ่นบ้านเกิด มาตุภูมิใหม่ สร้างตระกูลใหม่ โลกทัศน์เปลี่ยนมองเห็นทุกสิ่งเป็นโอกาสในการสร้างงาน สร้างตนเองและสร้างชาติ

ข. การพัฒนาวิชาการพัฒนาตนเองโดยการปฏิบัติจริง

1. การทดสอบอานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเอง เมื่อออกฝึกสอน

วันอังคารที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2503 ผู้วิจัยได้ไปฝึกสอนที่ชั้น ม. 6 ข. โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ขณะนั้นอาจารย์ เต็มศิริ บุณยสิงห์ เป็นอาจารย์ใหญ่ อาจารย์ สวัสดิ์ ศิยะพันธ์ เป็นอาจารย์ประจำชั้น ส่วนอาจารย์นิเทศก์มีอาจารย์ นงลักษณ์ บุนนาค อาจารย์ สมโภชพันธ์ สาทรานนท์ เมื่อได้รับมอบหมายงานแล้วมีคนมาบอกผู้วิจัยว่าห้องที่ผู้วิจัยฝึกสอนเป็นห้องที่นักเรียนซุกซนที่สุดในโรงเรียน เพื่อนหลายคนแสดงความเห็นใจเพราะผู้วิจัยเป็นคนเรียบร้อย เกรงว่าจะควบคุมชั้นไม่ได้ แต่ผู้วิจัยก็ไม่หวาดกลัวอะไร เพราะเคยเป็นควาญช้างตัวโตมากมาแล้วและมีอาวุธลับอยู่ในมือคือวิชาการพัฒนาตนเองหรือสูตรการพัฒนาตนเองซึ่งพึ่งจะค้นพบใหม่ ๆ ยังไม่ทันข้ามปี สิ่งเหล่านี้อาจารย์นิเทศก์และเพื่อน ๆ ไม่มีใครทราบ ผู้วิจัยเตรียมการสอนอย่างสมบูรณ์แบบ มีรายการกิจกรรมต่าง ๆ ครบถ้วน มีอุปกรณ์การสอนและการบันทึกอย่างละเอียด มีการบันทึกเหตุการณ์ในชั้นทุกระยะ พฤติกรรมในห้องเรียนบันทึกไว้ทุกชั่วโมง นอกจากนี้ก็นำสูตรการพัฒนาตนเองไปใช้เต็มที่ตั้งแต่วินาทีแรกที่เข้าไปในห้องเรียนจนวินาทีสุดท้ายที่ออกจากห้องเรียน มีการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดทุกคน ก่อนเริ่มสอนให้ทุกคนนั่งให้เรียบร้อยก่อนและฟังประวัติบุคคลสำคัญประมาณ 5 นาทีทุกวันก่อนเริ่มเรียน เมื่อผู้สอนเป็นคนเรียบร้อย นักเรียนทุกคนต้องเรียบร้อย ผู้วิจัยบันทึกพฤติกรรมในห้องเรียนไว้เป็นพิเศษ 11 วันในเดือนมกราคม พ.ศ. 2504 คือวันที่ 11, 12, 17, 19, 23, 24, 25, 26, 28, 30, และ 31 บันทึกย่อ ๆ มีดังนี้

11/1 / 2504 นักเรียนส่วนมากเรียบร้อยดี แต่มี 2 – 3 คนที่สนใจเรียนน้อย

12/1 / 2504 นักเรียนเขียนหนังสือไม่ค่อยสวย มี 2 – 3 คนที่ทำงานเรียบร้อยดี ครูจะต้องสนใจในการเรียนของนักเรียนให้มาก จะให้ฝึกเขียนทุกชั่วโมง

.....

31/1 / 2504 อาจารย์นงลักษณ์ บุนนาค (ยืนประกาศในห้องเรียน) ชมว่า ม. 6 ข. เป็นนักเรียนที่เรียบร้อยที่สุด ดีที่สุดที่อาจารย์เห็นในโรงเรียนนี้

ในการฝึกสอนคราวนั้นผู้วิจัยได้คะแนนฝึกสอนระดับยอดเยี่ยมคือได้ เกรดเอ ผู้วิจัยพอใจเพราะได้พิสูจน์ความสามารถให้ประจักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนแล้วว่าอานุภาพของสูตรการพัฒนาตนเองเป็นอย่างไร อาจารย์นงลักษณ์ บุนนาค ได้เขียนความเห็นต่อท้ายสมุดบันทึกการสอนของผู้วิจัยว่า

> พิสิทธิ์เป็นคนหนุ่มที่มีกำลังใจและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน คุณเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาให้ซึมซาบในหลักวิชาอย่างดีแล้ว ถ้าคุณจะปฏิบัติงานให้ขยันขันแข็งเหมือนกับเวลาที่คุณฝึกสอนแล้ว คุณก็จะเป็นชิ้นโบแดงชิ้นหนึ่งของเราในอนาคต
>
> นงลักษณ์ บุนนาค

อาจารย์สมโภชพันธ์ สาทรานนท์ เขียนว่า

> พิสิทธิ์เป็นนักเรียนที่เรียนดี เมื่อออกฝึกสอนก็ทำหน้าที่ของครูได้อย่างดียิ่ง หวังว่าคุณจะรักษาความดีอันนี้ไว้เมื่อไปปฏิบัติงานตามหน้าที่
>
> สมโภชพันธ์ สาทรานนท์
>
> 7 /เม.ย./ 04

2. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองกับการได้งานทำเมื่อเรียนจบปริญญา

ใน พ.ศ. 2504 ยุคเพลงผู้ใหญ่ลีดีกลองประชุมนั้นการหางานทำเมื่อเรียนจบปริญญาพอหาได้ง่ายกว่าใน พ.ศ. 2529 คือในปัจจุบันนี้ แต่ก็ไม่ได้ง่ายจนเกินไป มีผู้จบปริญญาการศึกษาบัณฑิตจำนวนมากผิดหวัง เพราะตำแหน่งในกรุงเทพมหานครไม่มีหรือมีน้อยมาก ตำแหน่งที่มีคือตำแหน่งในต่างจังหวัดและเป็นตำแหน่งในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาจากกรมการฝึกหัดครูทางกรมก็อนุญาตให้ไปรับราชการใช้ทุนในต่างจังหวัดได้ ไม่ต้องทำงานใช้ทุนให้กรมโดยตรง สำหรับผู้รับทุนการศึกษาจากจังหวัดต่าง ๆ ก็เช่นกันทางจังหวัดก็อนุญาตให้ไปรับราชการใช้ทุนในจังหวัดอื่น ๆ ได้ถ้าในจังหวัดที่ให้ทุนไม่มีอัตราบรรจุให้ ความสับสนเรื่องการหางานทำเริ่มปรากฏเค้าให้เห็น เพื่อนรักของผู้วิจัยรำพันให้ผู้วิจัยฟังด้วยความขมขื่นว่า จบ กศ.บ. ไปสอนชั้นประถมศึกษามันต่ำต้อยเกินไป

พ.ศ. 2504 เป็นปีแรกในวงการศึกษาไทยที่มีอัตราบรรจุครูปริญญาไปสอนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวนมาก ผู้จบปริญญาใหม่ ๆ จึงผิดหวังมากเพราะมุ่งสอนในโรงเรียนมัธยม โรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยวิชาการศึกษาซึ่งโอกาสก้าวหน้าในอาชีพมีมากกว่าในโรงเรียนประถมศึกษา ความรู้สึกขมขื่นของผู้จบปริญญาใน พ.ศ. 2504 ก็คงไม่น้อยไปกว่าผู้จบปริญญาใน พ.ศ. 2529 แต่ไม่มีตำแหน่งครูบรรจุให้ ต้องไปสอบแข่งขันบรรจุในตำแหน่งภารโรงดังที่กำลังเป็นข่าวทางหนังสือพิมพ์และมีการวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ในวงการศึกษาในขณะนี้นั่นเอง ผู้วิจัยทราบว่าตำแหน่งครูที่จังหวัดเลยไม่มีอัตราให้(ตอนที่ผู้วิจัยไปติดต่อทางแผนกศึกษาธิการของจังหวัดเลย ในภายหลังปรากฏว่ามีอัตราครูสองตำแหน่งในปีนั้น) จึงคิดว่าอาจจะไม่ได้กลับไปสอนที่จังหวัดเลย จำเป็นต้องหางานทำที่อื่น ใน พ.ศ. 2504 ม.ล. ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นประสงค์จะสร้างโรงเรียนมัธยมขึ้นหนึ่งในย่านชานกรุงคือในอำเภอพระโขนง จึงมีโครงการสร้างโรงเรียนสายน้ำผึ้งขึ้นและเริ่มเปิดเรียนในปีการศึกษา 2504 ตัวอาจารย์ใหญ่ก็มีการกำหนดตัวไว้แล้วคืออาจารย์ บุญส่ง วรรธนะสาร อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ทำงานอยู่ที่คณะวิจัยการศึกษา อาจารย์บุญส่ง เป็นเพื่อนของอาจารย์นงลักษณ์ บุนนาคและอาจารย์สมโภชพันธ์ สาทรานนท์ จึงมาขอความช่วยเหลือให้หานิสิตที่กำลังจะจบ กศ.บ.ใน พ.ศ. 2504 ที่เก่งภาษาอังกฤษเหมาะสมที่จะเป็นครูในโรงเรียนผู้หญิง เป็นคนมีความประพฤติเรียบร้อย เพื่อให้ไปวางรากฐานการสอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนสายน้ำผึ้ง อาจารย์นงลักษณ์และอาจารย์สมโภชพันธ์จึงประกาศให้นิสิตที่กำลังฝึกสอนทราบ มีนิสิต 3 คนจากจำนวนประมาณ 15 คนสนใจ คนอื่น ๆ มีข้อผูกพันหรือมีงานอยู่แล้ว นิสิต 3 คนนี้คือ พิสิทธิ์ สารวิจิตร ประพนธ์ เจียรกูล และไพบูลย์ ฉิ่งทองคำ แต่ว่า ประพนธ์อยากไปสอนที่วิทยาลัยครูอุบลราชธานีมากกว่า ส่วนไพบูลย์ ทางจังหวัดนนทบุรีมีอัตราให้แล้ว จึงเหลือคนเดียวซึ่งพร้อมที่จะเผชิญสถานการณ์ทุกอย่าง และทางจังหวัดเลยก็อนุญาตให้ใช้ทุนโดยรับราชการที่อื่นได้เพราะอัตราครูบรรจุ วุฒิ กศ.บ.ยังไม่มี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้งานทำก่อนเรียนจบ กศ.บ. และไม่ยุ่งยากอะไรในเรื่องหางานทำ เพราะแม้แต่ใบสมัครก็ไม่ต้องไปหาเอง แต่มีคนหามาให้กรอกเท่านั้น ผู้วิจัยไปทำงานล่วงหน้าให้โรงเรียนสายน้ำผึ้งตั้งแต่โรงเรียนยังไม่มีคือไปอาศัยรับสมัครนักเรียนที่โรงเรียนวัดธาตุทอง

3. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองกับการไปศึกษาต่อต่างประเทศ

ผู้วิจัยเริ่มเป็นครูสอนที่โรงเรียนสายน้ำผึ้ง อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร ตั้งอยู่ที่ถนนสุขุมวิท ซอย 20 (ซอยสายน้ำผึ้ง) แต่การเข้าทางซอยสายน้ำผึ้งไม่สะดวก ประตูโรงเรียนจึงอยู่ด้านซอยสายน้ำทิพย์ หรือถนนสุขุมวิท ซอย 22 ตอนแรกบรรจุในอัตราจ้างก่อน เงินเดือน 900 บาทตามวุฒิ กศ.บ. โดด ๆ คือ ไม่มี พ.ม. หรือ ป.ม. ต่อท้าย ถ้ามีวุฒิ พ.ม. หรือ ป.ม. ต่อท้ายก็จะได้เงินเดือน 1,100 บาท ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญ ทดลองปฏิบัติราชการ เมื่อ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2504 และได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ชั้นตรี อันดับ 1 ขั้น 900 บาทเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2505 เงินเดือนของผู้วิจัยจะขึ้นขั้นละ 50 บาทและ 100 บาทตามเกณฑ์ของทางราชการในขณะนั้น เช่น

ชั้นตรี	อันดับ 1	750	800	850	900
	อันดับ 2	1000	1050	1100	1200
ชั้นโท	อันดับ 1	1200	1300	1400	1500
	อันดับ 2	1600	1750	1900	2050
	อันดับ 3	2200	2350	2500	2650

เกณฑ์นี้ใช้อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2500 ถึง พ.ศ. 2509 วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2505 ผู้วิจัยได้เงินเดือน 900 บาท เป็นชั้นตรี อันดับ 1 ในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2505 เลื่อนเงินเดือนเป็น 1000 บาท เป็นชั้นตรี อันดับ 2 วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2506 ได้เลื่อนเงินเดือนเป็น 1050 บาท

การไปรับราชการเป็นครูในโรงเรียนสายน้ำผึ้ง ผู้วิจัยเป็นครูผู้ชายคนแรกของโรงเรียนนี้ ทั้งโรงเรียนในปี 2504 มีอาจารย์และครู 11 คน มีนักเรียน 80 คน(ประกาศรับ 400 แต่มีนักเรียนมาสมัครจริง ๆ ในช่วงเวลาที่กำหนดเพียง 5 คน นอกนั้นไปเที่ยวตามหามาเติมทีหลัง) ผู้วิจัยเป็นครูสอนภาษาอังกฤษคนแรกของโรงเรียน จึงเป็นผู้กำหนดแนวปฏิบัติทุกอย่างในห้องเรียนภาษาอังกฤษตามแบบโรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ทุ่มเทเตรียมการสอนและสอนเหมือนตอนไปฝึกสอนทุกอย่าง ก่อนเข้าสอนก็ซ้อมสอนเสียก่อนและทำบันทึกการสอนอย่างละเอียด 5 – 10 หน้าใน

แต่ละชั่วโมงที่สอน อุทิศชีวิตให้แก่การเป็นครูตามอุดมการณ์ที่เคยใฝ่ฝันไว้ตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ไปถึงโรงเรียนก่อน 6.00 น.(ก่อนสว่าง) และออกจากโรงเรียน 18.00 น. เป็นประจำ เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ชายและยังเป็นโสดจึงอุทิศชีวิตให้กับการสอนและการทำงานได้เต็มที่ และผู้บังคับบัญชาก็สนับสนุนเต็มที่ ความพยายามทำความดีไม่สูญเปล่า ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้กว้างขวาง มีความเชื่อมั่นในตนเองเพราะปฏิบัติตามสูตรการพัฒนาตนเองเต็มที่และสามารถสอบชิงทุนมูลนิธิการศึกษาตามรัฐบัญญัติฟุลไบรท์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ใน พ.ศ. 2505 หลังจากเริ่มทำงานมาได้ปีเศษ ได้เดินทางไปศึกษาปริญญาโททางจิตวิทยาการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยแห่งมินเนโซต้า ประเทศสหรัฐอเมริกา ออกจากท่าอากาศยานกรุงเทพโดยเครื่องบินบริษัทแจแปนแอร์ไลนส์วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2506 เรียนจบปริญญาโทวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2507 และได้เลื่อนเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นโท อันดับ 2 ขั้น 1,750 บาทในวันที่ 4 กันยายน พ.ศ.2507 คือในวันที่ไปรายงานตัวกลับเข้ารับราชการนั่นเอง (เดินทางกลับจากสหรัฐอเมริกามาถึงประเทศไทยเป็นการเดินทางรอบโลกทางเครื่องบินครั้งแรกของตนเองในวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2507) ทุนการศึกษาฟุลไบรท์ที่ได้รับคิดเป็นเงินไทยขณะนั้นประมาณ 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาท)

4. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองช่วยให้พบแหล่งวิชาสร้างความสำเร็จรุ่งโรจน์

ในการไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาผู้วิจัยมุ่งมั่นไปเสาะหาวิชาพิเศษอย่างหนึ่งคือวิชาที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจของโลก ผู้วิจัยคิดเอาเองว่าประชาชนในประเทศมหาอำนาจจะต้องมีความรู้พิเศษอย่างน้อยประการหนึ่งที่ประเทศที่เป็นเมืองขึ้นหรือเป็นทาสทางการเมือง การศึกษาเศรษฐกิจ และทางการปกครองไม่มี ผู้วิจัยถือเป็นหน้าที่เฉพาะที่จะต้องไปค้นหาวิชานี้ โดยอาศัยวิชาการพัฒนาตนเองหรือสูตรการพัฒนาตนเองที่ผู้วิจัยค้นพบในประเทศไทยเป็นเครื่องมือทำให้ผู้วิจัยค้นพบวิชาสร้างความสำเร็จรุ่งโรจน์ซึ่งไม่มีการสอนในมหาวิทยาลัยที่ผู้วิจัยไปเรียนปริญญาโท แต่จัดสอนพิเศษทางไปรษณีย์โดยสถาบันนะโปเลียน ฮิลล์ ฟาวเดชั่น เมืองโคลัมเบีย รัฐเซาธ์ คาโรไลนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ค่าเรียน 145 ดอลลาร์สหรัฐในขณะนั้น เป็นเงินไทยในขณะนั้นประมาณ 3,000 บาท ผู้วิจัยเรียนจบและได้รับประกาศนียบัตรเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2507 ก่อนจบปริญญาโท

การได้ศึกษาวิชาสร้างความสำเร็จรุ่งโรจน์ทำให้ผู้วิจัยมีความมั่นใจยิ่งขึ้นว่ามนุษย์สามารถสร้างชีวิตของตนเองและสามารถกำหนดทิศทางชีวิตของตนเองได้บ้าง ไม่ใช่รอแต่พรหมลิขิตเท่านั้น และถือว่าเป็นก้าวสำคัญในชีวิตของผู้วิจัยที่เริ่มนำตนเอง พึ่งตนเอง เลี้ยงตนเอง ทำประโยชน์แก่สังคม และมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานอย่างจริงจัง

5. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองช่วยในการสร้างตระกูลใหม่

เมื่อคุณปู่แสนพรหมราชถึงแก่กรรมใน พ.ศ. 2475 แล้ว ตระกูล " สารวิจิตร " ได้ตกต่ำลงมาก ญาติที่อยู่ทางฝั่งประเทศลาวยังมีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญในท้องถิ่นอยู่บ้าง เช่นนายบุญมี สารวิจิตร (แสนก้วน) น้องชายของแสนพรหมราช ได้เป็นกำนันและตาแสงตำบลนาบ้อยติดต่อกันนานประมาณ 30 ปี (เป็นกำนัน เมื่อตำบลนาบ้อยอยู่ในความปกครองของไทยและเป็นตาแสงเมื่อตำบลนาบ้อยอยู่ในความปกครองของลาวและฝรั่งเศส) นายก่าย สารวิจิตร (น้องชายของบิดาของผู้วิจัย) ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านบ่อหางนาประมาณ 15 ปี มีความยุ่งยากระหว่างญาติพี่น้องเพราะการแย่งมรดกกันบ้าง อื่น ๆ บ้าง ฯลฯ ทำให้ชื่อเสียงของตระกูลลดต่ำลง เมื่อผู้วิจัยค้นพบสูตรการพัฒนาตนเองผู้วิจัยเริ่มเตรียมการสร้างตระกูลใหม่โดยวางโครงการให้การศึกษา การฝึกอาชีพและการพัฒนาอุดมการณ์ให้แก่น้อง ๆ ทุกคนตามความสนใจ โอกาส สติปัญญาและทุนทรัพย์เท่าที่จะหาได้ ผู้วิจัยได้กำหนดหลักการของสกุล "สารวิจิตร" ขึ้นใหม่ มี 6 ประการคือ

5.1 สารวิจิตรทุกคนต้องมีความสามัคคีกัน

5.2 สารวิจิตรทุกคนต้องขยันขันแข็งในการงาน

5.3 สารวิจิตรทุกคนต้องศึกษาหาความรู้ใส่ตนอยู่เป็นนิจ

5.4 สารวิจิตรทุกคนต้องใฝ่ก้าวหน้า หาความเจริญใส่ตน

5.5 สารวิจิตรทุกคนต้องคิดพึ่งตนเอง เชิดชูตนเองด้วยความดี

5.6 สารวิจิตรทุกคนต้องรักเกียรติเสมอชีวิต

ผู้วิจัยได้พิมพ์ดีดหลักการ "สารวิจิตร" ทั้งหกประการไว้บนกระดาษแข็ง 9 แผ่น เพื่อให้ตนเองและน้อง 7 คนทุกคน คนละ 1 แผ่น และเก็บเป็นส่วนกลางมีลายเซ็นพี่น้องทั้ง 8 คนอีกหนึ่งแผ่น

ผู้วิจัยได้ประชุมพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันทั้ง 8 คนในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2506 ที่ชั้นบนของบ้านเกิด อยู่ใกล้ประตูและทางลงไปชั้นล่าง บิดานั่งดูอยู่ใกล้ ๆ กับกระจกบานใหญ่ ผู้วิจัยได้ชี้แจงเหตุผลให้น้อง ๆ ฟังและขอให้ทุกคนยึดมั่นในหลักการทั้ง 6 ข้อเพื่อช่วยกันสร้างตระกูลใหม่ให้ดีเด่นกว่าเดิม ผู้วิจัยแจกกระดาษที่พิมพ์ดีดหลักการของสกุล "สารวิจิตร" ให้น้องและตนเองคนละแผ่น ให้ทุกคนเซ็นชื่อในแผ่นของตนเองและเก็บไว้ท่องจำ อีกแผ่นหนึ่งมีลายเซ็นทั้ง 8 คนใส่กรอบไว้ที่บ้าน ให้ทุกคนได้เห็นเสมอ ผู้วิจัยเสียใจมากในเวลาต่อมาเมื่อบิดาถึงแก่กรรมเพราะไม่ได้ให้บิดาลงนามรับรองหรือเป็นพะยานในเหตุการณ์สำคัญยิ่งนี้ ทั้ง ๆ ที่บิดาก็นั่งฟังอยู่ด้วยและเห็นเหตุการณ์ทุกอย่างในวันนั้น

ผลของเหตุการณ์ที่กล่าวแล้วเป็นอย่างไร หากพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเที่ยงตรง ไม่ลำเอียงก็อาจจะกล่าวได้ว่าผลที่เกิดขึ้นมีมากเกินที่ใคร ๆ ในขณะที่ตำบลนาแห้วจะคาดคิดถึง พี่ชายคนโตคือผู้วิจัยได้เรียนจบปริญญาเอกจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เป็นอาจารย์สอนนิสิตปริญญาโทและเอกที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรและมีผลงานต่าง ๆ ดังปรากฏในรายงานนี้ทั้งหมด จันทร์เพ็ง (คนที่สอง) จบ ป.4 อยู่บ้าน แต่งงานมีครอบครัว เป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ลูกสาวสองคนเรียนจบ ป.วส. ทำงานอยู่ที่จังหวัดขอนแก่นหนึ่งคน ทำงานที่กรุงเทพฯ พักอยู่กับผู้วิจัยหนึ่งคน ลูกชายหนึ่งคนกำลังเรียนอยู่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนลูกสาวคนสุดท้องกำลังเรียนชั้นมัธยมปลายที่โรงเรียนเลยพิทยาคม พร้อม(คนที่สาม) เป็นผู้ใหญ่บ้านนาโพธิ์คนปัจจุบัน จบ ป.4 มีประสบการณ์ไปค้าขาย ตัดผมในประเทศลาว 10 ปี ปัจจุบันมีหน้าที่เป็นอาสารักษาดินแดน เป็นผู้ประสานงานโครงการมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการในระดับท้องถิ่น เป็นประธานสหกรณ์สาธารณสุขบ้านนาโพธิ์ – เหมืองแพร่ พจน์ (คนที่สี่)ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2514 จบ ป.2 มีความรู้ทางหนังสือน้อยกว่าทุกคน เป็นผู้หาอาหารมาเลี้ยงครอบครัวตอนยังมีชีวิตอยู่ เป็นผู้ดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการร่วมกับบิดา เช่น เอามะขามหวานไปปลูกและดูแลต้นมะขามเพื่อเป็นทุนสร้างมหาวิทยาลัย เป็นเพื่อนติดตามผู้วิจัยเดินสำรวจเขตโครงการมหาวิทยาลัย ฯลฯ เป็นผู้ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนน้อยแต่ได้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานโครงการสำคัญยิ่ง ถ้ามีชีวิตอยู่ต่อมาถึงปัจจุบันคงได้ทำงานในโครงการสำคัญอีกหลายโครงการอย่างแน่นอน บุญเกื้อ(คนที่หา) เป็นผู้มีฐานะดีที่สุดกว่าทุกคนในปัจจุบัน จบ ป. 4 มาเรียนขับรถยนต์ที่กรุงเทพมหานคร มีรถบีกอัพซื้อ

เงินสดหนึ่งคัน มีรถไถร่วมทุนซื้อกับบุญได้หนึ่งคัน มีจักรยานยนตร์หนึ่งคัน บ้านมีตู้เย็น มีโทรทัศน์สี ลูกสาวคนโตเรียนที่โรงเรียนสายน้ำผึ้งในระดับมัธยมปลาย บุญเกื้อเคยเป็นสารวัตรกำนันตำบลนาแห้วสมัยนายชัยชนะ เป็นกำนัน ปัจจุบันนำสินค้าจากตำบลนาแห้วไปส่งขายที่หล่มสัก จังหวัดเลยและจังหวัดขอนแก่น บุญนาง (คนที่หก) เรียนจบ มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนสายน้ำผึ้ง เรียนนิดาสองปีแต่ป่วยจึงลาออกเป็นผู้ดูแลห้องสมุด – พิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน "สารวิจิตร" ที่บ้านนาโพธิ์ เป็นครูอาสาสอนผู้ไม่รู้หนังสือของบ้านนาโพธิ์ เป็นผู้ดูแลโครงการปลูกมะขามล้านต้นเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการ ช่วยผู้วิจัย ทำหน้าที่เพาะต้นมะขาม รวบรวมเม็ดมะขามไว้ปลูก ฯลฯ บุญได้ (คนที่เจ็ด) จบ ป.4(แต่งงานกับนายสายแดน ไพรภิบาล) มาเรียนตัดเสื้อที่กรุงเทพฯ เปิดร้านตัดเสื้อ ทำสวน ทำไร่ มีรถไถหนึ่งคันร่วมทุนซื้อกับบุญเกื้อ บ้านมีตู้เย็น โทรทัศน์ขาวดำ ลูกสาวคนโตเรียนเก่ง กำลังจะเข้าเรียนชั้น ม. 4 ที่โรงเรียนเลยพิทยาคมในปีการศึกษา 2529 บ้านของบุญได้เป็นที่ขายยาของสหกรณ์สาธารณสุขบ้านนาโพธิ์ – เหมืองแพร่ ไกรวิน (คนที่แปด) ได้รับทุน เอ.เอฟ.เอส.ไปเรียนที่สหรัฐอเมริกา 1 ปี จบมัธยมปีที่ 5 จากโรงเรียนปทุมคงคา จบนิติศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำงานบริษัทประกันภัยของชาวอเมริกัน ปัจจุบันสอบชิงทุนรัฐบาลญี่ปุ่นได้ กำลังรอเดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศญี่ปุ่นถ้าไม่มีอุปสรรคขัดขวาง

6. อานุภาพของวิชาการพัฒนาตนเองช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น

หลังจากค้นพบสูตรการพัฒนาตนเองแล้วผู้วิจัยก็ประสบความสำเร็จในชีวิต มีความสุขความเจริญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่บ้านเกิดของผู้วิจัยและตำบลนาแห้วกำลังประสบกับความเดือดร้อนคือประชาชนพากันอพยพหนีจากถิ่นเดิมไปอยู่ที่เจริญและสะดวกสบายกว่า มีรายได้ดีกว่าในจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์หรือประเทศลาวในตอนเฟื่องฟู(ไม่ใช่ลาวตอนนี้) บ้านนาโพธิ์ ตำบลนาแห้วและตำบลใกล้เคียงกำลังจะเป็นชุมชนร้าง เป็นหมู่บ้านร้างถ้าไม่มีความหวังหรือสิ่งสำคัญยิ่งใหญ่เกิดขึ้นมาเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เห็นความยุ่งยากต่าง ๆ มาตั้งแต่เด็ก ๆ แต่ก็ไม่มีใครแก้ไข ทุกคนก็สิ้นหวังทางราชการก็ไม่เอาใจใส่ เมื่อผู้วิจัยค้นพบสูตรการพัฒนาตนเองก็เกิดความคิดว่าต้องแก้ปัญหาให้คนเห็น

แม้ตนเองจะยากจน ไม่มีอิทธิพล ไม่มีอำนาจ ไม่มีตำแหน่งสำคัญอะไร เมื่อได้ปรึกษาบิดา คุณยายและญาติพี่น้องในตำบลนาแห้วพอสมควรแล้วผู้วิจัยจึงวางโครงการมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการขึ้น ในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2506 ที่ห้องภาษาอังกฤษ โรงเรียนสายน้ำผึ้ง อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร ผู้เห็นผู้วิจัยวางโครงการคืออาจารย์ทองเจือ ชำเขียว โครงการนี้มุ่งพัฒนาตำบลนาแห้วทุกด้านให้มีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดโดยใช้การศึกษาเป็นสื่อกลาง ในช่วงแรกวางโครงการเตรียมการไว้ 24 ปีคือจาก พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2530 ถ้าทำไม่เสร็จก็ขยายเวลาต่อไปอีก 15 ปี ถึง พ.ศ. 2545 กะจะใช้ที่รกร้างว่างเปล่าที่คนอพยพหนีในตำบลนาแห้วประมาณ 20,000 ไร่สำหรับสร้างมหาวิทยาลัยเบ็ดเสร็จ ให้นักศึกษามีงานทำก่อนเข้าเรียน ระหว่างเรียนและเมื่อเรียนจบแล้วทุกคน ทุกคนฝึกพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อมของตน คือพัฒนาทั้งกาย จิตและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกคนพึ่งตนเองได้ เลี้ยงตนเองได้ นำตนเองได้ ทำประโยชน์แก่สังคมได้ และมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานได้ จะสร้างมหาวิทยาลัยจากความไม่มี คือไม่มีเงิน ไม่มีความรู้ ไม่มีอิทธิพล ไม่มีอำนาจ ไม่มีเพื่อน ไม่มีผู้ช่วยเหลือ แต่มีความรักท้องถิ่น บ้านเกิดมาตุภูมิ มุ่งหมายสร้างความดีให้แก่ชาติไทยและสังคมไทย ต้องการทำตัวอย่างการสร้างความดีด้วยตนเอง ไม่ใช่โดยใช้อำนาจ อาวุธกดขี่ข่มเหงคนอื่นให้ทำความดีให้ตนเด่นหรือยิ่งใหญ่ งานนี้จึงมีแต่การเสียสละอย่างเดียว ไม่หวังลาภ ไม่หวังโชค ไม่หวังชื่อเสียงเกียรติจากใคร แต่ทำไปตามกำลังของตนเอง มีน้อยทำน้อย ทำได้เท่าใดก็พอใจเท่านั้น ไม่เสียใจถ้าทำไม่ได้ ฯลฯ เรียกว่าทำลูกเดียว ไม่ต้องกังวลถึงสิ่งตอบแทนต่าง ๆ การดำเนินโครงการนี้ใช้ความพยายามมาก ผู้วิจัยร่วมมือกับบิดา คุณยาย น้อง ๆ หลาน ๆ ญาติ ฯลฯ พยายามทำงานนี้เรื่อยมา เรียกว่าสร้างงานให้ตนเองทำโดยไม่มีค่าจ้าง ผลงานที่ทำมีสร้างสมุด – พิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน "สารวิวิตร" ตั้งรางวัลและทุนการศึกษาส่งเสริมการศึกษาในตำบลนาแห้ว ปัจจุบันมีปีละ 19 รางวัลและทุน เป็นเงินปีละ 6,250 บาท สร้างศาลากตัญญู ดำเนินโครงการปลูกมะขามล้านต้นเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการ อบรมอาชีพ ส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้แก่ประชาชน ส่งเสริมการศึกษาภาษาไทยและการพัฒนาอำเภอนาแห้ว ฯลฯ งานต่าง ๆ ประสบผลดี ทำให้ตำบลนาแห้วได้พัฒนาเป็นอำเภอนาแห้ว มีโรงเรียนมัธยมนาแห้ววิทยา โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเกษตร ป่าไม้ ฯลฯ เรียกว่าก้าวเมืองได้ภายในเวลา 20 ปี

ค. การเผยแพร่วิชาการพัฒนาตนเอง

1. เผยแพร่กับสมาชิกในครอบครัว

ผู้วิจัยได้นำความรู้เกี่ยวกับสูตรการพัฒนาตนเองไปสอนน้อง ๆ ของตนเองเป็นกลุ่มแรก ผู้อ่านต้นฉบับคู่มือชีวิตของตนเองคนแรกคือน้องชายคนสุดท้อง ขณะอายุได้ 7 ปี การสอนน้อง ๆสอนโดยการแสดงหรือปฏิบัติให้ดู หรือให้ร่วมทำโครงการต่าง ๆ ด้วย จากการให้ทำงานเล็ก ๆ ก่อนแล้วเพิ่มความยากและซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ สุดท้ายก็ให้รับผิดชอบงานนั้นคนเดียว น้อง ๆ ของผู้วิจัยแม้จะมีพื้นฐานการศึกษาน้อย แต่ก็มีโอกาสทำงานร่วมกับผู้วิจัยในโครงการที่ซับซ้อนอย่างมากได้ การฝึกแบบนี้เป็นการฝึกที่ได้ผลดีมาก

2. เผยแพร่กับเด็ก ๆ นักเรียน และประชาชนในตำบลนาแห้ว

ผู้วิจัยได้มีชีวิตอยู่ร่วมกับเด็ก ๆ นักเรียนและประชาชนในตำบลนาแห้วเป็นเวลานานจึงมีโอกาสถ่ายทอดความคิด ความเชื่อและแนวการพัฒนาตนเองให้บุคคลดังกล่าวได้มาก ผู้วิจัยพยายามทำงานนี้เพราะถือว่าเป็นการช่วยพัฒนาท้องถิ่น บ้านเกิด มาตุภูมิของตนให้มีความเจริญขึ้นกว่าเดิมด้วย งานนี้ทำหลายรูปแบบ เช่นการศึกษาประวัติบุคคลสำคัญของท้องถิ่น การไปเยี่ยมเยียนในโอกาสต่าง ๆ การทำโครงการด้วยกัน การสร้างห้องสมุด – พิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน การเล่าประสบการณ์ในการเรียน การไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ฯลฯ ให้ฟัง เป็นต้น

3. สอนวิชาการพัฒนาตนเองแก่นักเรียนที่โรงเรียนสายน้ำผึ้ง

วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2507 ผู้วิจัยเริ่มสอนวิชาการพัฒนาตนเองแก่นักเรียนเป็นคนแรกในประเทศไทยที่โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ถนนสุขุมวิท 22 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10110 สอนระหว่างเวลา 12.25 – 12.50 น. ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ สอนอยู่จนถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2512 รวมสอน 260 ครั้ง มีนักเรียนเข้าฟังราว 500 คน ถือว่าเรียนจบ 51 คน ผลของการสอนเป็นที่พอใจจึงได้ทำการสอนอยู่นานถึง 5 ปี ที่ต้องหยุดสอนเพราะผู้วิจัยโอนไปรับราชการที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขนในปัจจุบัน) ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2512 การสอนวิชาการพัฒนาตนเองแก่นักเรียนอย่างเป็นระบบจึงต้องหยุดชะงักลง และไม่มีการสอนอีกกว่า 10 ปี

4. สอนวิชาการพัฒนาตนเองที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร

ผู้วิจัยได้โอนไปรับราชการที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน ในปัจจุบัน) เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2512 และได้รับมอบหมายให้สอน 2 วิชาคือจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนวเบื้องต้น ผู้วิจัยเรียนจบปริญญาโททางจิตวิทยาการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งมินเนโซต้า ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2507 แต่ไม่เคยได้สอนวิชานี้แก่นิสิตในมหาวิทยาลัย เลย พึ่งจะมีโอกาสสอนคราวนี้ ผู้วิจัยได้สอนเนื้อหาวิชาทั้งสองที่ได้รับมอบหมายตามหลักสูตรและใช้วิชา การพัฒนาตนเองเป็นการปฏิบัติ ให้นิสิตทำกิจกรรมเสริมการเรียน เช่น การตั้งจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตน เอง การเขียนประวัติละเอียดของตนเอง ฯลฯ ซึ่งนิสิตส่วนใหญ่ชอบมาก บางคนเขียนประวัติตนเองมี ภาพประกอบยาวถึง 120 หน้ามาส่ง สิบปีเศษต่อมาเมื่อนิสิตเหล่านั้นเป็นอาจารย์และได้พบผู้วิจัยก็ยังพูด ถึงแบบฝึกหัดเหล่านั้นอยู่ บางคนก็บอกว่าหนังสือของอาจารย์ผมยังเก็บไว้และใช้ได้อยู่ ผมไม่อยากพูดว่า เป็นอมตะ แต่มันเป็นอย่างนั้นแหละ

5. เหตุการณ์อื่น ๆ เกี่ยวกับการเผยแพร่วิชาการพัฒนาตนเอง

5.1 พ.ศ. 2517 – 2518 ทดลองสอนวิชาการพัฒนาตนเองให้อาจารย์ สมพงษ์ องอาจยุทธ เป็นการส่วนตัวที่หอพักเซ็นเทนเนียล ฮอลล์ มหาวิทยาลัยแห่งมินเนโซต้า ประเทศสหรัฐอเมริกา

5.2 ระหว่างวันที่ 10 มิถุนายน ถึง 5 สิงหาคม พ.ศ. 2520 อบรมวิชาการพัฒนาตนเอง ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมครูแนะแนว ระดับวุฒิบัตร พ.ศ. 2520 ที่ สสวท กรุงเทพมหานคร จำนวนผู้เข้ารับ การอบรมมี 52 คน

5.3 ระหว่างวันที่ 12 มิถุนายน ถึง 9 ตุลาคม พ.ศ. 2521 สอนวิชาการพัฒนาตนเอง แก่นิสิตปริญญาเอก สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร รุ่นที่ 3 จำนวน 9 คน ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในวิชา จิต 741 สัมมนาการศึกษากับการพัฒนาบุคลิกภาพ ใน พ.ศ. 2523 ก็สอนวิชา การพัฒนาตนเองแก่นิสิตปริญญาเอก สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอีกจำนวน 7 คน การสอนทุกครั้งได้ผล เป็นที่พอใจและมีข้อสังเกตว่านิสิตระดับใดก็ตาม สามารถปรับปรุง พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ได้อีกมาก

5.4 พ.ศ. 2523 เรียบเรียงหนังสือยุทธศาสตร์การสอนวิชาการพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอกเสร็จและพิมพ์เผยแพร่จำนวน 200 เล่ม

5.5 พ.ศ. 2524 – 2525 สอนวิชา กญ.423 ปฏิบัติการพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับนักการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นวิชาบังคับสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 4 วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ นับเป็นการสอนวิชานี้เป็นครั้งแรกในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย สอนที่ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้วิจัยนำวิชาการพัฒนาตนเองนั่นเองไปสอน เมื่อผู้วิจัยไม่สอนให้ก็ไม่มีใครสามารถสอนวิชานี้ได้อย่างมั่นใจอีก ในที่สุดก็เลิกหลักสูตรไป(ไม่มีการสอนอีก)

5.6 พ.ศ. 2525 อบรมวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ให้แก่วิทยากรระดับ 4 – 5 – 6 ของกองฝึกอบรม กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย รวม 3 รุ่น มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม 84 คน และพิมพ์ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพ จากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก เผยแพร่จำนวน 3,000 เล่ม ตำราเล่มนี้คือคัมภีร์วิชาการพัฒนาตนเองนั่นเอง ผู้ลงทุนพิมพ์คือกลุ่มจิตคณะสามัคคี ซึ่งเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์จากผู้วิจัยนั่นเอง

5.7 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2526 ตั้งสถาบันการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์โดยร่วมมือกับผู้สนใจวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ เพื่อเผยแพร่วิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนที่สนใจต่อไป

5.8 พ.ศ. 2527 อบรมวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ให้แก่นักศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกสุขศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหิดลและเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง ให้แก่นาง เพ็ญศรี หงส์สวัสดิ์ นักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยมหิดล

5.9 พ.ศ. 2528 ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และนี่คือที่มาของรายงานการวิจัยเล่มนี้ซึ่งทำการเขียนและพิมพ์เผยแพร่ใน พ.ศ. 2529 และใน พ.ศ. 2529 นี้นาง ปราณี ภาณุภาส ผู้ผ่านการฝึกอบรมการพัฒนาตนเองจากผู้วิจัยกำลังทำปริญญานิพนธ์ปริญญาโทเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองอยู่

ง. การสร้างอุปกรณ์การสอนวิชาการพัฒนาตนเอง

อุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งสำคัญในการก่อให้เกิดความประทับใจ ความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาตนเอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 เป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. 2529 เป็นเวลา 22 ปีผู้วิจัยได้พยายามสร้างอุปกรณ์การสอนวิชาการพัฒนาตนเองติดต่อกันมาอย่างสม่ำเสมอ ได้ทดลองใช้อุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ มากมาย ปัจจุบันนับได้ว่าผู้วิจัยมีอุปกรณ์การสอนการพัฒนาตนเองเกือบถึงขั้นสมบูรณ์ ดังนี้

1. อุปกรณ์จากรากไม้หรือต้นไม้ที่ปลูกเองหรือคนอื่นมอบให้ เช่น รากมะขาม (ปลูกเอง 3 ปีและ 4 ปี) รากมะม่วง (ปลูกเอง 8 ปี) รากฝรั่ง (คนที่เป็นเพื่อนบ้านให้ตอนนำท่วมกรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. 2526) กะลามะพร้าว(ปลูกเอง 7 ปี) สิ่งดังกล่าวผู้วิจัยเอามาขัดแต่งด้วยกระดาษทรายและสลักจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเองไว้ ทำเป็นตัวอย่างการสร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิต

2. อุปกรณ์ที่ทำจากหิน มีขนาดตั้งแต่เท่าไข่นกจนถึงเท่าผลมะพร้าวที่มีเปลือกหุ้มอยู่ ผู้วิจัยได้เอากระดาษทรายขัดหินชนิดต่าง ๆ แล้วสลักจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนไว้ ได้ขัดหินแล้ว 22 ก้อน ส่วนหินที่ยังไม่ได้ขัดหรือสลักได้นำมาสะสมไว้เพื่อเป็นอุปกรณ์การสอนวิชานี้ประมาณ 1,000 ก้อน การสร้างอุปกรณ์จากหินทำยาก ต้องใช้ความพากเพียรมากแต่เป็นการสร้างที่ถาวร อุปกรณ์การสอนสามารถใช้ได้นานและเป็นผลงานของผู้สร้างสามารถคงอยู่ได้เป็นร้อยเป็นพันปี ก้อนหินสำคัญใช้เวลาขัดและสลักถึง 300 ชั่วโมง อุปกรณ์จากหินที่ผู้วิจัยกำลังคิดสร้างอยู่คือศิลาจารึกขนาดกว้าง 1 เมตร ยาว 1 เมตร สูง 1 เมตร หากสร้างอุปกรณ์นี้เสร็จผู้วิจัยคงจะภูมิใจมาก

3. อุปกรณ์จากของจริง เช่น บันทึกประจำวันของผู้วิจัย โคลงสี่สุภาพที่แต่งไว้ ผลงานด้านต่าง ๆ โครงการต่าง ๆ ของตนเอง เช่นโครงการปลูกมะขามล้านต้นเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการ โครงการห้องสมุด – พิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน โครงการพิพิธภัณฑ์ต้อไม้ ศาลากศัญญ ฯลฯ

4. อุปกรณ์ที่เป็นภาพถ่าย ภาพโปสต์การ์ด ภาพสีขนาดใหญ่ ภาพเลื่อนชุด การพัฒนาตนเอง ชุดการสร้างอุดมการณ์ ชุดคุณค่าของชีวิต ชุดการพัฒนาท้องถิ่น ฯลฯ ภาพยนตร์เรื่อง "ศาลากศัญญ" และวิดีโอเรื่องนาแห้วพัฒนา ฯลฯ ต้องใช้เวลาสะสมและสร้าง บางอย่างต้องลงทุนค่อนข้างสูง เช่น ภาพยนตร์และวิดีโอแต่ก็ได้ผลคุ้มค่าเพราะน่าสนใจและสร้างความประทับใจได้มาก

5. อุปกรณ์ที่เป็นแผ่น บทความ แบบฝึกหัด หลักสูตร ตำรา ฯลฯ สิ่งดังกล่าวใช้เวลาสะสมและสร้างนานมาก ตอนนี้มีเพียงพอ ผู้วิจัยได้ทุ่มเทสร้างสิ่งเหล่านี้ไว้ครบถ้วนแล้ว เมื่อมีการสอน การฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเองผู้วิจัยสามารถทำได้เร็ว ละเอียด ลึกซึ้ง เป็นระบบและมีระเบียบ

6. อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เครื่องบันทึกเสียง แถบบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป กระดาษเปล่า ผืนผ้าการพัฒนาตนเอง ตำราประกอบการสอนอื่น ๆ ฯลฯ ผู้วิจัยสะสมไว้มากมายเพียงพอที่จะอ่านหรือศึกษาได้เป็นปี ๆ

การมีอุปกรณ์การสอนวิชาการพัฒนาตนเองจำนวนมากทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถสอนวิชานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความประทับใจแก่ผู้เรียนได้ยาวนานและสามารถสร้างแรงศรัทธาแรงบันดาลใจ และอุดมคติหรืออุดมการณ์แก่ผู้เรียนได้ง่าย การสอนการเรียนสนุก มองเห็นแนวทางปฏิบัติได้ชัดเจน ดังนั้นการสร้างอุปกรณ์การสอนวิชาการพัฒนาตนเองจึงมีความจำเป็นและมีคุณค่ามากเกินการลงทุน ลงแรง จากประสบการณ์ที่ผ่านมาอาจารย์บางคนไม่กล้าสอนวิชาการพัฒนาตนเองหรือเมื่อนิสิตปริญญาโทเสนอหัวข้อปริญญานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองก็จะห้ามปรามทันที สาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าวอาจจะมีได้หลายประการ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยเองมีสาเหตุ 3 ประการคือ การขาดความรู้ การขาดความคิด และการขาดกำลังใจ

1. การขาดความรู้ ถ้าเราไม่มีความรู้ในเรื่องใดเราจะมีความกลัวในเรื่องนั้น เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง ก็เหมือนกัน ถ้าเราขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ก็จะเกิดความกลัวในด้านต่าง ๆ เช่นกลัวผิดพลาด กลัวเสียชื่อเสียง กลัวเสียหน้า กลัวคนอื่นมองเห็นความโง่เขลาของตน สิ่งเหล่านี้ยอมแก้ได้ ถ้าเราขาดความรู้เราก็หาความรู้ในวิชาการพัฒนาตนเองเพิ่มเติม ทดลองพัฒนาตนเองดู เช่นสำรวจตนเอง แก้นิสัยบางประการของตนเอง เขียนประวัติละเอียดของตนเอง วิเคราะห์ความคิด ความเชื่อของตนเองทุกวัน ตั้งจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตในระยะสั้น ๆ แล้วลองทำให้บรรลุผลด้วยตนเอง ฯลฯ ความรู้ในการพัฒนาตนเองจะเพิ่มขึ้น ความกลัวอันเกิดจากการขาดความรู้ในวิชาการพัฒนาตนเองก็จะหมดไป สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องทำเอง การพัฒนาตนเองคนอื่นช่วยได้บ้าง สิ่งสำคัญตนเองจะต้องช่วยตนเอง พึ่งตนเองจึงจะดี

2. การขาดความคิด หมายถึงการขาดความเข้าใจชีวิต อุดมการณ์และปรัชญาชีวิตที่กว้างขวางและถูกต้อง การขาดสิ่งเหล่านี้ทำให้เป็นคนใจแคบ ไม่กล้ามองดูโลกภายนอก ไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เคยได้รับการอบรมสั่งสอนมาอย่างไรแม้อาจจะไม่ถูกต้องก็ฝังหัวจดจำปฏิบัติอยู่อย่างนั้น ไม่มีปัญญาเสาะแสวงหาความถูกต้องเพิ่มเติมด้วยตนเอง หากผู้มีอำนาจเช่น ครู ปิกามารดา หรือผู้บังคับบัญชาไม่สั่งไม่บอกก็ไม่สามารถริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาอะไรได้ สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการและความดีงามในสังคม สิ่งที่ถูก สิ่งที่ดี สิ่งที่เหมาะสมอาจจะถูกบุคคลเหล่านี้กีดกัน ขัดขวางทุกทาง การแก้การขาดความคิดทำได้โดยการพัฒนาตนเองเท่านั้น เพราะเป็นเรื่องซับซ้อน เป็นการเปลี่ยนบุคลิกภาพของบุคคล วิธีที่นิ่มนวล เป็นธรรมและสุภาพที่สุดคือวิธีการพัฒนาตนเอง หากใช้วิธีการอื่นก็เป็นการทารุณและไม่เป็นธรรมกับผู้ที่ขาดความคิด ถ้ามีการปฏิบัติการพัฒนาตนเองอย่างครบถ้วนแล้วการขาดความคิดก็จะหมดไป

3. การขาดกำลังใจ ผู้มีกำลังใจดีคือผู้ที่เชื่อว่าตนเองทำถูกต้องตามหลักความเป็นธรรม ผู้ปฏิบัติธรรม ผู้ทำความดีจึงมีกำลังใจดี ผู้ขาดกำลังใจย่อมหมายถึงผู้ขาดหลักธรรมประจำใจ ไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเอง และมักจะเป็นผู้ใช้สิ่งภายนอกแก้ปัญหาชีวิต เช่น อยากรวยก็ซื้อลอตลี่แทนการทำงานอย่างบากบั่น อดทน ใช้สติปัญญาและความถูกต้องแก้ปัญหา เมื่อมีความผิดหวังเสียใจก็ดื่มสุราแทนที่จะวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและหาทางแก้สาเหตุนั้น ๆ หรืออยากมีความสุขก็ดื่มสุรา ดื่มเบียร์ แทนที่จะสร้างกุศล ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นด้วยความดี ฯลฯ คนขาดกำลังใจจึงเป็นคนเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ มักง่ายและขาดนิสัยพึ่งตนเอง สิ่งดังกล่าวเกิดจากการขาดคุณภาพของการจัดการศึกษาและการอบรม บุคคลเหล่านี้ย่อมสร้างความทุกข์ยาก ความเดือดร้อนให้แก่สังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม การแก้ไขการขาดกำลังใจย่อมทำได้ด้วยการพัฒนาตนเอง คือฝึกสร้างการทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง ทำทีละน้อยก่อนแล้วเพิ่มความยากของงานขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อทำงานสำเร็จด้วยตนเองกำลังใจจะเพิ่มขึ้น ต่อไปก็ฝึกควบคุมตนเอง ฝึกกำหนดเป้าหมายแห่งชีวิตของตนเอง ฝึกเอาชนะตนเอง เมื่อบุคคลเอาชนะตนเองให้หนีออกจากอบายมุขและนำตนเองไปสู่ความดีได้ถือว่าบุคคลมีกำลังใจดีเลิศและชีวิตมีคุณค่าสูงเยี่ยมแล้ว ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้สนใจการพัฒนาตนเองเป็นผู้มุ่งสร้างความดี เป็นผู้มีคุณธรรมและสามารถนำตนเอง พึ่งตนเองได้นั่นเอง

จ. ประสบการณ์อันเป็นรากฐานของความเชื่อมั่นในวิชาการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองไม่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการอ่านตำรา หรืออ้างอิงคำพูดและผลงานวิจัยของคนอื่น ๆ เพียงอย่างเดียว การพัฒนาตนเองต้องเกิดขึ้นด้วยการปฏิบัติคืออาศัยประสบการณ์ประกอบเป็นสิ่งสำคัญ ผู้วิจัยเกิดความเชื่อมั่นในวิชาการพัฒนาตนเองไม่ใช่โดยการบอกเล่าของคนอื่น ไม่ใช่จากการอ้างคำพูดหรือข้อเขียนของคนอื่น แต่เกิดจากการทดลองปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์จริงในชีวิต การศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นเวลายาวนาน สิ่งต่อไปนี้เป็นตัวอย่างประสบการณ์บางประการที่เป็นรากฐานของความเชื่อมั่นในวิชาการพัฒนาตนเองของผู้วิจัย

ปัจจุบันผู้วิจัยอายุ 47 ปี ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและปริญญาตรีในประเทศไทย รวมเวลา 16 ปี ได้ไปศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลารวม 5 ปี รับราชการเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาหญิงในกรุงเทพมหานคร 8 ปี รับราชการเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่เน้นการผลิตครู 17 ปี ขณะนี้เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ขั้น 10,855 บาท สอนวิชาพื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษาและภาษาอังกฤษในระดับปริญญาโท เคยผ่านการสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 – 7 มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 5 ป.กศ.สูง ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ได้เห็นชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ เนื่องจากเป็นกำพร้ามารดาตั้งแต่อายุ 15 ปี และน้องคนเล็กอายุเพียง 2 ปี โดยมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 8 คน เกิดในชนบททุรกันดาร ติดชายแดนประเทศลาว ได้เห็นความทุกข์ยากลำบากของประชาชนที่อยู่ตามชายแดนมาตลอดชีวิต บ้านเกิดอยู่ห่างไกลสถาบันการศึกษาและความเจริญต่าง ๆ ได้รับความยากลำบากในการแสวงหาโอกาสทางการศึกษา ต้องใช้การพัฒนาตนเองชดเชย ได้เริ่มมองหาสู่ทาง วิธีการในการพัฒนาตนเองมาตั้งแต่อายุ 14 ปี ตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 5 (ปัจจุบันประมาณชั้นมัธยมปีที่ 2)ใน พ.ศ.2496 ได้ฝึกเขียนบันทึกประจำวันเริ่มเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 เพื่อพัฒนาตนเอง ถึงวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 ได้เขียนบันทึกประจำวันไว้แล้วรวม 17,572 หน้า ได้ฝึกแต่งโคลงสี่สุภาพ เริ่มเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2501 เพื่อพัฒนาความคิด จินตนาการ อุดมการณ์ของตนเอง ถึงวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ.2529 แต่งไว้แล้ว 25,385 บท

ได้มีโอกาสศึกษาดูงานที่ประเทศสหรัฐอเมริกา 2 ครั้งรวมเวลา 3 เดือน ได้ร่วมประชุมประจำปีของสภานานาชาติเกี่ยวกับการศึกษาทางการสอน (ไอเซท) 2 ครั้งคือใน พ.ศ. 2519 ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกาและใน พ.ศ. 2527 ที่กรุงเทพมหานคร ได้ร่วมประชุมสัมมนาการฝึกผู้ฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 1 ครั้งใน พ.ศ. 2521 ได้ร่วมประชุมสัมมนาปรับปรุงหลักสูตรระดับต่าง ๆ หลายครั้ง เคยเป็นอนุกรรมการฝ่ายวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เคยเป็นอนุกรรมการหนังสือแปลของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการพิจารณาเขียนคำอธิบายศัพท์สาขาวิชาปรัชญาการศึกษา เคยร่วมสัมมนาทางวิชาการเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นผู้จัด เคยร่วมการฝึกอบรมสาธารณสุขมูลฐานของอาเซียน ได้ไปปฏิบัติงานวิจัยภาคสนามที่ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย โดยพักอยู่ที่บ้านนาโพธิ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 ปัจจุบันยังรวบรวมข้อมูลอยู่เป็นระยะ ๆ ทำการวิจัยเสร็จแล้ว 4 เรื่อง รายงานฉบับนี้เป็นเรื่องที่ 5 ได้เริ่มโครงการทดลองพัฒนาท้องถิ่นของตนเองคือ ตำบลนาแห้วมาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ทำติดต่อกันมาถึงปัจจุบันรวม 23 ปีแล้ว โดยใช้ทุนส่วนตัวเป็นหลัก

ตลอดชีวิตอันยาวนานพอสมควรเกือบครึ่งศตวรรษได้มีโอกาสพบเห็น ทำความรู้จักคุ้นเคยกับคนที่ประกาศตนว่ามีความรู้ มีความเชี่ยวชาญเหนือมนุษย์อื่น ๆ หลายคน ผู้วิจัยได้เฝ้าติดตามศึกษา สังเกต พิจารณาดูการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านั้นแบบไม่เป็นทางการเป็นเวลาหลายปีเพื่อเปรียบเทียบกับความประพฤติการปฏิบัติของตนเอง ได้มีโอกาสเห็นการสอนวิปัสนาเป็นเวลา 2 ปีโดยร่วมรับการฝึกด้วย และได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2513 จนถึงปัจจุบันนี้ ได้ทดลองสร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตด้วยกะลามะพร้าว ไม้และหิน เริ่มทดลองทำตั้งแต่ พ.ศ. 2501 จนถึงปัจจุบัน ได้ทดลองขัดหินเพื่อหาเหตุผลว่าความรู้ที่แท้จริงเกิดได้อย่างไรและเพื่อพัฒนาความเพียร คุณสมบัติต่าง ๆ เริ่มทำมาตั้งแต่ พ.ศ. 2523 หลังจากเรียนจบปริญญาเอกทางการศึกษาแล้ว ได้ขัดหินขนาดไข่นกจนถึงขนาดผลมะพร้าวมีเปลือกแล้ว 22 ก้อน ใช้เวลาขัด สลักและแต่งหินประมาณ 1,000 ชั่วโมง ได้ทดลองปลูกต้นไม้ด้วยตนเอง เช่น มะม่วง มะขาม มะพร้าว ชมพู่ มะนาว ขนุน ละมุด มะละกอ ออย กุหลาบ เฟื่องฟ้า แก้ว ฝรั่ง ฯลฯ

ได้ทดลองทำงานร่วมกับประชาชน ญาติ พี่น้อง หลาน ๆ ทำโครงการปลูกมะขามล้านต้นเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการและพัฒนาคุณธรรม 4 ประการ ค่านิยม 5 ประการ ความหวัง ความมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ความรักท้องถิ่น เศรษฐกิจและความมั่นคงของท้องถิ่น ทำพิพิธภัณฑ์ต่อไม้ นำต่อไม้หนักประมาณ 5 ตันมาไว้ในหมู่บ้านเพื่อสร้างความสำนึกในการปลูกป่า การสงวนรักษาป่าไม้ ได้กลับบ้านเกิดของตนหลังจากเรียนจบปริญญาเอกแล้วเพื่อทำการวิจัยในโครงการวิจัยเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อศึกษาประวัติท้องถิ่น ประวัติบุคคลสำคัญของท้องถิ่น ประวัติตระกูล วิวัฒนาการของท้องถิ่นเดิม สั่งสอนหลาน ๆ และญาติพี่น้องในวิทยาการต่าง ๆ ที่ได้รับการศึกษามาเพื่อช่วยพัฒนาท้องถิ่น ได้สร้างห้องสมุด – พิพิธภัณฑ์หมู่บ้านที่บ้านเกิดของตนเอง ตั้งสหกรณ์สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทดลองทำแก๊สหุงต้มจากมูลวัว มูลควาย

มีประสบการณ์เรียบเรียงหนังสือแล้ว 5 เล่ม ทำการวิจัยเสร็จแล้ว 4 เรื่อง เรื่องที่กำลังเขียนรายงานนี้เป็นเรื่องที่ 5 ตลอดเวลาหลายปีได้ทำงานเกี่ยวข้องกับวงการแนะแนว วงการพัฒนาชนบท วงการศาสนา วงการศึกษา ฯลฯ ได้ทราบข่าวความผิดหวังของผู้เรียนจบปริญญาแล้วไม่มีงานทำ เช่น มีตำแหน่งครู 3,800 ตำแหน่ง แต่มีผู้สมัครสอบถึง 195,788 คน ได้ทราบข่าวความชั่วร้ายของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นปลัดอำเภอกอดคีป่าเถื่อน(สัตว์ป่ายังไม่ชั่วขนาดนี้) รวมกับ อส.ชุดคุ้มครองหมู่บ้านกับพวกรวม 30 คนรุมโทรมเรียงคิวข่มขืนหญิงสาว วัย 15 ปี จนสลบแล้วสลบอีก สาวเคราะห์ร้ายถึงกับเสียสติ ผู้วิจัยอ่านข่าวแล้วนอนไม่หลับ รู้สึกเสียใจที่ประเทศไทยมีสถาบันต่าง ๆ มากมายแต่ปล่อยให้คนชั่วซึ่งเหมือนคนไม่เคยมีแม่ ไม่เคยมียาย ไม่เคยมียา พี่สาวหรือน้องสาว กระทำความชั่วร้ายขนาดนี้ ถ้ามีการฝึกอบรมการพัฒนาตนเองให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับสังคมไทยคงจะมีความปลอดภัยและน่าอยู่กว่าทุกวันนี้แน่นอน

ได้เห็นความยากจนขัดสนของเกษตรกรที่ทำงานมาหลายปีตั้งแต่หนุ่มจนแก่แต่ยังยากจนอยู่ ได้พบเห็นผู้มีการศึกษาสูงแต่มีความประพฤติ การปฏิบัติตนไม่น่านิยมยกย่อง เช่น ไม่สามารถนำตนออกจากอบายมุขได้ ได้เห็นชีวิตคนเกเรซึ่งคอยเบียดเบียนบิดามารดา ญาติพี่น้องและคนอื่น ๆ และได้พบเห็นคนดี ผู้รู้ นักปราชญ์ ผู้มีจิตใจเมตตา ฯลฯ

ได้เห็นโครงการพัฒนาที่ลงทุนเป็นร้อยล้านบาทแต่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นยังยากจนเหมือนก่อนเริ่มโครงการ แม้แต่หลังคาบ้าน ฝาบ้านผุพังก็ไม่มีเงินซ่อม ได้เห็นนักวิชาการที่จดจำความคิด ความรู้จากตำรา คำพูดของคนอื่น ๆ แต่ไม่มีอะไรเป็นของตนเองและแก้ปัญหาของตนเองไม่ได้ ได้เห็นผู้จบปริญญาโททางการแนะแนวแต่แก้ปัญหาชีวิตของตนเองด้วยวิธียิงตัวตาย ฯลฯ

สิ่งดังกล่าวเหล่านี้คือตัวอย่างบางประการของประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งมีส่วนกระตุ้น เร่งเร้าบันดาลใจให้ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานและทำให้ผู้วิจัยเขียนรายงานอย่างนี้ เพื่อชี้ให้เห็นแนวทางใหม่ วิธีการใหม่ในการศึกษาการพัฒนาตนเองและสังคม ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอันดีงาม มีหลักการที่สามารถปฏิบัติได้ ทำได้ด้วยตนเอง และได้รับผลสำเร็จจริง ไม่ใช่การหลอกลวงหรือทำไม่ได้ ทุกคนสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องวัดราคาแพง

ทุกคนที่ทำเอง ปฏิบัติเองย่อมมีความรู้ ความเข้าใจ ความประทับใจและความชำนาญดีกว่าคนที่ฟังจากคนอื่น หรือจดจำจากการอ่านตำราของคนอื่น ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่าวิชาการพัฒนาตนเองจะเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จสูงสุดในชีวิตของทุกคนคือ การพึ่งตนเองได้ การเลี้ยงตนเองได้ การนำตนเองได้ การทำประโยชน์แก่สังคมได้และการมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานได้ อันเป็นอุดมการณ์ของความเป็นมนุษย์ที่สุขสมบูรณ์

25,394. พัฒนามุ่งสร้าง เสริมตน
พันฝ่าภัยผจญ ขุนของ
พากเพียรเพิ่มกุศล ยอดเยี่ยม
ยึดมั่นความถูกต้อง ผ่านพ้นลำเค็ญ

8.04 – 8.07 น. วันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2529

25,395. เกิดเป็นไทยเกงกล้า ทำดี
บากบั่นงานศักดิ์ศรี เดนแท้
บำรุงถิ่นอารี ญาติเพื่อน
รักแผ่นดินรีบแก้ ชั่วร้ายทุกทาง

8.12 – 8.15 น. วันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2529

ผู้แต่ง

ฉ. โครงสร้างวิชาการพัฒนาตนเอง

ความหมาย

การพัฒนาตนเอง หมายถึง การพัฒนาปลูกสร้างคุณสมบัติ คุณธรรม นิสัย เจตคติ ความสามารถ ความชำนาญ ความรู้ ความคิด ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อช่วยให้ตนเองเป็นบุคคลที่มีความสุข ความเจริญ ความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์แก่ตนเอง สังคม ประเทศชาติ และหน่วยงานอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ ศักยภาพ และความสามารถของตนเอง

หลักการและเหตุผล

หลักการ

1. การพัฒนาตนเองควรจัดเป็นขบวนการระยะยาวติดต่อกัน

2. การพัฒนาตนเองควรเกิดขึ้นและริเริ่มขึ้นในตัวบุคคลเอง สิ่งแวดล้อมภายนอกควรเป็นเพียงอุปกรณ์ประกอบ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองเท่านั้น

3. การพัฒนาตนเองควรยึดความต้องการ และจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของบุคคลเป็นแกนกลาง การพัฒนานั้นจึงจะมีประสิทธิภาพและก่อเกิดผลประโยชน์คุ้มค่าเวลา แรงงาน ทรัพยากร และความพยายามที่ใช้ไปในการพัฒนาตนเอง

เหตุผล

1. การพัฒนาตนเองเป็นงานยากและสลับซับซ้อน

2. มนุษย์ชอบอิสรภาพ ไม่ชอบการบังคับ และการควบคุม

3. มนุษย์เป็นผู้มีจุดมุ่งหมาย และความต้องการเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการกระทำต่างๆ

สูตรการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองที่มีประสิทธิภาพต้องยึดสูตรต่อไปนี้

1. ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ

2. เข้าใจชีวิตและการต่อสู้

3. ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ

4. ปลุกใจตนเอง

5. ส่งเสริมตนเอง

ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ บุคคลสำคัญคือคนดีที่ได้สร้างความดีงามต่างๆ ไว้ประดับโลก เป็นบุคคลที่มีสง่าราศรี เชิดชูวงศ์สกุลและชาติบ้านเมืองให้สูงเด่น ถ้าหากชาติใดขาดบุคคลประเภทนี้ ชาตินั้นจะต้องขาดสิ่งสำคัญไป ความเจริญหรือความก้าวหน้าทั้งหลายที่เราเห็นอยู่นั้น ก็คือผลงานแห่งหยาดเหงื่อ สายเลือด วิญญาณหรือการต่อสู้อย่างทรหดอดทนของบุคคลสำคัญนั่นเอง

ทำไมเราต้องศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ ข้อนี้เป็นสิ่งที่เราต้องทำความเข้าใจให้ดี เราศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ เพื่อดูแบบอย่างที่ดีงาม ดูวิธีการสร้างความดีและการทำงาน แล้วจดจำไว้เป็นแบบอย่างสำหรับปฏิบัติงานของเราเอง นอกจากนี้ประวัติบุคคลสำคัญยังเป็นเครื่องกระตุ้นใจ ปลุกใจอย่างดียิ่งอย่างหนึ่งในการชี้ทางอุดมคติ และการดำเนินชีวิตของเรา ทำให้เรามีความใฝ่สูงในทางดี มีความบากบั่นในการงาน มีความตั้งใจจริงที่จะเอาชนะอุปสรรคข้อขัดของแห่งชีวิต มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น คุณสมบัติเหล่านี้เองที่จะสร้างตัวเราให้มีค่า และส่งเสริมตัวเราให้เป็นคนมีประโยชน์แก่ชุมชนชาติบ้านเมืองอย่างมากมาย

ด้วยเหตุนี้การศึกษาประวัติบุคคลสำคัญจึงมีความจำเป็นแก่ผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองและสร้างงาน สร้างความดีให้บังเกิดผล เราจึงควรอ่านประวัติบุคคลสำคัญและผู้มีชื่อเสียงที่ได้ทำความดีมามากมาย ๆ

เข้าใจชีวิตและการต่อสู้ เราเตรียมตัวของเราสำหรับต่อสู้ในสงครามแห่งชีวิต (ซึ่งโดยธรรมชาติเราได้เริ่มต่อสู้มาแล้วตั้งแต่เราปฏิสนธิขึ้นในครรภ์ของมารดาและเราจะต้องต่อสู้เรื่อยไปจนกระทั่งตาย แต่บางคนไม่รู้ความจริงเพราะคิดว่าตนเองไม่ต้องทำอะไร นอนอยู่เฉย ๆ ก็มีกินมีใช้ มีความสุขสนุกสบาย ไม่จำเป็นไปขวนขวายให้เหนื่อยยาก) เราจำเป็นต้องรู้ ต้องเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต เพื่อจะได้แลเห็นสู่ทางเอาชนะไว้ก่อน สิ่งใดเหมาะสมเราก็เลือกปฏิบัติได้ถูก สิ่งใดดีเราก็จะได้รีบทำ ไม่ต้องมัวลังเลชักช้า หรือพลาดโอกาสงาม ๆ ไปเฉย ๆ

องค์ประกอบแห่งชีวิตที่เราต้องรู้ และพยายามนำมาส่งเสริมเชิดชูตัวเรา นำมาช่วยเราให้ทำงานสร้างความดีได้สำเร็จได้แก่

1. สิ่งแวดล้อมและครอบครัว

1.1 บ้าน

1.2 มารดา

1.3 บิดา

1.4 พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว

1.5 ญาติ

2. ลีลาแห่งชีวิต

2.1 การเกิดและที่เกิด

2.2 วัยเด็ก

2.3 การศึกษา

2.4 เพื่อนและผู้ช่วยเหลือ

2.5 วัยหนุ่มสาว

2.6 ความรัก

2.7 การแต่งงาน

2.8 วัยผู้ใหญ่

2.9 การเดินทาง

2.10 ความยากลำบาก

2.11 ความยากจนและความมั่งคั่ง

2.12 ความสมหวังและความสำเร็จ

2.13 ความสงบเสงี่ยมและความมีชื่อเสียง

2.14 วัยชรา

2.15 การตาย

3. งานและเกียรติ

3.1 งาน

3.2 ชนิดของงาน

3.3 ประโยชน์ของงาน

3.4 เกียรติของงาน

ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ คนที่เป็นบุคคลสำคัญย่อมมีคุณสมบัติต่าง ๆ คุณสมบัติที่ดีงามและกล้าแข็งเหล่านี้เองที่ส่งเสริมให้เขาเป็นบุคคลสำคัญเป็นผู้ที่ทำงานได้สำเร็จ และสร้างความดีงามต่าง ๆ เหลือไว้

คุณสมบัติไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด อาจจะมีบางอย่างที่ติดตัวมาแต่กำเนิดจริง เช่น ความเฉลียวฉลาด สติปัญญา แต่ก็มีคุณสมบัติที่สำคัญ ๆ อีกเป็นอันมากที่เราสามารถจะพัฒนาปลูกสร้างขึ้นในตนเองได้โดยใช้ความพยายามเพียงเล็กน้อย เมื่อเราต้องการทำงานให้สำเร็จ ต้องการทำตนให้เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่ ต้องการความเจริญรุ่งโรจน์ในชีวิตและต้องการเชิดชู บำรุงรักษา พัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนมาตุภูมิของเรา เราจำเป็นต้องพัฒนา ปลูกสร้าง ส่งเสริมคุณสมบัติที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวเราเพื่อเป็นทุนเป็นกำลัง เป็นทรัพยากรของเราต่อไป

คุณสมบัติที่สำคัญที่เป็นคุณแก่เราและสามารถปลูกสร้างได้ คือ

1. ความมีจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตที่แน่นอน
2. ความรักการศึกษาและฝึกฝนตนเอง
3. ความอดทนไม่ยอมแพ้อุปสรรค
4. ความพากเพียรไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย
5. ความรักงาน
6. ความใฝ่ฝันในทางที่ถูก

7. ความรู้จักตัดสินใจเด็ดขาด

8. ความละเอียดถี่ถ้วน

9. ความกล้าหาญ

10. ความรวดเร็วทันการ

11. ความเมตตากรุณา

12. ความสงบเสงี่ยม

13. ความมีสมาธิในการทำงาน

14. ความเชื่อมั่นในตนเอง

15. ความมีศรัทธาในศาสนา

16. ความรักหน้าที่

17. ความกระตือรือร้น

18. ความประหยัด

19. ความมีหลักการ

20. ความซื่อสัตย์

21. ความรักในการใช้ความคิด

22. ความมีการตรวจสอบตนเอง

ปลุกใจตนเอง การปลุกใจตนเองเป็นเรื่องสำคัญเหมือนกัน บางคราวเรารู้สึกท้อแท้ไม่อยากคิด ไม่อยากทำอะไร บางครั้งหากทำงานสมเหลวก็หมดแรงกายแรงใจที่จะสู้ต่อไป บางคราวก็คิดท้อแท้เพราะไม่มีอะไรเหมือนคนอื่น ไม่เทียบเท่าคนอื่น มีความรู้และทรัพย์น้อยกว่าคนอื่นและจะกลายเป็นคนงอมืองอเท้า และยอมแพ้เอาเสียง่าย ๆ ด้วยเหตุนี้เราจึงจำเป็นต้องรู้จักปลุกใจตนเองให้มีความเข้มแข็ง มีความกล้าหาญ ให้ต้องการที่จะก้าวหน้าอยู่เสมอ ให้พุ่งเข้าสู่อุปสรรคอย่างองอาจ เมื่อเรามีความแข็งแกร่ง มีกำลังใจดีแล้ว การงานก็ดูเป็น

ของง่าย อุปสรรคยิ่งใหญ่ก็ดูเป็นของเล็กน้อย ดังนั้นการปลุกใจตนเองจึงมีความสำคัญยิ่ง ทุกคนต้องหาวิธีปลุกใจตนเอง สร้างกำลังความแข็งแกร่งให้แก่จิตใจของตนเอง เพื่อที่เราจะได้ต่อสู้สงครามแห่งชีวิตได้อย่างทรหด และประสบชัยชนะ บรรลุเป้าหมายอันดีงามที่เราตั้งไว้โดยเร็ว

ส่งเสริมตนเอง การส่งเสริมตนเองเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญที่สุดสำหรับทุก ๆ คน การส่งเสริมตนเองเป็นลักษณะอันสำคัญของผู้ที่จะนำคนอื่น เป็นที่พึ่งของคนอื่นและตนเองได้ คนจะเป็นคนที่มีประโยชน์และทำงานได้ดีจะต้องรู้จักส่งเสริมตนเอง คนจะก้าวไปข้างหน้าและประสบความสำเร็จได้จะต้องรู้จักส่งเสริมตนเอง นั่นคือคนดีต้องส่งเสริมตนเอง

การส่งเสริมตนเองจำเป็นต้องรู้จักตนเองอย่างดี และรู้ว่ากำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิดมีความสำคัญต่อตน แล้วพยายามสร้างเสริมกำลังทั้งสามนี้ให้มีความเข้มแข็ง มีอำนาจขึ้นในตนเอง คือสร้างกำลังกายให้ดี สร้างกำลังใจให้แข็งแกร่ง และสร้างกำลังความคิดของตนให้ล้ำเลิศ ในขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักการวางแผนการสร้างชีวิตและอนาคตเพื่อสร้างความสำเร็จอันน่าภาคภูมิแก่ตนเอง โดยปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตให้แน่นอนโดยอาศัยพิจารณาลักษณะนิสัย ความสามารถ ความสนใจ ความพอใจ และความรักของตนประกอบ

2. ตั้งใจแน่วแน่ที่จะพากเพียรอย่างยิ่งเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

3. สำรวจตนเองอย่างถี่ถ้วนเพื่อทราบจุดอ่อนและจุดเด่นของตน

4. แก้ไขข้อบกพร่องของตนเองและพัฒนา ปลูกสร้าง ส่งเสริมลักษณะเด่นและดีงามของตนให้กล้าแข็งยิ่งขึ้น

5. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติที่จะช่วยให้ตนบรรลุความสำเร็จ แล้วพัฒนาปลูกสร้างคุณสมบัติเหล่านั้นให้เกิดขึ้นในตนเองเพิ่มเติม เช่น

5.1 คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ประการ

5.2 สูตรการพัฒนาตนเอง 5 ข้อ

5.3 หลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ 17 ข้อ ของนะโปเลียน ฮิลล์

6. ศึกษาวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับบรรลุจุดมุ่งหมาย หรือความสำเร็จในอาชีพที่ตนมุ่งหวังนั้น

7. ศึกษาความรู้ทั่ว ๆ ไปไว้ เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพและสมรรถภาพของตนให้ดียิ่งขึ้น

8. แสวงหามิตรหรือบุคคลที่มีความสามารถเยี่ยม ๆ มาเป็นกำลังช่วยเหลือตน

9. ทำงานที่ตนมุ่งหมายไว้ให้สำเร็จอย่างดีที่สุด อุทิศทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตนตั้งไว้

10. บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น บ้านเกิดมาตุภูมิ และประเทศชาติ สร้างคุณงามความดีและชื่อเสียงในทางที่โลกยกย่องสรรเสริญ

ผู้มีโอกาสชนะหรือมีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุด คือผู้ที่ได้เตรียมตัว เตรียมการมาอย่างดีที่สุด เราจึงควรถามตนเองเสมอว่า เราได้เตรียมตัวไว้อย่างดี ได้พัฒนาตนเองพร้อมแล้วหรือยัง

หลักการสอน

เน้นตัวอย่างของจริง การปฏิบัติจริง และการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของนักเรียน ตลอดขบวนการพัฒนาตนเอง นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาตนเอง ผู้สอนมีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อม สร้างแนวทางและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ตลอดจนเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองที่ดีแก่นักเรียนด้วย

<u>ขบวนการเรียนการสอน</u> ประกอบด้วยการปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ความไว้วางใจและความนิยมนับถือ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

2. การดูตัวอย่างผลงานหรือรูปภาพบุคคลสำคัญ

3. การฟัง การอ่าน การเล่า ประวัติชีวิต ความสำเร็จ ผลงาน อุปสรรค วิธีการพัฒนาตนเองของบุคคลสำคัญและผู้ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ กิจกรรมนี้ผู้สอนผู้เรียนช่วยกันและร่วมมือกันปฏิบัติ

4. การถาม – ตอบ การสนทนา ปรึกษากันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ

5. นักเรียนฟัง อ่าน จำ และปฏิบัติตามสูตรการพัฒนาตนเองทั้ง 5 ข้อ โดยถือเป็นกิจวัตรประจำวันและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตและการสร้างความสำเร็จรุ่งโรจน์แก่ตนเองและสังคม

6. นักเรียนฟัง อ่าน ศึกษา จำ และปฏิบัติตามหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์จนเป็นนิสัย เพื่อให้ชีวิตของตนมีความสุข ความเจริญและความสมบูรณ์

7. นักเรียนฟัง อ่าน จำ และปลูกสร้างคุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ประการ จนเป็นนิสัย คือ

7.1 มีความสามัคคีกัน

7.2 ขยันขันแข็งในการงาน

7.3 ศึกษาหาความรู้ใส่ตนอยู่เป็นนิจ

7.4 ใฝ่ก้าวหน้าหาความเจริญใส่ตน

7.5 คิดพึ่งตนเอง เชิดชูตนเองด้วยความดี

7.6 รักเกียรติเสมอชีวิต

การฟัง อ่าน จำ และปฏิบัติในข้อ 5, 6, 7 ให้ใช้วิธีการพัฒนา ปลูกสร้างนิสัยเป็นแนวปฏิบัติ

8. นักเรียนทราบจากการฟัง การอ่าน การสังเกต และการฝึกหัดตนเองว่าบุคคล

สำคัญมีคุณสมบัติที่จำเป็นอะไรบ้าง และนักเรียนตั้งใจที่จะปลูกสร้างคุณสมบัติดังกล่าวขึ้นในตนเอง โดยใช้วิธีการพัฒนา ปลูกสร้างนิสัยเป็นแนวปฏิบัติ

9. นักเรียนทราบจากการฟัง การอ่าน การสังเกต และการฝึกหัดตนเองว่าวิธีการพัฒนาปลูกสร้างนิสัยหรือคุณสมบัติที่ดีอะไรบ้าง และใช้วิธีการดังกล่าวโดยสม่ำเสมอ

10. นักเรียนทำแบบฝึกหัดและปฏิบัติจริงสิ่งต่อไปนี้

10.1 การตั้งจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต

10.2 การใช้ความต้องการและแรงขับมาส่งเสริมการพัฒนาตนเอง

10.3 การควบคุมตนเอง

10.4 การสร้างความสามัคคี

10.5 การทำงานให้สำเร็จ

10.6 การทำกิจกรรมให้สม่ำเสมอ

11. นักเรียนอ่าน ศึกษา วิเคราะห์ประวัติและชีวิตของบุคคลสำคัญ ผู้ควรยกย่องสรรเสริญเอาอย่าง และเลือกสิ่งที่น่าสนใจ เป็นประโยชน์เหมาะแก่ตนเองมาปฏิบัติ เช่น พระพุทธประวัติ ประวัติอุบาสกอุบาสิกาคนสำคัญ พระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประวัติบุคคลสำคัญของไทยและต่างประเทศ โดยเลือกอ่าน เลือกศึกษา เลือกวิเคราะห์พิจารณาตามความเหมาะสม ผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำในการเลือก การอ่าน การวิเคราะห์ พิจารณาตามแนวการพัฒนาตนเอง

12. นักเรียนเขียนแผนที่หรือโครงการชีวิตของตนเอง ตามควรแก่วัยและชั้น โดยคำนึงถึงระยะสั้นและระยะยาวด้วย

13. นักเรียนเขียนสิ่งต่อไปนี้ตามควรแก่วัยและชั้น คือ

13.1 ประวัติตนเองและบุคคลผู้เกี่ยวข้อง

13.2 ประวัติสกุลของตนเอง

13.3 ประวัติชุมชนและท้องถิ่นของตน

14. นักเรียนร่วมมือในกิจกรรมของชั้น ของโรงเรียนและของชุมชน โดยนำสูตรการพัฒนาตนเองและคุณสมบัติที่ดีงามที่ได้พัฒนา ปลูกสร้างขึ้นในตนเองไปปฏิบัติจริง

15. นักเรียนทำแบบฝึกหัดสร้างสิ่งแวดล้อมของตนให้ส่งเสริมการพัฒนาตนเองและความรุ่งโรจน์

16. ผู้สอนร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชน สร้างสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ห้องเรียน และชุมชนให้กระตุ้นและส่งเสริมการพัฒนาตนเองของนักเรียน

<u>การประเมินผล</u>

การประเมินผลต้องทำติดต่อกันโดยสม่ำเสมอ และต้องแจ้งผลให้นักเรียนทราบ นักเรียนฝึกประเมินผลตนเองและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของตนไว้ทุกระยะและขั้นตอนของการพัฒนาตนเอง

การประเมินผลโดยทั่วไปจะไม่ใช้การสอบเอาคะแนนแต่จะเป็นการประเมินผลเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงระดับที่พึงพอใจ และมีความคงทน แข็งกล้าเต็มที่ การประเมินผลจะใช้การดู การสังเกต การตรวจสอบ การฟัง การอ่าน จากสิ่งต่อไปนี้

1. การทำงานของนักเรียน
2. ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนและอื่น ๆ
3. การมาเรียนโดยสม่ำเสมอ
4. การพูด ความคิด เนื้อหาที่กล่าวออกมา
5. กิริยา ท่าทาง การแสดงออกทางกาย
6. ผลงานที่มองเห็นได้ เช่น รูปภาพ ลายมือ วัสดุสำเร็จรูป
7. แบบฝึกหัดการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ

8. แบบฝึกหัดการเขียนแผนที่และโครงการชีวิต

9. จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของนักเรียน

10. การอ่านประวัติบุคคลสำคัญ

11. การตอบคำถาม การถาม การอภิปรายของนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง

12. พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาในขณะทำกิจกรรมต่าง ๆในชั้น ในโรงเรียน ที่บ้าน

13. ถามจากบุคคลใกล้ชิด ผู้ปกครอง เพื่อนของนักเรียนว่านักเรียนเป็นอย่างไร

14. แบบประเมินผลคุณสมบัติของตนเองของนักเรียน

15. บทความ เรียงความ โคลง กลอน ที่นักเรียนแต่ง

16. ประวัติตนเองที่นักเรียนเขียน

17. รูปถ่ายของนักเรียนในวัยและโอกาสต่าง ๆ

18. การใช้เวลาว่างและการใช้จ่ายเงินของนักเรียน

19. วิธีทำงานของนักเรียน

20. ความสนใจและความสม่ำเสมอในการพัฒนาตนเอง

<u>อุปกรณ์การสอน</u>

1. <u>หนังสือ</u>

1.1 ตำราเรียนของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ

1.2 ตำราเรียนของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวกับวิชาศีลธรรม

1.3 <u>พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอะไร</u> ? ฉบับพระราชทานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชนนี

1.4 <u>พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย</u> ของ นายชานินทร์ กรัยวิเชียร

1.5 คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน ของ นายพิสิทธิ์ สารวิจิตร

1.6 ยุทธศาสตร์การสอนวิชาการพัฒนาตนเอง – จักระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก ของนายพิสิทธิ์ สารวิจิตร

1.7 วิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก ของ นายพิสิทธิ์ สารวิจิตร

1.8 The Science of Personal Achievement, Volumes I - IV by Napoleon Hill

1.9 The Laws of Success by Napoleon Hill

1.10 มหาบุรุษ ของหลวงวิจิตรวาทการ

1.11 มันสมอง ของหลวงวิจิตรวาทการ

1.12 หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ ของ นายพิสิทธิ์ สารวิจิตร

1.13 ตำราเรียนอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนได้

2. อุปกรณ์อื่น ๆ

2.1 รูปภาพพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

2.2 พระพุทธรูป

2.3 ภาพสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกระทำยุทธหัตถี

2.4 ภาพพระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลต่าง ๆ

2.5 เพลงชาติ

2.6 เพลงปลุกใจ

2.7 คำขวัญ

2.8 ภาพบุคคลสำคัญ

2.9 หุ่นจำลองบุคคลสำคัญ

2.10 ผลงานของบุคคลสำคัญ

2.11 แบบฟอร์ม แบบฝึกหัดต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง

2.12 ตัวอย่างของจริงเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง

แผนการสอนการพัฒนาตนเอง

แผนการสอนการพัฒนาตนเองสำหรับ 10 ชั่วโมงแรก

ชั่วโมงที่	ชื่อเรื่อง
1	ชีวิตและจุดมุ่งหมายของชีวิต
2	คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์
3	สูตรการพัฒนาตนเอง
4	การสร้างอนาคต
5	กำลังกาย
6	กำลังใจ
7	กำลังความคิด
8	ความรู้เกี่ยวกับตนเอง
9	สิ่งแวดล้อมและครอบครัว
10	ลีลาชีวิต

ความสำคัญยิ่งใหญ่ของสังคมอยู่ที่การพัฒนาคน คนทุกคนจะต้องมีความสำนึกที่จะพัฒนาตนเอง การพัฒนาถนนหนทาง การแจกจ่ายเงิน พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หรือการสร้างโอกาสทางการค้า การศึกษา การสาธารณสุข ฯลฯ จะเกิดประโยชน์น้อยมากถ้าพลเมืองยังเกียจคร้าน เห็นแก่ได้มักง่าย ชอบเล่นการพนัน ชอบเสพสุรา ยาเสพติด มัวสุมในกามารมณ์ ประเทศจะเจริญมั่งคั่งได้อยู่ที่ความขยันขันแข็งของพลเมือง การรู้จักประหยัด การแก้ปัญหาโดยสันติ การรับผิดชอบต่อความสงบสุขของชุมชน การประกอบอาชีพโดยสุจริตและการยึดมั่นในคุณธรรม นั่นคือทุกคนพัฒนาตนเอง

บทที่ 2

โครงการวิจัยและการเก็บข้อมูล

บทที่ 2 เป็นเรื่องรายละเอียดของโครงการวิจัยและการเก็บข้อมูล การวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานเป็นความพยายามแก้ปัญหาการจัดการศึกษาและปัญหาสังคมโดยมุ่งเผชิญกับตัวปัญหาโดยตรง เป็นการกล้าสู้ความจริงของชีวิตคือยอมรับว่าตัวบุคคลหรือตนเองเป็นปัญหาแท้จริงของชีวิต เมื่อมีตัวตนปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น แต่การขจัดปัญหาโดยการทำลายตนเองหรือชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่พึงควรกระทำ ทางออกที่เหมาะสมน่าจะเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

ในเอกสารเรื่องปัญหาที่สำคัญของชาติและแนวทางการวิจัยเพื่อการพัฒนา โดยคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ที่ออกมาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2528 ได้กล่าวถึงปัญหาที่สำคัญของชาติหลายประการ เช่น สุขภาพอนามัยของประชาชนและโรคภัยไข้เจ็บ ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้ การฉ้อราษฎร์บังหลวง คุณภาพของข้าราชการและพนักงานของรัฐ ความทุกข์ทางสังคมและการพัฒนาจิตใจ ความยากไร้ การว่างงานและการด้อยการศึกษา การพัฒนาชนบท ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ ในเอกสารดังกล่าวได้บอกถึงสภาพของปัญหาสำคัญของชาติไทยแต่ละด้านไว้พอสังเขป เช่น

สุขภาพอนามัยของประชาชนและโรคภัยไข้เจ็บ สังคมไทยในเมืองและชนบทมีปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้คนในสังคมมีสุขภาพเสื่อมโทรมลง การพัฒนาประเทศจะสำเร็จลุล่วงไปได้ก็ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์

ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเนื่องมาจากการยอมรับวัฒนธรรมทางด้านวัตถุจากต่างประเทศมาโดยตลอดเป็นเวลานาน จึงทำให้ขาดความภูมิใจในความเป็นคนไทย

การฉ้อราษฎร์บังหลวง การหมกมุ่นอยู่ในอบายมุขในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ชาติมีความอ่อนแอไม่มั่นคง

คุณภาพของข้าราชการและพนักงานของรัฐ โดยทั่วไปมีแนวโน้มเสื่อมลงอันเนื่องมาจากสุขภาพอนามัย จิตใจที่ไม่สมบูรณ์ ภาวะบีบคั้นด้านการครองชีพซึ่งทำให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ

ความทุกข์ทางสังคมและการพัฒนาจิตใจ สังคมไทยเริ่มขาดธรรมะในใจ อันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางวัตถุอย่างรวดเร็ว สังคมไทยได้ถูกกระแสของวัตถุนิยมตะวันตกชักนำ ทำให้สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมนิยมวัตถุ ภาวะจิตใจของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปโดยมุ่งแสวงหาความสุขทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้สุขภาพจิตของคนในเมืองเสื่อมลง จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายจนน่าเป็นห่วง

ความยากไร้ การว่างงานและการด้อยการศึกษา ลักษณะโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจในการส่งเสริมการลงทุนที่ผ่านมามิได้มุ่งเสริมสร้างสมรรถภาพและขีดขั้นความสามารถทางเทคโนโลยีในหมู่คนไทย ดังนั้นสังคมไทยบางส่วนจึงยังด้อยคุณภาพ การขยายตัวทางเศรษฐกิจยังอยู่ในระดับต่ำและไม่สมดุลกับโครงสร้างของประชากร จึงทำให้เกิดภาวะการว่างงานเพิ่มขึ้น อัตราค่าจ้างที่ค่อนข้างต่ำทำให้ประชาชนมีอำนาจในการซื้อต่ำ ขาดการออม ประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุนส่วนใหญ่จึงตกแก่คนต่างชาติและคนไทยเพียงบางกลุ่ม ไม่เกิดประโยชน์แก่คนในประเทศเท่าที่ควรจะเป็น ปัญหาในด้านการศึกษาระบบการศึกษาของประเทศยังไม่ได้สร้างค่านิยมในการรักชาติ นอกจากนั้นยังมีการสร้างค่านิยมที่ผิด ๆ ในการศึกษาระดับสูงอีกด้วย

การพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมิได้ปูพื้นฐานและโครงสร้างของสังคมชนบทให้สามารถพัฒนาตนเอง ให้หลุดพ้นจากภาวะความเสื่อมโทรมและความยากไร้ สังคมชนบทได้มีการพัฒนาทางวัตถุนิยมและมุ่งใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง นอกจากนี้ยังขาดแนวทางหารายได้ให้ทัดเทียมกับรายจ่าย โดยเฉพาะการขาดความรู้ในด้านการลงทุนเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร จึงมีผลให้เกิดภาวะหนี้สินเมื่อสินค้าภาคเกษตรตกต่ำ

ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนนับวันแต่จะเป็นปัญหาที่สำคัญมากยิ่งขึ้น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในเมืองและชนบทอันเกิดจากโจรผู้ร้าย อัคคีภัย อุบัติภัยและเหตุอื่น ๆ มีน้อยลง การให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทั่วถึงและยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ความไม่ปลอดภัยในชีวิตอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมีมากขึ้น เช่น มีการเจือปนของสารพิษในอาหารซึ่งเป็นอันตรายต่อร่างกาย เขม่า ควันจากท่อไอเสียและจากโรงงานอุตสาหกรรม น้ำเสียจากชุมชนและน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ต่างก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนลดน้อยลง

ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นตัวอย่างข้างต้นยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง สิ่งเหล่านี้นับวันแต่จะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น การค้นหาวิธีการที่เหมาะสมมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาจึงเป็นสิ่งที่ดี มีคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอเนกประการ

การพัฒนาตนเองซึ่งเน้นการพัฒนาร่างกาย (กาย) จิตใจ (จิต)และสิ่งแวดล้อมที่ประกอบเป็นชีวิตและสิ่งเกื้อกูลชีวิตให้เจริญเติบโต งอกงามและดำรงอยู่ได้จึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาทางการศึกษาและปัญหาสำคัญของชาติที่เหมาะสมประการหนึ่ง การวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานย่อมมีความจำเป็นในการแก้ปัญหาสำคัญของชาติไทย

จากการสำรวจปัญหาและความต้องการทาง การศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2527 ปรากฏสิ่งที่น่าสนใจหลายประการดังต่อไปนี้

<u>ระดับปริญญาตรี</u>

ความพึงพอใจในชีวิต มากที่สุดร้อยละ 16.27 มากร้อยละ 38.21 ปานกลางร้อยละ 40.77 น้อยร้อยละ 4.20 ไม่มีเลยร้อยละ 0.55 ผู้ตอบ 547 คน

ความพึงพอใจในการงาน มากที่สุดร้อยละ 5.28 มากร้อยละ 28.86 ปานกลางร้อยละ 47.97 น้อยร้อยละ 10.77 ไม่มีเลยร้อยละ 7.11 ผู้ตอบ 492 คน

ระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโทและปริญญาเอก)

ความพึงพอใจในชีวิต มากที่สุดร้อยละ 24.03 มากร้อยละ 47.21 ปานกลางร้อยละ 24.89 น้อยร้อยละ 3.86 ไม่มีเลยร้อยละ 0.00 ผู้ตอบ 233 คน

ความพึงพอใจในการงาน มากที่สุดร้อยละ 9.77 มากร้อยละ 45.58 ปานกลางร้อยละ 38.14 น้อยร้อยละ 6.51 ไม่มีเลยร้อยละ 0.00 ผู้ตอบ 215 คน

เกี่ยวกับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ 10 ด้าน ถ้ารวมจำนวนผู้ตอบในช่องมากที่สุดและมากเข้าด้วยกันแล้วเรียงลำดับร้อยละจากสูงไปหาต่ำ จะได้ลำดับความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาดังนี้

ความพึงพอใจใน	จำนวน	ร้อยละ
1. ชีวิต	464	59.49
2. การเรียน	319	41.70
3. ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของตนเอง	307	41.60
4. การงาน	287	40.59
5. การพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ	273	37.38
6. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการของมหาวิทยาลัย	161	20.75
7. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของมหาวิทยาลัย	132	17.19
8. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของมหาวิทยาลัย	127	16.58
9. ผลการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ (ปริญญาตรีไม่มี)	76	16.10
10. บริการของมหาวิทยาลัย	70	9.11

จากข้อมูลดังกล่าวชวนให้เกิดความคิดหลายประการ เกี่ยวคุณภาพและบรรยากาศในมหาวิทยาลัย ถ้าหากข้อมูลเหล่านี้ใกล้เคียงกับสภาพความจริงคุณภาพของการศึกษาในมหาวิทยาลัย

และกิจกรรมก็น่าเป็นห่วงมาก เพราะกิจกรรมและบริการของมหาวิทยาลัยสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่นิสิตในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาได้ไม่มากนัก สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นความพึงพอใจในชีวิตและการงานดังปรากฏในข้อมูลว่าไม่มากเช่นกัน

เกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาของนิสิตใน 21 ด้านทั้งนิสิตระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ถ้ารวมจำนวนผู้ตอบในช่องมากที่สุดและมากเข้าด้วยกันแล้วเรียงลำดับร้อยละจากสูงไปหาต่ำ จะได้ลำดับความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาดังนี้

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำราเกี่ยวกับวิชาเอก	659	86.48
2. การพัฒนาตนเองให้นำตนเอง ช่วยตนเอง เลี้ยงตนเองได้	582	73.86
3. การยึดหลักวิชาและความยุติธรรมในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล	561	73.43
4. ความคุ้นเคยเป็นกันเองในการเรียนการสอน	555	72.17
5. การฝึกอบรมการพัฒนาตนเองเพื่อส่งเสริมความสำเร็จในการเรียน การทำงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง	553	71.13
6. การพัฒนาคุณธรรมในการเรียน การทำงานและการดำเนินชีวิต	537	69.02
7. การพัฒนาคุณสมบัติและนิสัยที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ในชีวิตการงานและการเรียน	532	66.83
8. ตำราเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทางการศึกษา	510	65.55
9. การปฏิบัติงานในชุมชนเพื่อความชำนาญในวิชาการและการเตรียมตัวประกอบอาชีพ	503	63.75

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
10. การใช้สื่อการเรียนการสอนหลาย ๆ อย่างนอกเหนือจากการบรรยาย	494	63.58
11. การปฏิบัติจริงในการเรียนวิชาต่าง ๆ	483	63.22
12. การปฏิบัติการนอกห้องเรียนเสริมการเรียนในห้องเรียน	476	62.30
13. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ที่เชื่อถือได้	317	60.15
14. การให้คำปรึกษาในการทำปริญญานิพนธ์	307	59.61
15. การให้บริการจัดหางานทำ	449	59.16
16. การแสดงความคิดเห็นในการเรียน	453	58.30
17. การให้คำปรึกษาในการเรียน	445	57.42
18. การให้บริการคำปรึกษาเกี่ยวกับการสอบข้อเขียนพิสดาร	403	55.59
19. การให้บริการด้านทุนการศึกษา	430	54.45
20. ช่วงเวลาที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะให้พบได้	407	52.65
21. ช่วงเวลาที่อาจารย์ผู้สอนจะให้พบได้	408	52.22

จากข้อมูลนี้มีข้อสังเกตคือความต้องการข้อ 1 – 7 มีจำนวนร้อยละของผู้ตอบในช่องมากที่สุดและมากค่อนข้างสูงคือเกินร้อยละ 66.67 ทุกข้อหรือประมาณกว่าสองในสามของผู้ตอบแต่ละข้อ และในจำนวน 7 ข้อแรกนี้มีลักษณะเป็นเรื่องของการพัฒนาตนเองถึง 4 ข้อคือข้อ 2,5,6 และ 7 จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจเพราะนิสิตจำนวนมากต้องการการพัฒนาตนเองแต่ทางมหาวิทยาลัยยังไม่ได้เอาใจใส่หรือสนองความต้องการในด้านนี้ของนิสิตอย่างจริงจัง ดังนั้นการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานจึงสอดคล้องกับความต้องการของนิสิตส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องแสวงหาความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ประสบการณ์ในเรื่อง

การพัฒนาตนเองนี้ให้มากยิ่งขึ้น

เมื่อ พ.ศ. 2503 ผู้วิจัยได้เขียนคำนำหนังสือ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน ซึ่งได้พิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2508 ตอนหนึ่งว่า

ปัจจุบันประเทศของเรากำลังอยู่ในยุคพัฒนา เป็นยุคที่รัฐบาลกำลังส่งเสริมให้พลเมืองช่วยชุตนเองด้วยการสร้างความดี ดังคำขวัญว่า "จงทำดี จงทำดี จงทำดี " การพัฒนาถนนหนทาง, อาคารสถานที่, ป่าดงพงไพรหรือชนบทอันห่างไกลทุรกันดารให้ได้รับความเจริญรุ่งเรืองนั้น เป็นงานที่รัฐบาลได้เร่งรัดจัดทำและบังเกิดผลดียิ่งทันตาเห็น ดังที่พวกเราทุกคนได้ทราบกันดีแล้ว อย่างไรก็ดียังมีการพัฒนาอีกอย่างหนึ่งที่คนเป็นจำนวนมาก หรือประมาณ 98 เปอร์เซ็นต์ของคนทั่ว ๆ ไปปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่เพราะว่าเกียจคร้านหรือลืมไป นั่นคือ – การพัฒนาตนเอง บ้านเมืองของเรากำลังอยู่ในยุคพัฒนา ทุกสิ่งทุกอย่างมีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เป็นยุคที่พวกเราภาคภูมิ ปลาบปลื้มชื่นชมยินดี แต่พวกเราหลายคนอาจจะก้าวไม่ทันความเจริญของบ้านเมืองเพราะลืมพัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเพราะทุกคนต้องทำเอง รัฐบาลหรือคนอื่น ๆ ไม่สามารถจะทำงานนี้แทนตัวบุคคลได้ รัฐบาลและคนอื่น ๆ เช่น บิดา, มารดา, ครู, อาจารย์, ญาติพี่น้อง, ผู้รู้ ฯลฯ ทำได้ก็แต่เพียงแนะนำ ชี้ทาง และจัดสิ่งแวดล้อมอันดีงามให้ แต่งานพัฒนาตนเอง งานปรับปรุงปลูกสร้างคุณสมบัติ คุณธรรม และส่งเสริมความรุ่งโรจน์แก่ตนเองทุกคนต้องทำเอง อย่างไรก็ดีการพัฒนาตนเองเป็นศาสตร์และศิลป์ขั้นสูงสุด ศิลปศาสตร์นี้ยังไม่มีการสอนในสถานศึกษาทั้งหลายในขณะนี้ นักเรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาแม้จะเคยอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลา 10 – 15 ปีก็ดีจึงผ่านโอกาสอันงามแห่งชีวิตไปเปล่า ๆ ไม่มีความรู้ในการพัฒนาตนเองแจ่มแจ้ง ข้อพิสูจน์อันนี้จะสังเกตเห็นได้ในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป ว่าในปีหนึ่ง ๆ มีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่มีผู้ประสบความสำเร็จรุ่งโรจน์หรือได้สร้างประโยชน์และความดีงามยิ่งใหญ่แก่มนุษยชาติหรือประเทศบ้านเมืองเพียงไม่กี่คน

นั่นเป็นการสังเกตสภาพการณ์ สถานการณ์ทางการสอน การเรียน การศึกษาในประเทศไทยใน พ.ศ. 2503 คือประมาณ 26 ปีมาแล้ว ปัจจุบันใน พ.ศ. 2529 เป็นอย่างไร ? สภาพการณ์สถานการณ์ทางการศึกษาในประเทศไทยยิ่งทรุดโทรม เลวร้ายลงไปอีก ทั้ง ๆ ที่มีการตั้งโรงเรียนและ

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นมากมาย มีทั้งมหาวิทยาลัยเปิด มหาวิทยาลัยปิด สถาบันการศึกษาที่จัดสอนในตอนกลางวันและเปิดสอนในตอนกลางคืน มีทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ฯลฯ สถานศึกษาเหล่านี้ช่วยกันผลิตบัณฑิตและผู้สำเร็จการศึกษาปีหนึ่ง ๆ นับแสนคน เมื่อจบแล้วหางานทำไม่ได้ พึ่งตนเองไม่ได้ เลี้ยงตนเองไม่ได้ นำตนเองไม่ได้เป็นส่วนใหญ่ ก่อให้เกิดความสับสนในสังคมไทย เป็นเหตุให้บิดามารดาไม่อยากส่งลูกเรียนหนังสือ บางโรงเรียนประกาศรับนักเรียนเป็นร้อยแต่มีผู้ไปสมัครเรียนเพียงจำนวนสิบ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ได้สะกิดจิตสำนึกของผู้บริหารการศึกษา ผู้จัดการศึกษา ผู้สร้างหลักสูตรต่าง ๆ บ้างหรือไม่ ไม่มีหลักฐานยืนยันเป็นปรากฏการณ์ที่ชัดเจน อาจจะมีการประชุมสัมมนานับสิบครั้งในแต่ละปี มีการประชุมผู้บริหาร มีการอบรมครู มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ฯลฯ แต่ปัญหาก็ยังคงรูปเดิมและมีแนวโน้มจะรุนแรงยิ่งขึ้นทุกปี จากตัวอย่างใน พ.ศ. 2529 มีตำแหน่งว่างเพียง 3 ตำแหน่งแต่มีผู้ไปสอบเพื่อหวังตำแหน่ง 700 กว่าคน ในวงการครูมีตำแหน่งว่างประมาณ 3,800 ตำแหน่งแต่มีผู้สมัครสอบเพื่อตำแหน่งดังกล่าว 195,788 คน สิ่งเหล่านี้ได้สอนคนไทยบ้างหรือไม่ ? ไม่มีใครกล้ายืนยันว่าคนไทยได้บทเรียนอะไรจากปรากฏการณ์เหล่านี้ คนไทยไม่ใช่คนโง่แต่ทำไมไม่คิดจัดการศึกษาของตนเองเสียใหม่ โดยพยายามปลูกฝัง พัฒนาความคิดช่วยตนเอง เลี้ยงตนเอง นำตนเอง ทำประโยชน์แก่สังคม มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานไปตั้งแต่เกิด ให้รู้จักพัฒนากาย(ร่างกาย) จิต (จิตใจ)และสิ่งแวดล้อมของตนเองไปตั้งแต่เล็ก ๆ ทำไมไม่ทำอย่างนี้ ไปรออยู่ทำไมจนจบปริญญาแล้วยังไม่ทราบหลักการพัฒนาตนเอง เวลาผ่านไปเป็น 10 – 15 ปีไปมัวสอนอะไรอยู่ ? ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตและคำถามเหล่านี้เมื่ออายุได้ 47 ปี เรียนจบปริญญาเอกทางการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกามาแล้ว 10 ปี ได้เคยสอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอกมาแล้ว ได้เคยพบเห็น เคยทำงานกับครู อาจารย์ที่มีวุฒิตั้งแต่ ป. 4 ถึงปริญญาเอก ซึ่งเป็นครูน้อยธรรมดาจนถึงศาสตราจารย์เต็มขั้น ผู้วิจัยสอนวิชาพื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษาในระดับปริญญาโทเป็นเวลานานถึง 9 ปี สิ่งที่ผู้วิจัยได้ยินได้ฟังได้พบเห็น ได้อ่านมานั้นมีความหมายอะไรบ้างหรือไม่ ?

สังคมไทยต้องการให้สิ่งเหล่านี้ปรากฏเป็นอนุสาวรีย์อยู่ในประเทศไทยตลอดไปชั่วกัลปาวสานหรือ ?

ผู้วิจัยเขียนข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาไทยใน พ.ศ. 2503 ในคำนำหนังสือ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน เมื่อผู้วิจัยอายุ 22 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่ 4 ในหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต 4 ปี(ต่อจาก ป.กศ.ต้น) เวลาล่วงไป 26 ปี วิชาการพัฒนาตนเองก็ยังไม่มีการสอนในสถาบันการศึกษา ทั้ง ๆ ที่ควรเป็นวิชาบังคับเหนือสิ่งอื่นใด ถ้าสอนวิชานี้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงปริญญาเอกแล้วปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดอยู่ในสังคมไทยจะหายไปอย่างมากมาย เพราะปัญหาทั้งหลายเกิดจากการมีชีวิตของคนนั่นเอง ถ้าแต่ละคนไม่สามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้อย่างดีงามถูกต้อง เหมาะสมความยุ่งยากต้องเกิดขึ้นดังที่มีหลักฐานปัญหาต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบันนี้

โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานจึงเป็นความพยายามของผู้วิจัยในการเสนอรูปแบบ แนวคิด วิธีการจัดการศึกษาไทยเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาความยากจนและการไม่มีงานทำ นักเรียน นิสิต นักศึกษาเรียนจบการศึกษาปีละจำนวนมากแต่ไม่ได้งานตามที่เรียนมา หรือเลือกงานจนหางานทำไม่ได้ ทำให้เกิดความไม่พอใจในการดำรงชีวิตและการทำงานในหน้าที่ จึงเป็นผลเสียทั้งแก่หน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานเอง ถ้าสามารถแก้ปัญหาให้คนทำงานด้วยความพึงพอใจ ทุ่มเทความรู้ ความสามารถที่มีอยู่หรือที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาทำงานเต็มที่ ผลดียอมจะเกิดแก่หน่วยงาน ชุมชน ประเทศชาติและตัวผู้ปฏิบัติงานด้วยเป็นอเนกประการ โครงการวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะค้นหารูปแบบการพัฒนาตนเองที่เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา โครงการวิจัยนี้มุ่งสู่ปัญหา จุดมุ่งหมายของการวิจัยจึงเน้นการทำจริงเพื่อแก้ปัญหาจริงในชีวิตของบุคคล

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาตนเองของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒว่ามีกิจกรรมการพัฒนาตนเองอะไรบ้างและมีมากน้อยเพียงใด

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ให้แก่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตที่ปฏิบัติเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์กับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาอื่น ๆ และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ฝึกปฏิบัติเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

5. เพื่อสร้างรูปแบบในการฝึกอบรมการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

6. เพื่อสร้างแบบสอบถามและแบบทดสอบสำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาตนเองและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

7. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 16 ประการต่อไปนี้

7.1 เขียนประวัติละเอียดของตนเอง

7.2 ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ

7.3 ปลูกคุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ข้อ

7.4 ปฏิบัติสูตรการพัฒนาตนเอง 5 ข้อ

7.5 ปฏิบัติหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ 17 ข้อของนะโปเลียน ฮิลล์

7.6 สร้างจรรยาในการทำงานของตนเอง

7.7 กำหนดปรัชญาแห่งชีวิตและตั้งสัจจะของตนเอง

7.8 ตั้งจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง

7.9 ศึกษาชีวิต ผลงาน คุณสมบัติของบุคคลสำคัญและผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน

7.10 ให้บริการเกินค่าปัจจุบันแก่หน่วยงาน ชุมชน ประเทศชาติและคนอื่น

7.11 สร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง

7.12 ตรวจสอบตนเอง

7.13 บันทึกเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จประจำวัน

7.14 ทำสมุดภาพโครงการชีวิตและกรอบรูปโครงการชีวิตของตนเอง

7.15 ตั้งกลุ่มจิตคณะสามัคคีในหน่วยงานและชุมชน

7.16 ปฏิบัติโครงการที่กำหนดไว้ในชุมชน

ความมุ่งหมายทั้ง 7 ประการนี้เป็นความมุ่งหมายของการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานเต็มรูปแบบและจะต้องใช้เวลาทำการวิจัยติดต่อกันนานหลายปี แต่ความเป็นจริงในชีวิตของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่เสนอโครงการวิจัยนั้นจะได้รับทุนอุดหนุนเพียงเล็กน้อย เวลาทำวิจัยก็มีจำกัดเพราะงานสอนและงานอื่น ๆ รัดตัว ด้วยความรักในการวิจัยและความอดทนจริง ๆ จึงจะทำงานวิจัยให้ลุล่วงไปได้ตามเวลาที่กำหนด ในการวิจัยครั้งนี้ก็พบปัญหามากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ปรับจุดมุ่งหมายของการวิจัย เลือกมาเฉพาะที่จำเป็นที่สุดก่อน สำหรับข้อที่ยังไม่ได้ทำหรือทำไม่ครบถ้วนในครั้งนี้ก็จะพยายามทำต่ออีกในการวิจัยครั้งต่อ ๆ ไป เพราะเสียดายโครงการซึ่งมั่นใจว่าจะมีคุณประโยชน์แก่การจัดการศึกษาของชาติไทยอย่างยิ่งและจะเป็นแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สังคมไทยประสบอยู่ได้

จุดมุ่งหมายที่พยายามทำให้ได้มากที่สุดในการวิจัยครั้งนี้คือจุดมุ่งหมายข้อ 2, 3, 5, 6, 7 แต่ก็ยังไม่เต็มตามรูปแบบที่คาดหวังไว้ในตอนแรก

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบลึก มุ่งหาข้อมูลในรายละเอียดจึงต้องปรับกลุ่มตัวอย่างให้พอเหมาะกับสถานการณ์เพื่อให้สามารถทำการวิจัยได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาโท ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์หรือที่เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า โครงการฝึกอบรมวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ หลักสูตรพื้นฐานการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ นิสิตปริญญาโทของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เข้าร่วมในโครงการนี้มี 2 รุ่น รุ่นแรกมีจำนวน 12 คน รุ่นที่ 2 มีจำนวน 21 คน อีกรุ่นหนึ่งเป็นนิสิตปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหิดลมาขอขอเข้ารับการฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ด้วยจำนวน 9 คนแต่มาฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอเพียง 6 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์แก่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลหลักเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คือ นิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มาเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. 2527 จำนวน 348 คน เป็นนิสิตปริญญาโท 328 คนและนิสิตปริญญาเอก 20 คน กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นกลุ่มนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ตอบแบบสอบถามการสำรวจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2527 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำงานร่วมกับสภาคณาจารย์ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นประธานกรรมาธิการฝ่ายวิชาการของสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในขณะนั้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ รุ่นที่ 1 เป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มาเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 12 คน รุ่นที่ 2 เป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มาเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2528 จำนวน 21 คน รุ่นที่ 3 เป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล มารับการฝึกอบรมเป็นกรณีพิเศษในเดือนกันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2528 จำนวน 6 คน

เหตุผลที่ไม่สามารถจัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้นั้นเกี่ยวกับลักษณะของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาคือ

1. นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน การมาเรียนที่มหาวิทยาลัยมาเท่าที่จำเป็นจริง ๆ การจะให้มีกลุ่มทดลองเพื่อทำการฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเองซึ่งไม่มีในหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก นิสิตหลายคนมาบอกผู้วิจัยว่าอยากมารวมฝึกอบรมมากแต่มีความจำเป็นในหน้าที่การงานและอื่น ๆ จึงอยากให้วิชาการพัฒนาตนเองเป็นวิชาบังคับ เพราะอยากจะให้ได้เรียนในหลักสูตรทุกคน

2. การพัฒนาตนเองเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องใช้เวลาและความเต็มใจในการร่วมฝึกอบรม การกระทำที่ฝืนใจหรือเป็นการขอร้อง การบังคับย่อมไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้องในหลักการ จึงสมควรฝึกอบรมเฉพาะผู้ที่สมัครใจเพื่อความสบายใจทั้งผู้ฝึกอบรมและผู้ร่วมการฝึกอบรมทุกฝ่าย

3. การพัฒนาตนเองเป็นการสร้างชีวิตของตนเองใหม่ เป็นการวิเคราะห์ศึกษาตนเองอย่างลึกซึ้ง เป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของตนเองทั้งนิสัย แนวคิด อุดมคติ ความเชื่อและอื่น ๆ ถ้าไม่ได้ทำด้วยความสบายใจ ความเต็มใจย่อมเป็นการหักหาญน้ำใจซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่ไม่ถูกและไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงต้องปรับกลุ่มตัวอย่างให้สามารถทำการวิจัยต่อไปได้จนเสร็จ

วิธีการวิจัยและการเก็บข้อมูล

1. ข้อมูลเบื้องต้น ส่วนหนึ่งได้จากการสังเกตและประสบการณ์ส่วนตัวที่ผู้วิจัยได้สอนนิสิตปริญญาโทเป็นเวลา 9 ปีจาก พ.ศ. 2520 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2529) และสอนปริญญาเอกเป็นเวลา 2 ปีระหว่าง พ.ศ. 2521 – 2523 โดยเป็นกรรมการดำเนินการโครงการปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต ด้วย ประสบการณ์ในการสอน การสอบ การออกข้อสอบ การตรวจข้อสอบทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ฯลฯ ทำให้ผู้วิจัยได้มองเห็นชีวิต ความคิด ความประพฤติของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามากพอสมควร

2. เมื่อเริ่มโครงการวิจัยได้เตรียมเก็บข้อมูลพื้นฐานอีกโดยใช้แบบสอบถามซึ่งทำร่วมกับสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ชุดปี พ.ศ. 2526 – 2527 เรื่อง แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน แบบสอบถามมี 6 ตอนคือ ตอนที่ 1 พื้นฐานชีวิต ตอนที่ 2 ปัญหาทางการศึกษา ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในชีวิตและการงาน ตอนที่ 4 ความต้องการทางการศึกษา ตอนที่ 5 รายวิชาหรือสิ่งที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยและอาจารย์เปิดสอนเพิ่มเติม ตอนที่ 6 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่ต้องการเสนออาจารย์ผู้สอนและมหาวิทยาลัย สำหรับตอนที่ 3 มีข้อถาม 11 ข้อคือ

1) ความพึงพอใจในชีวิต
2) ความพึงพอใจในการงาน
3) ความพึงพอใจในการเรียน
4) ความพึงพอใจในบริการของมหาวิทยาลัย
5) ความพึงพอใจในการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์
6) ความพึงพอใจในการพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ
7) ความพึงพอใจในกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของมหาวิทยาลัย
8) ความพึงพอใจในกิจกรรมส่งเสริมวิชาการของมหาวิทยาลัย

9) ความพึงพอใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของมหาวิทยาลัย

10) ความพึงพอใจในความสำเร็จด้านต่าง ๆ ของตนเอง

11) ความพึงพอใจอื่น ๆ

ระดับความพึงพอใจแบ่งเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่มีเลย ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้มาประกอบการวิจัยครั้งนี้ด้วยและเห็นว่าเป็นข้อมูลที่มีคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม

3. ทำการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์หรือเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า โครงการฝึกอบรมวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ หลักสูตรพื้นฐานการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ หลักสูตรนี้ใช้เวลาฝึกอบรมประมาณ 20 ชั่วโมง รวมเวลาฝึกอบรม 10 ครั้ง ครั้งละประมาณ 2 ชั่วโมง นี่เป็นหลักสูตรย่อหรือหลักสูตรเร่งรัดเพราะสถานการณ์บังคับ ไม่สามารถจัดสอนได้เต็มรูปเนื่องจากมีเวลาและโอกาสที่จะพบกันได้จำกัดมาก ทำการฝึกอบรมหลักสูตรนี้เพื่อเก็บข้อมูลรวม 3 รุ่น คือ

รุ่นที่ 1 นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เริ่มฝึกอบรมวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 จบการฝึกอบรมวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2528 มีนิสิตมาร่วมฝึกอบรมในตอนแรก 19 คน แต่มาสม่ำเสมอพอจะเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยได้รวม 12 คน จึงถือเอาข้อมูลจากนิสิต 12 คนนี้เท่านั้นมาใช้ในการวิจัยนี้

รุ่นที่ 2 นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เริ่มฝึกอบรมวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2528 จบการฝึกอบรมวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2528 มีนิสิตมาร่วมฝึกอบรมในตอนแรก 26 คน แต่มาสม่ำเสมอพอจะเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยได้รวม 21 คน จึงถือเอาข้อมูลจากนิสิต 21 คนนี้เท่านั้นมาใช้ในการวิจัยนี้

รุ่นที่ 1 ฝึกอบรมในวันอังคาร เวลา 15.00 – 17.00 น. ที่ห้อง 946 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ก่อนปรับปรุงห้องนี้เป็นห้องปรับอากาศ

รุ่นที่ 2 ฝึกอบรมในวันพุธ เวลา 15.00 – 17.00 น. ที่ห้อง 946 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ก่อนปรับปรุงห้องนี้เป็นห้องปรับอากาศ

รุ่นที่ 3 นิสิตปริญญาโท วิชาเอกสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มาขอเข้ารับการฝึกอบรมเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 9 คน แต่บางคนมีธุระจำเป็น เช่น บิดาป่วยจึงมาฝึกอบรมไม่ได้ มาฝึกอบรมสม่ำเสมอพอจะเก็บข้อมูลสำหรับประกอบการวิจัยได้รวม 6 คน จึงถือเอาข้อมูลจากนิสิต 6 คนนี้เท่านั้นมาประกอบการวิจัยเพิ่มเติม รุ่นที่ 3 นี้ฝึกอบรมที่ห้องประชุมบัณฑิตวิทยาลัย และห้อง 947 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เวลาแล้วแต่จะว่างทั้งผู้ฝึกอบรมและผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม เริ่มฝึกอบรมวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2528 จบการฝึกอบรมวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2528 รุ่นนี้เป็นรุ่นเร่งรัดที่สุด มีการฝึกอบรมเพียง 8 ครั้งเท่านั้น

ข้อมูลจากการฝึกอบรมนี้เป็นข้อมูลสำคัญยิ่งและถือว่าเป็นข้อมูลหลักที่แท้ของการวิจัยครั้งนี้ สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เก็บข้อมูลในการฝึกอบรมได้แก่

1) แผนการฝึกอบรมแต่ละครั้ง จะมีการบันทึกเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมไว้

2) แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง ใช้เก็บข้อมูลการพัฒนาหรือปฏิบัติคุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ (แบบฝึกหัดที่ 1) สูตรการพัฒนาตนเอง (แบบฝึกหัดที่ 2) และคุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ (แบบฝึกหัดที่ 3)

3) แบบประเมินผลความพอใจในการพัฒนาตนเอง ทำเป็นตาราง แบ่งระดับความพอใจเป็น 16 ช่วง ต่ำสุดคือ – 5 สูงสุดคือ 10 การฝึกอบรมแต่ละครั้งให้นิสิตได้จุดในตารางแสดงความพอใจในการฝึกอบรมแต่ละครั้งไว้ เมื่อฝึกหลายครั้งก็เขียนหรือขีดเส้นเชื่อมจุดเป็นรูปกราฟ

สำหรับข้อมูลจากแบบฝึกหัดนี้จากประสบการณ์การฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเองของผู้วิจัย ซึ่งเริ่มทำมาตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2507 เป็นเวลากว่า 20 ปีได้หลักฐานแน่ชัดว่าเมื่อผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์การพัฒนาตนเองมากขึ้น ได้ทำแบบฝึกหัดการพัฒนาตนเองหลายแบบฝึกหัดขึ้น ความพอใจในการฝึกอบรมจะเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผู้ร่วมฝึกอบรมขาดความรู้ความเข้าใจและไม่มีประสบการณ์ทำแบบฝึกหัดการพัฒนาตนเอง ความพอใจในการฝึกอบรมจะน้อย ข้อสังเกตนี้เป็นความจริงมาตลอดที่ผู้วิจัยทำการฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเอง

4) แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้การดำรงชีวิตและการทำงานประสบผลดี ทำเป็นรายการไว้ 48 ข้อ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากยิ่ง 5 มาก 4 ปานกลาง 3 น้อย 2 น้อยมาก 1 สำหรับให้ผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ ประเมินคุณสมบัติหรือการปฏิบัติของตนเองตามที่เชื่อว่าเป็นความจริง ให้ประเมินก่อนการฝึกอบรมหนึ่งครั้งและให้ประเมินหลังการฝึกอบรมหรือวันจบการฝึกอบรมอีกหนึ่งครั้ง

5) แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน แบบสอบถามนี้ให้ผู้ร่วมฝึกอบรมตอบในวันเริ่มฝึกอบรมหนึ่งครั้งและในวันจบการฝึกอบรมอีกหนึ่งครั้งเพื่อดูความเปลี่ยนแปลงว่าเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ โดยใช้วิธีการทางสถิติอย่างง่าย ไม่ใช้เทคนิคที่ซับซ้อน

6) แบบฝึกหัดอื่น ๆ คือ การเขียนบันทึกประจำวัน การวาดภาพจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง การทำกรอบรูปโครงการชีวิต การขัดหิน การขัดไม้ การสร้างสัญลักษณ์แห่งชีวิตของตนเองโดยใช้ไม้และหินหรือวัสดุอื่น ๆ การกำหนดจรรยาในการทำงานของตนเอง การเลือกรูปภาพที่พอใจเป็นพิเศษ การเขียนประวัติของตนเอง การตั้งสัจจะแห่งชีวิต การปฏิบัติงานสร้างอุดมการณ์แห่งชีวิตโดยไปปลูกมะขาม สลักภูเขาและสร้างความดีอื่น ๆ ร่วมกับผู้วิจัยที่ศาบสนาแห้ว

การวางโครงการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ ของตนเอง การกำหนดปรัชญาชีวิตของตนเอง ฯลฯ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ถ้าไม่ได้ร่วมฝึกปฏิบัติเทคนิคการพัฒนาตนเองประสบการณ์เหล่านี้จะยังไม่มี เนื่องจากหลักสูตรต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงปริญญาเอกไม่ได้สนใจสิ่งเหล่านี้ ไม่ได้สอนหรือฝึกหัดสิ่งเหล่านี้ให้เกิดเป็นพลังแห่งชีวิตอย่างจริงจัง มีบางกระทอนกระแทนเหมือนจัดหาหินดินทราย ไม้ เหล็ก ตะปู ฝ้า สังกะสี ฯลฯ มากองรวม ๆ ไว้ แต่ไม่ได้ฝึกหัดให้ทำบ้าน ศาลา ตึก อาคาร วิหาร โบสถ์ ฯลฯ ตามที่แต่ละคนประสงค์จนสามารถใช้งานได้จริง สำเร็จประโยชน์ตามหน้าที่ของสิ่งต่าง ๆ จริง

7) ข้อมูลจากการพบเห็น สนทนา กระทำกิจกรรมร่วมกันในการฝึกอบรม การเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ความหวัง ความมุ่งหมาย ปัญหาที่หนักใจ ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ผลการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเอง ความริเริ่มใหม่ ๆ หลังจากเข้าร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความดีที่ได้เริ่มกระทำ ฯลฯ การแต่งกาย หน้าตา สีหน้า อารมณ์ นิสัยที่เปลี่ยนแปลงไปในทางดีงามยิ่งขึ้น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะสังเกตเห็นไปทีละน้อยเริ่มจากที่ได้พบกันครั้งแรกเมื่อเปิดการฝึกอบรมหรือเมื่อมาพบผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ฝึกอบรมในครั้งแรก ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นประสบการณ์ตรงของแต่ละคน จะทำแทนกันไม่ได้ ผู้ใดฝึกอบรม ผู้ใดปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ผลดีต่าง ๆ จะเกิดแก่ผู้นั้น คนอื่น ๆ จะไม่มีทางซาบซึ้งได้เท่า จนกว่าตนเองจะได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เปรียบเหมือนการรับประทานอาหารที่อร่อย คนที่รับประทานคือผู้รู้รสอร่อยและซาบซึ้งในความอร่อยนั้น ผู้นั่งดูหรือผู้อ่านเรื่องนั้นย่อมไม่ซาบซึ้งหรือรู้รสดีเท่าคนรับประทานเอง เรื่องนี้เป็นฉันใดการพัฒนาตนเองก็เป็นฉันนั้น

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานได้ใช้วิธีการวิจัยและการเก็บข้อมูลดังกล่าวมาแล้ว การวิจัยนี้จึงแตกต่างจากการวิจัยที่ใช้แต่เพียงแบบสอบถาม ข้อทดสอบ การสัมภาษณ์ การใช้เทคนิคทางสถิติ หรือการสอนเนื้อหาแต่เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

สมมุติฐานการวิจัย

เพื่อประโยชน์ในการจัดกระทำกับข้อมูลต่าง ๆ จำนวนมากและทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความหมาย มีทิศทางชัดเจน ไม่สับสน และเพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาและเสริมการพัฒนาตนเองได้จริง ๆ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัยเป็นกรอบไว้ดังนี้

1. นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานอยู่ในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่

2. นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่มีความรู้ ความคิด ความเข้าใจและความชำนาญในการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้นจะมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานมากขึ้น

3. นิสิตที่ได้รับการฝึกอบรมและปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 16 ประการครบถ้วนมากที่สุดจะมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานมากที่สุด

หลักการสำคัญในการพิจารณาตีความความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง

1. การพัฒนาตนเองเป็นเรื่องการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนา สร้างเสริม บำรุง เกี่ยวกับตัวของแต่ละบุคคลเอง การพิจารณา ตีความ วินิจฉัยความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จึงพิจารณาที่ตัวบุคคลแต่ละคนเป็นหลักการสำคัญ การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของคนหนึ่งกับคนอื่นหรือกลุ่มอื่นเป็นเพียงส่วนประกอบเล็กน้อย เพียงเพื่อสร้างกำลังใจและความหวังเท่านั้นเอง

2. การพัฒนา ความเปลี่ยนแปลงหรือการกระทำที่เกิดขึ้นในทางดีงาม ถูกต้องแม้เป็นเพียงเล็กน้อยก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ มีความหมายยิ่ง หากสิ่งดังกล่าวนั้นดำเนินติดต่อกันไปอย่างสม่ำเสมอไม่หยุดยั้ง แต่การพัฒนา ความเปลี่ยนแปลงหรือการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างมาก รวดเร็ว ฉับพลันแต่หยุดอยู่แค่นั้น ไม่มีการดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ ไม่มีความหมายมากนักในทางการพัฒนาตนเอง และไม่ใช่สิ่งที่พึงปรารถนาในการพัฒนาตนเอง

เนื่องจากยึดปรัชญาดังกล่าวการพัฒนาตนเองจึงค่อยเป็นค่อยไป แต่ทำอยู่อย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 3
การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 3 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและการพิสูจน์สมมุติฐานว่าสอดคล้องกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้หรือไม่ อย่างไร การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เป็นแบบสอบถาม แบบฝึกหัด แบบประเมินผลที่อาศัยตัวเลขเป็นตัวบอกระดับ ความมากน้อย ความถี่ ฯลฯ จะใช้จำนวน ร้อยละและเฉลี่ยเป็นหลัก ส่วนผลงานอื่น ๆ จะอาศัยกฎ เกณฑ์ หรือคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ยอมรับกันในวิชาการพัฒนาตนเองว่าเชื่อถือได้ เป็นกฎหรือหลักการสำคัญของการพัฒนาตนเองเป็นแนวทางในการวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ

1. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน ตอนที่ 3 ซึ่งมีข้อถาม 11 ข้อ แบบสอบถามนี้ได้ส่งให้นิสิตปริญญาโทที่มาเรียน 328 คน ได้คืนมา 228 ชุด ส่งให้นิสิตปริญญาเอกที่มาเรียน 20 คน ได้คืนมา 6 ชุด รวมได้แบบสอบถามคืนมา 234 ชุด หรือร้อยละ 67.24 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งให้นิสิต(รายละเอียดดูในภาคผนวก) ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาปรากฏดังนี้

		ระดับความพึงพอใจ					
ความพึงพอใจใน		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
ชีวิต	จำนวน	56	110	58	9	–	233
	ร้อยละ	24.03	47.21	24.89	3.86	–	100.00
การงาน	จำนวน	21	98	82	14	–	215
	ร้อยละ	9.77	45.58	38.14	6.51	–	100.00

จากข้อมูลนี้แสดงว่านิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

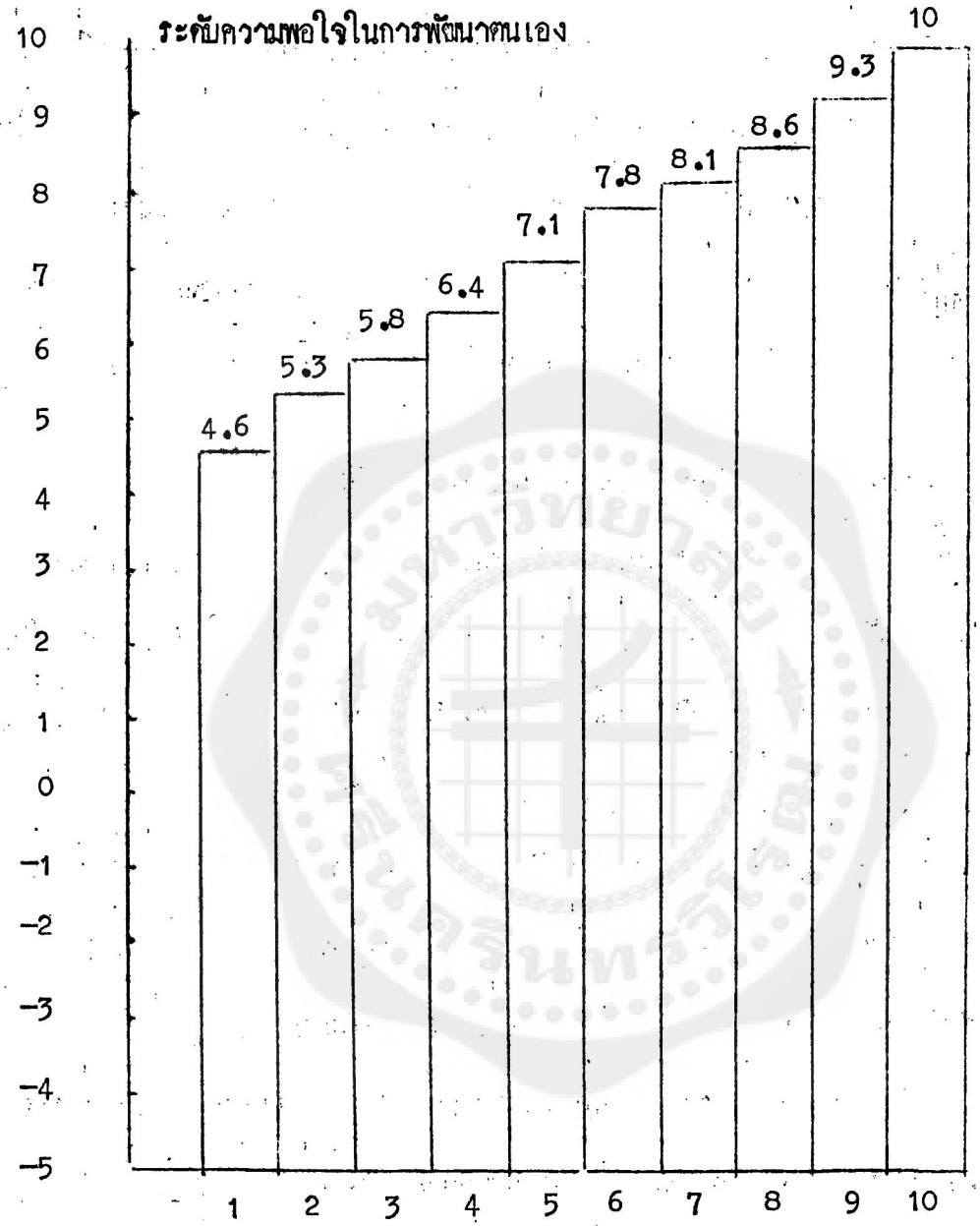
มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่หรือประมาณครึ่งหนึ่ง ประมาณหนึ่งในสี่ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจในชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุดและประมาณหนึ่งในสิบมีความพึงพอใจในการงานอยู่ในระดับมากที่สุด พวกที่มีความพึงพอใจในชีวิตอยู่ในระดับปานกลางมีประมาณหนึ่งในสี่ ส่วนพวกที่มีความพึงพอใจในการงานอยู่ในระดับปานกลางมีประมาณหนึ่งในห้า พวกที่มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานน้อยมีจำนวนน้อย ส่วนพวกที่ไม่มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานเลยไม่มีเลย

ข้อมูลนี้ไม่ตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ (ข้อ 1)

2. ความพอใจในการพัฒนาตนเองกับความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

ข้อมูลนี้ได้จากแบบประเมินผลความพอใจในการพัฒนาตนเองซึ่งในการฝึกอบรมแต่ละครั้งผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์จะทำเครื่องหมายในแบบประเมินผลความพอใจในการพัฒนาตนเองตรงตารางที่ตรงกับระดับความพอใจในการพัฒนาตนเองของตน การฝึกอบรมมีผู้ร่วมฝึกอบรมรวม 3 รุ่น รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ได้ข้อมูลรวม 10 ครั้ง รุ่นที่ 3 ได้ข้อมูลรวม 8 ครั้ง มีข้อสังเกตเมื่อตรวจดูแบบประเมินผลความพอใจในการพัฒนาตนเองเป็นรายบุคคล จะเห็นว่าส่วนใหญ่จะมีความพอใจในระดับต่ำในการฝึกอบรมครั้งแรก ๆ ต่อจากนั้นความพอใจจะมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อาจจะมีขึ้นมีลงสลับกันบ้าง แต่แนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อมาร่วมการฝึกอบรมมากครั้งขึ้น บางคนก็มีความพอใจอยู่ในระดับสูงมากตั้งแต่แรกและสูงอยู่เช่นนั้นตลอดการฝึกอบรม ถ้าตรวจดูรายเฉลี่ยระดับความพอใจในการพัฒนาตนเองจะเห็นภาพชัดเจนคือแนวโน้มความพอใจจะเริ่มต้นต่ำและจะค่อย ๆ สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนจบการฝึกอบรมระดับความพอใจจะขึ้นถึงระดับสูงสุดหรือเกือบสูงสุด การวิเคราะห์ความพอใจในการพัฒนาตนเองจะใช้วิธีเฉลี่ยตัวเลขระดับความพอใจแล้วแสดงภาพเป็นกราฟเพื่อให้มองเห็นได้ง่าย ตามลำดับรุ่นที่ร่วมฝึกอบรมดังต่อไปนี้

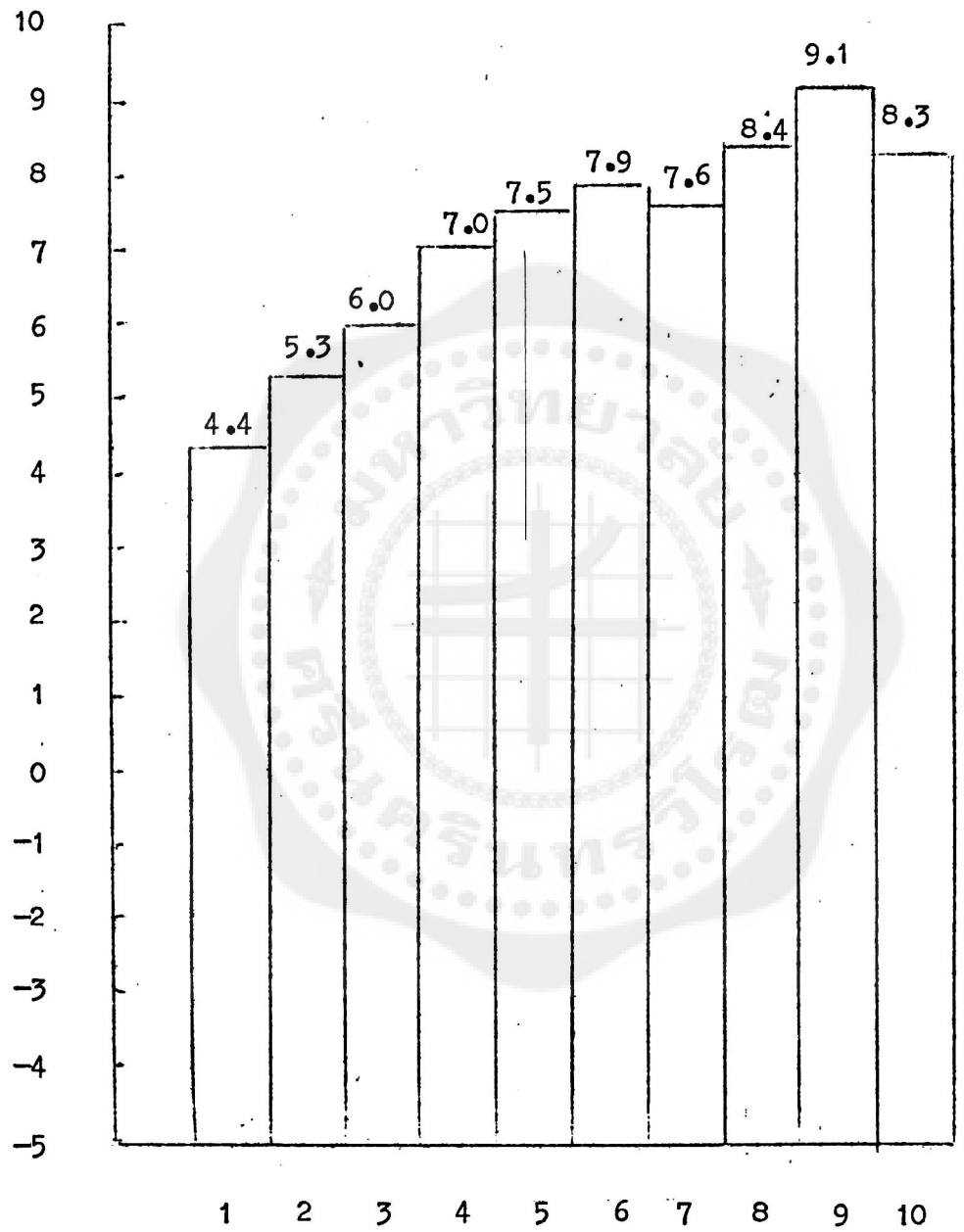
รุ่นที่ 1 จำนวน 12 คน

จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

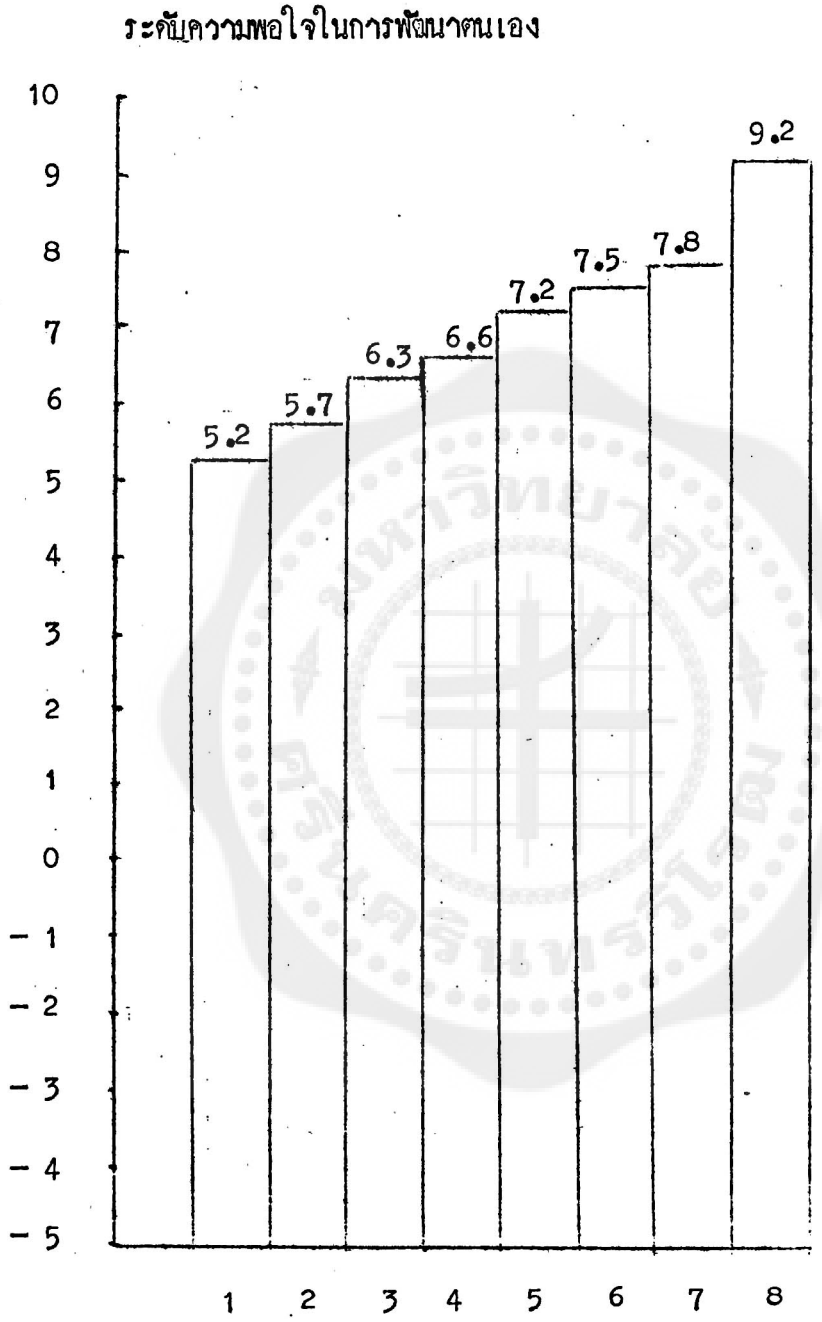
รุ่นที่ 2 จำนวน 21 คน

ระดับความพอใจในการพัฒนาตนเอง

จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

รุ่นที่ 3 จำนวน 6 คน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพอใจในการพัฒนาตนเองจากแบบประเมินความพอใจในการพัฒนาตนเองของผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ทั้ง 3 รุ่น แล้วมีข้อสรุปว่าความพอใจในการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อผู้ร่วมฝึกอบรมมารับการฝึกอบรมเป็นจำนวนครั้งมากขึ้น ซึ่งอาจจะตีความได้ว่าเมื่อผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์มีความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ประสบการณ์และความชำนาญเกี่ยวกับเทคนิคการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้นความพอใจในการพัฒนาตนเองก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ถ้าการตีความนี้ถูกต้องก็ทำให้เกิดความมั่นใจว่าความพอใจในการพัฒนาตนเองสามารถสร้างขึ้นได้ด้วยการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

เนื้อหา วิธีการ อุปกรณ์การฝึกอบรม การประเมินผลการพัฒนาตนเองเป็นเรื่องหรือสิ่งที่เกี่ยวกับชีวิต การเอาชนะอุปสรรคในชีวิตโดยใช้คุณธรรม และการทำงานให้ประสบความสำเร็จสูงกว่าระดับธรรมดา ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์นั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็น่าจะอนุมานได้ว่าการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์จะทำให้ความพึงพอใจในชีวิตและการงานเพิ่มขึ้น บทสรุปนี้คือหัวใจของการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานซึ่งได้พากเพียรดำเนินการมาตั้งแต่ต้น

สิ่งที่จะทำในตอนต่อไปคือตรวจสอบดูข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ตลอดช่วงเวลาที่ทำการวิจัยว่าสอดคล้องกับบทสรุปดังกล่าวหรือไม่ เพราะอะไร สิ่งที่จะตรวจสอบ วิเคราะห์ก็คือ แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน ตอนที่ 3 แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง และข้อคิด ความเห็นต่าง ๆ ที่ผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์เขียนไว้ระหว่างการฝึกอบรมและเมื่อจบหรือหลังจากจบการฝึกอบรมแล้ว รายละเอียดแต่ละเรื่องจะได้นำมาพิจารณาเป็นลำดับไปดังต่อไปนี้

แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

รุ่นที่ 1

ความพึงพอใจใน	มากที่สุด จำนวน	ร้อยละ	มาก จำนวน	ร้อยละ	ปานกลาง จำนวน	ร้อยละ	น้อย จำนวน	ร้อยละ	ไม่มีเลย จำนวน	ร้อยละ	รวม
1. ชีวิต											
ก่อนฝึกอบรม	–	–	7	63.64	4	36.36	–	–	–	–	11
หลังฝึกอบรม	–	–	9	90.00	1	10.00	–	–	–	–	10
2. การงาน											
ก่อนฝึกอบรม	1	10.00	3	30.00	3	30.00	3	30.00	–	–	10
หลังฝึกอบรม	2	20.00	6	60.00	2	20.00	–	–	–	–	10
3. การเรียน											
ก่อนฝึกอบรม	1	9.09	4	36.36	6	54.55	–	–	–	–	11
หลังฝึกอบรม	2	20.00	4	40.00	4	40.00	–	–	–	–	10
4. การพัฒนาตนเอง ด้านต่าง ๆ											
ก่อนฝึกอบรม	–	–	4	36.36	4	36.36	3	27.27	–	–	11
หลังฝึกอบรม	3	30.00	6	60.00	1	10.00	–	–	–	–	10

จากข้อมูลนี้สำหรับรุ่นที่ 1 ซึ่งมาฝึกอบรม 12 คน แต่วันที่เก็บข้อมูลมาไม่ครบทุกคน ทำให้พอจะมองเห็นได้ว่าผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์อย่างสม่ำเสมอจะมีความพึงพอใจในชีวิต การงาน การเรียน และการพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ดีขึ้นกว่าเดิมก่อนการฝึกอบรม สิ่งนี้มีความหมายมากสำหรับบุคคลที่พัฒนาตนเองแต่ละคนเพราะจะเกิดสิ่งดีงามตามมาอีกมากมาย

แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

รุ่นที่ 2

ความพึงพอใจใน	มากที่สุด จำนวน	ร้อยละ	มาก จำนวน	ร้อยละ	ปานกลาง จำนวน	ร้อยละ	น้อย จำนวน	ร้อยละ	ไม่มีเลย จำนวน	ร้อยละ	รวม
1. ชีวิต											
ก่อนฝึกอบรม	1	5.55	9	50.00	7	38.88	1	5.55	–	–	18
หลังฝึกอบรม	5	25.00	10	50.00	5	25.00	–	–	–	–	20
2. การงาน											
ก่อนฝึกอบรม	–	–	7	41.17	9	52.94	1	5.88	–	–	17
หลังฝึกอบรม	2	10.00	11	55.00	6	30.00	1	5.00	–	–	20
3. การเรียน											
ก่อนฝึกอบรม	–	–	8	44.44	10	55.55	–	–	–	–	18
หลังฝึกอบรม	2	10.00	9	45.00	8	40.00	1	5.00	–	–	20
4. การพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ											
ก่อนฝึกอบรม	–	–	8	44.44	7	38.88	3	16.66	–	–	18
หลังฝึกอบรม	3	15.00	12	60.00	5	25.00	–	–	–	–	20

จากข้อมูลนี้สำหรับรุ่นที่ 2 ซึ่งมาฝึกอบรม 21 คนแต่วันที่เก็บข้อมูลมาไม่ครบทุกคน ทำให้พอจะมองเห็นได้ว่าผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์อย่างสม่ำเสมอจะมีความพึงพอใจในชีวิต การงาน การเรียน และการพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ดีขึ้นกว่าเดิมก่อนการฝึกอบรม สิ่งนี้มีความหมายมากสำหรับบุคคลที่พัฒนาตนเองแต่ละคนเพราะจะเกิดสิ่งดีงามตามมาอีกมากมาย

แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง

แบบประเมินผลการพัฒนาตนเองประกอบด้วยรายการคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีความสุข ความเจริญตามหลักวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ ผู้ใดพัฒนาตนเองได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามรายการคุณสมบัติ 48 ประการในแบบประเมินผลการพัฒนาตนเองนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองได้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่มนุษย์ธรรมดาพึงกระทำได้ คะแนนที่ให้ในแต่ละคุณสมบัติมีเกณฑ์ดังนี้ มากยิ่ง 5 มาก 4 ปานกลาง 3 น้อย 2 น้อยมาก 1 ให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมการพัฒนาตนเองให้คะแนนตนเองก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม สำหรับการวิเคราะห์ในตอนนี้จะนำคะแนนรวมที่ผู้ร่วมฝึกอบรมการพัฒนาตนเองให้ตนเองมาพิจารณา การวิเคราะห์เป็นรายข้อจะยังไม่กระทำในการวิจัยครั้งนี้

รุ่นที่ 1

มีผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 12 คน แต่ว่าในตอนเก็บข้อมูลครั้งสุดท้ายคนหนึ่งไม่ได้มา จึงนำคะแนนที่ครบถ้วนทั้งสองครั้งของผู้ร่วมฝึกอบรมจำนวน 11 คน เท่านั้นมาพิจารณาคราวนี้

เลขที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	เฉลี่ย
คะแนนก่อนฝึกอบรม	168	175	163	143	198	128	105	129	163	165	151	153.45
คะแนนหลังฝึกอบรม	236	195	206	217	235	162	169	198	189	207	183	199.72
คะแนนแตกต่าง	68	20	43	74	37	34	64	69	26	42	32	46.27

จากข้อมูลจากแบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง ทำให้พอจะมองเห็นได้ว่าผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์สามารถพัฒนา ปลูกสร้าง เสริมบำรุงคุณสมบัติที่ดีงามขึ้นในตนเองได้โดยหลอหลอมคุณสมบัติที่พึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของความคิด ความเชื่อ การกระทำและนิสัยของตนเอง สิ่งดังกล่าวเป็นสิ่งที่พึงปรารถนายิ่งในการจัดการศึกษา แต่ส่วนใหญ่มักเน้นการจดจำจากตำราหรือคำสอนเท่านั้น ไม่ได้เน้นการพัฒนา ปลูกสร้าง เสริมบำรุงคุณสมบัติที่ดีงาม ถูกต้องขึ้นในตนเอง

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการร่วมฝึกอบรมการพัฒนาตนเองมีผลต่อเนื่องกันอีกหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้วหรือไม่ จากหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ แสดงว่ามีผลต่อไปอีก ดังตัวอย่างของผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์รุ่นที่หนึ่งคนหนึ่ง นิสิตปริญญาโทคนนี้เคยเรียนรายวิชาพื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษากับผู้วิจัยมาก่อนและสนใจวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเอง ผู้วิจัยยินดีถ่ายทอดให้จึงเริ่มมาเรียนคนเดียวประมาณ 3 ครั้ง ต่อมาเมื่อผู้วิจัยฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์เพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัย นิสิตคนนี้ก็มาร่วมฝึกกับเพื่อน ๆ โดยเริ่มต้นใหม่อีก ต่อไปนี้เป็นจดหมายและรายงานผลการพัฒนาตนเองของนิสิตดังกล่าว เอกสารนี้คงจะมีคุณค่าในทางวิชาการเพิ่มข้อมูลให้แก่การวิจัยนี้ให้มีน้ำหนักยิ่งขึ้น

6 ตุลาคม 2528

กราบเรียน ท่านอาจารย์ พิสิทธิ์ ที่เคารพ

หนูได้ตอบแบบประเมินผลการพัฒนาตนเองตามแบบฟอร์มของอาจารย์แล้ว แต่หนูมีความรู้สึกว่าอยากจะบรรยายออกมาเป็นคำพูดมากกว่า เพราะการพัฒนาตนเองของหนูนั้นเป็นขบวนการ และนับวันก็จะงอกงามขึ้นตามวัน เวลา ซึ่งอาจารย์เคยชี้ให้เห็นว่ามันเปรียบเสมือนการเจริญเติบโตของต้นไม้ ขณะที่เรียนวิชาพัฒนาตนเองจบลงใหม่ ๆ ยังมีความรู้สึกว่าไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปมากมายนัก แต่ก็มีกำลังใจว่าถึงจะเปลี่ยนแปลงตัวเองไปเพียงเล็กน้อยก็เป็นสิ่งที่ดีแล้ว และหวังเอาไว้ว่ามันคงจะพัฒนาและงอกงามเพิ่มขึ้น ๆ และวันนี้หนูขอยืนยันกับอาจารย์ว่าหนูได้พัฒนาตนเองไปถึงจุดที่หวังเอาไว้แล้ว และนับวันก็จะงอกงามขึ้น ตามที่หนูได้เขียนบรรยายแบบมานี้

หนูเคยบอกอาจารย์ไว้ว่าจะทำปริญญานิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาตนเอง แต่ก็มีเหตุผลบางประการที่ทำให้หนูต้องเปลี่ยนหัวข้อใหม่ ถึงอย่างไรก็ตามประสบการณ์ที่หนูได้รับจากการเรียนกับอาจารย์นั้นมีคุณค่ายิ่ง และหนูยังมีโอกาสที่จะถ่ายทอด ฝึกอบรมการพัฒนาตนเองให้กับนักเรียนหรือผู้ที่สนใจเมื่อหนูกลับไปโรงเรียนแล้ว และหนูขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ พิสิทธิ์ มา ณ ที่นี้ด้วยที่ได้ให้สิ่งที่มีคุณค่าแก่หนูมาก

รักเคารพอย่างสูง

.....

รายงานผลการพัฒนาตนเอง

ก่อนที่จะมาเรียนปริญญาโทมีความรู้สึกว่าไม่พึงพอใจในตนเอง ไม่รู้จักตนเองและต้องการแสวงหาโดยที่ไม่รู้ว่าสิ่งนั้นมันคืออะไร

จนกระทั่งเมื่อได้เข้ามาเรียนปริญญาโทแล้ว และได้มาเรียนวิชาปรัชญากับอาจารย์พิสิทธิ์ อ.ได้พูดถึงการพัฒนาตนเอง ก็เกิดความสนใจจึงชวนเพื่อนมาเรียนกัน 2 คน แต่ในที่สุดต้องเรียนคนเดียวเพราะเพื่อนติดสอนพิเศษมาไม่ทัน วันที่มาเรียนนั้นเป็นวันหยุดของเอกแนะแนว เพื่อน ๆ หลายคนก็อยากมาเรียนแต่มีข้อแม้ว่าไม่อยากมาในวันหยุด แต่ตัวผู้รายงานเองมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนจริง ๆ และมาเรียนด้วยความสุขสบายใจ ทำให้เกิดแนวความคิดว่า ไม่มีอาวุธใดร้ายแรงยิ่งกว่าความตั้งใจ และต่อมาได้เรียนกับเพื่อนเป็นกลุ่มหลาย ๆ คน เพื่อนบางคนมาเรียน 2 ครั้งแล้วก็หายไป จึงเกิดความคิดว่า สิ่งใดได้มายาก สิ่งนั้นย่อมมีคุณค่า ในการเรียนพัฒนาตนเองนั้นเราต้องลงทุนด้วยตัวของเราเอง จะต้องมีวินัยในตนเอง ต้องเอาตัวเองทดลอง ต้องมีความอดทน ต้องทำการบ้านที่อาจารย์สั่ง ผู้เขียนได้ผ่านประสบการณ์อันนี้มาแล้ว และผลที่ได้รับนั้นประมาณค่ามิได้เลย คนที่เรียนและฝึกฝนตนเองเท่านั้นจึงจะรู้สึกซึ้ง

จะขอรายงานผลบางประการของผู้เขียนที่ได้พัฒนาตนเอง

ผู้เขียนเคยบันทึกความไม่สบายใจเอาไว้ 5 ข้อ ก่อนการเรียนพัฒนาตนเองคือ

1. ไม่มีสมาธิในการอ่านหนังสือ
2. บางครั้งไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ทำอะไรช้า
4. โลเลในการตัดสินใจ
5. รำคาญตัวเองที่คิดวิตกกังวล

หลังจากเรียนพัฒนาตนเองแล้วจนกระทั่งถึงวันนี้ (เริ่มเรียนวันที่ 3 ส.ค. 27 วันนี้ 6 ต.ค. 28) ประมาณ 1 ปี ความไม่สบายใจทั้ง 5 ข้อนั้นไม่มีอีกแล้วหรือมีน้อยมากและยังแปลกใจตัวเองว่ามันหายไปตอนไหน แต่คิดว่าคงเป็นปี 28 นี่เอง

จากการเรียนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ผู้เขียนได้แชร์ประสบการณ์กับเพื่อน ๆ ถึงเรื่องการมีสติและการมีสมาธิ เพื่อน ๆ สนใจและเอาไปปฏิบัติตาม ผู้เขียนก็บอกว่าได้วิธีการมาจากการเรียนพัฒนาตนเองกับอาจารย์ ฟิสิทธิ์

เพื่อน ๆ เคย Feedback ผู้เขียนว่าเป็นคนใจเย็นและสุขุม คอยประนีประนอมเมื่อเกิดความขัดแย้งกันในกลุ่มย่อย และเขาได้เลียนแบบพฤติกรรมอันนี้ของผู้เขียน

จากการทำแบบทดสอบบุคลิกภาพ 16 PF ผลปรากฏว่าบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง = 3 ซึ่งแปลผลว่าเป็นคนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และผู้เขียนเองก็มีความรู้สึกแบบนี้ก่อนที่จะทำแบบทดสอบ และแบบทดสอบก็ช่วยเสริมความรู้สึกนั้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นอย่างเด่นชัด แต่จริง ๆ แล้วบางครั้งความวิตกกังวลหรือความไม่สบายก็เกิดขึ้นอยู่ แต่เราสามารถยอมรับมันหรือจัดการกับมันได้โดยไม่รำคาญตัวเอง เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ได้คำตอบแล้วว่าตัวเองคือใคร ได้รู้จักโลกและเข้าใจชีวิตมากขึ้นว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันย่อมมีความเปลี่ยนแปลง

มีสิ่งเพิ่มเติมคือ

ได้เขียนบันทึกประจำวันจนถึงวันนี้ 327 วัน ได้ฝึกการเขียน ได้สำรวจตัวเองในแต่ละวัน

ทำบัญชีค่าใช้จ่ายประจำวัน มีผลทำให้เป็นคนประหยัดและอดออมขึ้นมาก

ฝึกสมาธิหรือฝึกเจริญสติเป็นประจำ ทำให้สบายใจ หายเครียด

.....

6 ต.ค. 28 เวลา 24.30 น.

แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง

รุ่นที่ 2

มีผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 21 คน แต่ว่าตอนเก็บข้อมูลครั้งสุดท้ายคนหนึ่งไม่ได้มา จึงนำคะแนนที่ครบถ้วนทั้งสองครั้งของผู้ร่วมฝึกอบรมจำนวน 20 คน เท่านั้นมาพิจารณาคราวนี้

เลขที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
คะแนนก่อนฝึกอบรม	164	176	187	108	125	165	106	124	189	193
คะแนนหลังฝึกอบรม	195	205	216	194	159	195	180	205	221	235
คะแนนแตกต่าง	31	29	29	86	34	30	74	81	32	42

.....

เลขที่	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
คะแนนก่อนฝึกอบรม	133	163	173	145	111	173	153	170	172	131
คะแนนหลังฝึกอบรม	153	215	201	198	175	217	209	211	199	175
คะแนนแตกต่าง	20	52	28	53	64	44	56	41	27	44

	คะแนนเฉลี่ย
ก่อนฝึกอบรม	153.05
หลังฝึกอบรม	197.90
แตกต่าง	44.85

จากข้อมูลจากแบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง ทำให้พอจะมองเห็นได้ว่าผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์สามารถพัฒนา ปลูกสร้าง เสริมบำรุงคุณสมบัติที่ดีงามขึ้นในตนเองได้ โดยหล่อหลอมคุณสมบัติที่พึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของความคิด ความเชื่อ การกระทำและนิสัยของตนเอง เทคนิคการพัฒนาตนเองจึงมีประโยชน์มากในการพัฒนาบุคลิกภาพและสร้างอุดมการณ์

แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง

รุ่นที่ 3

มีผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 6 คน แต่ว่าตอนเก็บข้อมูลครั้งสุดท้ายคนหนึ่งไม่ได้มา จึงนำคะแนนที่ครบถ้วนทั้งสองครั้งของผู้ร่วมฝึกอบรมจำนวน 5 คน เท่านั้นมาพิจารณาคราวนี้

เลขที่	1	2	3	4	5	เฉลี่ย
คะแนนก่อนฝึกอบรม	133	144	83	133	132	125
คะแนนหลังฝึกอบรม	202	192	161	184	176	183
คะแนนแตกต่าง	69	48	78	51	44	58

จากข้อมูลจากแบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง ทำให้พอจะมองเห็นได้ว่าผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์อย่างสม่ำเสมอสามารถพัฒนา ปลูกสร้าง เสริมบำรุง เพิ่มเติมคุณสมบัติ นิสัย การกระทำที่ดีงามขึ้นในตนเองได้ โดยหล่อหลอมคุณสมบัติ นิสัย การกระทำที่พึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของความคิด ความเชื่อ การกระทำและนิสัยของตนเอง เพื่อเป็นพลังนำชีวิตของตนให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง ดีงาม เหมาะสมตามมาตรฐานของสังคมและประสบความสุข ความสำเร็จในชีวิตและการงาน นั่นคือมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานได้นั่นเอง

รายการคุณสมบัติ 48 ข้อในแบบประเมินผลการพัฒนาตนเองนี้ประกอบขึ้นจากสิ่งที่เป็นแก่นสำคัญของวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์คือ หลักการพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ข้อ สูตรการพัฒนาตนเอง 5 ข้อ คุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ หลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ 17 ข้อของนะโปเลียน ฮิลล์ และบันไดสู่ความรุ่งโรจน์ 8 ข้อ (ลักษณะของบัณฑิตที่แท้หรือลักษณะของผู้ที่ได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองที่ถูกต้องสมบูรณ์) นำมาจัดไว้ด้วยกัน ข้อใดที่ซ้ำกันก็นำมาข้อเดียว การพัฒนาคุณสมบัติเหล่านี้ได้จึงมีคุณค่ายิ่งแก่การดำเนินชีวิตและการทำงาน

แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง

แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเองนี้เป็นแบบฝึกหัดที่มุ่งสร้างความสำนึกในการพัฒนาตนเอง เป็นวิธีฝึกควบคุมจิตใต้สำนึกและใช้จิตใต้สำนึกช่วยในการพัฒนาคุณสมบัติ นิสัย คุณธรรม จริยธรรมและความดีต่าง ๆ ในตนเองโดยวิธีค่อยเป็นค่อยไป ไม่หักโหมรุนแรง ไม่เคร่งเครียด แต่ทำอย่างสุขุม นิ่มนวล เยือกเย็น รอบคอบ มีสติและอิสรภาพของตนเอง ไม่เป็นทาสใคร ไม่อยู่ใต้การบงการของใคร เป็นวิธีการนำตนเอง พึ่งตนเองทางความคิดและปัญญา เป็นวิธีการพัฒนาบุคลิกภาพอันมีประสิทธิผลสูง ช่วยให้สามารถสร้างอุดมการณ์อันสูงส่งได้สำเร็จ วิธีการนี้ตรงกันข้ามกับวิธีการทำลายบุคลิกภาพ ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทำลายมนุษยธรรมและคุณธรรม ทำลายอิสรภาพความเป็นไทในตนเองของผู้รับผลของการกระทำซึ่งมีกลุ่มคนบางกลุ่มนิยมทำอยู่กับประชาชนเชื้อชาติไทย สัญชาติไทยในขนบทั่วไปในปัจจุบันนี้ วิธีการดังกล่าวรุนแรง รวดเร็ว ทนทุกข์ทรมานและใช้อารมณ์ ความหลง ความกลัว ความขาดสติและขาดความสุขุมรอบคอบ เหยียดมนุษย์เหลือเป็นเพียงสัตว์เลี้ยงที่จะบังคับ เคี่ยวเข็ญ ทารุณอย่างใดก็ได้ให้สมกับความหยาบช้า สันดานเห็นแก่ตัวและการขาดความคิด ความรู้ สติปัญญาของผู้มีอำนาจและอาวุธ สามารถสั่ง การหรือกำหนดแผนการชั่วอย่างไรก็ได้ ถ้าเห็นแก่ความเจริญก้าวหน้าของชาติและความดีงาม ความมั่นคง ความสุขสงบของสังคมในระยะไกล ยาวนานจะต้องหยุดวิธีการอันชั่วร้ายและโง่เขลา แบบอันธพาลและยมบาลในนรกเสียและเปลี่ยนมาใช้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม

แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเองเบื้องต้นมี 3 แบบฝึกหัดคือ แบบฝึกหัดที่ 1 คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ประการ แบบฝึกหัดที่ 2 สูตรการพัฒนาตนเอง แบบฝึกหัดที่ 3 คุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ แบบฝึกหัดที่ 1 และ 2 พิมพ์ไว้ในหน้าเดียวกัน มีตารางสำหรับให้คะแนนตนเองไว้ 11 ช่อง หมายถึงทำแบบฝึกหัด 11 ครั้งใน 11 สัปดาห์ ถ้าทำครบทุกครั้ง สำหรับการฝึกอบรมนี้เป็นแต่การเริ่มต้นเท่านั้น คือฝึกทำให้เข้าใจวิธีการ เมื่อจะฝึก 10 ครั้ง 10 สัปดาห์ก็ทำเผื่อเกินไว้ 1 ครั้งเป็นการสำรอง เมื่อผู้ร่วมฝึกอบรมเข้าใจวิธีการและมีประสบการณ์แล้วจะทำเองกี่ครั้ง

ก็ได้โดยไปตีตารางเอาเองใหม่ตามความพอใจ การใช้แบบฝึกหัดทั้ง 2 นี้เป็นการเริ่มต้นกิจกรรมการพัฒนาตนเอง โดยทำความเข้าใจกับความหมายของคุณสมบัติที่พิมพ์ไว้ในแบบฝึกหัด แล้วพิจารณาว่าตนเองมีคุณสมบัติหรือปฏิบัติคุณสมบัติแต่ละข้อดังกล่าวมากน้อยเพียงใด โดยคิดเป็นคะแนนออกมาเป็นตัวเลขเพื่อสะดวกในการเปรียบเทียบกับความเปลี่ยนแปลงของตนเอง เกณฑ์คะแนนมีดังนี้

มากยิ่ง 5 มาก 4 ปานกลาง 3 น้อย 2 น้อยมาก 1

ผู้ฝึกอบรมจะให้ผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ทำแบบฝึกหัดที่ 1 และ 2 นี้ทุกครั้ง ครั้งละประมาณ 5 – 15 นาทีตามลักษณะของกิจกรรมประกอบอื่น ๆ เช่น บางครั้งให้คะแนนเฉย ๆ บางครั้งให้คะแนนและพิจารณาดูว่าคะแนนคุณสมบัติข้อใดเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพราะอะไร บางครั้งก็ให้เขียนอธิบายความเปลี่ยนแปลงไว้ด้วยเพื่อเป็นหลักฐานสำหรับเก็บไว้เปรียบเทียบกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อไปข้างหน้า ฯลฯ ผู้ร่วมฝึกอบรมจะทำเองทุกวันก็ได้ ผู้ฝึกอบรมสนับสนุนเต็มที่แต่ตอนเริ่มฝึกอบรมจะค่อย ๆ ทำเพียงสัปดาห์ละครั้งก่อน ไม่ทำแบบหักโหมรุนแรงหรือเร่งรัดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ร่วมฝึกอบรมในทันที

สำหรับแบบฝึกหัดที่ 3 คุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ พิมพ์ไว้ในหน้าตรงกันข้ามกับแบบฝึกหัดที่ 1 และ 2 แบบฝึกหัดนี้เกณฑ์การให้คะแนนเหมือนกับแบบฝึกหัดที่ 1 และ 2 แต่มีช่องให้คะแนนเพียง 3 ช่อง คือ ก่อนเรียน หลังเรียน และ แตกต่าง ช่องก่อนเรียนเป็นช่องสำหรับให้คะแนนคุณสมบัติหรือการปฏิบัติคุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการว่าผู้ร่วมฝึกอบรมมีหรือปฏิบัติมากน้อยเพียงใด โดยให้คะแนนก่อนทำการฝึกอบรมหรือให้คะแนนเมื่อเริ่มฝึกอบรมในวันแรก ส่วนช่องหลังเรียนให้คะแนนเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมหรือใกล้ ๆ ชั่วโมงสุดท้ายตามแต่ผู้ฝึกอบรมจะเห็นควร ช่องแตกต่างคือช่องสำหรับเขียนความแตกต่างของคะแนนในช่องก่อนเรียนและหลังเรียน ชื่อช่องต่าง ๆ นี้บางทีก็เปลี่ยนแปลงได้ เช่น เรียกว่า ก่อนการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรม ฯลฯ ตามความเหมาะสมของเหตุการณ์ แต่ความหมายในในการใช้ก็เพื่อประโยชน์อันเดียวกัน ถ้าคะแนนช่องก่อนเรียนมากกว่าให้ใส่เครื่องหมาย**ลบข้างหน้า** ถ้า

คะแนนในช่องหลังเรียนมากกว่าไม่ต้องใส่เครื่องหมายอะไร หรืออาจจะใส่เครื่องหมายบวกข้างหน้าคะแนนที่แตกต่างกันก็ได้

คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์มี 6 ข้อคือ

1. มีความสามัคคีกัน
2. ขยันขันแข็งในการงาน
3. ศึกษาหาความรู้ใส่ตนอยู่เป็นนิจ
4. ใฝ่กาวหน้าหาความเจริญใส่ตน
5. คิดพึ่งตนเอง เชิดชูตนเองด้วยความดี
6. รักเกียรติเสมอชีวิต

สูตรการพัฒนาตนเองมี 5 ข้อคือ

1. ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ
2. เข้าใจชีวิตและการต่อสู้
3. ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคญ
4. ปลุกใจตนเอง
5. ส่งเสริมตนเอง

คุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ ได้แก่

1. มีจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตแน่นอน
2. มีความรักการศึกษาค้นคว้าเป็นนิจ
3. มีความอดทนไม่ยอมแพ้อุปสรรค
4. มีความพากเพียรไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก
5. มีความรักงาน

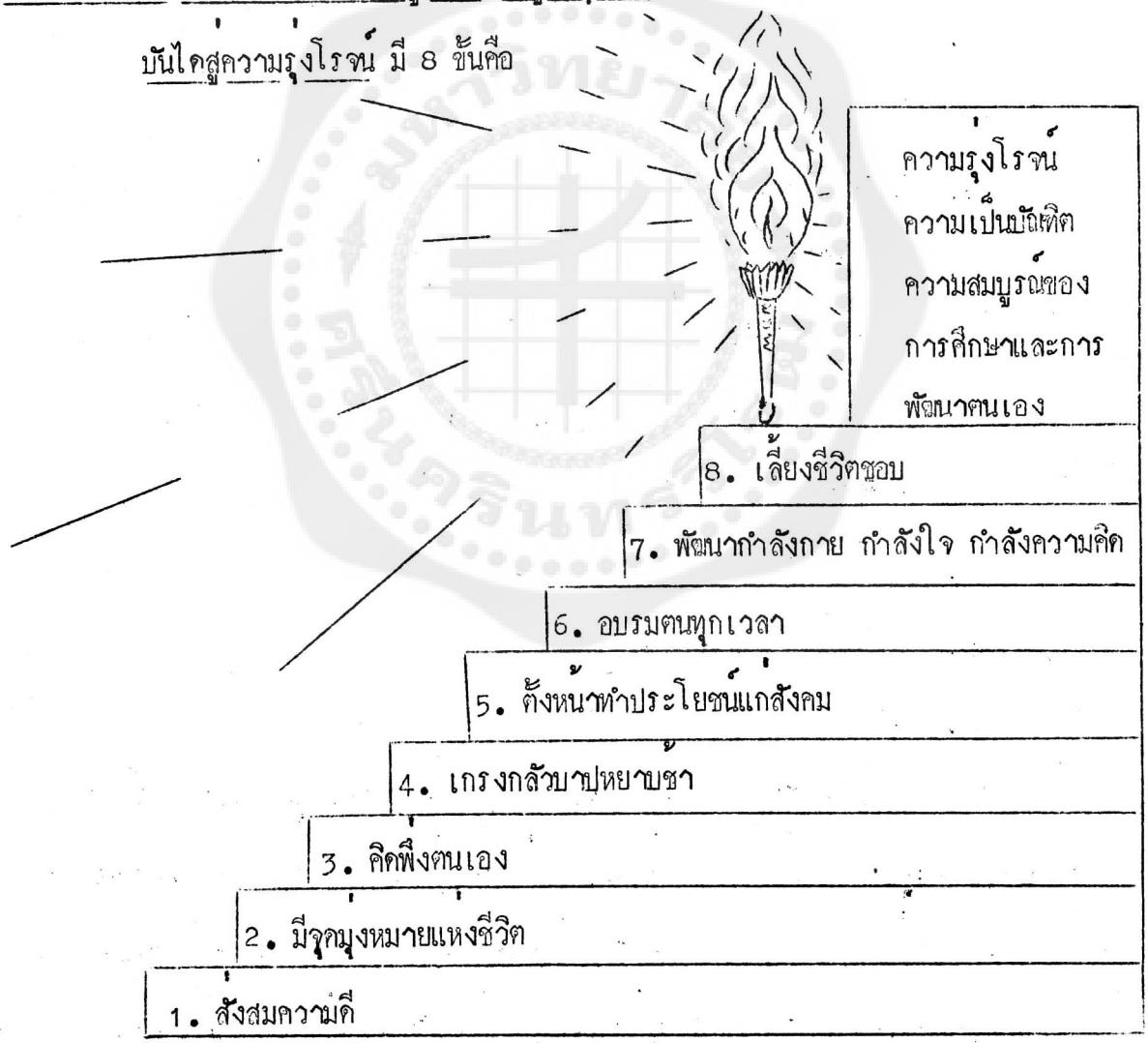
6. มีความใฝ่ฝันในทางที่ถูก
7. มีการตัดสินใจที่เด็ดขาดไม่ลังเล
8. มีความละเอียดถี่ถ้วน
9. มีความกล้าหาญ
10. มีความว่องไว รวดเร็ว ทันการ
11. มีความเมตตา กรุณา
12. มีความถ่อมตน สงบเสงี่ยม
13. มีสมาธิในการทำงาน
14. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
15. มีศรัทธาในศาสนา
16. มีความรักหน้าที่
17. มีความกระตือรือร้น
18. มีการประหยัดเวลา เงิน แรงงาน
19. มีหลักการ
20. มีความซื่อสัตย์
21. มีความรักในการใช้ความคิด
22. มีการตรวจสอบตนเอง

การกำหนดคุณสมบัติบุคคลสำคัญไว้เพียง 22 ประการนี้เป็นเหตุผลส่วนตัวของผู้วิจัยเอง คือผู้วิจัยเรียบเรียงคู่มือชีวิตของตนเอง (คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน) ใน พ.ศ. 2503 เมื่ออายุได้ 22 ปี และผู้วิจัยได้ค้นพบสูตรการพัฒนาตนเองในปีนั้น จึงได้กำหนดเอาจำนวน 22 เป็นจำนวนคุณสมบัติบุคคลสำคัญที่คัดเลือกแล้วว่าสำคัญควรแก่การนำมาเป็นหลักในการพัฒนา

ตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในวันข้างหน้า หลวงวิจิตรวาทการ ได้กำหนดคุณสมบัติของมหาบุรุษไว้ 40 ประการในหนังสือ มหาบุรุษ นะโปเลียน ฮิลล์ ได้กำหนดหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ไว้ 17 ประการ ใครจะกำหนดอย่างไรก็คงแล้วแต่เหตุผลหรือความเหมาะสมของแต่ละคนไป

จุดมุ่งหมายสำคัญในการให้ผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ทำแบบฝึกหัดเบื้องต้นทั้ง 3 ดังกล่าวมาแล้วนี้เพื่อให้ผู้ร่วมฝึกอบรมมีพื้นฐานในการพัฒนาตนเองให้สามารถก้าวขึ้นบันไดสู่ความรุ่งโรจน์ได้อย่างมั่นใจ บันไดสู่ความรุ่งโรจน์คือลักษณะของบัณฑิตที่แท้หรือลักษณะของผู้ที่ได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ทุกด้านนั่นเอง

บันไดสู่ความรุ่งโรจน์ มี 8 ขั้นคือ

บันไดสู่ความรุ่งโรจน์นี้ผู้วิจัยกำหนดเองเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2526 หลังจากได้ทำการสอน

วิชาการพัฒนาตนเองมาได้ 19 ปี (เริ่มสอนเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2507 ที่ห้องประชุมชั้วคราว ตึก 1 โรงเรียนสวนน้ำผึ้ง ถนนสุขุมวิท 22 กรุงเทพมหานคร) และถือว่าเป็นความเจริญงอกงามทางปัญญาขั้นสูงสุดของผู้วิจัย ในชีวิตของผู้วิจัยได้กำหนดหลักปฏิบัติสำหรับชีวิตของตนเองและสั่งสอนผู้อื่นที่นับว่าสำคัญที่สุดมีเพียง 5 เรื่องคือ

1. สูตรการพัฒนาตนเอง 5 ข้อ ค้นพบในวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2503 ขณะอายุ 22 ปี
2. คุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ กำหนดจำนวนและเลือกในพ.ศ. 2503
3. คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ข้อ กำหนดวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2506
4. อุดมคติแห่งชีวิต 5 ประการ กำหนดเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2520 เมื่อสอนวิชาพื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษาที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. บันไดสู่ความรุ่งโรจน์ กำหนดเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2526 อายุ 45 ปี

การพัฒนาตนเองตามสูตรการพัฒนาตนเอง คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ข้อ คุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ และบันไดสู่ความรุ่งโรจน์ 8 ข้อ ก็เพื่อให้บรรลุอุดมคติแห่งชีวิตอันสูงสุด 5 ประการ คือ

1. เลี้ยงตนเองได้
2. พึ่งตนเองได้
3. นำตนเองได้
4. ทำประโยชน์แก่สังคม
5. มีความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

การฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ที่กระทำในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานก็คือการนำผู้ร่วมฝึกอบรมไปสู่อุดมคติแห่งชีวิตนั่นเอง เมื่อเส้นทางเป็นอย่างนี้การก้าวเดินก้าวแรกคงจะมีผลทำให้เกิดก้าวที่สอง ก้าวที่สามและต่อ ๆ ไป

ตัวอย่าง

แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง

ชื่อ ..... สกุล ..... อายุ 25 ปี ชั้น ปีที่ 1

โปรดตรวจสอบตนเองว่าท่านมีหรือปฏิบัติคุณสมบัติในแบบฝึกหัดต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด แล้วให้คะแนนตนเองตามเกณฑ์ต่อไปนี้ มากที่สุด 5 มาก 4 ปานกลาง 3 น้อย 2 น้อยมาก 1

แบบฝึกหัดที่ 1 คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์

คุณสมบัติ / สัปดาห์ที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. มีความสามัคคีกัน	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	
2. ขยันขันแข็งในการงาน	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	
3. ศึกษาหาความรู้ใส่ตนอยู่เป็นนิจ	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	
4. ใฝ่ก้าวหน้าหาความเจริญใส่ตน	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	
5. คิดพึ่งตนเอง เชิดชูตนเองด้วยความดี	3	3	3	3	3	3	4	5	5	5	
6. รักเกียรติเสมอชีวิต	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	

แบบฝึกหัดที่ 2 สูตรการพัฒนาตนเอง

สูตรการพัฒนาตนเอง / สัปดาห์ที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
2. เข้าใจชีวิตและการต่อสู้	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5	
3. ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5	
4. ปลุกใจตนเอง	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5	
5. ส่งเสริมตนเอง	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5	
	20 พ.ย.27	4 ธ.ค.27	11 ธ.ค.27	18 ธ.ค.27	25 ธ.ค.27	8 ม.ค.28	15 ม.ค.28	5 ก.พ.28	14 ก.พ.28	19 ก.พ.28	

นี่เป็นตัวอย่างการทำแบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเองของนิสิตปริญญาโทคนหนึ่ง ในรุ่นที่ 1

การตรวจดูแบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเองของผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ทำให้เกิดความหวังและกำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง หากผู้ร่วมฝึกอบรมทำแบบฝึกหัดดังกล่าวต่อไปอีกเรื่อย ๆ ความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณสมบัติ คุณธรรม ความดี นิสัยที่พึงประสงค์อื่น ๆ ย่อมจะเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงระดับที่พึงพอใจอย่างแน่นอน ผู้วิจัยใช้แบบฝึกหัดนี้เป็นอุปกรณ์ในการกระตุ้น สร้างกำลังใจและสร้างสำนึกในการพัฒนาตนเอง เมื่อผู้ร่วมฝึกอบรมเข้าใจวิธีการและมีประสบการณ์ในการทำแบบฝึกหัดแล้วก็สามารถที่จะพัฒนาคุณสมบัติอื่น ๆ นิสัยอื่น ๆ ที่ต้องการได้เอง ไม่จำเป็นจะต้องพัฒนาเฉพาะคุณสมบัติหรือสูตรที่ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นการเริ่มต้นหรือเป็นการนำร่องหรือเป็นตัวอย่างเท่านั้น แต่ถ้าไม่เข้าใจวิธีการและไม่มีประสบการณ์ก็จะทำไม่ได้เพราะว่าขาดความเชื่อมั่น ขาดกำลังใจและขาดความคิดที่จะทำเอง

ก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าใจและเกิดกำลังใจในการพัฒนาตนเองโดยใช้วิธีการง่าย ๆ และประหยัดที่สุดนี้ผู้วิจัยต้องใช้เวลานานในการแสวงหาและทดสอบวิธีการนี้ เมื่อผู้วิจัยอายุประมาณ 20 ปี ผู้วิจัยได้ซื้อสมุดเรียกชื่อนักเรียนมาหนึ่งเล่ม ในสมุดดังกล่าวจะมีบรรทัดสำหรับเขียนชื่อนักเรียน 50 บรรทัด ผู้วิจัยจะเขียนรายการคุณสมบัติของมหาบุรุษ 40 ประการที่หลวงวิจิตรวาทการเขียนไว้ในหนังสือมหาบุรุษเทนชื่อนักเรียน 40 คนและหาคุณสมบัติอื่น ๆ ที่ต้องการมาเติมอีก 10 ประการให้ครบ 50 บรรทัด ผู้วิจัยสมมุติคุณสมบัติทั้ง 50 ประการคือนักเรียนในชั้น 50 คนที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้น(สมมุติเอาเอง) แล้วเรียกชื่อนักเรียนทั้ง 50 คนทั้งเช้าและเย็น เมื่อสิ้นเดือนหนึ่งก็เรียกชื่อในแผ่นใหม่ทั้งเช้าและเย็นเหมือนเดิม ผู้วิจัยปฏิบัติเช่นนี้เป็นเวลาประมาณ 1 ปีจนหมดหน้าสมุดเรียกชื่อนักเรียน ต่อจากนั้นก็ซื้อสมุดมาตีตารางคุณสมบัติต่าง ๆ เอาเองและเรียกชื่อคุณสมบัติต่าง ๆ เหมือนเรียกชื่อนักเรียนดังกล่าวมาแล้ว การเรียกชื่อก็คือการท่อง การจำ การระลึก การตรวจคุณสมบัติต่าง ๆ นั่นเองว่าในตอนเช้าและเย็นวันหนึ่งได้ปฏิบัติคุณสมบัติอะไรบ้าง ถ้าได้ปฏิบัติก็ขีดเส้นมาให้ ถ้าไม่ได้ปฏิบัติก็เว้นขาดไว้ ต่อมาผู้วิจัยได้ปรับปรุงการระลึกหรือการตรวจ

คุณสมบัติต่าง ๆ โดยวิธีการขีดเส้นม่าเป็นวิธีให้คะแนนเพราะว่ามีความละเอียดดีกว่า ต้องใช้ความคิดความพยายามมากกว่าและสามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงได้ สามารถเอาไปวิเคราะห์เชิงสถิติได้หลายวิธีถ้าประสงค์จะทำหรือวิเคราะห์ให้ละเอียดเพื่อประโยชน์ในการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ต่อไป ผู้วิจัยได้ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์เหล่านี้มาด้วยการแสวงหาด้วยตนเอง ด้วยการทดลองปฏิบัติทดสอบผลด้วยตนเองเป็นเวลานาน และพยายามพัฒนาวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความรู้ ความคิดประสบการณ์ที่ได้รับมาจากการศึกษาวิชาการด้านต่าง ๆ หลายด้าน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ประสงค์จะวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเองเชิงสถิติ เพราะได้ทำตัวอย่างให้ดูในเรื่องแบบประเมินผลการพัฒนาตนเองแล้วและใช้เพียงสถิติอย่างง่ายก็เพียงพอ เพื่อช่วยผู้อ่านที่มีประสบการณ์ในวิชาการพัฒนาตนเองน้อย จะได้สามารถเข้าใจหลักการสำคัญได้ลึกซึ้งสมกับที่มันเป็นหลักการสำคัญ ไม่ใช่มองผ่าน ๆ แล้วก็ไม่ได้รับประโยชน์เหมือนวานรได้แก้วหรือไก่ได้พลอย ซึ่งเป็นคำอุปมาอุปไมยที่ทราบ ๆ กันอยู่ ผู้วิจัยจะขอเล่าประสบการณ์ส่วนตัวเสริมไว้ ณ ที่นี้ดังนี้

ผลของการที่ผู้วิจัยได้ทดลองทำแบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเองดังกล่าวแล้วในตอนต้น ทำให้ผู้วิจัยมีนิสัย การทำงาน ความคิด ความเชื่อ การปฏิบัติตนและความประพฤติ ฯลฯ หลายประการไม่คล้ายคลึงหรือเหมือนเพื่อน ๆ รุ่นราวคราวเดียวกัน ทำให้ผู้บังคับบัญชาและคนทั่วไปบางคนมองเห็นผู้วิจัยเป็นคนแปลกประหลาด ไม่ตรงกับลักษณะทั่ว ๆ ไปของคนที่เป็นไปตามวัย ตามธรรมชาติหรือตามที่ตำราทางจิตวิทยากล่าวไว้ และเห็นผู้วิจัยเป็นคนผิดปรกติ สำหรับผู้วิจัยนั้นไม่รู้สึกแปลกหรือประหลาดอะไร และไม่คิดว่าตนเองเป็นคนผิดปรกติ แต่ยอมรับว่าตนเองไม่เหมือนคนอื่น ๆ แน่นอน เพราะตนเองได้กระทำบางสิ่งบางอย่างหรือหลาย ๆ อย่างที่คนอื่น ๆ ในวัยเดียวกันไม่ได้กระทำและไม่เคยคิดมุ่งมั่นที่จะทำ เช่น การซื้อสมุดเรียกชื่อนักเรียนมาเขียนคุณสมบัติมหานุรุมและคุณสมบัติอื่น ๆ แล้วพยายามฝัง หรือสลัก หรือประทับคุณสมบัติ ปลูกสร้างคุณสมบัติดังกล่าวไว้ในจิตใต้สำนึกของตนเอง

เป็นเวลาติดต่อกันนานถึงหนึ่งปีและทำต่ออีกเมื่อหมดสมุดเรียกชื่อนักเรียนหนึ่งเล่มแล้ว และได้พยายามควบคุมกำหนดวิถีชีวิตของตนเองมาตั้งแต่อายุ 20 ปี ไม่ได้ปล่อยวิถีชีวิตของตนเองให้เป็นไปตามวัยตามธรรมชาติ ตามพรหมลิขิตหรือตามสภาพของสังคมจะพาไปเท่านั้น แต่เลือกดำเนินชีวิตตามวิถีทางที่เห็นว่าดีงาม ถูกต้องที่สุดตามแบบมหาบุรุษที่ตนเองเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งในปัจจุบันนี้ก็ยังทำอยู่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงไม่เหมือนคนทั่ว ๆ ไปที่ปล่อยชีวิตไปตามอารมณ์ ความรู้สึก ความอยาก หรือแล้วแต่สังคมและคนส่วนมากจะชักจูงไป แม้เห็นว่าไม่ถูกต้องก็ไม่ยอมแก้ไข ไม่พยายามคัดค้าน แต่ผู้วิจัยพยายามลิขิตชีวิตของตนเอง เป็นตัวของตนเองพอสมควรและทราบเหตุผลตลอดเวลาว่าทำไมไม่เหมือนคนอื่น ไม่ทำเช่นเดียวกับคนอื่น เชื่อว่าสิ่งที่เล่าประกอบการวิจัยนี้คงจะช่วยให้นักวิจัยที่ชอบอ้างทฤษฎีและผลงานของคนอื่น ๆ ได้เข้าใจอะไรขึ้นมาบ้างในสิ่งที่หาไม่พบในตำราอื่น ๆ

ข้อคิด ความเห็นของผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

ในการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ผู้วิจัยได้เน้นการรู้จักตนเอง การเข้าใจตนเอง ปัญหาจริงของตนและการนำตนเอง ในระหว่างฝึกอบรมผู้ร่วมฝึกอบรมจึงได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองหลายประการ เช่น การบันทึกปัญหาที่หนักใจของตนเอง การเขียนอธิบายสิ่งที่ตนเห็น ชอบ พอใจ หรือสนใจเป็นพิเศษ บันทึกความรู้สึก ความคิด ความเปลี่ยนแปลงของตนไว้เพื่อประกอบการรู้จักตนเอง การแก้ขอบกพร่อง จุดอ่อนของตนเอง ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้เกิดแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ข้อมูลเหล่านี้มีคุณค่าในการประเมินผลกระบวนการการพัฒนาตนเอง กิจกรรมและการใช้อุปกรณ์การฝึกอบรมด้วย ในตอนนี้ผู้วิจัยจะเลือกเอาสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วมาเป็นตัวอย่างประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงาน การเลือกไม่ได้ใช้วิธีการสุ่มแต่พิจารณาดูว่าสิ่งใดน่าจะมีความหมาย มีประโยชน์ก็ยกมาเป็นตัวอย่าง

การประเมินผลการพัฒนาตนเองจากการให้ดูก้อนหินต่าง ๆ ซึ่งวางไว้บนโต๊ะ

ตัวอย่างที่ 1

จากการเปรียบเทียบจะเห็นว่าก้อนหินที่นำมาวางเรียงไว้นั้นมีหลายรูปแบบ หลายลักษณะ และหลายขนาด ซึ่งถ้าเปรียบกับตัวเองแล้วดิฉันก็คิดว่าตัวเองก็ยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่คล้าย ๆ ก้อนหินเหล่านั้น คือมีบางสิ่งที่ยังไม่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งเปรียบได้กับก้อนหินที่ยังไม่ได้รับการขัดและแกะสลักลงไป เพื่อทำให้ก้อนหินนั้นมีคุณค่าในตัวเอง และมีบางส่วนได้พัฒนาขึ้นไปแล้ว เปรียบกับก้อนหินที่ได้รับการขัดมาแล้วและได้แกะสลักจุดมุ่งหมายลงไปเพื่อเพิ่มความมีคุณค่าในก้อนหินนั้น

ถ้าย้อนกลับมาที่ตัวดิฉันเองจะเห็นได้ว่าดิฉันเปรียบได้กับก้อนหินที่ได้รับการขัดและแกะสลักลงไปบ้างแล้ว แต่ยังมีบางส่วนที่เป็นตำหนิอยู่ซึ่งยังต้องการการพัฒนาต่อไปอีกสักระยะหนึ่งเพื่อความมีคุณค่า มีความหมายในตัวเอง และเพื่อนำสิ่งที่ได้รับจากการพัฒนาไปพัฒนาผู้อื่นต่อไป ซึ่งคงต้องอาศัยเวลาอีกนานพอสมควรที่จะได้เดินไปถึงจุดที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ เพราะการพัฒนานั้นเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนต้องใช้เทคนิคหลายอย่างเพื่อช่วยกันปรับปรุงและส่งเสริมตนเองให้ดีขึ้น

ตัวอย่างที่ 2

" นำชีวิตตนเองที่กำลังพัฒนาเปรียบเทียบกับก้อนหิน "

ก่อนอื่นข้าพเจ้าขอกล่าวถึงก้อนหินกับข้าพเจ้ามีความเป็นมาอย่างไร เราไม่ทราบแน่ว่าก้อนหินที่อาจารย์นำมานั้นมีอายุกี่อสงไขย คงจะเกิดขึ้นพร้อมกับโลก ว่ามวลสารทั้งหลายจะมารวมตัวกันได้และปรับสภาพ เปลี่ยนแปลงภายใต้อุณหภูมิและความกดดันอันมากมายมหาศาล จากนั้นเป็นต้นมาคงจะถูกผลักดันโดยแรงของภายในให้ปรากฏบนผิวโลก หลังจากนั้นคงถูกกาลเวลา สายลม สายน้ำ แสงแดด ทำปฏิกิริยามานานนับโกฏิปี ว่าจะแตกตัวออกเป็นก้อน ๆ ก้อนใครก้อนมัน ขนาดเล็กขนาดใหญ่ สรุปแล้วว่าจะถือกำเนิดมาได้ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ตัวของข้าพเจ้าเองก็เช่นเดียวกัน ว่าจะถือกำเนิดมาเป็นมนุษย์ได้ก็ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง นับตั้งแต่การวิวัฒนาการของ

มนุษยชาติ แยกเป็นเผ่าพันธุ์ต่าง ๆจากบรรพบุรุษ สั่งสมถ่ายทอดมานับหมื่นปี จบจนกระทั่งมาปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา แล้วลืมตาดูโลก ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนี้ก็คือ เมื่อยังเด็กคุณพ่อคุณแม่คงจะได้พยายามกล่อมเกลี้ยง เลี้ยงดู อบรมบ่มนิสัย ชี้แนะให้ทำความดี ถ้าทำไม่ถูกต้องท่านก็จะได้ทำโทษ แก้ไข เปรียบไปก็คล้ายบรรดาก้อนหินที่รองดูไร้ค่า แต่มีผู้สนใจนำมาทำให้มีค่าขึ้น โดยนำมาขัดถู สลักเสลาให้สวยงาม มีการจารึกอักษรซึ่งมีความหมายแก่ชีวิต ข้าพเจ้าก็เช่นกัน ถ้าหากคุณแม่คุณพ่อเลี้ยงแบบทิ้งขว้าง ไม่ดูแลรักษาก็คงไม่รอดมาจนบัดนี้ นี่ว่ากันถึงคนยอมมีสัญชาตญาณในการรักษาเผ่าพันธุ์ของตน จึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ในทางที่ถูกที่ควรซึ่งจะอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูลูก

เมื่อข้าพเจ้าเติบโตขึ้นก็ยังไม่วายที่จะต้องขวนขวายเล่าเรียนหาความรู้และได้รับการฝึกฝนอบรมทางด้านจิตใจจากพ่อแม่, พี่น้อง, ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์และพระภิกษุสงฆ์ ข้าพเจ้าโชคดีที่มีความตั้งใจเล่าเรียนและไม่เคยคิดเกเร นี่อาจจะเป็นเพราะได้รับถ่ายทอดความดีทางใดทางหนึ่งจากกรรมพันธุ์หรือสิ่งแวดล้อมก็เหลือเดา

จนกระทั่งมาบัดนี้ เริ่มจะเข้าใจชีวิตที่เกิดมา แท้จริงแล้วต้องมีจุดมุ่งหมาย ต้องพัฒนาตนเอง ต้องปลูกฝังคุณความดีในตนเอง ให้เหมือนกับก้อนหินหลาย ๆ ก้อนที่อาจารย์ได้เพียรพยายามขัดสีฉวีวรรณสวยงาม และสลักจารึกข้อความสำคัญลงไป เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจตัวเองว่า เกิดมาเป็นคนต้องมีจุดมุ่งหมาย และพัฒนาตนเองดังก้อนหินที่ได้รับการตกแต่งฉันนั้น

ข้าพเจ้ารู้สึกตนเองว่าโชคดีในตอนนี้ เพราะก่อนหน้าที่จะได้มาเรียนต่อนั้น ความหวัง,อุดมคติ, การทำงาน, ชีวิตครอบครัวของข้าพเจ้าได้ปล่อยให้เป็นเรื่องของพรหมลิขิต แล้วแต่ดวง แสวงหาความสุขที่คิดว่าจะให้ความสะดวกสบาย โดยมิได้เตือนจิตสะกิดใจตนเองเลย

ครั้นบัดนี้ได้มองเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองและปลูกคุณสมบัติในตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ร่มเย็นแห่งชีวิต เพื่อความเป็นมนุษย์ที่มีค่า มีความหมาย ก็เพราะก้อนหินทุกก้อนนั้นท้าทายความคิด

ท้าทายความสามารถของตัวข้าพเจ้าว่า

1. จะอยู่อย่างมีจุดมุ่งหมาย และ
2. จะอยู่อย่างบุคคลที่พัฒนาตนเองตลอดเวลา
3. หรือจะอยู่อย่างแบบเดิม คือปล่อยไปตามดวง ทำหน้าที่เลี้ยงลูก เลี้ยงเมีย เสร็จแล้วก็ตายไป

- เกิดความคิดหรืออุดมการณ์
- เป็นวิธีการต่างไปจากการเรียนรู้เฉพาะอย่าง เกี่ยวข้องกับชีวิตมากที่สุดใกล้เคียงกับความจริง
- สอนคนให้บรรลุเป้าหมายทางด้านปฏิบัติและปลูกฝังคุณสมบัติต่าง ๆ ซึ่งถ้าจับหัวใจ – เข้าใจ – ซาบซึ้ง อุดมการณ์แล้ว จะครอบคลุมได้หมด

.....

ตัวอย่างทั้งสองนี้เป็นนิสิตปริญญาโทรุ่นที่รวมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์รุ่นที่ 1 ให้ดูก้อนหินเพื่อเปรียบเทียบกับผลการพัฒนาตนเองเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2528 จากตัวอย่างทั้งสองนี้ทำให้มองเห็นความเปลี่ยนแปลงในแนวคิด ความหวัง ความพยายาม อุดมคติแห่งชีวิต หากนิสิตทั้งสองนี้พัฒนาตนเองต่อไปอีกความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ประโยชน์ที่ทำให้แก่สังคมและความพึงพอใจในชีวิตและการงานคงจะมีเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน การพัฒนาตนเองต้องใช้เวลาแต่ผลที่เกิดตามมาในทางดีงามย่อมมีคุณค่าสูงเกินกว่าการลงทุนลงแรงพัฒนาตนเอง

แบบฝึกหัดการพัฒนาตนเอง ครั้งที่ 11 วันพุธที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2528

1. ได้ปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้างเพื่อพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ?

2. เมื่อปฏิบัติแล้วได้ผลเป็นอย่างไร ? ให้บอกปริมาณกิจกรรมและปริมาณของผลที่เกิดขึ้น ถ้าสามารถทำได้

3. ตั้งใจจะปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองอะไรอีกในเวลาต่อไป ? เพราะอะไร ?

ตัวอย่างที่ 1

1. สิ่งที่ได้ปฏิบัติ กิจกรรมการพัฒนาตนเองดังต่อไปนี้

1. นั่งสมาธิสำรวมจิตก่อนนอนวันละ 10 นาที ทุกวัน
2. เขียนบันทึกประจำวัน ๆ ละอย่างน้อยครึ่งหน้า
3. ขัดไม้มะขาม 3 ท่อน ขัดหิน 1 ก้อน เป็นการฝึกความอดทน
4. ตั้งใจใฝ่หาความรู้ใส่ตนอยู่เป็นนิจ
5. ขยันขันแข็งในการงานมากขึ้น ตั้งใจทำงานมากขึ้น
6. แต่งกายแบบเน้นสุภาพ วันละอย่างน้อย 3 ชม ท้ายบันทึกประจำวัน
7. บันทึกรายการใช้จ่ายประจำวัน
8. สำรวจตัวเองว่าที่ผ่านมาทำอะไรได้บ้าง

2. เมื่อได้ปฏิบัติแล้วปรากฏว่า

1. จิตใจสงบขึ้น ใจเย็นลง อารมณ์ร้อนวู่วามแทบจะหมดไป
2. เขียนบันทึกตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม – ปัจจุบันทุกวัน เว้นวันที่ 30 ส.ค. 2528 – วันที่ 5 กันยายน 2528 (กลับต่างจังหวัดลืมเอาสมุดไปด้วย)
3. การเขียนบันทึกรายการจ่ายประจำวันทำให้ทราบว่ามีรายการจ่ายรายการใดบ้างที่เป็นการจ่ายที่ไร้ประโยชน์ ฟุ่มเฟือยโดยใช่เหตุก็ทำให้ระมัดระวังการจ่ายมากขึ้น

4. ขัดไม้และขัดหินแล้วทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน ทำให้อยากเก็บสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติมาทำเป็นประโยชน์เช่นที่อาจารย์ทำ

5. การสำรวจตัวเองในสิ่งที่ผ่าน ๆ มาพบว่าตัวเองยังใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ ก็ได้พยายามตัดสิ่งที่ทำไปแล้วและไม่ดีออกไป (เล่นไพ่ในวันหยุด เป็นต้น)

6. งานบ้านสิ่งใดที่ทำได้จะทำด้วยตัวเอง ก่อนนี้ไม่เคยทำเพราะเอาเวลาไปทำอย่างอื่นเสียหมด

3. สิ่งที่ตั้งใจว่าจะทำต่อไปก็คือ

1. จะไปทำประโยชน์อะไรสักอย่างที่บ้านเกิด ขณะนี้กำลังคิดหาวิธีว่าจะทำอะไร โอกาสที่จะอยู่ที่นี่ 2 ปี จะเรียนอาจารย์ให้ทราบทีหลัง

2. จะพยายามเรียนให้จบปริญญาโทภายในปี พ.ศ. 2530 ให้ได้

ความประทับใจ

1. ตัวอาจารย์ผู้สอน

– มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในชีวิต และมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ

2. สำหรับตัวเอง

– ใจเย็นลง

– พยายามไม่ทำในสิ่งที่รู้ว่าไม่ดีที่เคยทำแล้ว ๆ มา

– จะพยายามทำตามสัจจะที่ได้ประกาศไว้

– เวลาในชีวิตเหลือน้อยเต็มที

นิสิตปริญญาโทคนนี้อายุ 38 ปี เรียนวิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มีความประทับใจในบุคลิกภาพของผู้วิจัยเมื่อไปเรียนรายวิชาพื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษากับผู้วิจัย จึงเกิดความสงสัยว่าทำไมผู้วิจัยจึงไม่เหมือนอาจารย์อื่น ๆ ที่นิสิตเคยรู้จักมา ผู้วิจัยบอกว่าเป็นเพราะการพัฒนาตนเอง

ตัวอย่างที่ 2

1. ได้ปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้างเพื่อพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ

กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ

1. นำไม้มะขามที่อาจารย์แจกให้ไปขัดเพื่อเขียนจุดมุ่งหมายของชีวิตไว้ในไม้
2. ได้ไปหาก้อนหินที่สวนจตุจักรแล้วนำมาขัดเพื่อให้เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การดำเนินชีวิตและการศึกษาเล่าเรียน
3. ขยันหมั่นหาความรู้และอ่านตำราในห้องสมุดมากขึ้นทั้ง ๆ ที่เมื่อก่อนไม่เคยสนใจเข้า
4. กระตือรือร้นที่จะไปฟังการสัมมนาในเรื่องที่ให้ความรู้ต่าง ๆ
5. มีความอดทนและอารมณ์เย็นขึ้นและรู้ใจ ให้อภัยคนอื่น
6. ระมัดระวังในเรื่องการใช้จ่ายเงิน ตอนมาอยู่ใหม่ ๆ เดือนแรกเงินไม่พอใช้ แต่ตอนนี้จัดตารางการใช้เงินตนเองได้
7. ได้เขียนจุดมุ่งหมายของชีวิตไว้ในสมุดบันทึกและบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ในสมุดว่าเราได้ทำอะไรไปบ้าง
8. รู้จักเขียนประวัติชีวิตของตนเองและภาคภูมิใจในวงศ์สกุลและบรรพบุรุษที่ได้ทำความดีไว้
9. ได้ไปฝึกสมาธิที่วัดสังฆทาน จ.นนทบุรีและวัดพระธรรมกายในวันหยุดสุดสัปดาห์ ทำให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น และรู้จักบาป บุญ คุณ โทษ

2. การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดผลดีหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายหรือทางจิต เช่น การเขียนจุดมุ่งหมายของชีวิตไว้ก็ทำให้รู้จักวางแผนสำหรับชีวิต ทำให้ไม่ประมาทต่อชีวิต การไปวัดฝึกสมาธิในช่วง 3 สัปดาห์ศึกต่อกัน ทำให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น รู้จักชีวิตและรู้ว่าเราควรจะเป็นที่พึ่งของตนเองก่อนที่จะให้คนอื่นช่วย

3. สิ่งที่ตั้งใจทำในโอกาสต่อไป

1. นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนไปพัฒนางานของตนเอง

2. ทำตนเองให้มีค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด

3. มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่น

ตัวอย่างที่ 3

สิ่งที่ข้าพเจ้าได้ทำเมื่อเรียนวิชาการพัฒนาตนเอง

1. สำรวจตนเอง รักษาสุขภาพทางกายและจิตใจอยู่เสมอ

2. ศึกษาแนวทางพัฒนาตนเองจากหนังสือ " วิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเอง และบุคลิกภาพ จากระดับอนุบาล – ปริญญาเอก " ของ ผศ. ดร.พิสิทธิ์ สารวิจิตร

3. สร้างจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตไว้ 3 ประการคือ

3.1 พัฒนาตนเอง

3.2 พัฒนาผู้อื่น

3.3 หาความสงบสุข

4. ฝึกหัดขัดไม้มะขามและหิน อย่างละ 1 ชิ้น

5. ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญโดยการอ่านและสังเกต

6. ศึกษา พัฒนาตนเอง โดยการสังเกตทุกสิ่งทุกอย่างตลอดเวลา

7. ควบคุมการพัฒนาตนเองโดยบันทึกความเป็นไปในชีวิตลงสมุดบันทึก

8. หมั่นทบทวนจุดมุ่งหมายของชีวิตและน้อมนำไปปฏิบัติทุกเวลานาทีที่ผ่านไป

ผลที่เปลี่ยนแปลงที่ข้าพเจ้าได้รับเมื่อเรียนวิชาการพัฒนาตนเอง

1. สุขภาพกายและจิตดีขึ้น
2. มีความรู้และทราบมรรควิธีของการพัฒนาตนเอง
3. มีพลังจิตเข้มแข็งในการพัฒนาตนเองตลอดเวลา
4. มีจิตใจที่กว้างขวาง ยอมรับแนวคิดทั้ง ๆ ที่ตนเองคิดเห็นขัดแย้งได้
5. มีบันทึกไว้ควบคุมแนวการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเอง
6. ทิศทางของการพัฒนาตนเองแจ่มชัดจากการวางจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติตนดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเอง

ข้าพเจ้าตั้งใจทำสิ่งต่อไปนี้ในการพัฒนาตนเอง

1. สำรวจตนเอง รักษาสุขภาพกายและจิตใจให้พร้อม สมบูรณ์ตลอดเวลา
2. หมั่นทบทวนและศึกษาจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตที่ตั้งไว้ ตามแนวทางพัฒนาตนเอง อันอาจอาศัยบุคคลสำคัญเป็นแบบอย่าง
3. พยายามศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จ โดยอาศัยคุณสมบัติพื้นฐานแห่งการพัฒนาตนเองเป็นหลัก เช่น ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ มีจิตใจดีงาม เป็นต้น
4. ตอบแทนบุญคุณแก่ผู้มีพระคุณ
5. รักษาเสถียรภาพทางครอบครัวให้มั่นคงสมบูรณ์
6. ปฏิบัติตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายของชีวิตเอาไว้ ตามแนวทางพัฒนาตนเอง

นิสิตปริญญาโทคนนี้เคยไปรับการอบรมที่กรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้จัดในต่างจังหวัดและได้ซื้อหนังสือตำราวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาล – ปริญญาเอก ไปศึกษาด้วยตนเองแล้วหนึ่งเล่มก่อนมาสอบเข้าเรียนปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อมาพบผู้เรียบเรียงจึงมาขอสมัครเข้าร่วมฝึกอบรมเป็นคนแรกในรุ่นที่ 2

ตัวอย่างที่ 4

ก่อนที่กระผมจะมาเรียนที่นี่กระผมก็ได้ทำการเป็นผู้นำในการพัฒนาบ้านเกิดมาบ้าง คือได้ทำถนนในหมู่บ้าน คือเป็นทางเข้าหมู่บ้านเป็นระยะประมาณ 2.5 กิโลเมตร โดยขอบริจาคที่ดินจากชาวบ้าน และได้ทำการสร้างศูนย์พัฒนาหมู่บ้านขึ้นจำนวน 1 หลัง (แต่ยังไม่เสร็จมาเรียนเสียก่อน) โดยชาวบ้านบริจาคที่ดินให้ ซึ่งนี้ก็เป็นความภาคภูมิใจของกระผมมาก แต่ทุกอย่างที่กระผมทำไป ทำไปตามความคิดที่ตัวเองคิดได้ ไม่มีหลักแน่นอน แต่เมื่อได้มาเรียนต่อและได้ศึกษาวิชานี้กับอาจารย์ พบก็ดีใจมาก เพราะกระผมได้ช่องทางที่จะไปพัฒนาต่อไป ปกติกระผมเป็นคนไม่ขยันเท่าใดนัก เมื่อกระผมมาเรียนกับอาจารย์ กระผมก็รู้จักตัวเองดีขึ้น ส่วนในทางพัฒนาครอบครัว กระผมได้สร้างบ้านอยู่อาศัย สร้างตึกแถวให้คนเช่าเพื่อหารายได้ให้ครอบครัว ซึ่งเมื่อมาเรียนวิชานี้กับอาจารย์แล้ว กระผมไม่ได้พัฒนาทางด้านสังคมหรือครอบครัวเลย นอกจากพัฒนาตัวเอง อย่างเดียว เพราะบ้านอยู่ไกล (สงขลา) จึงไม่ค่อยได้กลับบ้าน

หลังจากกระผมเรียนวิชานี้ไปแล้วคิดว่ากระผมต้องขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์อยู่อีกมากในลักษณะการให้แนวทาง ความคิดเห็น แต่กระผมมีความตั้งใจอย่างยิ่งว่าต้องพัฒนาแน่ ทั้งศูนย์พัฒนาหมู่บ้านก็ค้างอยู่ โครงการทุนการศึกษาในหมู่บ้าน โครงการพัฒนาบุคคลในหมู่บ้านและตัวกระผมด้วย ซึ่งกระผมขออนุญาตไว้ ณ ที่นี้และเวลานี้ว่าจะนำเอาหลักการของอาจารย์ไปใช้เผยแพร่อย่างแน่นอนและอื่น ๆ กระผมจักขอคำปรึกษาจากอาจารย์ต่อไป

ทั้งสี่ตัวอย่างนี้เป็นข้อคิด ความเห็นของผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ รุ่นที่ 2 ผลของการฝึกอบรมจากที่ประเมินตามตัวอย่างทั้งสี่นี้ก็นับว่าได้ผลมากพอสมควรสำหรับการฝึกอบรมในเวลาอันสั้นและใช้เวลาเพียง 20 ชั่วโมง สำหรับผลอันยืนยาวและยิ่งใหญ่จากผลความพยายามและสัจจะของนิสิตเหล่านี้ยังประมาณไม่ได้ คงต้องรอดูต่อไปในอนาคต ซึ่งก็เป็นความหวังและความสุขอย่างหนึ่งของผู้มีอาชีพเป็นครู

การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 16 ประการอย่างครบถ้วนจะนำให้เกิดมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานมากที่สุด ต่อไปนี้จะเป็นตัวอย่างการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองของผู้ร่วมฝึกอบรมการพัฒนาตนเองที่ตั้งใจฝึกอบรมอย่างยิ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยเอง

ตัวอย่างที่ 1

นิสิตปริญญาโทวิชาเอกการแนะแนวคนนี้ได้ไปปฏิบัติกิจกรรมพิเศษสร้างอุดมการณ์และความดีกับผู้วิจัยที่ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ร่วมกับเพื่อนคนอื่น ๆ สองครั้ง ช่วยสร้างศาลากตัญญู สร้างภาพยนตร์เรื่องศาลากตัญญู สร้างวีดีโอชุด นาแห้วพัฒนา ไปร่วมปลูกมะขามและนำมะม่วงไปปลูกส่วนตัวอีก 5 ต้น ฯลฯ นี่เป็นตัวอย่างผู้ทุ่มเทพัฒนาตนเองอย่างมากในช่วงที่ฝึกอบรมอยู่กับผู้วิจัย

ผลการปฏิบัติงานพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

ตั้งแต่ข้าพเจ้าเริ่มเรียนวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ ตั้งแต่วันที่ 14 พฤศจิกายน 27 เป็นต้นมา ข้าพเจ้าได้ประสบความสำเร็จและมีผลงานดังนี้

1. วาดภาพโครงการชีวิตเสร็จเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2527
2. ทำสมุดประวัติตัวเองได้แล้วส่วนหนึ่ง ยังไม่สมบูรณ์
3. จัดห้องทำงานที่บ้านให้น่าอยู่ สวยงาม
4. เลือกหาและขัดถูหินขนาดน้ำหนัก $1\frac{1}{2}$ กิโลกรัม เพื่อสลักความมุ่งหมายในชีวิต
5. เขียนโครงการระยะยาว 10 ปี เสร็จเรียบร้อย
6. สลักข้อความ ศวท. (ศูนย์ศึกษาวัฒนธรรมและอาชีพท้องถิ่น) ลงบนท่อนไม้มะขามขนาดเล็ก เสร็จเมื่อ 8 ธันวาคม 2527
7. เตรียมจัดหาแผ่นป้ายไม้ขนาดใหญ่เพื่อสลักข้อความสถานที่จะเริ่มโครงการ ศวท.ได้แล้วเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2527
8. ได้ค้นคว้าอ่านประวัติบุคคลสำคัญ เช่น

– สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

– คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์

– พระมหากษัตริย์ไทย (ร. 1 – ร. 9)

.....

11 ธันวาคม 2527

นี่เป็นตัวอย่างผลงานและความสำเร็จ ความภาคภูมิใจที่ได้กระทำเสร็จในช่วงการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ในเวลาไม่ถึงหนึ่งเดือน ถ้าทำอย่างสม่ำเสมอเช่นนี้ชีวิตย่อมมีความสุข ความเจริญแน่ นิสิตคนนี้ได้ทำงานสำเร็จอีกหลายอย่างและมีความภาคภูมิใจยิ่งที่ได้ร่วมฝึกอบรมการพัฒนาตนเอง ได้พยายามปรับปรุงทั้งตนเอง ครอบครัว สถานที่ทำงานและบ้านเกิดของตนเอง คนที่จะทำได้อย่างนี้ย่อมเป็นผู้มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานอย่างสูงยิ่ง

ตัวอย่างที่ 2

นิสิตคนนี้เป็นนิสิตปริญญาโทของภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ไปฟังคำบรรยายเรื่องการพัฒนาตนเองของผู้วิจัยซึ่งไปบรรยายที่มหาวิทยาลัยมหิดลตามคำเชิญของภาควิชาสุขศึกษา แล้วได้ชักชวนเพื่อน ๆ จำนวน 9 คนมาขอเข้าร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์เป็นกรณีพิเศษโดยทางคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ทำ หนังสือขอความอนุเคราะห์มา ปัจจุบันนิสิตคนนี้กำลังทำปริญญานิพนธ์ปริญญาโทเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองอยู่โดยทำกับผู้ติดยาเสพติด

กิจกรรมที่ได้ทำมาตั้งแต่ต้นในการพัฒนาตนเอง

1. ซื้อสมุดเล่มใหญ่ไว้ จะเขียนประวัติตนเองและครอบครัว

2. ขัดไม้

3. ขัดหิน 5 ก้อน (ก้อนเล็ก 2 ก้อน ก้อนใหญ่ 2 ก้อน แต่ยังไม่ได้ตามที่คิดไว้)
4. หาหินได้ 8 ก้อน
5. หาไม้ไว้ขัด แกะสลักได้ 4 ท่อน
6. เขียนบันทึกประจำวันทุกวัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน 28
7. ตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตไว้ว่าจะทำอะไรและมีแผนที่จะบรรลุ
8. การควบคุมตนเองให้มีจิตใจเยือกเย็น โดยเขียนไว้ที่กระจกว่า "คิดก่อนพูดและทำ "
9. ตั้งสัจจะในชีวิตและทำตาม–การนั่งสมาธิ, ดูแลการเรียนของลูก
10. เมื่อมีโอกาสจะคุยกับผู้ที่มีปัญหาในเรื่องการพอใจในตนเองเปรียบเทียบกับหิน
11. มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น สามารถขับรถได้อย่างมั่นใจ
12. การใช้เวลาให้คุ้มค่าแก่การทำงาน ไม่ผัดผ่อน
13. การควบคุมรายจ่ายเท่าที่จำเป็น
14. การศึกษาประวัติบุคคลสำคัญที่ตนเองสนใจ

24 ตุลาคม พ.ศ. 2528

ตัวอย่างที่ 3

กิจกรรมที่ได้ทำมา

1. การเขียนบันทึกประจำวัน ได้เขียนทุกวันนับตั้งแต่เริ่มเรียนกับอาจารย์มา 42 หน้า ซึ่งก็ช่วยให้มีการเตือนความจำว่าเราได้ทำอะไรไปแล้วบ้างในแต่ละวันและสามารถเตือนสิ่งที่จะต้องทำในอนาคตได้ ทำให้ไม่ลืมและไม่พลาดสิ่งที่ควรจะต้องกระทำหรือที่ได้นัดหมายไว้
2. การขัดไม้ที่อาจารย์ให้ไป ได้ขัดและสลัก พ.ศ. ไว้พร้อมถ่ายทอดจุดมุ่งหมายของตนลงไป ขณะทำก็ช่วยลดความตึงเครียดที่มีอยู่ขณะนั้นได้

3. ถ่ายทอดความคิดเรื่องการพัฒนาตนเอง หักควบคุมและกำหนดจุดมุ่งหมายให้กับหลาน ที่มีอายุประมาณ 12 ปี
4. หาก้อนหินที่จะมาขัดและได้ทำการสลักจุดมุ่งหมายลงในหินก้อนหนึ่งแล้วโดยที่ไม่ได้ขัด
5. ทำการกำหนดจุดมุ่งหมายของตนเองโดยการเขียนลงในกระดาษ วาดภาพจุดมุ่งหมาย ลงในกระดาษ และเขียนขั้นตอนแนวทางที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมาย
6. มีการพิจารณาบุคคลที่รู้สึกประทับใจ นายกยอง และควรแกการเอาอย่าง
7. ได้มีการให้บุคคลบางคนเป็น Master Mind ที่จะนำตนไปสู่เป้าหมาย พร้อมทั้ง เป็นMaster Mind เองที่จะนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมายเช่นกัน
8. ได้มีการฝึกควบคุมตนเอง โดยการกำหนดเป้าหมาย และรวบรวมพลังความคิด ความตั้งใจในการไปสู่จุดมุ่งหมายในการทำงาน ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการเรียน ก็พบความสำเร็จพอควรและก็มีความพึงพอใจ
9. ได้สมุดมาเล่มหนึ่งที่จะทำบันทึกประวัติส่วนตัวแล้ว แต่ยังไม่ได้ลงมือกระทำ
10. ได้มีการตั้งใจและสัญญากับตัวเอง โดยเขียนสัญญาลงในกระดาษ
11. ได้มีการวางแผนในการจะกระทำสิ่งต่าง ๆ ล่วงหน้า

24 ตุลาคม พ.ศ. 2528

จากตัวอย่างที่ยกมาเพียงเล็กน้อยพอจะชี้ให้เห็นลู่ทางได้ว่าการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเอง 16 ประการ ผู้ปฏิบัติมากข้อและปฏิบัติให้จริงจังย่อมมีความภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตและในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี ไม่เครียงเครียด ไม่วิตกกังวลจนเกินไป เป็นผู้มีความหวัง มีความสงบในจิตใจ เป็นผู้มีความสุข นั่นคือเป็นผู้มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานอย่างสมบูรณ์ตามที่ควรจะเป็นนั่นเอง

3. ลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาตนเอง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายสำคัญที่จะจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ วากิจกรรมอะไรสำคัญและจำเป็นที่สุด ไม่ควรขาดในการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ กิจกรรม 16 ประการนี้ได้ใช้เวลาพัฒนา ทดสอบด้วยการสอน การปฏิบัติจริงมาแล้วกว่า 20 ปี หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมในการวิจัยนี้ 3 รุ่นแล้วผู้วิจัยก็ยังไม่สามารถจะตัดกิจกรรมอะไรออกได้เพราะทุกกิจกรรมเกื้อกูลกัน และเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตมนุษย์ อีกทั้งการเข้าใจชีวิต การนำชีวิตไปสู่จุดมุ่งหมายที่มีคุณค่าทำได้ยาก ถ้าเป็นของง่ายมหาวิทยาลัยทั้งหลาย โรงเรียนและสถานศึกษาอื่น ๆ รวมทั้งวัดด้วยคงทำสำเร็จมาแล้ว แต่ปรากฏการณ์ สถานการณ์ สภาพการณ์ในโลกไม่ยืนยันเช่นนั้น และสาเหตุสำคัญที่ผู้วิจัยต้องทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานและต้องเขียนรายงานการวิจัยอย่างนี้ก็เพราะเห็นว่ามหาวิทยาลัย โรงเรียน สถานศึกษาต่าง ๆ และวัดประสบความล้มเหลวในการสอนคน อบรมคน พัฒนาคนหรืออนุชนให้เลี้ยงตนเองได้ พึ่งตนเองได้ นำตนเองได้ ทำประโยชน์แก่สังคมได้ และมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานได้นั่นเอง

เมื่อไม่สามารถจะตัดได้ผู้วิจัยในฐานะผู้มีประสบการณ์ในการแสวงหา ค้นพบ การสอนและการฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเองมากว่า 20 ปี จึงพิจารณาจัดลำดับความเหมาะสมในการฝึกอบรมโดยให้กิจกรรมต่าง ๆ มีโอกาสเกื้อกูล ส่งเสริม สนับสนุนกันเต็มที่เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเองสูงสุดในตัวผู้ร่วมฝึกอบรมการพัฒนาตนเองดังนี้

1. ปลูกคุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ข้อ
2. ปฏิบัติสูตรการพัฒนาตนเอง 5 ข้อ
3. ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ
4. ปฏิบัติหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ 17 ข้อ

5. ตั้งจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง

6. ตรวจสอบตนเอง

7. เขียนประวัติละเอียดของตนเอง

8. ศึกษาชีวิต ผลงาน คุณสมบัติของบุคคลสำคัญและผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน

9. สร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง

10. บันทึกเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จประจำวัน

11. กำหนดปรัชญาแห่งชีวิตและตั้งสัจจะของตนเอง

12. สร้างจรรยาในการทำงานของตนเอง

13. ให้บริการเกินค่าปัจจุบันแก่หน่วยงาน ชุมชน ประเทศชาติและคนอื่น

14. ทำสมุดภาพโครงการชีวิตและกรอบรูปโครงการชีวิตของตนเอง

15. ตั้งกลุ่มจิตคณะสามัคคีในหน่วยงานและชุมชน

16. ปฏิบัติโครงการที่กำหนดไว้ในชุมชน

ความพยายามของผู้วิจัยที่มุ่งให้กับการศึกษาวิธีการพัฒนาตนเองเป็นความพยายามเสมอด้วยชีวิตของตนเอง ความทุกข์ยากลำบากในชีวิตที่ผ่านมาคือสนามทดสอบ สนามฝึกอบรมการพัฒนาตนเอง ผู้วิจัยให้อภัยทุกสิ่งทุกอย่างและขอบคุณทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบกันขึ้นเป็นบทเรียนชีวิตให้ผู้วิจัยได้ศึกษา ไม่มีสถานศึกษาใดในโลกเพียงแห่งเดียวจะสามารถสั่งสอนให้เข้าใจชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ จำเป็นต้องใช้สถานการณ์ เหตุการณ์มากมายสร้างสรรค์ชีวิตให้มีค่า มีความหมาย และมีความสำคัญ และไม่ใช่เพียงชีวิตใดชีวิตหนึ่งเท่านั้น ต้องสร้างทุกชีวิตให้มีค่า มีความหมายและมีความสำคัญ นั่นคือจำเป็นต้องสอนวิชาการพัฒนาตนเองให้แก่คนทุกคน ทุกชีวิตทั้งในชนบทและในเมือง ทั้งในระดับอนุบาลและบัณฑิตศึกษา ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ฯลฯ เพื่อให้ทุกคนมีความสุข ความสำเร็จ มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานทั่วหน้ากัน

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานมุ่งศึกษาความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และแสวงหาแนวทางเพิ่มพูนความพึงพอใจในชีวิตและการงานด้วยการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ ในบทนี้จะได้สรุปสิ่งสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ผลการวิจัยนี้และในการวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

บทที่ 1 กำเนิดวิชาการพัฒนาตนเอง รายงานตัวอย่างการพัฒนาตนเองซึ่งเกิดขึ้นในชีวิตจริง การแสวงหา การค้นพบสูตรการพัฒนาตนเอง การทดสอบหลักการด้วยการปฏิบัติจริง การพัฒนาวิชาการพัฒนาตนเองและโครงสร้างของวิชาการพัฒนาตนเอง เป็นภาพรวมของความหมายของชีวิต การต่อสู้ในชีวิต ความเข้าใจชีวิต และความพึงพอใจในชีวิตและการงาน ใช้เป็นพื้นฐานเพื่อความเข้าใจในบทอื่น ๆ

บทที่ 2 โครงการวิจัยและการเก็บข้อมูล รายงานปัญหาที่สำคัญของชาติไทยในปัจจุบัน ความพึงพอใจในชีวิตและการงาน ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และปัญหาของการศึกษา เช่น เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ โครงการวิจัยและการเก็บข้อมูลโดยละเอียด

บทที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล รายงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอหลักฐานประกอบการวิเคราะห์และการแปลความหมาย ยกตัวอย่างเหตุการณ์ ผลงานของผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ประกอบการตีความ และการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาตนเอง

สถานที่ทำการวิจัย คือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถนนสุขุมวิท ซอย 23 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากเงินงบประมาณ 30,000 บาท

ก. สรุป

1. จุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อทดลองฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์แก่นิสิตปริญญาโทส่งเสริมความพึงพอใจในชีวิตและการงาน และเพื่อสร้างรูปแบบการฝึกอบรมและจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงาน

2. กลุ่มตัวอย่าง นิสิตปริญญาโทมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่มาเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 12 คน (รุ่นที่ 1) นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มาเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2528 จำนวน 21 คน (รุ่นที่ 2) นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล ที่มาเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2528 จำนวน 6 คน (รุ่นที่ 3) กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นกลุ่มที่ทดลองฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ ทุกคนเข้าร่วมฝึกอบรมด้วยความสมัครใจ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษานั้นประกอบด้วยนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 234 คน เป็นนิสิตปริญญาโทจำนวน 228 คน และนิสิตปริญญาเอก จำนวน 6 คน นิสิตเหล่านี้มาเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527

3. วิธีการวิจัย การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงาน ซึ่งคณะกรรมการของสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสร้างขึ้น การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการงานด้วยการทดลอง ใช้แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง ผลงาน ข้อคิด ความเห็นที่ผู้ร่วมฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนา

ตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ได้ทำหรือเขียนไว้ในระหว่างการฝึกอบรม นอกจากนี้ก็ใช้เทคนิคการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนาแบบไม่เป็นทางการและการปฏิบัติงานพัฒนาคุณธรรมและสร้างความคิดร่วมกันในชุมชน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติอย่างง่ายเท่าที่จำเป็น เช่น จำนวนรวม ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนใหญ่การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การตีความ การแปลความหมายจากเอกสาร ผลงาน เหตุการณ์ สถานการณ์ โดยตีความออกมาเป็นคำบรรยาย อาจจะใช้ตัวเลขประกอบบ้างเท่าที่จำเป็น การวิจัยครั้งนี้ต้องการเน้นกระบวนการพัฒนาที่สมบูรณ์หรือกระบวนการพัฒนาเบ็ดเสร็จ เริ่มตั้งแต่การแสวงหาความรู้ การทดสอบความรู้ การเผยแพร่ความรู้และการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของความรู้

4. ผลการวิจัย

4.1 ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละ 50 ตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่มีเลย

4.2 การฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ สามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้นิสิตปริญญาโทที่เข้าร่วมการฝึกอบรมมีความเข้าใจในตนเอง รู้จักตนเอง นำตนเองได้และมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานเพิ่มขึ้นจริง

4.3 รูปแบบการฝึกอบรมการพัฒนาตนเองต้องใช้วิธีการผสมผสานหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ประสบการณ์เดิมของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของแต่ละคน หลักการสร้างแรงบันดาลใจและศรัทธา ความร่วมมือและอุปกรณ์การฝึกอบรมที่มีประสิทธิผล ให้ผู้ร่วมฝึกอบรมนำตนเอง เริ่มกิจกรรมการพัฒนาตนเองให้มาก การฝึกอบรมและการประเมินผลต้องเคียงคู่กันไปอยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้ฝึกอบรมต้องเสียสละและผ่านการพัฒนาตนเองมาแล้วเป็นอย่างดีเพื่อจะได้มองเห็นปัญหาและความละเอียดอ่อนของการพัฒนาตนเองได้

4.4 ลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาตนเอง อาจจะจัดให้สนับสนุน เกื้อกูล ส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อกระตุ้น นำให้เกิดการพัฒนาตนเองในตัวผู้ร่วมการฝึกอบรม ได้ดังนี้

4.4.1 ปลูกคุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ 6 ข้อ

4.4.2 ปฏิบัติสูตรการพัฒนาตนเอง 5 ข้อ

4.4.3 ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ 22 ประการ

4.4.4 ปฏิบัติหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ 17 ข้อ

4.4.5 ตั้งจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง

4.4.6 ตรวจสอบตนเอง

4.4.7 เขียนประวัติละเอียดของตนเอง

4.4.8 ศึกษาชีวิต ผลงาน คุณสมบัติของบุคคลสำคัญและผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน

4.4.9 สร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง

4.4.10 บันทึกเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จประจำวัน

4.4.11 กำหนดปรัชญาแห่งชีวิตและตั้งสัจจะของตนเอง

4.4.12 สร้างจรรยาในการทำงานของตนเอง

4.4.13 ให้บริการเกินค่าปัจจุบันแก่หน่วยงาน ชุมชน ประเทศชาติและคนอื่น

4.4.14 ทำสมุดภาพโครงการชีวิตและกรอบรูปโครงการชีวิตของตนเอง

4.4.15 ตั้งกลุ่มจิตคณะสามัคคีในหน่วยงานและชุมชน

4.4.16 ปฏิบัติโครงการที่กำหนดไว้ในชุมชน

กิจกรรมอื่น ๆ ยังมีอีกมาก สำหรับกิจกรรมการพัฒนาตนเอง 16 หัวข้อที่กล่าวมานี้มีความสำคัญมาก ผู้ใดสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนอย่างสม่ำเสมอย่อมมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานเพิ่มขึ้น ผลการวิจัยนี้ชี้บ่งอย่างนี้

ข. ข้อเสนอแนะ

1. ลักษณะของการวิจัย การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองต้องใช้มนุษยสัมพันธ์อันดีติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลและหน่วยงานจำนวนมาก ผู้ที่จะทำการวิจัยจึงควรเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น ๆ หรือควรเป็นผู้มีบารมีพอสมควร มิเช่นนั้นจะทำการวิจัยได้ด้วยความยากลำบากยิ่ง

2. การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ในการสอน การฝึกอบรมและการแนะแนวชีวิตในด้านต่าง ๆ ควรใช้ด้วยความสุขุมรอบคอบ การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่ทำได้ยากเหมือนที่มีคำกล่าวการเอาชนะตนเองเป็นสิ่งที่ยากกว่าศึกสงครามทั้งปวงเพราะแม้แต่แม่ทัพที่ชนะศึกมากมายแต่ก็ไม่สามารถเอาชนะความโกรธ ความโลภของตนเองได้

3. การฝึกอบรมตนเอง การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งเดียวกัน ครู อาจารย์หรือทุกคนที่ฝึกอบรมคนอื่น พัฒนาคนอื่น สอนคนอื่น ควรฝึกอบรมตนเอง พัฒนาตนเองให้ดีก่อน คนชั่วไปอบรมคนอื่นให้เป็นคนดียอมทำได้ยาก คนเกียจคร้านจะไปสอนคนอื่นให้ขยันยอมทำได้ยาก ข้อเตือนใจข้อนี้หน่วยงาน สถาบันการศึกษาที่เตรียมครู อาจารย์หรือวิทยากรทั้งหลายควรคิดให้จงหนัก ไม่ควรตั้งหน่วยงานหรือสถาบันขึ้นมาเพียงเพื่อขยายตำแหน่ง แต่ควรตั้งเพื่อฝึกอบรมคนให้ได้ผลจริง มิเช่นนั้นแล้วประเทศไทยจะมีสถาบันการศึกษามากมายทุกหมู่บ้าน ตำบลเหมือนที่เป็นอยู่ในขณะนี้แต่ความทุกข์ไม่ได้ลดหย่อนลง อาชญากรรมไม่ได้ลดลง ความร่มเย็นเป็นสุขไม่ได้เพิ่มขึ้น ผู้จบปริญญามีการศึกษาสูงคอยหากิน อาศัยกินกับผู้ไม่ได้เล่าเรียน ทางที่ถูกควรตรงกันข้ามคือผู้เรียนสูง ได้ปริญญาสามารถเลี้ยง อุปการะผู้ได้เล่าเรียนน้อยให้อยู่เย็นเป็นสุข นี่จึงจะเป็นการศึกษาที่แท้และสมควรแก่การสิ้นเปลืองงบประมาณของชาติในการจัดขึ้น การศึกษาที่ไม่ช่วยให้คนเลี้ยงตนเองได้พึ่งตนเองได้ นำตนเองได้ ทำประโยชน์แก่สังคมได้ และมีความพึงพอใจในชีวิตและการงานได้ไม่ควรจัดให้เปลืองเงินและแรงงานและเวลาอีกต่อไป

4. หัวข้อการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองที่นำทำถ้ามีทุนอุดหนุนเพียงพอและมีบารมีเพียงพอ คือ

4.1 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาชนบทยากจนให้รุ่งโรจน์

4.2 การพัฒนาตนเองกับการเตรียมครูสอนจริยธรรม

4.3 การพัฒนาตนเองกับความสำเร็จในการเรียนระดับต่าง ๆ

4.4 การพัฒนาตนเองกับการได้งานทำ

4.5 การพัฒนาตนเองกับความมั่นคงของชาติ

4.6 การพัฒนาตนเองกับความสุขในครอบครัว

4.7 การพัฒนาตนเองกับการสร้างแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

4.8 การพัฒนาตนเองกับการลดอาชญากรรม

4.9 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหายาเสพติด

4.10 การพัฒนาตนเองกับความนิยมไทย

4.11 การพัฒนาตนเองกับความสำเร็จในการฝึกสอน

4.12 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น

4.13 การพัฒนาตนเองกับการเตรียมวิทยากร

4.14 การพัฒนาตนเองกับความเป็นประชาธิปไตย

4.15 การพัฒนาตนเองกับความมีศรัทธาในศาสนา

4.16 การพัฒนาตนเองกับการฝึกอบรมผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

4.17 การพัฒนาตนเองกับการฝึกผู้นำทางการทหาร

4.18 การพัฒนาตนเองกับการลดอบายมุข

4.19 การพัฒนาตนเองกับการเลี้ยงอบรมเด็ก

4.20 การพัฒนาตนเองกับการลดภาวะหนี้สิน

4.21 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

4.22 การพัฒนาตนเองกับสุขภาพอนามัยของประชาชน

4.23 การพัฒนาตนเองกับความสามารถพึ่งตนเอง

4.24 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาข้าราชการ

4.25 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาเมือง

4.26 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง

4.27 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาคุณภาพของข้าราชการ

4.28 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาคุณภาพของพนักงานของรัฐ

4.29 การพัฒนาตนเองกับการปฏิบัติตามกฎหมาย

4.30 การพัฒนาตนเองกับการแก้ความทุกข์ทางสังคม

4.31 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาจิตใจ

4.32 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาประชากรให้เด่นด้วยคุณภาพ

4.33 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาอุตสาหกรรม

4.34 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาการเกษตร

4.35 การพัฒนาตนเองกับความเป็นผู้นำในชุมชน

4.36 การพัฒนาตนเองกับการขจัดความยากไร้ของประชาชน

4.37 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาการว่างงาน

4.38 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาการด้อยการศึกษา

4.39 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชน

4.40 การพัฒนาตนเองกับการตัดสินใจประกอบอาชีพ

4.41 การพัฒนาตนเองกับความจงรักภักดีต่อชาติ

4.42 การพัฒนาตนเองกับความริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ

4.43 การพัฒนาตนเองกับความก้าวหน้าในอาชีพ

4.44 การพัฒนาตนเองกับโอกาสในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา

4.45 การพัฒนาตนเองกับการเลือกคู่ครอง

4.46 การพัฒนาตนเองกับการออมทรัพย์

4.47 การพัฒนาตนเองกับการคบมิตร

4.48 การพัฒนาตนเองกับการสร้างผลงานทางศิลปะ

4.49 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาอาชีพใหม่

4.50 การพัฒนาตนเองกับการให้คำปรึกษา

4.51 การพัฒนาตนเองกับการแนะแนว

4.52 การพัฒนาตนเองกับการอบรมลูก

4.53 การพัฒนาตนเองกับการฝึกอบรมผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

4.54 การพัฒนาตนเองกับการนับถือศาสนา

4.55 การพัฒนาตนเองกับการย้ายถิ่น

4.56 การพัฒนาตนเองกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

4.57 การพัฒนาตนเองกับการทำประโยชน์แก่สังคม

4.58 การพัฒนาตนเองกับพฤติกรรมการสอน

4.59 การพัฒนาตนเองกับจริยธรรมของครู

4.60 การพัฒนาตนเองกับความสามารถในการแสดงออก

4.61 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาทางการเรียน

4.62 การพัฒนาตนเองกับความตั้งใจในการเรียน

4.63 การพัฒนาตนเองกับความภาคภูมิใจในตนเอง

4.64 การพัฒนาตนเองกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

4.65 การพัฒนาตนเองกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

4.66 การพัฒนาตนเองกับการลดพฤติกรรมก้าวร้าว

4.67 การพัฒนาตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการ

4.68 การพัฒนาตนเองกับการปรับตัว

4.69 การพัฒนาตนเองกับความอ่อนน้อมถ่อมตน

4.70 การพัฒนาตนเองกับการบริหารงาน

4.71 การพัฒนาตนเองกับความซื่อตรง

4.72 การพัฒนาตนเองกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่

4.73 การพัฒนาตนเองกับบทบาทในองค์การ

4.74 การพัฒนาตนเองกับการรักษาสุขภาพ

4.75 การพัฒนาตนเองกับการวางแผนครอบครัว

4.76 การพัฒนาตนเองกับการพักผ่อน

4.77 การพัฒนาตนเองกับการเลือกอาหาร

4.78 การพัฒนาตนเองกับรสนิยมในการแต่งกาย

4.79 การพัฒนาตนเองกับความเชื่อ

4.80 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาสุขภาพทางจิต

4.81 การพัฒนาตนเองกับการตัดสินใจ

4.82 การพัฒนาตนเองกับแนวโน้มในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4.83 การพัฒนาตนเองกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหกรณ์

4.84 การพัฒนาตนเองกับการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ

4.85 การพัฒนาตนเองกับความพากเพียร

4.86 การพัฒนาตนเองกับอาชีพทางการสอน

4.87 การพัฒนาตนเองกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

4.88 การพัฒนาตนเองกับความยืนยาวของชีวิต

4.89 การพัฒนาตนเองกับความสุขในวัยชรา

4.90 การพัฒนาตนเองกับความกตัญญู กตเวที

4.91 การพัฒนาตนเองกับความใฝ่สันติ

4.92 การพัฒนาตนเองกับการเลิกสูบบุหรี่

4.93 การพัฒนาตนเองกับการเลิกดื่มสุรา

4.94 การพัฒนาตนเองกับการเลิกเสพการพนัน

4.95 การพัฒนาตนเองกับความมั่นคงในครอบครัว

4.96 การพัฒนาตนเองกับการรวมกลุ่มตั้งองค์กร

4.97 การพัฒนาตนเองกับการลดปัญหาจราจร

4.98 การพัฒนาตนเองกับการเพิ่มผลผลิตทางเกษตร

4.99 การพัฒนาตนเองกับการลดความเครียดในชีวิตประจำวัน

4.100 การพัฒนาตนเองกับความสุขในชีวิตสมรส

4.101 การพัฒนาตนเองกับการสร้างความสามัคคีในชาติ

4.102 การพัฒนาตนเองกับความก้าวหน้าของชาติไทย

4.103 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า

4.104 การพัฒนาตนเองกับการสร้างโอกาสทางการศึกษา

4.105 การพัฒนาตนเองกับการป้องกันปัญหาสุขภาพ

4.106 การพัฒนาตนเองกับการปฏิบัติธรรม

4.107 การพัฒนาตนเองกับการลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ

4.108 การพัฒนาตนเองกับการผลิตครู

4.109 การพัฒนาตนเองกับการสร้างความสงบสุขในชุมชน

4.110 การพัฒนาตนเองกับความมีวินัยในตนเอง

4.111 การพัฒนาตนเองกับความคิดทางสร้างสรรค์

4.112 การพัฒนาตนเองกับความร่วมมือในการงาน

4.113 การพัฒนาตนเองกับความเป็นผู้มีคุณธรรม

4.114 การพัฒนาตนเองกับความสำนึกทางจริยธรรม

4.115 การพัฒนาตนเองกับการหาเหตุผลทางจริยธรรม

4.116 การพัฒนาตนเองกับความเป็นผู้นำทางการศึกษา

4.117 การพัฒนาตนเองกับสัมฤทธิผลทางการเรียน

4.118 การพัฒนาตนเองกับการป้องกันอุบัติภัย

4.119 การพัฒนาตนเองกับความสามารถในการขายสินค้า

4.120 การพัฒนาตนเองกับการยอมรับความเปลี่ยนแปลง

4.121 การพัฒนาตนเองกับการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย

4.122 การพัฒนาตนเองกับความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย

4.123 การพัฒนาตนเองกับความเสียสละเพื่อส่วนรวม

4.124 การพัฒนาตนเองกับการประกันชีวิต

4.125 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

4.126 การพัฒนาตนเองกับการคิดที่ถูกต้อง

4.127 การพัฒนาตนเองกับการเป็นผู้นำในการพัฒนา

4.128 การพัฒนาตนเองกับความนิยมประชาธิปไตย

4.129 การพัฒนาตนเองกับคุณภาพทางการศึกษา

4.130 การพัฒนาตนเองกับประสิทธิภาพในการทำงาน

4.131 การพัฒนาตนเองกับการสดอุบัติเหตุในการทำงาน

4.132 การพัฒนาตนเองกับความริเริ่ม

4.133 การพัฒนาตนเองกับมนุษยสัมพันธ์

4.134 การพัฒนาตนเองกับความสำเร็จในงานประชาสัมพันธ์

4.135 การพัฒนาตนเองกับความทรหดอดทน

4.136 การพัฒนาตนเองกับการแก้ไขในสิ่งผิด

4.137 การพัฒนาตนเองกับการเอาอย่างยกย่องคนดี

4.138 การพัฒนาตนเองกับการเตรียมพร้อมของชาติ

4.139 การพัฒนาตนเองกับความพร้อมในการประกอบอาชีพ

4.140 การพัฒนาตนเองกับคุณฐีบัณฑิตทางการศึกษา

4.141 การพัฒนาตนเองกับคุณภาพของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

4.142 การพัฒนาตนเองกับคุณภาพของชีวิต

4.143 การพัฒนาตนเองกับคุณภาพของการประถมศึกษา

4.144 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาประเทศ

4.145 การพัฒนาตนเองกับการเป็นผู้ได้รับการศึกษาที่สมบูรณ์

4.146 การพัฒนาตนเองกับความก้าวหน้าของท้องถิ่น

4.147 การพัฒนาตนเองกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

4.148 การพัฒนาตนเองกับการสร้างผู้นำในชาติ

4.149 การพัฒนาตนเองกับการสร้างอุดมการณ์ในชาติ

4.150 การพัฒนาตนเองกับความหวังของชาวชนบท

4.151 การพัฒนาตนเองกับการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในชุมชนแออัด

4.152 การพัฒนาตนเองกับการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท

4.153 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาประชาธิปไตย

4.154 การพัฒนาตนเองกับการกู้เศรษฐกิจของท้องถิ่น

4.155 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน

4.156 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติ

4.157 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนากองทุนออม

4.158 การพัฒนาตนเองกับการบำรุงรักษาป่าไม้

4.159 การพัฒนาตนเองกับการปรับปรุงแหล่งสื่อมโทรม

4.160 การพัฒนาตนเองกับความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน

4.161 การพัฒนาตนเองกับการบริหารงานสุขาภิบาล

4.162 การพัฒนาตนเองกับความร่วมมือทางการค้า

4.163 การพัฒนาตนเองกับความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น

4.164 การพัฒนาตนเองกับความร่วมมือในการป้องกันอัคคีภัย

4.165 การพัฒนาตนเองกับความร่วมมือในการรักษาความสะอาด

4.166 การพัฒนาตนเองกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจของครอบครัว

4.167 การพัฒนาตนเองกับการบำรุงรักษาสาธารณสถาน

4.168 การพัฒนาตนเองกับการถนอมรักษาคุณภาพของอาหาร

4.169 การพัฒนาตนเองกับสุขนิสัยในการบริโภค

4.170 การพัฒนาตนเองกับการรักษาระเบียบวินัย

4.171 การพัฒนาตนเองกับการรักษาศีล

4.172 การพัฒนาตนเองกับการแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน

4.173 การพัฒนาตนเองกับการปฏิบัติตามกฎจราจร

4.174 การพัฒนาตนเองกับการกอหนี้

4.175 การพัฒนาตนเองกับการบำรุงวัด

4.176 การพัฒนาตนเองกับการบำรุงศาสนา

4.177 การพัฒนาตนเองกับการสืบทอดเจตนาความเป็นชาติไทย

4.178 การพัฒนาตนเองกับการรวมทุนผลิตสินค้า

4.179 การพัฒนาตนเองกับการบำรุงรักษาโบราณวัตถุ

4.180 การพัฒนาตนเองกับการบำรุงรักษาวัฒนธรรมของชาติ

4.181 การพัฒนาตนเองกับการส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่น

4.182 การพัฒนาตนเองกับการลดความขัดแย้งในสังคม

4.183 การพัฒนาตนเองกับความก้าวหน้าในชีวิต

4.184 การพัฒนาตนเองกับการประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพครู

4.185 การพัฒนาตนเองกับความสำเร็จในการฝึกอบรม

4.186 การพัฒนาตนเองกับความสำเร็จในการให้บริการแก่ประชาชน

4.187 การพัฒนาตนเองกับความซื่อตรงในการสอบ

4.188 การพัฒนาตนเองกับความเที่ยงธรรมในการประเมินผลงาน

4.189 การพัฒนาตนเองกับความยุติธรรม

4.190 การพัฒนาตนเองกับการสร้างความเป็นธรรมในสังคม

4.191 การพัฒนาตนเองกับพฤติกรรมการบริหารที่พึงประสงค์

4.192 การพัฒนาตนเองกับการกระจายอำนาจบริหาร

4.193 การพัฒนาตนเองกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

4.194 การพัฒนาตนเองกับการนิยมสินค้าไทย

4.195 การพัฒนาตนเองกับความสำนึกในความเป็นไทย

4.196 การพัฒนาตนเองกับการเกื้อกูลญาติพี่น้อง วงศ์ตระกูล

4.197 การพัฒนาตนเองกับการเลื่อมใสบูชาบรรพบุรุษ

4.198 การพัฒนาตนเองกับการเปลี่ยนศาสนา

4.199 การพัฒนาตนเองกับการเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น

4.200 การพัฒนาตนเองกับความก้าวหน้าของงานสาธารณสุขมูลฐาน

4.201 การพัฒนาตนเองกับคุณภาพของงานวิจัย

4.202 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนานักวิจัย

4.203 การพัฒนาตนเองกับหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

4.204 การพัฒนาตนเองกับการได้งานทำเมื่อเรียนจบ

4.205 การพัฒนาตนเองกับการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา

4.206 การพัฒนาตนเองกับการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู

4.207 การพัฒนาตนเองกับการวางแผนการศึกษาของชาติ

4.208 การพัฒนาตนเองกับการแก้ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน

4.209 การพัฒนาตนเองกับการป้องกันโรคติดต่อ

4.210 การพัฒนาตนเองกับงานพระธรรมทูต

4.211 การพัฒนาตนเองกับการสัมมนาทางวิชาการ

4.212 การพัฒนาตนเองกับการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ

4.213 การพัฒนาตนเองกับการเลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งราชการสูงขึ้น

4.214 การพัฒนาตนเองกับการอบรมนักเรียน

4.215 การพัฒนาตนเองกับกิจการลูกเสือ

4.216 การพัฒนาตนเองกับลูกเสือชาวบ้าน

4.217 การพัฒนาตนเองกับอาสารักษาดินแดน

4.218 การพัฒนาตนเองกับงานอาสาป้องกันชาติ

4.219 การพัฒนาตนเองกับการฝึกทหารเกณฑ์

4.220 การพัฒนาตนเองกับการฝึกทหารกองหนุน

4.221 การพัฒนาตนเองกับการทดลองปฏิบัติราชการ

4.222 การพัฒนาตนเองกับการลดสินค้าหนีภาษี

4.223 การพัฒนาตนเองกับการเตรียมตัวสอบเข้ารับราชการ

4.224 การพัฒนาตนเองกับการเป็นเจ้าของกิจการ

4.225 การพัฒนาตนเองกับการบริหารธุรกิจ

4.226 การพัฒนาตนเองกับความสุขในชีวิต

4.227 การพัฒนาตนเองกับการมีอิสระเสรี

4.228 การพัฒนาตนเองกับการลดความวิตกกังวล

หนังสือและเอกสารที่ใช้ประกอบการวิจัย

1. พิสิทธิ์ สารวิจิตร คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน สำนักพิมพ์ ประสานมิตร 2508

2. พิสิทธิ์ สารวิจิตร ประวัติการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการ เล่ม 1 (ต้นฉบับ) 2514

3. พิสิทธิ์ สารวิจิตร ประวัติส่วนตัว เล่ม 1 -- 3 (ต้นฉบับ) 2499 – 2501

4. พิสิทธิ์ สารวิจิตร สาธารชีวิต (ประวัติส่วนตัว ต้นฉบับ) 2513

5. พิสิทธิ์ สารวิจิตร ยุทธศาสตร์การสอนวิชาการพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก งานตำราและคำสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523

6. พิสิทธิ์ สารวิจิตร แผนการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อความรุ่งโรจน์ของชุมชนและประเทศชาติ – ทฤษฎีการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เอกสารอัดสำเนา 2 สิงหาคม 2526

7. พิสิทธิ์ สารวิจิตร วิชาครู สำนักพิมพ์ ไชยวัฒน์ กรุงเทพมหานคร 2507

8. พิสิทธิ์ สารวิจิตร วิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก พงษ์เจริญการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2525

9. พิสิทธิ์ สารวิจิตร สู่เส้นชัยงาม (โคลงสี่สุภาพ 641 บท บรรยายการต่อสู้ในชีวิตและอุดมการณ์ของตนเอง ต้นฉบับ) 2520

10. พิสิทธิ์ สารวิจิตร " การพัฒนาตนเอง: หนทางไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ " วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ประจำภาคเรียนที่หนึ่ง 2526

11. พิสิทธิ์ สารวิจิตร " การพัฒนาตนเองกับการป้องกันปัญหาสุขภาพ " วารสารสุขศึกษา ปีที่ 8 เล่มที่ 32 ตุลาคม – ธันวาคม 2528

12. พิสิทธิ์ สารวิจิตร " การพัฒนาตนเอง " วารสารแนะแนว ปีที่ 14 ฉบับที่ 68 เมษายน – พฤษภาคม 2323

13. พิสิทธิ์ สารวิจิตร " ความมุ่งหมายของการศึกษา " สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 1 กรกฎาคม – กันยายน 2528

14. พิสิทธิ์ สารวิจิตร หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ สถาบันการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ 2526

15. พิสิทธิ์ สารวิจิตร สรุปใจความสำคัญวิชาครู พ.กศ. และ 500 แนวความคิดสำคัญทางการศึกษา สำนักพิมพ์ ไชยวัฒน์ 2506

16. พิสิทธิ์ สารวิจิตร, ฉลอง บุญญานันต์ และ พา อักษรเสือ ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและวิธีสอนภาษาอังกฤษ สำนักพิมพ์ ไชยวัฒน์ 2505

17. พิสิทธิ์ สารวิจิตร และสมพงษ์ องอาจยุทธ ประวัติการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการ เล่ม 9 2518

18. พิสิทธิ์ สารวิจิตร และบุญธรรม คำพอ รายงานการวิจัยเรื่อง โครงการสำรวจความต้องการ ความสนใจ ปัญหา แรงบันดาลใจและความใฝ่สูงทางการศึกษาของนักเรียนและประชาชนในตำบลนาแห้ว 2522

19. พิสิทธิ์ สารวิจิตร, บุญธรรม คำพอ และผดุง อารยะวิญญู รายงานการวิจัยเรื่อง โครงการวิเคราะห์ความสนใจในการอ่านและความสัมพันธ์ของการอ่านกับองค์ประกอบซึ่งส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและความมั่นคงของชุมชนหมู่บ้านชายแดน 2523

20. พิสิทธิ์ สารวิจิตร และบุญธรรม คำพอ รายงานการวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยความสนใจในการประกอบอาชีพและการอบรมความรู้ในการประกอบอาชีพแก่ประชาชนในตำบลนาแห้ว 2524

21. พิสิทธิ์ สารวิจิตร , บุญธรรม คำพอ และประพันธ์ ปลิดปลอดภัย รายงานการวิจัย เรื่อง การสืบทอดเจตนาความเป็นชาติไทยของประชาชนในตำบลนาแห้ว 2527

22. เกง สารวิจิตร จดหมายถึงลูก (พิสิทธิ์ สารวิจิตร) พ.ศ. 2498 – 2511 (วันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2498 – วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2511)

23. เกง สารวิจิตร โครงตำราหมอดูและตำราโบราณต่าง ๆ (ต้นฉบับ) รวบรวมไว้ ระหว่าง พ.ศ. 2490 – 2500 และตั้งใจจะพิมพ์เผยแพร่ โดยบอกลูกชาย (พิสิทธิ์ สารวิจิตร) ว่าจะไปพิมพ์ที่นครเวียงจันทน์หรือกรุงเทพฯ ได้ขอความอนุเคราะห์นาย หลาย ดวงอุปะ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านแสงภา ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย (ขณะนั้นเป็นตำบลนาแห้ว อำเภอด่านซ้าย) ให้ช่วยเขียนเป็นอักษรไทยกลางให้ บางส่วนเป็นอักษรภาษาลาว เป็นผลงานทางวิชาการโบราณเล่มเดียวที่นาย เกง สารวิจิตร ได้พยายามรวบรวมและเรียบเรียงไว้ สำหรับใช้เองมากว่า 20 ปีจนถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2511

24. แสนพรหมราช (พิมสอน สารวิจิตร) สมุดบันทึกส่วนตัว เขียนเป็นภาษาลาว และตำรา (เขียน ประมาณ พ.ศ. 2469) กฎหมายเกี่ยวกับระบอบศักดินาที่แสนพรหมราชเคยศึกษาและใช้ เหลืออยู่จาก หน้า 109 – 346 มีเรื่องกรมศักดิ พลเรือน ศักดินาทหารหัวเมือง ลักษณ กู้นี่ ลักษณ ผัวเมีย ลักษณ โจร ลักษณ ลัก ภา ลักษณ ทาษ เอกสารนี้เป็นตำราเล่มใหญ่ที่สุดที่ผู้วิจัยเห็นที่บ้านเกิดของตนเองมาตั้งแต่จำความได้อายุ 4 – 5 ปีและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยศึกษาเล่าเรียนมาถึงปัจจุบันนี้

25. ทองอินทร์ จันทะคุณ ใบเสร็จเก็บเงินศึกษาพลี เล่มที่ 1 ฉบับที่ 32 ซึ่งนายทองอินทร์ นาง ทีป จันทะคุณ ชาติไทย บังคับสยาม หมู่ที่ 7 ตำบลนาแห้ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ได้เสียเงินศึกษาพลีประจำ พ.ศ. 2471 เป็นเงินสองบาท เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2471 นายพิน นนทเนตร์ ผู้รับเงิน ขุนวิจารณ์จำนง

เป็นนายอำเภอคนเซ็นชื่อลงนามไว้ด้วย นี่เป็นเอกสารที่มีค่าทำให้ผู้วิจัยภูมิใจที่คุณตา คุณยาย ซึ่งไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านเขียนไม่ได้แต่ได้เสียเงินบำรุงการศึกษาของชาติ ทั้ง ๆ ที่อยู่ในชนบทห่างไกล สุดชายแดนประเทศไทย เมื่อ 58 ปีมาแล้ว ตอนนั้นนายทองอินทร์อายุ 42 ปี(บอกไว้ในใบเสร็จ)

26. พิสิทธิ์ สารวิจิตร หนึ่งปีที่กรุงเทพฯ เริ่มเขียนเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 เสร็จวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2499 ยาว 31 หน้า(เนื้อหายาวประมาณ 50 หน้ารายงานฉบับนี้) เขียนเล่าให้ปิดา คุณยาย น้อง ๆ และญาติทราบ เป็นการเล่าเรื่องที่ยาวที่สุดครั้งแรกในชีวิตของผู้วิจัย บรรยายชีวิตของตนเองตั้งแต่เดินทางออกจากบ้านนาโพธิ์ เมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2498 เวลา 15.00 น. เพื่อไปเรียนครูที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ธนบุรี

27. พิสิทธิ์ สารวิจิตร สมุดบันทึกประจำวัน เล่ม 1 – 61 (10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 ถึง 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2529) รวม 17,590 หน้า

28. พิสิทธิ์ สารวิจิตร สมุดแต่งโคลงสี่สุภาพ เล่ม 1 – 32 (18 มกราคม พ.ศ. 2501 ถึง 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2529) รวม 25,775 บท

29. พิสิทธิ์ สารวิจิตร สูติบัตร วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2481 นายคำภา จันทคุณ กำนันตำบลนาแห้วเป็นผู้รับแจ้งความว่ามีเด็ก เพศชายเกิด

30. พิสิทธิ์ สารวิจิตร เอกสารอื่น ๆ เช่น ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร บัตรประจำตัว ภาพถ่าย จดหมาย ประกาศที่เกี่ยวข้อง คำสั่ง หนังสือรับรองผลการเรียน ฯลฯ

31. หลวงวิจิตรวาทการ มหาบุรุษ ป. พิศนาคะการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2506

32. พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ มันสมอง โรงพิมพ์เจริญกิจ กรุงเทพมหานคร 2520

33. วีรกุล ทองน้อย และ บุญรอด โมราเรือง 100 ภาพและประวัติคนสำคัญของโลก โรงพิมพ์เพื่องอักษร กรุงเทพมหานคร 2514

34. วิบูลลักษณ์ ธรรมลักขณา ผลการฝึกวิธีพัฒนาตนเองที่มีต่อความตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต 2526

35. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

36. Hill, Napoleon. The Science of Personal Achievement Volumes I-IV. Columbia: The Napoleom Hill Foundation, 1963.

37. Hill, Napoleon. The Laws of Success. Cleveland: Ralstom Publishing Co., 1963.

38. Bolton, Sarah K. Lives of Poor Boys Who Became Famous. New York: Thomas Y. Crowell Company, 1962.

39. Korda, Michael. Success. New York: Ballantine Books, 1977.

40. Stone, W. Clement. The Success System That Never Fails. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice - Hall, Inc., 1962.

41. Uris, Aurem. Techniques of Leadership. New York: McGraw - Hill Book Company, 1964.

42. Wirsing, Marie E. Teaching and Philosophy: A Synthesis. Bostom: Houghton Mifflin Company, 1972.

43. Sarawichitr, Pisit. Teachers Cam Help Under-privileged Students Become Successful. Plan B Paper. University of Minnesota, Mimneapolis, Minnesota, U.S.A., 1964.

44. Sarawichitr, Pisit. Continuing Certificatiom for Teachers: Analysis of Professional Growth Activities for Renewal Units in Minnesota. Ph.D. Thesis, University of Mimnesota, 1976.

45. Sarawichitr, Pisit." The University of Development ! Spirit of Enterprise: The 1981 Rolex Awards. London: Harrap Limited, 1981.

46. พิสิทธิ์ สารวิจิตร " แผนการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อความรุ่งโรจน์ของชุมชนและประเทศชาติ วิจัยและวัดผล'27 ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 พุทธศักราช 2527

หลักการเรียนให้ได้ที่หนึ่ง

1. มีจุดมุ่งหมายในการเรียนแน่ชัด
2. ตัดนิสัยการเรียน
3. เพียรฝึกสมาธิ
4. วิเคราะห์การใช้เวลา
5. หาแบบฝึกหัดทำเพิ่ม
6. เสริมสร้างกำลังกาย
7. สบายใจมีความหวัง
8. พลังความคิดไตรตรอง
9. ทวนหลายครั้งก่อนสอบ
10. ตอบให้ตรงประเด็น

ดร.พิสิทธิ์ สารวิจิตร สอบชั้นมัธยมปีที่ 6 ได้ 91.50 % ได้ที่ 1 ในชั้นที่จังหวัดเลยเมื่อ พ.ศ. 2498 สอบชิงทุนคุรุสภาเมื่อ พ.ศ. 2514 ได้ที่ 1 ได้ทุนไปเรียนปริญญาเอก ในครั้งนั้นมีผู้สอบ 166 คน ดร.พิสิทธิ์ สารวิจิตร สอบได้ 72.50 % จึงกำหนดหลักการเรียนนี้

ภาคผนวก

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๑ (ปฐมนิเทศ)

---

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อชี้แจง แนะกระบวนการฝึกอบรม กิจกรรม

๑.๒ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและกระตุ้นให้เกิดความสนใจในวิชานี้ให้มากยิ่งขึ้น

๑.๓ เพื่อแนะนำอุปกรณ์การฝึกอบรมหนังสือ ตำราและความมุ่งหมายในการฝึกอบรมให้แจ่มแจ้ง

๑.๔ เพื่อเริ่มกิจกรรมการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ มีระเบียบและยึดหลักวิชาเป็นแนวทาง

๒. เนื้อหา

๒.๑ ความหมายของการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๒.๒ โครงการฝึกอบรมวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๒.๓ หลักสูตรพื้นฐานการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๒.๔ ประโยชน์ของการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๓. อุปกรณ์

๓.๑ โครงการฝึกอบรม จำนวน ๓๐ ชุด

๓.๒ แบบฝึกหัดการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้นำจำนวน ๓๐ ชุด

๓.๓ หนังสือคู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๔ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๕ ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเอง และบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๖ ตัวอย่างก้อนหินสลักจุดมุ่งหมาย ๔ ก้อน

๓.๗ ตัวอย่างไม้สลักจุดมุ่งหมายของผู้สอน ๓ ชิ้น

๓.๘ ตัวอย่างสมุดภาพและโครงการชีวิต

๓.๙ ตัวอย่างประวัติละเอียดของผู้สอน

๓.๑๐ ตัวอย่างทำราประกอบการสอน

- Napoleon Hill, Laws of Success
- Napoleon Hill and W. Clement Stone, Success Through A Positive Mental Attitude
- W. Clement Stone, The Success System That Never Fails

๓.๑๑ สมุดแต่งโคลงสี่สุภาพของผู้สอนเล่มที่ ๒๙

---

๔. กิจกรรม

๔.๑ แสดงความยินดีที่มีนิสิตปริญญาโทและอาจารย์สนใจวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๔.๒ แจกโครงการฝึกอบรมวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ หลักสูตรพื้นฐานการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ (๒๐ ชั่วโมง)

๔.๓ อธิบายจุดมุ่งหมาย เนื้อหากิจกรรมในการฝึกอบรม

๔.๔ เอาตัวอย่างผลงาน แบบฝึกหัด อุปกรณ์การฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมชม ฯลฯ

๔.๕ นัดหมายเวลาเรียนครั้งต่อไป

๔.๖ ตอบข้อสงสัยและคำถามต่าง ๆ ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยกขึ้นมาถาม

๕. การประเมินผล

๕.๑ ดูจำนวนผู้สนใจ

_____

_____

๕.๒ ดูความตั้งใจในการเข้ารับการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๓ ดูความร่วมมือและความจริงจังในการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๔ ดูความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป

_____

_____

๖. หมายเหตุ

๖.๑ เริ่มโครงการฝึกอบรมวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๖.๒ การบ้านให้หาสมุดสำหรับทำแบบฝึกหัดการพัฒนาตนเอง ๑ เล่ม

– เศษไม้ ๑ ชิ้น

– ก้อนหิน ๑ ก้อน

พยายามหาให้ได้ภายในเวลา ๑ สัปดาห์

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๒ – ๓ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๑)

---

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมองเห็นความต้องการ ความสนใจ ความถนัด จุดเด่น จุดอ่อน และค่านิยม ของตนเอง

๑.๒ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมองเห็นลู่ทางที่จะส่งเสริมตนเอง ปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดียิ่งขึ้น

๑.๓ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเริ่มลงมือหาลู่ทางส่งเสริมตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น กำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด

๑.๔ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพิจารณาตนเองอย่างกว้างขวาง และหลาย ๆ ทาง โดยใช้แบบตรวจคุณสมบัติประกอบการพิจารณาตนเอง

๒. เนื้อหา

๒.๑ ความรู้เกี่ยวกับตนเอง

๒.๑.๑ กาย จิต และสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๒ กำลังกาย

๒.๑.๓ กำลังใจ

๒.๑.๔ กำลังความคิด

๒.๒ การสร้างสิ่งแวดล้อมให้ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง

๓.๓ พื้นฐานของชีวิต

๓.๑.๑ สิ่งแวดล้อมในวัยเด็ก

๓.๑.๒ การศึกษาและการฝึกอบรม

๓.๑.๓ ประสบการณ์ในการทำงาน

๓.๑.๔ ประวัติของครอบครัว บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย และบรรพชน

๓. อุปกรณ์

๓.๑ ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๓ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๔ ก้อนหินสลักจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของผู้สอน ๕ ก้อน – สีขาว, สีแดง, น้ำตาล – แก้ว, ดำ, เทา

๓.๕ สมุดฝึกหัดการพัฒนาตนเอง (บันทึกการสอนการพัฒนาตนเอง)

๓.๖ สมุดประวัติ ๑ เล่ม

๓.๗ ประวัติละเอียดของผู้สอน ๑ เล่ม

๓.๘ แบบประเมินความพอใจในการฝึกอบรม

๓.๙ แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๓.๑๐ แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง

๓.๑๑ ธงชาติไทยผืนเล็กสำหรับปักบนก้อนหินที่เจาะรูไว้ปักธงชาติ

๓.๑๒ สมุดบันทึก ๑ เล่ม

๓.๑๓ ตำราต่าง ๆ เช่น โอวาทสี่ของท่านเหลี่ยวฝาน หลักสูตรสร้างบุคคลชั้นนำ

๓.๑๔ แบบสอบถาม

๓.๑๕ ไม้มะขาม ๒ ชิ้น

๓.๑๖ กรอบรูปโครงการชีวิต ๑ กรอบ

๔. กิจกรรม

๔.๑ ฝึกสมาธิ ๒ นาที นึกถึงสิ่งที่ต้องการมากที่สุดในชีวิตและความสุขความพึงพอใจถ้าได้สิ่งที่ต้องการนั้นมาจริง ๆ

๔.๒ ถามความก้าวหน้าในการเตรียมสมุดแบบฝึกหัดการพัฒนาตนเอง การหาหิน ๑ ก้อน และเศษไม้ ๑ ชิ้น

๔.๓ ผู้ฝึกอบรมยกตัวอย่างก้อนหินและไม้ที่หามาเองและขัดเกลาตกแต่งแล้วว่ามีความหมาย มีความสวยงาม น่าภาคภูมิใจอย่างไรบ้าง

๔.๔ ทำแบบฝึกหัดตรวจคุณสมบัติต่าง ๆ ของตนเอง รวม ๒ ชุด แล้วสนทนากับผู้เข้ารับการฝึกอบรมถึงประสบการณ์ที่ทำการตรวจคุณสมบัติของตนเองว่าเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไร

๔.๕ ผู้ฝึกอบรมอธิบายเนื้อหาตามข้อ ๔.๑ ๔.๒ ๔.๓ พร้อมทั้งยกตัวอย่างโดยละเอียดประกอบ

๕. การประเมินผล

๕.๑ ดูการฝึกอบรม

มีผู้มาฝึกอบรม _____ คน

(ชาย_____คน, หญิง____ คน)

๕.๒ ดูความตั้งใจในการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๓ ดูความร่วมมือในการทำกิจกรรมการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๔ ดูการทำการบ้าน

มีสมุดฝึกอบรมแล้ว _____ คน

มีก้อนหินแล้ว _____ คน

มีเศษไม้แล้ว _____ คน

๕.๕ ดูความกระตือรือร้นความจริงจังในการฝึกอบรม_____

_____

๕.๖ ดูความเรียบร้อยทั่ว ๆ ไป

_____

๖. หมายเหตุ

๖.๑ เป็นการฝึกอบรมครั้งที่สองจึงเริ่มทำกิจกรรมอย่างจริงจัง _____

_____

๖.๒ _____

_____

๖.๓ _____

_____

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมง ๔ – ๕ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๒)

---

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความคิด ความชำนาญในหลักการพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์และสูตรการพัฒนาตนเอง

๑.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติหลักการพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์และสูตรการพัฒนาตนเองได้

๑.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

๑.๔ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินคุณสมบัติและการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

๒. เนื้อหา

๒.๑ หลักการพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์

๒.๑.๑ มีความสามัคคีกัน

๒.๑.๒ ขยันขันแข็งในการงาน

๒.๑.๓ ศึกษาหาความรู้ใส่ตนอยู่เป็นนิจ

๒.๑.๔ ใฝ่ก้าวหน้าหาความเจริญใส่ตน

๒.๑.๕ คิดพึ่งตนเอง เชิดชูตนเองด้วยความดี

๒.๑.๖ รักเกียรติเสมอชีวิต

๒.๒ สูตรการพัฒนาตนเอง

๒.๒.๑ ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ

๒.๒.๒ เข้าใจชีวิตและการต่อสู้

๒.๒.๓ ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ

๒.๒.๔ ปลุกใจตนเอง

๒.๒.๕ ส่งเสริมตนเอง

๓. อุปกรณ์

๓.๑ ตำราวิชายุทธศาสตรการพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๓ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเอง เพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๔ แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๓.๕ แบบประเมินความพอใจในการฝึกอบรม

๓.๖ กระดาษเปล่าจำนวน ๒๐ แผ่น

๓.๗ ไม้มะขามตัดเป็นท่อนสั้น ๆ (๔ – ๖ ซ.ม.) จำนวน ๒๗ ชิ้น

๓.๘ ก้อนหินสลักอักษรย่อ "อปท" "มกพ" "ศขปปส" "มชศฝคร" "สมคกศอพล" ๑ ก้อน

๓.๙ ก้อนหินเล็ก ๆ ไม่สลักอะไร ๒ ก้อน (สีแดง ๑ ก้อน)

๓.๑๐ ก้อนหินสีขาว สลักอักษร "มกพ" "สพร" ๑ ก้อน

๔. กิจกรรม

๔.๑ ฝึกสมาธิ ๒ นาที นึกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเองและแนวทางที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

๔.๒ แจกกระดาษให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนละ ๑ แผ่น และให้เวลา ๑๐ นาที เขียนปัญหาที่ตนเองประสบอยู่และต้องการแก้ให้หมดไป

๔.๓ สนทนากับผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าในระยะเวลาสองสัปดาห์ที่ผ่านมาได้ปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองอะไรบ้างและเกิดผลอะไรบ้าง เพราะอะไร ให้ทุกคนเล่าประมาณ ๒ – ๔ นาที

๔.๔ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนึกถึงครอบครัวของตนเองและนึกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่ามาที่ตนเองอยากแก้ไขหรืออยากให้หมดไปจากครอบครัวของตนเอง ให้ยกตัวอย่างคนละหนึ่งข้อ

๕. การประเมินผล

๕.๑ การมาเรียน มาเรียน _____

_____

_____

๕.๒ ความตั้งใจฝึก

_____

_____

๕.๓ การเตรียมอุปกรณ์การฝึก

๕.๓.๑ สมุดบันทึก_____

_____

๕.๓.๒ ไม้_____

๕.๔ ผลการพัฒนาตนเองในระยะ ๒ สัปดาห์ที่ผ่านมา

_____

_____

๕.๕ ความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

_____

_____

๕.๖ ความคิดริเริ่ม _____

_____

๖. หมายเหตุ

_____

_____

_____

_____

๔.๕ เล่าเรื่องการกำหนดสูตรการพัฒนาตนเองและหลักการพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟัง

๔.๖ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพิจารณาแบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง และให้คะแนนตนเอง เกี่ยวกับคุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์และสูตรการพัฒนาตนเอง

๔.๗ สนทนากับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจ ความตื่นเต้น แรงบันดาลใจ เมื่อได้ฟังสิ่งที่ผู้ฝึกอบรม เล่าให้ฟังในวันนี้

๔.๘ เอาไม้มะขามและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เตรียมมาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพิจารณาดู และถามว่าจะทำไม้มะขามเล็ก ๆ ให้มีค่าเพิ่มขึ้นได้อย่างไร ? ถามให้ทุกคนตอบแล้วแจกไม้มะขามคนละ ๑ ชิ้น

๔.๙ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจุดในแบบประเมินความพอใจในการฝึกอบรม

๔.๑๐ ให้การบ้านและตอบข้อสงสัยต่าง ๆ

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๖ – ๗ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๓)

---

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถตรวจสอบตนเองได้

๑.๒ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความสำนึกในคุณค่าแห่งชีวิตของตนเอง

๑.๓ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมภาคภูมิใจในความเปลี่ยนแปลงของตนเองตั้งแต่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นต้นมา

๑.๔ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจและสามารถปฏิบัติบันไดสู่ความรุ่งโรจน์ได้

๒. เนื้อหา

๒.๑ บันไดสู่ความรุ่งโรจน์

๒.๑.๑ สั่งสมความดี

๒.๑.๒ มีจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต

๒.๑.๓ คิดพึ่งตนเอง

๒.๑.๔ เกรงกลัวบาปหยาบช้า

๒.๑.๕ ตั้งหน้าทำประโยชน์แก่สังคม

๒.๑.๖ อบรมตนทุกเวลา

๒.๑.๗ พัฒนากำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด

๒.๑.๘ เลี้ยงชีวิตชอบ

๓. อุปกรณ์

๓.๑ ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๓ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๔ แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๓.๕ แบบประเมินผลความพอใจในการฝึกอบรม

๓.๖ กระดาษเปล่าจำนวน ๒๐ แผ่น

๓.๗ ก้อนหินขัดอย่างดี ๖ ก้อน
ก้อนหินไม่ขัด ๖ ก้อน

๓.๘ ธงชาติเล็ก ๆ ๑ ผืน

๓.๙ ตำรา Laws of Success ของ Napoleon Hill

๔. กิจกรรม	๕. การประเมินผล	๖. หมายเหตุ
๔.๑ ให้ฝึกสมาธิ นึกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตและแนวทางที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ๒ นาที	๕.๑ การฝึกอบรมมา จำนวน_____คน ขาด_____คน	_____ _____ _____ _____
๔.๒ สนทนาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงในระยะเวลา ๑ สัปดาห์ที่ผ่านมา ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเขียนความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง ด้านต่าง ๆ และอุปสรรค ใน กระดาษที่แจกให้ใช้เวลา ๑๕ นาที จึงสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่เขียน	๕.๒ ความตั้งใจในการฝึกอบรม_____ _____ _____ _____ ๕.๔ ความก้าวหน้าในการฝึกอบรม_____ _____
๔.๓ ถามถึงการสร้างไม้มะขามและก้อนหินให้มีความหมาย ให้ทุกคนเล่าความพยายามของตน	๕.๕ ความกระตือรือร้นในการฝึกอบรม _____
๔.๔ เอาก้อนหิน ๑๒ ก้อนที่เตรียมมาพร้อมกับรงชาติตั้งแสดงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดู และให้ทุกคนแสดงความรู้สึก อารมณ์ ความคิดต่าง ๆ ประมาณคนละ ๒ นาที และให้ทุกคนจับพิจารณาอย่างใกล้ชิด	๕.๖ ความริเริ่มในการฝึกอบรม_____ _____

๔.๕ ผู้ฝึกอบรมอธิบายและยกตัวอย่าง
บันไดสู่ความรุ่งโรจน์ ให้ผู้เข้า
รับการอบรมถามข้อสงสัย และ
แสดงความเห็นได้เมื่อฟังจบคำ
อธิบายของผู้ฝึกอบรมแล้ว

๔.๖ ให้ประเมินผลคุณสมบัติของตนเอง
ในแบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๔.๗ เอาไม้ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมขัด
สลักวางไว้บนโต๊ะแล้วให้ทุกคนมาดู
จับดูได้ พร้อมกับก้อนหินและธงชาติ
ไทย(๔)

๔.๘ ให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความ
คิดเห็น เมื่อได้จับดูไม้และหินในข้อ ๗
แล้ว

๔.๙ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจุดในกราฟ
แสดงความพอใจในการฝึกอบรม

๕.๗ ความพอใจในการฝึกอบรม
_____
_____

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๘ – ๙ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๔)

---

๑. <u>จุดมุ่งหมาย</u>

๑.๑ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และความสำคัญของ นิสัย และจิตใต้สำนึก

๑.๒ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถพัฒนานิสัยที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ ความก้าวหน้าในชีวิตและการงาน การเรียนของตนได้

๑.๓ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถใช้จิตใต้สำนึกในการพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จในชีวิต การงานและการเรียนของตนได้

๒. <u>เนื้อหา</u>

ความรู้ทางจิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง

๒.๑ นิสัย

๒.๑.๑ ความหมาย

๒.๑.๒ การเกิดของนิสัย

๒.๑.๓ ความสำคัญของนิสัย

๒.๑.๔ วิธีเฉพาะในการสร้างนิสัยที่ดี

๒. จิตใต้สำนึก

๒.๑ ความหมาย

๒.๒ ลักษณะของจิตใต้สำนึก

๒.๓ จิตใต้สำนึกกับการสร้างความสำเร็จรุ่งโรจน์

๒.๔ การใช้จิตใต้สำนึกดำเนินการทำจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนให้สำเร็จ

๓. <u>อุปกรณ์</u>

๓.๑ ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๓ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเอง เพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๔ ก้อนหินสลักจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต ๒ ก้อน

๓.๕ กรอบรูปแสงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต ๑ กรอบ

๓.๖ แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๓.๗ แบบประเมินผลความพอใจในการฝึกอบรม

๓.๘ กระดาษเปล่า ๒๐ แผ่น

๓.๙ ภาพโปสต์การ์ด ๑๑๖ ภาพ

๓.๑๐ ก้อนหินสีดำมีที่ปักเสาธงชาติ และธงชาติ ๑ ก้อน

๓.๑๑ ก้อนหินสีม่วงมีแถบสีเหลือง ๑ ก้อน

๓.๑๒ ก้อนหินสีแดงเล็ก ๆ สลัก "มกพ" ๑ ก้อน

๔. กิจกรรม	๕. การประเมินผล	๖. หมายเหตุ
๔.๑ ผึกสมาธินึกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนและแผนการที่ตนจะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ๒ นาที	๕.๑ การฝึกอบรม มาจำนวน ____ คน ขาดจำนวน____คน	๖.๑ ให้การบ้านไปเขียนภาพจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนให้สวยงามเอามาส่งคราวต่อไป
๔.๒ เขียนจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนและแผนการที่ตนจะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ให้เขียนในสมุดฝึกหัดการพัฒนาตนเอง	๕.๒ ความตั้งใจในการฝึกอบรม_____ ๕.๓ ความร่วมมือในการฝึกอบรม _____ _____	๖.๒ ให้เริ่มคิดสัจจะแห่งชีวิตของตนไว้ _____ _____ _____ _____
๔.๓ อ่านสิ่งที่เขียนในข้อ ๒ ในใจ ๓ เที่ยวแล้วถามว่ารู้สึกอย่างไรหลังจากเขียนและอ่านแล้ว	๕.๔ ความก้าวหน้าในการฝึกอบรม _____ _____	
๔.๔ วาดภาพจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตในกระดาษสีขาวที่ผู้ฝึกอบรมแจกให้คนละ ๑ แผ่น ๑๕ นาที .	๕.๕ ความกระตือรือร้นในการฝึกอบรม_____ _____	
๔.๕ สนทนากับผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำมาในข้อ ๑ – ๔ ว่า ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความคิดความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นอย่างไรบ้าง	๕.๖ ความริเริ่มในการฝึกอบรม _____ _____	

๔.๖ แจกแบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง ๕.๗ ความพอใจในการฝึกอบรม

ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้คะแนน _____

คุณสมบัติต่าง ๆ ของตนเอง _____

๔.๗ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเล่า

ถึงการพัฒนาตนเองในระยะ

เวลา ๗ วันที่ผ่านมาว่าได้ผล

อย่างไรบ้าง

๔.๘ ผู้ฝึกอบรมอธิบายเนื้อหา ข้อ ๑.๑–

๑.๔ และ ข้อ ๒.๑–๒.๔ โดยสังเขป

๔.๙ ให้ถามข้อสงสังต่าง ๆ

๔.๑๐ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจุดใน

กราฟแสดงความพอใจในการ

ฝึกอบรม

๔.๑๑ ให้ผู้รับการฝึกอบรมเลือกภาพที่

ตนพอใจจากจำนวนโปสต์การ์ด

ทั้งหมด ๑๑๖ ภาพ โดยเลือกที่

พอใจมากไว้ ๓ ภาพ

๔.๑๒ ให้เขียนอธิบายภาพที่ชอบมาก พอ

ใจมากที่สุดทั้ง ๓ ภาพ ว่าเป็น

ภาพอะไร ชอบมาก พอใจมากเพราะอะไร แล้วให้พูดอธิบายทั้งสามภาพตามที่เขียนไว้

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๑๐ – ๑๑ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๕)

---

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมาย วิธีการใช้การแนะนำตนเองและสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาตนเอง

๑.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติในการแนะนำตนเองและปรับสิ่งแวดล้อมให้ส่งเสริมความสุข ความสำเร็จในการดำรงชีวิตประจำวัน การงานการเรียนของตนเองได้

๑.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองได้อย่างสม่ำเสมอ มีระบบ และเป็นระเบียบ

๒. เนื้อหา

ความรู้ทางจิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง

๓. การแนะนำตนเอง

๓.๑ ความหมาย

๓.๒ กฎการแนะนำตนเอง

๓.๓ สิ่งที่ช่วยกระตุ้นจิตของมนุษย์ ๑๐ ประการ

๓.๔ วิธีการแนะนำตนเองในชีวิตประจำวัน

๓.๕ ให้บุคคลสำคัญช่วยสร้างชีวิตของท่าน

๔. สิ่งแวดล้อม

๔.๑ ความหมาย

๔.๒ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมบางประการ

๔.๓ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเพื่อความรุ่งโรจน์

๓. อุปกรณ์

๓.๑ ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๓ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๔ กระดาษเปล่า ๒๐ แผ่น

๓.๕ แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๓.๖ แบบประเมินผลความพอใจในการฝึกอบรม

๓.๗ ไม้ไผ่ น้ำเต้า ๑ ท่อน (มี ๑๗ข้อ)

๓.๘ รากไม้ ไหล่ (จากเขตโครงการมหาวิทยาลัยแห่งการงานและพัฒนาการ เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๖)

๑ แผง

๓.๙ แจกันดอกไม้ (ดอกกุหลาบ ๕ ดอก)

๓.๑๐ ตำรา Laws of Success ของ Napoleon Hill

๓.๑๑ ตำรา The Success System That Never Fails ของ W. Clement Stone

๓.๑๒ ก้อนหินสลักจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของผู้สอน ๒ ก้อน

๓.๑๓ ก้อนหินสลัก "มกพ" "อปท" ฯลฯ และมีที่ปักธงชาติ ๑ ก้อน

๓.๑๔ แถบบันทึกเสียง ๑ ม้วน

๓.๑๕ เครื่องบันทึกเสียง ๑ เครื่อง

๓.๑๖ แตงกวาดองในขวดแก้ว ๑ ขวด

๔. กิจกรรม

๔.๑ ฝึกสมาธินึกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตและแผนการที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ๒ นาที

๔.๒ แจกแบบฝึกหัดการพัฒนาตนเองให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้คะแนนคุณสมบัติต่าง ๆ ของตนเอง (คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ สูตรการพัฒนาตนเอง)

๔.๓ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองตั้งแต่เริ่มปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตนเองเรื่อยมาประมาณ ๕ สัปดาห์แล้ว และกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว และปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติ ให้เล่าคนละ ๒ – ๕ นาที บันทึกเสียงไว้

๕. การประเมินผล

๕.๑ การมาเข้ารับการฝึกอบรม

มาฝึก _____ คน

ขาด _____ คน

๕.๒ ความตั้งใจในการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๓ ความร่วมมือในการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๔ ความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๕ ความกระตือรือร้นในการฝึกอบรม_____

_____

๖. หมายเหตุ

๖.๑ ให้การบ้าน คือ

๖.๑.๑ ให้คิดสัจจะแห่งชีวิตของตนเองสิ่งที่ตนเองจะปฏิบัติให้ได้ตลอดชีวิต สัก ๑ – ๒ อย่าง

๖.๑.๒ ให้เพาะพันธุ์ไม้หนึ่งชนิด จะเพาะอะไรก็ได้แล้วเอาใจใส่ดูความเจริญเติบโตของมันตลอดเวลาการฝึกอบรมการพัฒนาตนเอง

๔.๔ ผู้ฝึกอบรมอธิบายความหมาย ๕.๖ ความริเริ่มในการพัฒนาตนเอง
กฎการแนะนำตนองและเนื้อหา _____
ในข้อ ๓.๑ – ๓.๕ และสิ่ง _____
แวดล้อมข้อ ๔.๑ – ๔.๓ ให้๕.๗ ความพอใจในการฝึกอบรม
ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟัง ประมาณ _____
๓๐ นาที _____

๔.๕ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพิจารณา
จับคู่ไม้ไผ่ น้ำเต้า (๑๗ ข้อ) และ
รากไม้ไหล่ ๑ แผง พิจารณาดูว่า
สิ่งดังกล่าวมีความหมายและเป็น
คำสอนเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง
อย่างไรบ้าง เพราะอะไร ให้ทุก
คนอภิปรายคนละ ๑ – ๒ นาที

๔.๖ ผู้ฝึกอบรมกล่าวย้ำเรื่องความรุ่งโรจน์
ของตนเองและความเป็นปึกแผ่นมั่นคง
ของชุมชน หรือสังคม วงศ์ตระกูล ฯลฯ
เปรียบเทียบกับไม้ไผ่ น้ำเต้า ๑ ท่อน
และรากไม้ไหล่ ๑ แผง

๔.๗ อธิบายและมอบหมายการบ้าน

๔.๘ ให้ถามข้อสงสัยต่าง ๆ

๔.๙ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจุดกราฟ
ในแบบประเมินผลความพอใจใน
การฝึกอบรม

๔.๑๐ ถ่ายสไลด์การสอนและอุปกรณ์การ
สอน ๘ ภาพ

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๑๒ – ๑๓ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๖)

---

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถกำหนดสัจจะของตนได้

๑.๒ เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถจูงใจตนเองในการทำงานและการเรียนได้

๑.๓ เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถวางแผนการทำงานการเรียนและการดำเนินชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง

๒. เนื้อหา

ความรู้ทางจิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง (ต่อ)

๕. การจูงใจ

๕.๑ ความหมาย

๕.๒ ประโยชน์ของการจูงใจ

๕.๓ วิธีจูงใจ

๕.๔ หลักการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่ทำให้บุคคลได้รับผลตอบแทนทางความพอใจจากงานที่ทำ

๖. วิธีทำงาน

๖.๑ ความหมาย

๖.๒ องค์ประกอบของต้นทุนและผลงานที่ได้

๖.๓ องค์ประกอบของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

๓. อุปกรณ์

๓.๑ ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๓ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๔ กระดาษเปล่า ๒๐ แผ่น

๓.๕ แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๓.๖ แบบประเมินผลความพอใจในการฝึกอบรม

๓.๗ โปสต์การ์ดรูปพระพุทธรูป จำนวน ๒๐ แผ่น

๓.๘ ก้อนหินสีดำ – สลัก "อปท" "มกพ" "น" "สมุดกตอพล" ธงชาติไทยเล็ก ๆ ๑ ธง

๓.๙ ก้อนหินสีแดงก้อนเล็ก ๆ สลัก "มกพ" ๑ ก้อน

๔. กิจกรรม	๕. การประเมินผล	๖. หมายเหตุ
๔.๑ ฝึกสมาธินึกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง แผนการที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและความสุข ความพอใจ ความภาคภูมิ ฯลฯ เมื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ใช้เวลา ๓ นาที	๕.๑ การมารับการฝึกอบรม มาฝึก _____ คน ขาด _____ คน ๕.๒ ความตั้งใจในการฝึกอบรม _____ _____	_____ _____ _____ _____
๔.๒ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเขียนสัจจะที่ตนเองตั้งใจจะปฏิบัติตลอดชีวิต ๑ – ๒ ข้อ ในด้านหลังโปสต์การ์ด	๕.๓ ความร่วมมือในการฝึกอบรม _____ _____	
๔.๓ ให้ทุกคนเล่าสัจจะของตนให้เพื่อน ๆ ทราบรวมทั้งผู้ฝึกอบรมก็เล่าสัจจะของตนด้วย ใช้เวลาเล่าคนละ ๒ – ๓ นาที	๕.๔ ความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม _____ _____ ๕.๕ ความกระตือรือร้นในการฝึกอบรม	
๔.๔ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเขียนไว้ในการฝึกอบรมครั้งที่ ๓ แล้วเขียนบันทึกต่อจากที่เขียนปัญหาไว้ว่าปัญหาใดแก้ได้แล้ว ปัญหาใดยังแก้ไม่ได้เพราะอะไร ให้เวลา ๑๐ นาที	_____ _____ ๕.๖ ความริเริ่มในการพัฒนาตนเอง ปัญหา _____ _____	

๔.๕ อภิปรายเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ๕.๗ ความพอใจในการฝึกอบรม
ความสำเร็จในการแก้ปัญหา
และอุปสรรคต่าง ๆ ใช้เวลาประมาณ
๑๕ นาที ถึง ๒๐ นาที

๔.๖ ผู้ฝึกอบรมอธิบายเนื้อหาเรื่องการ
จูงใจ ข้อ ๕.๑ – ๕.๔ และ
เรื่องวิธีทำงาน ข้อ ๖.๑ – ๖.๓
ใช้เวลา ๓๐ นาที

๔.๗ สนทนาถึงสิ่งที่แต่ละคนปฏิบัติในการ
พัฒนาตนเองในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา

๔.๘ แจกแบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง
ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้คะแนน
คุณสมบัติของตนเอง

๔.๙ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจุดกราฟ
ในแบบประเมินผลความพอใจใน
การฝึกอบรม

๔.๑๐ ให้เล่าประสบการณ์การพัฒนา
ตนเองในช่วงวันหยุด ว่าได้ทำ
อะไรเพื่อส่งเสริมความรุ่งโรจน์ให้
แก่ตนเองบ้าง

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๑๔ – ๑๕ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๗)

---

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติคุณสมบัติของบุคคลสำคัญได้

๑.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถพัฒนาคุณสมบัติในตนเองโดยอาศัยแรงบันดาลใจจากบุคคลสำคัญได้

๑.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเอาอย่างและเลื่อมใสศรัทธาคุณสมบัติและผลงานของบุคคลสำคัญ

๒. เนื้อหา

๒.๑ คุณสมบัติของบุคคลสำคัญ ๒๒ ประการ

๒.๒ มีจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตแน่นอน

๒.๓ มีความรักการศึกษาฝึกฝนตนเองเป็นนิจ

๒.๔ มีความอดทนไม่ยอมแพ้อุปสรรค

๒.๕ มีความพากเพียรไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก

๒.๖ มีความรักงาน

๒.๗ มีความใฝ่ฝันในสิ่งที่ถูก

๒.๘ มีการตัดใจที่เด็ดขาดไม่ลังเล

๒.๙ มีความละเอียดถี่ถ้วน

๒.๑๐ มีความกล้าหาญ

๒.๑๑ มีความว่องไวรวดเร็ว

๓. อุปกรณ์

๓.๑ วิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ หลักสูตรวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๓ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๔ แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๓.๕ แบบประเมินผลความพอใจในการฝึกอบรม

๓.๖ กระเปล่า ๒๐ แผ่น

๓.๗ ก้อนหิน สลัก "มกพ","อปท" ฯลฯ มีธงชาติไทยปักบนยอดก้อนหิน ๑ ก้อน

๓.๘ กรอบรูปแสดงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต ๑ กรอบ

๒.๑๒ มีความเมตตากรุณา

๒.๑๓ มีความถ่อมตัว สงบเสงี่ยม

๒.๑๔ มีสมาธิในการทำงาน

๒.๑๕ มีความเชื่อมั่นในตนเอง

๒.๑๖ มีศรัทธาในศาสนา

๒.๑๗ มีความรักหน้าที่

๒.๑๘ มีความกระตือรือร้น

๒.๑๙ มีการประหยัดแรงงาน–เวลา–เงิน

๒.๒๐ มีหลักการ

๒.๒๑ มีความซื่อสัตย์

๒.๒๒ มีความรักในการใช้ความคิด

๒.๒๓ มีการตรวจสอบตนเอง

๒. การเปลี่ยนจุดมุ่งหมายให้เป็นความจริง

๓.๙ ภาพขนาดใหญ่มีพลาสติกหุ้ม จำนวน ๑๖ ภาพ

๓.๑๐ ปริญญานิพนธ์ ปริญญาโท ของอาจารย์จิตต์ หมวดสง (ซึ่งเรียนปริญญาตรี โท เพราะอ่านหนังสือ "คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน" อาจารย์จิตต์ประทับใจหนังสือนี้มาก พิสิทธิ์ให้ ๑ เล่ม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ อาจารย์จิตต์ขอให้ลูกอีกเมื่อราว พ.ศ. ๒๕๒๓ และถามถึงหนังสือนี้อีกเมื่อ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๘)

๔. กิจกรรม

๔.๑ ฝึกสมาธินึกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต แผนการที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล และความสุขความภาคภูมิใจเมื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ๓ นาที

๔.๒ ให้คะแนนคุณสมบัติของตนเอง ๕ นาที

๔.๓ อภิปรายความเปลี่ยนแปลงในคะแนนคุณสมบัติที่ให้ตนเอง ๑๕ นาที

๔.๔ ให้ทุกคนเขียนสิ่งที่ดีในบุคคลสำคัญที่ตนเองเลื่อมใสศรัทธาหรือรู้จักว่ามีคุณสมบัติที่ดีงามอย่างไรบ้าง ๑๐ นาที

๔.๕ ให้ทุกคนเล่าความดี สิ่งที่ดีในบุคคลสำคัญที่ตนเองเลื่อมใสศรัทธา หรือรู้จักว่ามีอะไรเด่นเป็นพิเศษบ้าง ๒๐ นาที

๔.๖ ผู้สอนสรุปคุณสมบัติบุคคลสำคัญ ๒๒ ข้อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟัง และอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่มีผู้สงสัยหรือถาม ๒๐ นาที

๕. การประเมินผล

๕.๑ การมาฝึกอบรม

มาฝึก _____ คน

ขาด _____ คน

๕.๒ ความตั้งใจในการฝึกอบรม _____

_____

๕.๓ ความร่วมมือในการฝึกอบรม _____

_____

๕.๔ ความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม _____

๕.๕ ความกระตือรือร้นในการฝึกอบรม _____

๕.๖ ความริเริ่มในการพัฒนาตนเอง _____

_____

๖. หมายเหตุ

การบ้านคราวต่อไป

๖.๑ ให้ทำกรอบรูปจุดมุ่งหมายและโครงการชีวิตของตน คนละ ๑ กรอบ

๖.๒ ให้ไปอ่านหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ของนโปเลียนและทำความเข้าใจแต่ละข้อให้ดี คราวหน้าจะให้จับสลากเพื่ออธิบายหลักการดังกล่าวคนละ ๑ ข้อ

๖.๓ เล่าเรื่องอาจารย์จิตต์หมวดสง ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟัง

๔.๗ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเล่า ๕.๗ ความพอใจในการฝึกอบรม
ความสำเร็จของตนเองใน
ช่วงการฝึกการพัฒนาตนเอง
ว่ามีอะไรเด่น ๆ บ้างในช่วงเวลา
๒ เดือน ที่ฝึกอบรมพัฒนาตนเอง
๓๐ นาที

๔.๘ ผู้สอนแนะวิธีการ เปลี่ยนจุดมุ่งหมาย
ให้เป็นความจริง เล่าเรื่องจริง คือ
การสร้างศาลากตัญญู การทำสไลด์
การสร้างวิดีโอและภาพยนตร์ ซึ่งทำ
เสร็จแล้ว และเรื่องที่จะทำต่อไป คือ
เรื่อง ศิลาจารึก ประวัติชาติไทยและ
ประวัติบ้านนาโพธิ์ เอาภาพต่าง ๆ ให้
นิสิตชมประกอบการฟังคำบรรยาย

๔.๙ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจุดกราฟในแบบประเมิน
ผลความพอใจในการฝึกอบรม

๔.๑๐ คำถามที่ให้ผู้เข้ารับการฝึก

อบรมตอบโดยการเขียนในกระดาษ

ที่แจกให้ (๑๕ นาที)

ผู้สอนเอาก้อนหินที่ขัดแล้ว ๗ ก้อน

และหินที่ยังไม่ได้ขัด ๗ ก้อน คือ

๑. ก้อนหินสีแดงขนาดเล็ก สลัก "มก" ด้านหนึ่ง

อีกด้านหนึ่งสลัก "พ"

๒. ก้อนหินสีแดง ขนาดกลาง สลัก "อปท"

"มกพ" "พิสิทธิ์ สารวิจิตร"

๓. ก้อนหินแก้ว ขนาดใหญ่ สลัก "ก" "ม"

แผนที่ประเทศไทย รูปช้าง

๔. หินสีขาว ขนาดเล็ก จากสหรัฐอเมริกา

สลัก "มกพ" และ "A"

๕. หินสีเลือดหมู สลัก "อปท" "มกพ"

"มชศฝคร" "ศขปปส" "สมคกตอพล"

มีที่ปักธงชาติเล็ก ๆ และธงชาติ

๖. หินสีดำ สลัก "อปท" "มกพ" "ส" "พ"

"สมคกตอพล" มีที่ปักธงชาติไทยและธงชาติไทย

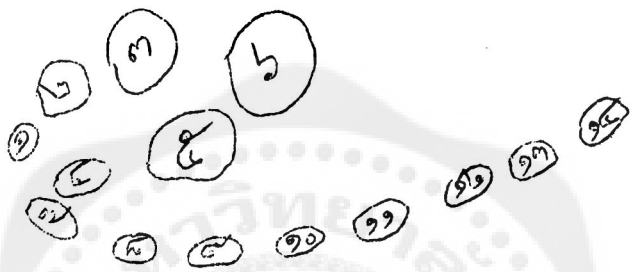
๑ ผืนเล็ก

๗. หินสีขาวขนาดเล็ก สลัก "มกพ" "สพร"

๘. หินสีขาวปนน้ำตาลเหลืองและหินอื่น ๆ

ที่ไม่ได้ขัด และไม่ได้สลักอีก ๗ ก้อน

(๘ – ๑๔) วางไว้บนโต๊ะเป็นรูปดังนี้

ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพิจารณาดูหินทุกก้อน แล้วสมมุติตนเองเป็นหินก้อนใดก้อนหนึ่ง แล้วอธิบายการพัฒนาตนเองตามลักษณะของหินที่ปรากฏ ใช้เวลาพิจารณาและเขียน ๑๕ นาที แล้วให้เล่าสิ่งที่เขียนให้คนอื่น ๆ ฟัง คนละประมาณ ๒ – ๓ นาที

๔.๑๑ ถ่ายสไลด์เป็นครั้งที่สอง และมีการบันทึกเสียงเป็นครั้งที่สองด้วย

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๑๖ – ๑๗ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๘)

---

๑. <u>ความมุ่งหมาย</u>

๑.๑ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ได้อย่างเข้าใจแจ่มแจ้ง

๑.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตรวจสอบตนเองและนำหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ไปปฏิบัติเป็นนิสัยในการทำงานและการดำรงชีวิตของตน

๒. <u>เนื้อหา</u>

หลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์

๒.๑ ความเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ของจุดมุ่งหมาย

๒.๒ จิตคณะสามัคคี

๒.๓ ศัทธาประยุกต์

๒.๔ บุคลิกลักษณะที่น่ารัก

๒.๕ บริการเกินค่าปัจจุบัน

๒.๖ ความริเริ่ม

๒.๗ วินัยในตนเอง

๒.๘ ความตั้งใจที่มีการควบคุม

๒.๙ ความกระตือรือร้นที่มีการควบคุม

๒.๑๐ จินตนาการสร้างสรรค์

๒.๑๑ การสร้างชัยชนะจากความพ่ายแพ้

๒.๑๒ การประหยัดเวลาและทรัพย์

๓. <u>อุปกรณ์</u>

๓.๑ ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๓ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเอง เพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๔ ก้อนหินเล็ก ๆ ๑๗ ก้อนจากเมืองไบรตัน ประเทศอังกฤษ เขียนเลขกำกับ ๑ – ๑๗ อันหมายถึงหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ของนโปเลียน ฮิลล์ ข้อ ๑–๑๗ (ใช้เปลือกหอยแทนก้อนหินก็ได้)

๓.๕ กระดาษเปล่า ๒๐ แผ่น

๓.๖ แบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง

๒.๑๓ ความรู้สึกนึกคิดทางดิ้งาม

๒.๑๔ การคิดที่ถูกต้อง

๒.๑๕ สุขภาพ

๒.๑๖ ความร่วมมือ

๒.๑๗ พลังงานจักรวาลนิสัย

๓.๗ แบบประเมินผลความพอใจในการฝึกอบรม

๓.๘ ถาดไม้ใส่ก้อนหิน ๑ ถาด

๓.๙ แบบประเมินผลความก้าวหน้าในการพัฒนาบุคลิกภาพ

๓.๑๐ แถบบันทึกเสียง ๒ ม้วน

๓.๑๑ เครื่องบันทึกเสียง ๑ เครื่อง

๔. กิจกรรม

๔.๑ ฝึกสมาธิ ๓ นาที นึงถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต แผนการที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และความสุข ความพึงพอใจ ความภาคภูมิ ประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับเมื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย

๔.๒ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้คะแนนคุณสมบัติของตนเอง ๕ นาที และทำแบบประเมินผลความก้าวหน้าในการพัฒนาบุคลิกภาพ ๑๐ นาที

๔.๓ ให้จับสลากก้อนหินที่เขียน หมายเลข ๑ – ๑๗ ไว้ ผู้ใดจับได้หมายเลขใดให้อธิบายหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ข้อนั้น ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง (๖๐ นาที) ทั้งจับสลากและอธิบายความหมาย และวิธีปฏิบัติ

๔.๔ ถามความรู้สึกผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังจากจบกิจกรรมดังกล่าวแล้ว

๕. การประเมินผล

๕.๑ ความสม่ำเสมอในการมาฝึกอบรม

มาฝึก_____ คน

ขาด _____คน

๕.๒ ความกระตือรือร้นในการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๓ ความตั้งใจในการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๔ ความร่วมมือในการฝึกอบรม

_____

_____

๕.๕ ความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม_____

_____

๖. หมายเหตุ

การบ้านให้ส่งคราวต่อไป

๖.๑ "แผนพัฒนาตระกูลของข้าพเจ้า"

๖.๒ ดูกรอบรูปจุดมุ่งหมายและโครงการชีวิตของตน ซึ่งสั่งให้ทำเมื่อคราวที่แล้วว่าเป็นอย่างไร

ใครทำเสร็จแล้ว และใครยังไม่ได้ทำ

๔.๕ แจกกระดาษเปล่าคนละ ๑ แผ่น ๕.๖ ความริเริ่มในการพัฒนา

ให้เขียนความคิด ประสบการณ์ ตนเอง

ความรู้สึก อารมณ์ ความประทับใจ _____

ในการเรียนปริญญาโท ทางด้านซ้าย _____

มือ และเขียนสิ่งที่ได้เพิ่มเติมในการฝึก ๕.๗ ความพอใจในการฝึกอบรม

วิชายุทธศาสตร์ การพัฒนาตนเองเพื่อ _____

ความรุ่งโรจน์ในด้านขวามือ _____

ความคิด ประสบการณ์ ความรู้สึก	สิ่งที่ได้เพิ่มเติมในการฝึกอบรมวิชา
ความประทับใจในการเรียนปริญญาโท	ยุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อ
	ความรุ่งโรจน์

ให้เวลาเขียน ๓๐ นาที

๔.๖ สนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่เขียน ๑๕ นาที โดยให้ทุกคนพูด ความคิด ความรู้สึก ประโยชน์ ฯลฯ

๔.๗ ให้การบ้าน "แผนพัฒนาตระกูลของข้าพเจ้า" ให้เขียนมา ความยาวไม่กำหนดเขียนตามความสามารถ

๔.๘ ให้จุดกราฟแสดงความพอใจในการฝึกอบรม

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๑๘ – ๑๙ (การฝึกอบรมครั้งที่ ๙)

---

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำตนเองและสร้างอุดมการณ์ของตนเองได้

๑.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

๑.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์ได้

๒. เนื้อหา

การสร้างอุดมการณ์ให้รักหวงแหนและพัฒนาท้องถิ่นมาตุภูมิของตนเอง

๓. อุปกรณ์

๓.๑ ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๒ คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๓.๓ หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๔ ภาพยนตร์เรื่อง "การสร้างศาลากตัญญู" (๑๒ นาที)

๓.๕ สไลด์เรื่อง การสร้างอุดมการณ์ (๘๐ ภาพ)

๓.๖ สไลด์เรื่อง การพัฒนาตนเอง (๘๐ ภาพ)

๓.๗ ก้อนหิน ๒๓ ก้อน

๓.๘ ตัวอย่างกรอบโครงการชีวิต ๑ กรอบ

๔. กิจกรรม	๕. การประเมินผล	๖. หมายเหตุ
๔.๑ ฉายสไลด์ชุด "การพัฒนาตนเอง" ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมชม (๘๐ ภาพ)	๕.๑ ประเมินผลความเปลี่ยนแปลงในด้านคุณสมบัติต่าง ๆ ตามแบบฝึกหัดวิธีพัฒนาตนเอง _____	การบ้าน ๖.๑ ให้เอาสัญญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตที่ทำด้วยไม้ หิน ฯลฯ มาให้ดูในคราวต่อไป
๔.๒ ฉายสไลด์ชุด "อุดมการณ์" ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมชม	_____	๖.๒ ให้เอาต้นไม้ที่เพาะไว้มาให้ดูด้วยถ้าเอามาได้
๔.๓ ฉายภาพยนตร์เรื่อง "ศาลากตัญญู" ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมชม	๕.๒ การสรุปหลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์_____	๖.๓ งานที่ให้ทำ
๔.๔ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนึกถึงบ้านเกิดของตนเอง ญาติพี่น้อง และเขียนความรู้สึกต่าง ๆ ในกระดาษที่แจกให้คนละ ๑ แผ่น ให้เขียน ๒๐ นาที	_____	๖.๓.๑ กรอบรูปโครงการชีวิต ๖.๓.๒ แผนพัฒนาตระกูลของตน
๔.๕ สนทนากันเกี่ยวกับเรื่องที่เขียน โดยให้จับคู่สนทนากัน ๑๐ นาที แล้วสนทนากลุ่มใหญ่ทั้งหมดอีก ๒๐ นาที	๕.๓ ความร่วมมือในการฝึกอบรม _____ _____	
๔.๖ ฝึกสมาธิ ๓ นาที นึกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตอันเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ของตนเอง และแผนการของตนที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น	๕.๔ ความสนใจในการฝึกอบรม _____ _____	

แผนการฝึกอบรม ชั่วโมงที่ ๒๐ – ๒๑ (ปัจฉิมนิเทศและประเมินผล)

---

๑. ความมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความประทับใจ พึงพอใจในการพัฒนาตนเอง

๑.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความหวัง มีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นว่าตนเองมีค่าแก่วงศ์ตระกูลและสังคม และชีวิตมีความหมาย มีความสำคัญ

๑.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความสำนึกในคุณค่าของตนเองและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

๒. เนื้อหา

การสร้างชีวิตให้มีค่า มีความหมายและมีความสำคัญ

๓. อุปกรณ์

๓.๑ ก้อนหินสีเขียว มีรูปชาติไทยปักไว้

๓.๒ ก้อนหินสีแดง สลัก อปท, มกพ พิสิทธิ์ สารวิจิตร

๓.๓ แผ่นหินสลักจุดมุ่งหมายของ "มกพ"

๓.๔ ก้อนหินสลักแผนที่ประเทศไทย

๓.๕ ก้อนหินอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ขัดแต่มีความสวยงาม ๕ ก้อน

๓.๖ ไม้มะขามสลัก "มกพ" ๒ ท่อน ยาว ๑ ท่อน สั้น ๑ ท่อน

๓.๗ เครื่องบันทึกเสียง แถบบันทึกเสียง

๓.๘ สมุดบันทึกโครงการปลูกมะขามล้านต้น

๓.๙ กรอบรูปของพิสิทธิ์ สารวิจิตร ยืนบนยอดผาหนอง

๓.๑๐ แบบประเมินผลคุณสมบัติ
แบบสอบถามความต้องการ
และปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา

๓.๑๑ ภาพจุดเริ่มต้นของโครงการ
"มกพ"

๓.๑๒ ตำราวิชายุทธศาสตร์การ
พัฒนาตนเองและบุคลิกภาพ
จากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๓.๑๓ บันทึกโครงการปลูกมะขาม
ล้านต้น

๔. กิจกรรม

๔.๑ ฝึกสมาธิ ๓ นาที นึกถึงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต วิธีการที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายและความสุข ความเบิกบานใจ ความภาคภูมิเมื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย

๔.๒ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้เวลา ๓๐ นาที เขียนตอบคำถาม ๓ ข้อ คือ

๔.๒.๑ ได้ปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้างเพื่อพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ

๔.๒.๒ เมื่อปฏิบัติแล้วได้ผลเป็นอย่างไร ให้บอกปริมาณกิจกรรมและปริมาณของผลที่เกิดขึ้นถ้าสามารถทำได้

๔.๒.๓ ตั้งใจจะปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตน/เองอะไรอีกในเวลาต่อไป เพราะอะไร

๕. การประเมินผล

๕.๑ การมาฝึกอบรมมาฝึกครั้งสุดท้าย

จำนวน _____ คน

ชาย _____ คน

หญิง _____ คน

๕.๒ ความตั้งใจในการฝึกอบรม _____

_____

๕.๓ ความร่วมมือในการฝึกอบรม _____

๕.๔ ความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง _____

_____

๕.๕ ความกระตือรือร้นในการฝึกอบรม _____

_____

๖. หมายเหตุ

๖.๑ บันทึกเสียงและถ่ายภาพสไลด์ เหตุการณ์ไว้

๖.๒ จบการฝึกอบรม

๔.๓ สนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่เขียนในข้อสอง ๒๐ นาที

๔.๔ ทำแบบฝึกหัดประเมินผลการพัฒนาตนเอง ประเมินคุณสมบัติต่าง ๆ ตามแบบประเมินผลที่แจกให้และกรอกแบบสำรวจปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาที่เคยกรอกแล้วครั้งหนึ่งตอนเริ่มฝึกอบรมการพัฒนาตนเอง

๔.๕ ให้เล่าเกี่ยวกับบ้านเกิดของตนเองและงานที่ตนได้ทำไปเพื่อพัฒนาตระกูลของตนและญาติพี่น้อง คนละ ๒ นาที อาจจะจับคู่เล่าเป็นคู่ ๆ แทนการเขียน ถ้าเวลาไม่พอ

๔.๖ บรรยายเรื่องการสร้างชีวิตให้มีค่ามีความหมายและมีความสำคัญประกอบกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นำมาแสดงไว้

๕.๖ ความริเริ่มในการพัฒนาตนเอง _____

_____

๕.๗ ความพอใจในการฝึกอบรม _____

_____

โครงการฝึกอบรมวิชาปรัชญาศาสตร์การพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

หลักสูตรพื้นฐานการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์

๑. จุดมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติสูตรการพัฒนาตนเองและบันไดสู่ความรุ่งโรจน์ได้

๑.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถแก้ปัญหาด้านการเรียน การเงิน สุขภาพ สัมพันธภาพกับคนอื่น และด้านจริยธรรมได้อย่างเหมาะสม

๑.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถวางโครงการชีวิต กำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิต และพัฒนานิสัย คุณสมบัติต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนได้

๑.๔ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเตรียมตนเองให้ทำปริญญานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองได้ (สำหรับนิสิตปริญญาโทและเอก)

๒. เนื้อหาที่จะฝึกอบรม

๒.๑ ความรู้เกี่ยวกับตนเอง

๒.๒ หลักการพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์

๒.๓ สูตรการพัฒนาตนเอง

๒.๔ บันไดสู่ความรุ่งโรจน์

๒.๕ ความรู้ทางจิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง

๒.๖ คุณสมบัติของบุคคลสำคัญ

๒.๗ หลักการแห่งความสำเร็จรุ่งโรจน์

๒.๘ การเปลี่ยนจุดมุ่งหมายให้เป็นความจริง

๒.๙ การสร้างอุดมการณ์ให้รักหวงแหนและพัฒนาท้องถิ่นมาตุภูมิของตนเอง

๒.๑๐ การสร้างชีวิตให้มีค่า มีความหมายและมีความสำคัญ

๓. กิจกรรมในการฝึกอบรม

๓.๑ กิจกรรมปรกติ

๓.๑.๑ การฝึกสมาธิในเวลาสั้น ๆ

๓.๑.๒ การกำหนดจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตให้ชัดเจน แน่วแน่

๓.๑.๓ การสำรวจและปรับปรุงตนเอง

๓.๑.๔ การสร้างจิตคณะสามัคคี

๓.๑.๕ การพัฒนานิสัยและคุณสมบัติของบุคคลสำคัญ

๓.๑.๖ การปฏิบัติสูตรการพัฒนาตนเอง

๓.๑.๗ การเขียนบันทึกประจำวัน

๓.๑.๘ การเขียนประวัติละเอียดของตนเอง

๓.๑.๙ การทำกรอบรูปโครงการชีวิตและสมุดภาพชีวิตของตนเอง

๓.๑.๑๐ การจดบันทึกการใช้จ่ายของตนเอง

๓.๒ กิจกรรมพิเศษ

๓.๒.๑ การตั้งสัจจะแห่งชีวิต

๓.๒.๒ การสร้างสัญลักษณ์จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตด้วยไม้และหิน

๓.๒.๓ การเขียนภาพขนาดใหญ่แสดงจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง

๓.๒.๔ การทำแผนผังตระกูลของตนเอง

๓.๒.๕ การสร้างกราฟชีวิตและแผนการอนาคตของตนเอง

๓.๒.๖ การทำแผนพัฒนาตระกูลของตนเอง

๓.๒.๗ การทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเกิด

๓.๒.๘ การออมทรัพย์เพื่อความรุ่งโรจน์

๓.๒.๙ การปฏิบัติงานสร้างอุดมการณ์แห่งชีวิต

๓.๒.๑๐ การพัฒนาความสามารถและอาชีพพิเศษ

๔. ตำราหลักในการฝึกอบรม

๔.๑ พิสิทธิ์ สารวิจิตร, คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน

๔.๒ พิสิทธิ์ สารวิจิตร, ตำราวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก

๔.๓ พิสิทธิ์ สารวิจิตร, หลักสูตรวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเอง เพื่อความรุ่งโรจน์

๕. อุปกรณ์การฝึกอบรม

๕.๑ ภาพ ภาพเลื่อน วิดีโอ ของจริง ตัวอย่างผลงาน ภาพยนตร์เรื่อง "ศาลากตัญญู"

๕.๒ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบตรวจคุณสมบัติ แบบพัฒนาคุณสมบัติและนิสัยที่พึงประสงค์

๕.๓ แถบบันทึกเสียง บทความ ตัวอย่าง โครงการจริง

๖. ระยะการฝึกอบรม

รวมเวลา ๒๐ ชั่วโมง โดยฝึกอบรมสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ครั้งละ ๒ ชั่วโมง จำนวน ๑๐ ครั้ง การฝึกอบรมจะเน้นการปฏิบัติจริง การพึ่งตนเอง การช่วยตนเอง การนำตนเอง การทำประโยชน์แก่สังคมและการสร้างความเพียงพอใจในชีวิตและการงาน

๗. ผู้ฝึกอบรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิสิทธิ์ สารวิจิตร กศ.บ. (วิชาเอกภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

M.A. in Educational Psychology

Ph.D. in Education

Dip. in The Science of Personal Achievement

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๒๕๘๑๑๙

ผู้ทำโครงการ

วันพุธ ที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๗

แบบฝึกหัดวิธีการพัฒนาตนเอง

โปรดตรวจสอบตนเองว่าท่านมีหรือปฏิบัติคุณสมบัติในแบบฝึกหัดต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด แล้วให้คะแนนตนเองตามเกณฑ์ต่อไปนี้ มากยิ่ง ๕ มาก ๔ ปานกลาง ๓ น้อย ๒ น้อยมาก ๑

แบบฝึกหัดที่ ๑ คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์

คุณสมบัติ	สัปดาห์ที่ ๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑
๑. มีความสามัคคีกัน											
๒. ขยันขันแข็งในการงาน.....											
๓. ศึกษาหาความรู้ใส่ตนอยู่เป็นนิจ.....											
๔. ใฝ่ก้าวหน้าหาความเจริญใส่ตน.....											
๕. คิดพึ่งตนเอง เชิดชูตนเองด้วยความดี.....											
๖. รักเกียรติเสมอชีวิต.....											

ชื่อ ..... อายุ ..... ปี

วิชาเอก .....

แบบฝึกหัดที่ ๒ สูตรการพัฒนาตนเอง

สูตรการ พัฒนาตนเอง สัปดาห์ที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑
๑. ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ											
๒. เข้าใจชีวิตและการต่อสู้											
๓. ปลูกคุณสมบัติบุคคลสำคัญ											
๔. ปลุกใจตนเอง											
๕. ส่งเสริมตนเอง											

ชื่อ..... อายุ.....ปี

วิชาเอก.....

ชื่อ .....

แบบฝึกหัดที่ ๓ คุณสมบัติบุคคลสำคัญ ๒๒ ประการ

คุณสมบัติบุคคลสำคัญ ๒๒ ประการ	คะแนน		
	ก่อนการฝึกอบรม	หลังการฝึกอบรม	แตกต่าง
๑. มีจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตแน่นอน.....			
๒. มีความรักการศึกษาค้นคว้าเป็นนิจ.....			
๓. มีความอดทนไม่ยอมแพ้อุปสรรค.....			
๔. มีความพากเพียรไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก.....			
๕. มีความรักงาน.....			
๖. มีความใฝ่ฝันในทางที่ถูก.....			
๗. มีการตัดสินใจที่เด็ดขาดไม่ลังเล.....			
๘. มีความละเอียดถี่ถ้วน.....			
๙. มีความกล้าหาญ.....			
๑๐. มีความว่องไว รวดเร็ว ทันการ.....			
๑๑. มีความเมตตา กรุณา.....			

คุณสมบัติบุคคลสำคัญ ๒๒ ประการ	คะแนน		
	ก่อนการฝึกอบรม	หลังการฝึกอบรม	แตกต่าง
๑๒. มีความถ่อมตน สงบเสงี่ยม			
๑๓. มีสมาธิในการทำงาน			
๑๔. มีความเชื่อมั่นในตนเอง			
๑๕. มีศรัทธาในศาสนา			
๑๖. มีความรักในหน้าที่			
๑๗. มีความกระตือรือร้น			
๑๘. มีการประหยัดเวลา เงิน แรงงาน			
๑๙. มีหลักการ			
๒๐. มีความซื่อสัตย์			
๒๑. มีความรักในการใช้ความคิด			
๒๒. มีการตรวจสอบตนเอง			

แบบประเมินผลการพัฒนาตนเอง

ชื่อ..... อายุ..... ปี เพศ.....

วิชาเอก.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ....

คุณสมบัติต่อไปนี้เป็นสิ่งส่งเสริมให้ผู้ที่มีทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จเรียบร้อย ท่านมีคุณสมบัติเหล่านี้แล้วก่อนการฝึกอบรมการพัฒนาตนเองหรือได้รับกา พัฒนาเพิ่มพูนขึ้นระหว่างการฝึกอบรมการพัฒนาตนเองเองมากน้อยเพียงใด โปรดให้คะแนนตามที่ท่านเห็นว่าเหมาะสมกับท่านเอง

คะแนน มากยิ่ง ๕ มาก ๔ ปานกลาง ๓ น้อย ๒ น้อยมาก ๑

	ก่อนการฝึกอบรม	หลังการฝึกอบรม
๑. จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตอันแน่นอนเดียวแน่แน่	.....	.....
๒. ความสามัคคี	.....	.....
๓. ศรัทธาประยุกต์	.....	.....
๔. บุคลิกลักษณะที่น่ารัก	.....	.....
๕. บริการเกินค่าปัจจุบัน	.....	.....
๖. ความริเริ่ม.....	.....	.....
๗. วินัยในตนเอง	.....	.....
๘. ความตั้งใจที่มีการควบคุม	.....	.....
๙. ความกระตือรือร้นที่มีการควบคุม	.....	.....
๑๐. จินตนาการสร้างสรรค์	.....	.....

คะแนน มากยิ่ง ๕ มาก ๔ ปานกลาง ๓ น้อย ๒ น้อยมาก ๑

	ก่อนการฝึกอบรม	หลังการฝึกอบรม
๑๑. จินตนาการสร้างสรรค์	.....	.....
๑๒. การประหยัดแรงงาน เวลา ทรัพย์	.....	.....
๑๓. ความรู้สึกนึกคิดทางดีงาม	.....	.....
๑๔. การคิดที่ถูกต้อง	.....	.....
๑๕. สุขภาพทั้งกายและจิต	.....	.....
๑๖. ความร่วมมือ	.....	.....
๑๗. พลังงานจักรวาลนิสัย	.....	.....
๑๘. การศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ	.....	.....
๑๙. ความเข้าใจชีวิตและการต่อสู้	.....	.....
๒๐. การปลูกคุณสมบัติของบุคคลสำคัญ	.....	.....
๒๑. การปลุกใจตนเอง	.....	.....
๒๒. การส่งเสริมตนเอง	.....	.....
๒๓. ขยันขันแข็งในการงาน	.....	.....
๒๔. ศึกษาหาความรู้ใส่ตนอยู่เป็นนิจ	.....	.....
๒๕. ใฝ่ก้าวหน้าหาความเจริญใส่ตน	.....	.....
๒๖. คิดพึ่งตนเอง เชิดชูตนเองด้วยความดี	.....	.....
๒๗. รักเกียรติเสมอชีวิต	.....	.....

คะแนน มากยิ่ง ๕ มาก ๔ ปานกลาง ๓ น้อย ๒ น้อยมาก ๑

	ก่อนฝึกอบรม	หลังการฝึกอบรม
๒๘. มีความอดทนไม่ยอมแพ้อุปสรรค	.....	.....
๒๙. มีความพากเพียรไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก	.....	.....
๓๐. มีความรักงาน	.....	.....
๓๑. มีความใฝ่ฝันในสิ่งที่ถูก	.....	.....
๓๒. มีการตัดสินใจที่เด็กขาดไม่ลังเล	.....	.....
๓๓. มีความละเอียดถี่ถ้วน	.....	.....
๓๔. มีความกล้าหาญ	.....	....
๓๕. มีความว่องไว รวดเร็ว ทันการ.....	.....	.....
๓๖. มีความเมตตา กรุณา	.....	.....
๓๗. มีความถ่อมตัว สงบเสงี่ยม	.....	.....
๓๘. มีสมาธิในการทำงาน	.....	.....
๓๙. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	.....	.....
๔๐. มีศรัทธาในศาสนา	.....	.....
๔๑. มีความรักหน้าที่	.....	.....
๔๒. มีหลักการ	.....	.....
๔๓. มีความรักในการใช้ความคิด	.....	.....
๔๔. มีการตรวจสอบตนเอง	.....	.....

คะแนน มากยิ่ง ๕ มาก ๔ ปานกลาง ๓ น้อย ๒ น้อยมาก ๑

	ก่อนฝึกอบรม	หลังการฝึกอบรม
๔๕. มีความรักและภาคภูมิใจในบ้านเกิดและท้องถิ่นเดิมของตน ..	.....	.....
๔๖. มีความเต็มใจที่จะอุทิศตนเพื่อความสุขความเจริญของสังคม .	.....	.....
๔๗. มีความรอบรู้ในการพัฒนาตนเอง	.....	.....
๔๘. มีจิตใจเยือกเย็น สุขุม คิดหน้าคิดหลังก่อนพูดและทำสิ่งต่าง ๆ	.....	.....

แบบประเมินความพอใจในการพัฒนาตนเอง

โปรดเขียนกราฟแสดงความพอใจในการพัฒนาตนเอง ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม วิธีพัฒนาตนเองได้ก่อคุณประโยชน์ ความดีงาม ความสุข ความสำเร็จ ความพอใจอะไรแก่ท่านบ้าง มากน้อยเพียงใด สูงสุดคือ 10 ต่ำสุดคือ – 5

ระดับความพอใจ	ครั้งที่ฝึกอบรม										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10											
9											
8											
7											
6											
5											
4											
3											
2											
1											
0											
– 1											
– 2											
– 3											
– 4											
– 5											

ชื่อ ..... อายุ ..... ปี เพศ .....

วิชาเอก .....

การสำรวจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาและความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา ๒๕๒๗

สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา ๒๕๒๖ – ๒๕๒๗ ได้สำรวจปัญหาและความต้องการทางการศึกษา และความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยใช้แบบสอบถามที่คณะกรรมการของสภาคณาจารย์สร้างขึ้น จัดส่งแบบสอบถามดังกล่าวให้บัณฑิตวิทยาลัยและคณะต่าง ๆ คือ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะพลศึกษา จำนวน ๒,๘๐๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนมาดังนี้ ระดับปริญญาตรีทั้งภาคปรกติและภาคสมทบ ๖๘๒ ชุด จากจำนวนนิสิตปริญญาตรี ๒,๔๕๒ คน ระดับปริญญาโท ๒๒๘ ชุด จากผู้มาเรียน ๓๒๘ คน ระดับปริญญาเอก ๖ ชุด จากผู้มาเรียน ๒๐ คน รวมจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ๘๓๖ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘๖ ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งให้นิสิตกรอก การส่งแบบสอบถามส่งระหว่างเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ และได้รับแบบสอบถามคืนมาระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ถึงมกราคม พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้นำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาหาความถี่ในแต่ละข้อถามแล้วคิดเป็นร้อยละและจัดลำดับปัญหา ความต้องการ ความพึงพอใจ รวมร้อยละของผู้ตอบในช่องมากที่สุดและช่องมากเข้าด้วยกันเพื่อจัดลำดับความสำคัญ นอกจากนี้ได้รวบรวมข้อเสนอแนะและความเห็นด้านต่าง ๆ บางส่วน เพื่อเสนอเป็นรายงานย่อให้ผู้บริหารคณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องได้ทราบโดยผ่านทางสภาคณาจารย์ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มงานวิจัยนี้ ในการเขียนรายงานผู้เขียนได้ใช้เวลาอีก ๑ ปี จากเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ ในการสังเกต การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมในเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้ง

ทางตรงและทางอ้อม ฯลฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการเขียนรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์และสภาพของปัญหา ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้เขียนรายงานเห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟังมาด้วยตนเองมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเป็นอย่างยิ่ง รายงานย่อของการสำรวจปรากฏดังต่อไปนี้

ระดับปริญญาตรี

๑. ปัญหาทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรี

การเรียนวิชา	ระดับของปัญหา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑. วิชาเอก	จำนวน	๘๕	๑๔๓	๑๘๗	๑๑๖	๑๙	๕๕๐
	ร้อยละ	๑๕.๔๕	๒๖.๐๐	๓๔.๑๐	๒๑.๐๙	๓.๔๕	๑๐๐.๐๐
๒. วิชาโท	จำนวน	๓๓	๙๑	๑๓๑	๙๑	๘๔	๔๒๙
	ร้อยละ	๗.๖๙	๒๑.๒๑	๓๐.๓๐	๒๑.๒๑	๑๙.๕๘	๑๐๐.๐๐
๓. วิชาพื้นฐาน	จำนวน	๒๔	๘๗	๒๐๑	๑๕๐	๕๔	๕๒๑
	ร้อยละ	๔.๖๑	๑๖.๗๐	๓๘.๕๘	๒๘.๗๙	๑๑.๗๒	๑๐๐.๐๐
๔. วิชาเลือกเอก	จำนวน	๗๗	๘๖	๑๗๔	๑๐๑	๖๒	๔๕๖
	ร้อยละ	๗.๒๔	๑๘.๘๖	๓๘.๑๖	๒๒.๑๕	๑๓.๖๐	๑๐๐.๐๐
๕. วิชาเลือกเสรี	จำนวน	๑๙	๕๙	๑๕๕	๑๓๗	๙๗	๔๖๗
	ร้อยละ	๔.๐๗	๑๒.๖๓	๓๓.๑๙	๒๙.๓๔	๒๐.๗๗	๑๐๐.๐๐

๒. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับปริญญาตรี

ระดับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจใน	จำนวนร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑. ชีวิต		๘๔	๒๐๔	๒๒๓	๒๓	๓	๕๔๗
		๑๖.๒๗	๓๘.๒๑	๔๐.๗๗	๔.๒๐	๐.๕๕	๑๐๐.๐๐
๒. การงาน		๒๖	๑๔๒	๒๗๖	๕๓	๓๕	๔๔๒
		๕.๒๘	๒๘.๘๖	๔๗.๔๗	๑๐.๗๗	๗.๑๑	๑๐๐.๐๐
๓. การเรียน		๔๖	๑๕๗	๒๖๘	๖๔	๔	๕๓๔
		๘.๕๓	๒๔.๑๓	๔๔.๗๕	๑๑.๘๗	๐.๗๔	๑๐๐.๐๐
๔. บริการของมหาวิทยาลัย		๓	๔๑	๒๓๔	๒๒๓	๔๔	๕๔๕
		๐.๕๕	๗.๕๒	๔๓.๔๔	๔๐.๔๒	๘.๐๗	๑๐๐.๐๐
๕. การพัฒนาตนเอง		๓๕	๑๖๕	๒๗๖	๖๖	๑	๕๔๓
		๖.๔๕	๓๐.๓๔	๕๐.๘๓	๑๒.๑๕	๐.๑๘	๑๐๐.๐๐
๖. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม		๑๐	๘๖	๒๕๗	๑๗๑	๒๗	๕๔๗
ของมหาวิทยาลัย		๑.๘๓	๑๕.๗๒	๔๖.๒๕	๓๑.๒๖	๔.๙๔	๑๐๐.๐๐

ระดับความต้องการ

ความพึงพอใจใน	จำนวน ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๗. กิจกรรมส่งเสริม		๑๕	๑๐๖	๒๒๘	๑๗๑	๓๓	๕๕๓
วิชาการของ ม.		๒.๗๑	๑๙.๑๗	๔๑.๒๒	๓๐.๙๒	๕.๙๗	๑๐๐.๐๐
๘. กิจกรรมส่งเสริม		๘	๙๙	๒๒๖	๑๖๙	๔๕	๕๔๗
สุขภาพของ ม.		๑.๔๖	๑๘.๑๐	๔๑.๓๒	๓๐.๙๐	๘.๒๓	๑๐๐.๐๐
๙. ความสำเร็จด้าน		๕๕	๑๖๒	๒๔๕	๑๕	๖	๕๓๓
ต่างๆ ของตนเอง		๑๐.๓๒	๓๐.๓๙	๔๕.๙๗	๑๒.๒๐	๑.๑๓	๑๐๐.๐๐

ม. หมายถึง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

๓. ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรี

ระดับความต้องการ

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	ราม
๑. ตำราเกี่ยวกับวิชาเอก		๒๕๔	๒๐๔	๖๖	๑๔	๑	๕๓๙
		๔๗.๑๒	๓๗.๘๕	๑๒.๒๔	๒.๖๐	๐.๑๙	๑๐๐.๐๐

ระดับความต้องการ

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๒. ตำราเกี่ยวกับวิชาพื้นฐาน		๘๐	๒๕๓	๑๗๗	๓๖	๔	๕๕๐
ทางการศึกษา		๑๔.๕๕	๔๖.๐๐	๓๒.๑๘	๖.๕๕	๐.๗๓	๑๐๐.๐๐
๓. ช่วงเวลาที่อาจารย์ผู้สอน		๖๕	๒๐๓	๒๑๓	๗๑	๔	๕๕๖
จะให้พบได้		๑๑.๖๔	๓๖.๕๑	๓๑.๓๑	๑๒.๗๗	๐.๗๒	๑๐๐.๐๐
๔. ช่วงเวลาที่อาจารย์ที่		๘๖	๑๘๒	๒๐๖	๖๔	๖	๕๔๔
ปรึกษาจะให้พบได้		๑๕.๖๖	๓๓.๑๕	๓๗.๕๒	๑๒.๕๗	๑.๐๔	๑๐๐.๐๐
๕. การให้คำปรึกษาในการ		๑๒๒	๑๘๖	๑๗๑	๖๖	๘	๕๕๓
เรียน		๒๒.๐๖	๓๓.๖๓	๓๐.๔๒	๑๑.๔๓	๑.๔๕	๑๐๐.๐๐
๖. การแสดงความคิดเห็น		๔๑	๒๐๖	๒๑๘	๓๖	๑	๕๕๒
ในการเรียน		๑๖.๔๔	๓๗.๓๒	๗๘.๔๐	๖.๕๒	๐.๑๘	๑๐๐.๐๐
๗. การปฏิบัติจริงในการเรียน		๑๒๒	๒๐๘	๑๗๒	๓๔	๓	๕๓๔
วิชาต่าง ๆ		๒๒.๖๓	๓๘.๕๔	๓๑.๔๑	๖.๓๑	๐.๕๖	๑๐๐.๐๐
๘. การปฏิบัติงานในชุมชนเพื่อ		๑๕๔	๒๐๔	๑๓๐	๕๖	๑๒	๕๖๑
ความชำนาญในวิชาการ		๒๘.๓๔	๓๖.๓๖	๒๓.๑๗	๔.๔๘	๒.๑๔	๑๐๐.๐๐
และการเตรียมตัว							
ประกอบอาชีพ							

ความต้องการทางการศึกษา		ระดับความต้องการ มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	
	จำนวน						
	ร้อยละ						
๙. การใช้สื่อการเรียน		๑๖๓	๑๔๘	๑๓๔	๕๘	๔	๕๖๑
การสอนหลาย ๆ อย่าง		๒๔.๐๖	๓๕.๒๔	๒๓.๘๔	๑๐.๓๔	๑.๔๓	๑๐๐.๐๐
นอกเหนือจากการบรรยาย							
๑๐. การปฏิบัติการนอกห้องเรียน		๑๓๔	๒๐๖	๑๔๖	๕๖	๑๐	๕๕๒
เสริมการเรียนในห้องเรียน		๒๔.๒๘	๓๗.๓๒	๒๖.๔๕	๑๐.๑๔	๑.๘๑	๑๐๐.๐๐
๑๑. การพัฒนาคุณสมบัติและนิสัย		๑๖๒	๒๑๑	๑๔๕	๓๒	๘	๕๕๘
ที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ใน		๒๔.๐๓	๓๗.๔๑	๒๕.๔๔	๕.๗๓	๑.๔๓	๑๐๐.๐๐
ชีวิตการงานและการเรียน							
๑๒. การพัฒนาตนเองให้นำตนเอง		๒๐๓	๒๐๓	๑๒๑	๒๗	๕	๕๕๔
ช่วยตนเอง เลี้ยงตนเองได้		๓๖.๓๑	๓๖.๓๑	๒๑.๖๕	๔.๘๓	๐.๘๔	๑๐๐.๐๐
๑๓. การพัฒนาคุณธรรมในการเรียน		๑๔๖	๒๒๔	๑๔๓	๒๗	๘	๕๕๓
การทำงานและการดำเนิน		๒๖.๔๐	๔๑.๔๑	๒๕.๘๖	๔.๘๘	๑.๔๖	๑๐๐.๐๐
ชีวิต							

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	ระดับความต้องการ มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑๔. การให้บริการจัดหางานทำ		๑๙๕	๑๗๐	๑๐๗	๕๗	๑๙	๕๔๘
		๓๕.๕๘	๓๑.๐๒	๑๙.๕๓	๑๐.๔๐	๓.๔๗	๑๐๐.๐๐
๑๕. การให้บริการด้านทุน		๑๔๓	๑๗๕	๑๖๓	๖๓	๑๗	๕๖๑
การศึกษา		๒๕.๔๙	๓๑.๑๙	๒๙.๐๖	๑๑.๒๓	๓.๐๓	๑๐๐.๐๐
๑๖. ความคุ้นเคยเป็นกันเองใน		๑๗๐	๒๑๘	๑๓๔	๒๐	๒	๕๔๔
การเรียน การสอน		๓๑.๒๕	๔๐.๐๗	๒๔.๖๓	๓.๖๘	๐.๓๗	๑๐๐.๐๐
๑๗. การยึดหลักวิชาและความ		๑๙๒	๑๙๔	๑๓๙	๑๒	๔	๕๔๑
ยุติธรรมในการจัดการ		๓๕.๔๙	๓๕.๘๖	๒๕.๖๙	๒.๒๒	๐.๗๔	๑๐๐.๐๐
เรียนการสอนและการ							
ประเมินผล							
๑๘. การฝึกอบรมการพัฒนา		๒๐๗	๑๙๐	๑๒๓	๒๔	๔	๕๔๘
ตนเองเพื่อส่งเสริม		๓๗.๗๗	๓๕.๖๗	๒๒.๔๕	๔.๓๘	๐.๗๓	๑๐๐.๐๐
ความสำเร็จในการเรียน							
การทำงานและการแก้							
ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง							

ระดับบัณฑิตศึกษา

๑. ปัญหาทางการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

การเรียนวิชา	จำนวนร้อยละ	ระดับของปัญหา มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑. วิชาเอก		๓๓	๖๔	๖๗	๔๐	๒๐	๒๒๔
		๑๔.๗๓	๒๘.๕๗	๒๔.๔๑	๑๗.๘๖	๘.๔๓	๑๐๐.๐๐
๒. วิชาโท		–	๕	๑๒	๗	๒๘	๕๒
		—	๔.๖๒	๒๓.๐๘	๑๓.๔๖	๕๓.๘๕	๑๐๐.๐๐
๓. วิชาพื้นฐาน		๒๓	๔๗	๘๔	๔๒	๑๐	๒๑๑
		๑๐.๔๐	๒๒.๒๗	๔๒.๑๘	๑๙.๐๑	๔.๗๔	๑๐๐.๐๐
๔. วิชาเลือกเอก		๑๓	๓๖	๕๕	๔๘	๒๐	๑๗๒
		๗.๕๖	๒๐.๙๓	๓๑.๙๘	๒๗.๙๑	๑๑.๖๓	๑๐๐.๐๐
๕. วิชาเลือกเสรี		๙	๒๘	๖๑	๕๒	๒๙	๑๗๙
		๕.๐๓	๑๕.๖๔	๓๔.๐๘	๒๙.๐๕	๑๖.๒๐	๑๐๐.๐๐
๖. วิชาภาษาอังกฤษ (ไม่ให้หน่วยกิต)		๑๒	๓๗	๔๕	๔๘	๓๔	๑๗๖
		๖.๘๒	๒๑.๐๒	๒๕.๕๗	๒๗.๒๗	๑๙.๓๒	๑๐๐.๐๐

๒. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

ความพึงพอใจใน	จำนวน ร้อยละ	ระดับความพึงพอใจ มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑. ชีวิต		๕๖	๑๑๐	๕๘	๙	–	๒๓๓
		๒๔.๐๓	๔๗.๓๑	๒๔.๘๔	๓.๘๖	–	๑๐๐.๐๐
๒. การงาน		๒๑	๔๘	๘๒	๑๔	–	๒๑๕
		๙.๗๗	๔๕.๕๘	๓๘.๑๔	๖.๕๑	–	๑๐๐.๐๐
๓. การเรียน		๓๐	๘๖	๙๑	๑๙	–	๒๒๖
		๑๓,๒๗	๓๘.๐๕	๔๐.๒๗	๘.๔๑	–	๑๐๐.๐๐
๔. บริการของมหาวิทยาลัย		๒	๒๔	๙๙	๘๒	๑๖	๒๓๓
		๐.๙๐	๑๐.๗๖	๔๔.๓๙	๓๖.๗๗	๗.๑๘	๑๐๐.๐๐
๕. ผลการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์		๒	๒๓	๕๙	๔๘	๒๐	๑๕๒
		๑.๓๒	๑๕.๑๓	๓๘.๘๒	๓๑.๕๘	๑๓.๑๖	๑๐๐.๐๐
๖. การพัฒนาตนเอง		๑๒	๖๑	๑๐๘	๒๙	–	๒๑๐
		๕.๗๑	๒๙.๐๕	๕๑.๔๓	๑๓.๘๑	–	๑๐๐.๐๐

ระดับความพึงพอใจ.

ความพึงพอใจใน	จำนวน ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๗. กิจกรรมส่งเสริม		๓	๒๘	๔๑	๗๖	๒๑	๒๑๙
คุณธรรมของ ม.		๑.๓๗	๑๒.๗๙	๔๑.๕๕	๓๔.๗๐	๙.๕๙	๑๐๐.๐๐
๘. กิจกรรมส่งเสริม		๓	๓๗	๕๒	๗๕	๑๖	๒๒๓
วิชาการของ ม.		๑.๓๕	๑๖.๕๙	๔๑.๒๖	๓๓.๖๓	๗.๑๗	๑๐๐.๐๐
๙. กิจกรรมส่งเสริม		๑	๒๔	๗๙	๙๖	๒๑	๒๒๑
สุขภาพของ ม.		๐.๔๕	๑๐.๘๖	๓๕.๗๕	๔๓.๔๔	๙.๕๐	๑๐๐.๐๐
๑๐. ความสำเร็จด้าน		๑๒	๗๘	๙๖	๑๖	๓	๒๐๕
ต่าง ๆ ของตนเอง		๕.๘๕	๓๘.๐๕	๔๖.๘๓	๗.๘๐	๑.๔๖	๑๐๐.๐๐

ม. หมายถึงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

๓. ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	ระดับความต้องการ มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑. ตำราเกี่ยวกับวิชาเอก		๑๔๔	๕๗	๑๒	๑๐	–	๒๒๓
		๖๔.๕๗	๒๕.๕๖	๕.๓๘	๔.๔๘	–	๑๐๐.๐๐
๒. ตำราเกี่ยวกับวิชาพื้นฐาน ทางการศึกษา		๖๒	๑๑๕	๔๑	๑๐	–	๒๒๘
		๒๗.๑๙	๕๐.๔๔	๑๗.๙๘	๔.๓๙	–	๑๐๐.๐๐
๓. ช่วงเวลาที่อาจารย์ผู้สอน จะให้พบได้		๕๑	๘๙	๖๖	๑๗	๒	๒๒๕
		๒๒.๖๗	๓๙.๕๖	๒๙.๓๓	๗.๕๖	๐.๘๙	๑๐๐.๐๐
๔. ช่วงเวลาที่อาจารย์ที่ปรึกษา จะให้พบได้		๕๔	๘๕	๖๙	๑๕	๑	๒๒๔
		๒๔.๑๑	๓๗.๙๕	๓๐.๘๐	๖.๗๐	๐.๔๕	๑๐๐.๐๐
๕. การให้คำปรึกษาใน การเรียน		๕๒	๘๕	๖๔	๒๐	๑	๒๒๒
		๒๓.๔๒	๓๘.๒๙	๒๘.๘๓	๙.๐๐	๐.๔๕	๑๐๐.๐๐
๖. การให้คำปรึกษาในการ ทำปริญญานิพนธ์		๑๒๒	๔๓	๒๗	๘	๔	๒๐๔
		๕๙.๘๐	๒๑.๐๘	๑๓.๒๔	๓.๙๒	๑.๙๖	๑๐๐.๐๐

ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (ต่อ)

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	ระดับความต้องการ มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๗. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ที่เชื่อถือได้		๑๐๓	๗๒	๒๘	๗	๔	๒๑๔
		๔๘.๑๓	๓๓.๖๔	๑๓.๐๘	๓.๒๗	๑.๘๗	๑๐๐.๐๐
๘. การแสดงความคิดเห็นในการเรียน		๕๑	๑๐๕	๕๔	๘	๒	๒๒๕
		๒๒.๖๗	๔๖.๖๗	๒๖.๒๒	๓.๕๖	๐.๙๘	๑๐๐.๐๐
๙. การปฏิบัติจริงในการเรียนวิชาต่าง ๆ		๕๔	๙๙	๕๖	๑๖	–	๒๒๕
		๒๔.๐๐	๔๔.๐๐	๒๔.๘๙	๗.๑๑	–	๑๐๐.๐๐
๑๐. การปฏิบัติงานในชุมชนเพื่อความชำนาญในวิชาการและการเตรียมตัวประกอบอาชีพ		๔๔	๙๖	๑๓	๒๐	๕	๒๒๘
		๑๙.๓๐	๔๒.๑๑	๒๗.๖๓	๘.๗๗	๒.๑๙	๑๐๐.๐๐
๑๑. การใช้สื่อการเรียนการสอนหลาย ๆ อย่างนอกเหนือจากการบรรยาย		๕๓	๘๐	๕๖	๒๒	๕	๒๑๖
		๒๔.๕๔	๓๗.๐๔	๒๕.๙๓	๑๐.๑๙	๒.๓๑	๑๐๐.๐๐

ระดับความต้องการ

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑๒. การปฏิบัติการนอกห้องเรียนเสริมการเรียนในห้องเรียน		๔๙	๘๙	๕๑	๒๐	๓	๒๑๒
		๒๓.๑๑	๔๑.๔๘	๒๔.๐๖	๙.๔๓	๑.๔๒	๑๐๐.๐๐
๑๓. การพัฒนาคุณสมบัติและนิสัยที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ในชีวิตการงานและการเรียน		๗๓	๘๖	๒๓	๑๖	–	๒๓๘
		๓๐.๖๗	๓๖.๑๓	๒๖.๔๗	๖.๗๒	–	๑๐๐.๐๐
๑๔. การพัฒนาตนเองให้นำตนเองช่วยตนเอง เลี้ยงตนเองได้		๗๙	๙๗	๔๑	๑๒	–	๒๒๙
		๓๔.๕๐	๔๒.๓๖	๑๗.๐๓	๕.๒๔	–	๑๐๐.๐๐
๑๕. การพัฒนาคุณธรรมในการเรียนการทำงานและการดำเนินชีวิต		๗๕	๘๗	๕๑	๑๒	–	๒๒๕
		๓๓.๓๓	๓๘.๖๗	๒๒.๖๗	๕.๓๓	–	๑๐๐.๐๐
๑๖. การให้บริการจัดหางานทำ		๓๗	๔๗	๕๔	๔๘	๒๐	๒๑๑
		๑๗.๕๔	๒๒.๒๗	๒๗.๔๖	๒๒.๗๕	๙.๔๘	๑๐๐.๐๐

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	ระดับความต้องการ มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑๗. การให้บริการคำปรึกษาเกี่ยวกับ	๑๐๘	๕๘	๒๕	๑๔	๕	๒๑๐
	๕๑.๔๓	๒๗.๖๒				
การสอบข้อเขียนพิสดาร			๑๑.๔๐	๖.๖๗	๒.๓๘	๑๐๐.๐๐
๑๘. การให้บริการด้านทุน	๕๑	๖๑	๗๔	๓๔	๔	๒๒๔
การศึกษา	๒๒.๒๗	๒๖.๖๔	๓๒.๓๑	๑๔.๘๕	๓.๔๓	๑๐๐.๐๐
๑๙. ความคุ้นเคยเป็นกันเอง	๘๑	๘๖	๕๒	๖	–	๒๒๕
ในการเรียนการสอน	๓๖.๐๐	๓๘.๒๒	๒๓.๑๑	๒.๖๗	–	๑๐๐.๐๐
๒๐. การยึดหลักวิชาและความ	๑๐๒	๗๓	๓๕	๑๓	–	๒๒๓
ยุติธรรมในการจัดการ	๔๕.๗๔	๓๒.๗๔	๑๕.๗๐	๕.๘๓	–	๑๐๐.๐๐
เรียนการสอนและการ						
ประเมินผล						
๒๑. การฝึกอบรมการพัฒนาตนเอง	๘๑	๗๕	๕๗	๑๔	๑	๒๒๘
เพื่อส่งเสริมความสำเร็จ	๓๕.๕๓	๓๒.๘๔	๒๕.๐๐	๖.๑๔	๐.๔๔	๑๐๐.๐๐
ในการเรียนการทำงานและ						
การแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง						

ระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

๑. ปัญหาทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา

การเรียนวิชา	จำนวน ร้อยละ	ระดับของปัญหา มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑. วิชาเอก		๑๑๘	๒๐๗	๒๕๔	๑๕๖	๓๔	๗๗๔
		๑๕.๒๕	๒๖.๗๔	๓๒.๘๒	๒๐.๑๖	๕.๐๔	๑๐๐.๐๐
๒. วิชาโท		๓๓	๔๖	๑๔๒	๔๘	๑๑๒	๔๘๑
		๖.๘๖	๑๔.๔๖	๒๔.๕๒	๒๐.๓๗	๒๓.๒๘	๑๐๐.๐๐
๓. วิชาพื้นฐาน		๔๗	๑๓๔	๒๔๐	๑๔๒	๖๔	๗๓๒
		๖.๔๐	๑๘.๓๑	๓๔.๖๒	๒๖.๒๓	๔.๔๓	๑๐๐.๐๐
๔. วิชาเลือกเอก		๔๖	๑๒๒	๒๒๔	๑๔๔	๘๒	๖๒๘
		๗.๓๒	๑๔.๔๓	๓๖.๔๖	๒๓.๗๓	๑๓.๕๘	๑๐๐.๐๐
๕. วิชาเลือกเสรี		๒๘	๘๗	๒๑๖	๑๘๔	๑๒๖	๖๔๖
		๔.๓๓	๑๓.๔๗	๓๓.๔๔	๒๔.๒๖	๑๔.๕๐	๑๐๐.๐๐
๖. วิชาภาษาอังกฤษ		๓๗	๔๑	๑๑๑	๑๐๑	๑๖๑	๕๐๑
		๗.๓๔	๑๘.๑๖	๒๒.๑๖	๒๐.๑๖	๓๒.๑๔	๑๐๐.๐๐

๒. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา

ระดับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจใน	จำนวน ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑. ชีวิต		๑๔๕	๓๑๔	๒๘๑	๓๒	๓	๗๘๐
		๑๘.๕๘	๔๐.๔๐	๓๖.๐๓	๔.๑๐	๐.๓๘	๑๐๐.๐๐
๒. การงาน		๔๗	๒๔๐	๓๑๘	๖๗	๓๕	๗๐๗
		๖.๖๕	๓๓.๔๕	๔๔.๔๘	๔.๔๘	๔.๔๕	๑๐๐.๐๐
๓. การเรียน		๗๖	๒๔๗	๓๕๔	๘๓	๔	๗๖๕
		๔.๔๓	๓๑.๗๖	๔๖.๔๓	๑๐.๘๕	๐.๕๒	๑๐๐.๐๐
๔. บริการของ ม.		๕	๖๕	๓๓๓	๓๐๕	๖๐	๗๖๘
		๐.๖๕	๘.๔๖	๔๓.๓๗	๓๔.๗๑	๗.๘๑	๑๐๐.๐๐
๕. ผลการพิจารณา เค้าโครงปริญญา นิพนธ์		๗	๖๔	๑๘๘	๑๐๖	๑๐๒	๔๗๒
		๑.๔๘	๑๔.๖๒	๓๔.๘๓	๒๒.๔๖	๒๑.๖๑	๑๐๐.๐๐
๖. การพัฒนาตนเองด้านต่างๆ		๔๗	๒๒๖	๓๘๔	๔๕	๑	๗๓๐
		๖.๔๔	๓๐.๔๖	๕๒.๖๐	๑๓.๐๑	๐.๑๔	๑๐๐.๐๐

ระดับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจใน	จำนวน ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๗. กิจกรรมส่งเสริม		๑๓	๑๑๔	๓๔๔	๒๔๗	๔๘	๗๖๖
คุณธรรมของ ม.		๑.๗๐	๑๔.๘๘	๔๔.๔๑	๓๒.๒๕	๖.๒๗	๑๐๐.๐๐
๘. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการ		๑๘	๑๔๓	๓๒๐	๒๔๖	๔๔	๗๗๖
ของ ม.		๒.๓๒	๑๘.๔๓	๔๑.๒๔	๓๑.๗๐	๖.๓๑	๑๐๐.๐๐
๙. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ		๙	๑๒๓	๓๐๕	๒๖๕	๖๖	๗๖๘
ของ ม.		๑.๗๑	๑๖.๐๒	๓๙.๗๑	๓๔.๕๑	๘.๕๙	๑๐๐.๐๐
๑๐. ความสำเร็จด้านต่าง ๆ		๖๗	๒๔๐	๓๔๑	๘๑	๙	๗๓๘
ของตนเอง		๙.๐๘	๓๒.๕๒	๔๖.๒๑	๑๐.๙๘	๑.๒๒	๑๐๐.๐๐

ม. หมายถึงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

๓. ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	ระดับความต้องการ มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑. ตำราเกี่ยวกับวิชาเอก		๓๙๘	๒๖๑	๗๘	๒๔	๑	๗๖๒
		๕๒.๒๓	๓๔.๒๕	๑๐.๒๔	๓.๑๕	๐.๑๓	๑๐๐.๐๐
๒. ตำราเกี่ยวกับวิชาพื้นฐาน		๑๔๒	๒๖๘	๒๑๘	๔๖	๔	๗๗๘
ทางการศึกษา		๑๘.๒๕	๔๗.๓๐	๒๘.๐๒	๕.๔๑	๐.๕๑	๑๐๐.๐๐
๓. ช่วงเวลาที่อาจารย์ผู้สอน		๑๑๖	๒๔๒	๒๗๔	๘๘	๖	๗๘๑
จะให้พบได้		๑๔.๘๕	๓๗.๓๔	๓๕.๗๒	๑๑.๒๖	๐.๗๗	๑๐๐.๐๐
๔. ช่วงเวลาที่อาจารย์ปรึกษา		๑๔๐	๒๖๗	๒๗๕	๘๔	๗	๗๗๓
จะให้พบได้		๑๘.๑๑	๓๔.๕๔	๓๕.๕๘	๑๐.๘๗	๐.๔๑	๑๐๐.๐๐
๕. การให้คำปรึกษาในการเรียน		๑๗๔	๒๗๑	๒๓๕	๘๖	๔	๗๗๕
		๒๒.๔๕	๓๔.๔๗	๓๐.๓๒	๑๑.๑๐	๑.๑๖	๑๐๐.๐๐
๖. การให้คำปรึกษาในการทำ		๑๗๘	๑๒๔	๑๐๑	๔๓	๖๔	๕๑๕
ปริญญานิพนธ์		๓๔.๕๖	๒๕.๐๕	๑๙.๖๑	๘.๓๕	๑๒.๔๓	๑๐๐.๐๐

ระดับความต้องการ

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน / ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๗. หลักเกณฑ์ในการพิจารณา		๑๕๗	๑๖๐	๑๑๓	๓๔	๕๘	๕๒๗
เค้าโครงปริญญานิพนธ์		๒๔.๗๔	๓๐.๓๖	๒๑.๔๔	๗.๔๐	๑๑.๐๑	๑๐๐.๐๐
๘. การแสดงความคิดเห็นใน		๑๔๒	๓๑๑	๒๗๗	๔๔	๓	๗๗๗
การเรียน		๑๘.๒๘	๔๐.๐๓	๓๕.๖๕	๕.๖๖	๐.๓๔	๑๐๐.๐๐
๙. การปฏิบัติจริงในการเรียน		๑๗๖	๓๐๗	๒๒๘	๕๐	๓	๗๖๔
วิชาต่าง ๆ		๒๓.๐๔	๔๐.๑๘	๒๙.๘๔	๖.๕๔	๐.๓๙	๑๐๐.๐๐
๑๐. การปฏิบัติงานในชุมชนเพื่อ		๒๐๓	๓๐๐	๑๙๓	๗๖	๑๗	๗๘๙
ความชำนาญในวิชาการและ		๒๕.๗๓	๓๘.๐๒	๒๔.๔๖	๙.๖๓	๒.๑๕	๑๐๐.๐๐
การเตรียมตัวประกอบอาชีพ							
๑๑. การใช้สื่อการเรียนการสอน		๒๑๖	๒๗๘	๑๙๐	๘๐	๑๓	๗๗๗
หลาย ๆ อย่างนอกเหนือ		๒๗.๘๐	๓๕.๗๘	๒๔.๔๕	๑๐.๓๐	๑.๖๗	๑๐๐.๐๐
จากการบรรยาย							
๑๒. การปฏิบัติการนอกห้องเรียน		๑๘๑	๒๔๕	๑๙๗	๗๖	๑๓	๗๖๔
เสริมการเรียนในห้องเรียน		๒๐.๖๙	๓๘.๖๑	๒๕.๗๙	๙.๙๕	๑.๗๐	๑๐๐.๐๐

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	ระดับความต้องการ มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑๓. การพัฒนาคุณสมบัติและนิสัย		๒๓๕	๒๔๗	๒๐๘	๔๘	๘	๗๔๖
ที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์		๒๔.๕๒	๓๑.๓๑	๒๖.๑๓	๖.๐๓	๑.๐๑	๑๐๐.๐๐
ในชีวิต การงานและ							
การเรียน							
๑๔. การพัฒนาตนเองให้นำ		๒๘๒	๓๐๐	๑๖๒	๓๔	๕	๗๘๘
ตนเองช่วยตนเอง เลี้ยง		๓๕.๗๔	๓๘.๐๗	๒๐.๕๖	๔.๔๕	๐.๖๓	๑๐๐.๐๐
ตนเองได้							
๑๕. การพัฒนาคุณธรรมในการ		๒๒๑	๓๑๖	๑๔๔	๓๔	๘	๗๗๘
เรียน การทำงานและ		๒๘.๔๐	๔๐.๖๒	๒๔.๔๔	๕.๐๑	๑.๐๓	๑๐๐.๐๐
การดำเนินชีวิต							
๑๖. การให้บริการจัดหางานทำ		๒๓๒	๒๑๗	๑๖๖	๑๐๕	๓๔	๗๕๕
		๓๐.๕๗	๒๘.๕๔	๒๑.๘๗	๑๓.๘๓	๕.๑๔	๑๐๐.๐๐
๑๗. การให้บริการคำปรึกษา		๑๔๘	๒๐๕	๑๔๕	๘๘	๓๔	๗๒๕
เกี่ยวกับการสอบข้อเขียน		๒๗.๓๑	๒๘.๒๘	๒๖.๔๐	๑๒.๑๔	๕.๓๘	๑๐๐.๐๐
พิสดาร							

ระดับความต้องการ

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน ร้อยละ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย	รวม
๑๘. การให้บริการด้านทุน		๑๔๔	๒๓๖	๒๓๗	๔๗	๒๖	๗๔๐
การศึกษา		๒๔.๕๖	๒๔.๘๗	๓๐.๐๐	๑๒.๒๘	๓.๒๔	๑๐๐.๐๐
๑๙. ความคุ้นเคยเป็นกันเอง		๒๕๑	๓๐๔	๑๘๖	๒๖	๒	๗๖๔
ในการเรียนการสอน		๓๒.๖๔	๓๙.๕๓	๒๔.๑๔	๓.๓๘	๐.๒๖	๑๐๐.๐๐
๒๐. การยึดหลักวิชาและความ		๒๔๔	๒๖๗	๑๗๔	๒๕	๔	๗๖๔
ยุติธรรมในการจัดการเรียน การสอนและการประเมินผล		๓๘.๔๘	๓๔.๔๕	๒๒.๗๗	๓.๒๗	๐.๕๒	๑๐๐.๐๐
๒๑. การฝึกอบรมการพัฒนาตนเอง		๒๘๘	๒๖๕	๑๘๐	๓๘	๕	๗๗๖
เพื่อส่งเสริมความสำเร็จ		๓๗.๑๑	๓๔.๑๕	๒๓.๒๐	๔.๙๐	๐.๖๔	๑๐๐.๐๐
ในการเรียน การทำงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง							

ถ้ารวมจำนวนผู้ตอบและร้อยละในช่องมากที่สุดและมากเข้าด้วยกันแล้วเรียงลำดับร้อยละจากสูงไปหาต่ำ จะได้ผลดังนี้

๑. ปัญหาทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา เรียงตามลำดับร้อยละของผู้ตอบ

การเรียนวิชา	จำนวน	ร้อยละ
๑. วิชาเอก	๓๒๕	๔๑.๔๙
๒. วิชาโท	๑๒๙	๒๖.๘๒
๓. วิชาเลือกเอก	๑๖๘	๒๖.๗๕
๔. วิชาภาษาอังกฤษ (ไม่ให้หน่วยกิต)	๑๒๘	๒๕.๕๕
๕. วิชาพื้นฐาน	๑๘๑	๒๔.๗๒
๖. วิชาเลือกเสรี	๑๑๕	๑๗.๘๐

๒. ความพึงพอใจในชีวิตและการงานของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา เรียงตามลำดับร้อยละของผู้ตอบ

ความพึงพอใจใน	จำนวน	ร้อยละ
๑. ชีวิต	๔๖๔	๕๙.๔๙
๒. การเรียน	๓๑๙	๔๑.๗๐
๓. ความสำเร็จด้านต่าง ๆ ของตนเอง	๓๐๗	๔๑.๖๐

ความพึงพอใจใน	จำนวน	ร้อยละ
๔. การงาน	๒๘๗	๔๐.๕๔
๕. การพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ	๒๗๓	๓๗.๓๘
๖. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการของมหาวิทยาลัย	๑๖๑	๒๐.๗๕
๗. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของมหาวิทยาลัย	๑๓๒	๑๗.๑๔
๘. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของมหาวิทยาลัย	๑๒๗	๑๖.๕๘
๙. ผลการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์	๗๖	๑๖.๑๐
๑๐. บริการของมหาวิทยาลัย	๗๐	๙.๑๑

ข้อสังเกตจากข้อมูลในหน้านี้จะเห็นว่าวิชาเอกเป็นวิชาที่ทั้งนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีปัญหามากกว่าวิชาอื่น ๆ ส่วนในด้านความพึงพอใจจากข้อมูลนี้จะเห็นว่าบริการและกิจกรรมของมหาวิทยาลัยก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาไม่มาก ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมาก

๓. ความต้องการทางการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาเรียงตามลำดับร้อยละของผู้ตอบ

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ตำราเกี่ยวกับวิชาเอก	๖๕๔	๘๖.๔๘
๒. การพัฒนาตนเองให้นำตนเอง ช่วยตนเอง เลี้ยงตนเองได้	๕๘๒	๗๓.๘๖
๓. การยึดหลักวิชาและความยุติธรรมในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล	๕๖๑	๗๓.๔๓

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
๔. ความคุ้นเคยเป็นกันเองในการเรียนการสอน	๕๕๕	๗๒.๑๗
๕. การฝึกอบรมการพัฒนาตนเอง เพื่อส่งเสริมความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง	๕๕๓	๗๑.๑๓
๖. การพัฒนาคุณธรรมในการเรียน การทำงานและการดำเนินชีวิต	๕๓๗	๖๙.๐๒
๗. การพัฒนาคุณสมบัติและนิสัยที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ในชีวิตการงานและการเรียน	๕๓๒	๖๖.๘๓
๘. ตำราเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทางการศึกษา	๕๑๐	๖๕.๕๕
๙. การปฏิบัติงานในชุมชนเพื่อความชำนาญในวิชาการและการเตรียมตัวประกอบอาชีพ	๕๐๓	๖๓.๗๕
๑๐. การใช้สื่อการเรียนการสอนหลาย ๆ อย่างนอกเหนือจากการบรรยาย	๔๙๔	๖๓.๕๘
๑๑. การปฏิบัติจริงในการเรียนวิชาต่าง ๆ	๔๘๓	๖๓.๒๒
๑๒. การปฏิบัติการนอกห้องเรียนเสริมการเรียนในห้องเรียน	๔๗๖	๖๒.๓๐
๑๓. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ที่เชื่อถือได้	๓๑๗	๖๐.๑๕
๑๔. การให้คำปรึกษาในการทำปริญญานิพนธ์	๓๐๗	๕๙.๖๑
๑๕. การให้บริการจัดหางานทำ	๔๔๙	๕๙.๑๖
๑๖. การแสดงความคิดเห็นในการเรียน	๔๕๓	๕๘.๓๐
๑๗. การให้คำปรึกษาในการเรียน	๔๔๕	๕๗.๔๒
๑๘. การให้บริการคำปรึกษาเกี่ยวกับการสอบข้อเขียนพิสดาร	๔๐๓	๕๕.๕๙

ความต้องการทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
๑๙. การให้บริการด้านทุนการศึกษา	๔๓๐	๕๔.๔๕
๒๐. ช่วงเวลาที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะให้พบได้	๔๐๗	๕๒.๖๕
๒๑. ช่วงเวลาที่อาจารย์ผู้สอนจะให้พบได้	๔๐๘	๕๒.๒๒

ข้อสังเกต จากข้อมูลในหน้านี้จะเห็นว่าความต้องการข้อ ๑ – ๗ ค่อนข้างจะสูงคือมีจำนวนร้อยละของผู้ตอบในช่องมากที่สุด และมากรวมกันเกิน ๖๖.๖๗ หรือประมาณกว่าสองในสามของจำนวนผู้ตอบแต่ละข้อ ความต้องการเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาอย่างมากจากคณาจารย์ ผู้บริหารและผู้จัดบริการทุกฝ่าย นอกจากนี้ความต้องการทั้ง ๒๑ ข้อ ก็มีผู้ตอบในช่องมากที่สุดและมากรวมกันเกินร้อยละ ๕๐ ทุกข้อ จึงควรได้รับการพิจารณาอย่างจริงจังจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

วิชาที่มีปัญหามาก มีปัญหามากเพราะ	วิชาที่ไม่มีปัญหาหรือมีปัญหาน้อย เพราะ
๑. งานมาก	๑. เคยเรียนมาแล้ว
๒. ไม่ถูกใจ	๒. เป็นวิชาที่ชอบ
๓. ไม่ตรงกับที่ต้องการเรียนเลย	๓. อาจารย์เอาใจใส่ดีมาก
๔. ความไม่มีมาตรฐานในการให้เกรดของอาจารย์ส่วนมาก	๔. อาจารย์เป็นกันเอง
๕. เรียนไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย	
๖. ผู้สอนมีงานมาก บางคนสอนหลายวิชา	
๗. ผู้สอนไม่ชำนาญเพียงพอ	
๘. อาจารย์ไม่ค่อยเข้าสอนตามตารางเรียน	
๙. เอกสารการเรียนไม่เพียงพอ มีการเก็บเงินทุกวิชา	
๑๐. ไม่ค่อยมีเวลาค้นคว้าและอ่านตำรา	

วิชาที่ชอบ ชอบเพราะ

๑. เป็นวิชาที่ใช้หลักเหตุผล
๒. นำไปใช้ประโยชน์ได้มาก
๓. อยากรู้และนำไปใช้
๔. ตรงกับงานที่ทำ
๕. คิดว่ามีประโยชน์ในการทำงาน
๖. รู้สึกว่าได้ประโยชน์อย่างแท้จริง
๗. ใหม่และจะเอาไปใช้ในการทำงาน
๘. เป็นวิชาที่ถนัดและสนใจ
๙. ชอบอาจารย์ผู้สอน
๑๐. อาจารย์สอนละเอียดและเข้าใจดี
๑๑. เนื้อหาดี เข้าใจง่าย
๑๒. นำไปปฏิบัติได้
๑๓. เป็นวิชาที่ให้อิสรภาพทางความคิด
๑๔. รักในวิชานี้
๑๕. เรียนแล้วเกิดความคิดใหม่ ๆ
๑๖. เอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และสนใจ

วิชาที่ประทับใจ ประทับใจเพราะ

๑. อาจารย์สอนเข้าใจดี สนุก สอนเข้าใจง่าย
๒. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

วิชาที่หนักใจ หนักใจเพราะ

๑. ไม่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน
๒. ไม่มีอะไรแปลกใหม่จากที่เคยเรียนมาแล้ว
๓. ไม่ตรงกับความคาดหวังของตนเอง
๔. บรรยากาศการสอนไม่ดี ไม่สนุก อาจารย์จุกจิกเหมือนสอนเด็ก
๕. ยังไม่เข้าใจถ่องแท้ ยังไม่มีพื้นฐาน
๖. อ่านไม่ค่อยเข้าใจ
๗. ไม่วางแผนการสอน การบรรยายที่น่าเบื่อหน่าย
๘. ไม่ทราบว่าจะทำปริญญานิพนธ์อย่างไร
๙. ไม่ถนัด
๑๐. พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ไม่ดี
๑๑. ไม่ค่อยเข้าใจ
๑๒. เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล มีตัวเลขมากจนสับสน
๑๓. อาจารย์สอนเร็ว
๑๔. อาจารย์ไม่วางแผนการสอน

๓. ได้รับความรู้มาก อาจารย์เชี่ยวชาญ

๔. ส่งเสริมแนวคิดใหม่

๕. อาจารย์สอนดี

๖. อาจารย์ใจกว้าง

๗. น่าสนใจ อาจารย์ดี

๘. ประทับใจวิธีสอนของผู้สอน

๙. อาจารย์ให้ข้อคิดต่าง ๆ ดีมาก

๑๐. ผู้สอนให้ความคิดกว้างและจะนำไปใช้ได้ดี

๑๑. สอนให้ทุกคนมีส่วนร่วม

๑๒. อาจารย์เป็นกันเองและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ

๑๓. เป็นวิชาชองคุณภาพชีวิต

๑๔. อาจารย์เข้าใจผู้เรียนดีพอควร

๑๕. นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

๑๖. ได้รู้จักมองตนเองดีขึ้น

๑๗. ชอบอาจารย์ผู้สอนเพราะท่านสอนดี

๑๘. วิธีสอนดี

๑๙. ได้แสดงความคิดเห็นโดยเสรีและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

๒๐. ทำให้โลกทัศน์กว้าง

๒๑. อาจารย์ตั้งใจสอนดี

๒๒. ช่วยให้รู้จักคิดได้อย่างกว้างไกล

ข้อเสนอแนะทางด้านวิชาการ

๑. ต้องการให้บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาคุณค่าของรายวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาเอก วิชาโทและวิชาพื้นฐาน

๒. บริการห้องสมุดควรมีประสิทธิภาพ มีหนังสือใหม่ ๆ มากกว่านี้

๓. ควรงดสอบข้อเขียนนิสดาร เพราะเรียนผ่านมาแล้ว

๔. ควรมีบริการคอมพิเตอร์ บริการข่าวสารที่จำเป็นในสาขาวิชาต่าง ๆ

๕. ควรมีความเป็นระเบียบในการบริหารวิชาการ

๖. ควรมีการให้คำปรึกษาในการวิจัย การทำเค้าโครงปริญญานิพนธ์ ฯลฯ

๗. ให้อาจารย์อุทิศเวลาให้แก่การวิจัย การค้นคว้าและการสอน มีวิธีการสอนใหม่ ๆ

๘. ให้อาจารย์มีบุคลิกภาพดี มีวุฒิทางอารมณ์

๙. บางวิชามีเนื้อหาซ้ำซากกัน ควรปรับปรุง

๑๐. ควรเพิ่มเนื้อหาวิชาการในวิชาเอกและวิชาพื้นฐานการศึกษา

๑๑. การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ควรมีเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ด้วย

๑๒. วิชาวิจัยต้องการให้สอนอย่างละเอียดลึกซึ้ง

๑๓. ต้องการให้สอนเนื้อหา ทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

๑๔. เชิญเฉพาะวิทยากรที่ชำนาญในเรื่องนั้นจริง ๆ มาพูด

๑๕. วิชาเอกควรให้มีอะไรใหม่ ๆ บ้าง

๑๖. เพิ่มจำนวนอาจารย์ที่จะเป็นประธานและกรรมการปริญญานิพนธ์ให้เพียงพอกับจำนวนนิสิต

๑๗. พิจารณาเรื่องสั่งงานแปลจากภาษาอังกฤษ นิสิตที่ไม่ใช่เอกอังกฤษย่อมไม่ถนัด

๑๘. จัดทำหนังสืออ้างอิงให้มากและให้มีหนังสือตามรายการที่อ้างไว้

๑๙. บางวิชาอาจารย์สอนไม่ตรงตามหัวข้อที่กำหนดไว้ในรายวิชา

๒๐. ถ้านิสิตต้องการเรียนให้จบปริญญาโทภายในเวลาหนึ่งปีครึ่ง ทางมหาวิทยาลัยไม่น่าขัดข้อง

๒๑. วิชาเลือกเอกควรกว้างกว่าที่เป็นอยู่

๒๒. เจ้าหน้าที่ประจำบัณฑิตวิทยาลัยควรมีประสิทธิภาพสูงขึ้นในด้านต่าง ๆ

๒๓. ควรมีบริการให้เช่าอุปกรณ์การสอน

๒๔. ห้องสมุดควรมีวารสารให้มากกว่าเดิม

๒๕. ควรเปิดวิชาเลือกเสรีให้มาก

๒๖. ควรเพิ่มหนังสือที่ศูนย์หนังสือ

๒๗. ต้องการภาษาอังกฤษในด้านการอ่าน – เขียนเกี่ยวกับการศึกษาและการสื่อสาร

๒๘. ต้องการให้พัฒนาการสอนของอาจารย์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี ให้มีการสัมมนาอาจารย์ที่สอนวิชาเดียวกัน

๒๙. อาจารย์ที่สอนควรมีความสามารถอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้

๓๐. ต้องการให้มีห้องกิจกรรมเฉพาะ

๓๑. ควรมีการเปลี่ยนแปลงผู้สอนในแต่ละรายวิชา ไม่ควรให้ซ้ำ ๆ ทุกรายวิชา

๓๒. มหาวิทยาลัยควรควบคุมการทำงานของอาจารย์ผู้สอนเพราะบางท่านชอบอ้างว่ามีประชุม อบรม มีธุระกับมหาวิทยาลัย

๓๓. มหาวิทยาลัยควรมีมาตรฐานในการประเมินผลการเรียน

๓๔. ในห้องสมุดพนักงาน ผู้ใช้ห้องสมุดมักใช้เสียงดัง ควรหมั่นให้ความรู้แก่นิสิตเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง

๓๕. ไม่ควรให้อาจารย์ ๑ ท่านสอน ๒ รายวิชาแก่นิสิต ๑ กลุ่มเดียวกันเพราะความรู้ไม่งอกเงยขึ้น

๓๖. ควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

๓๗. การจัดตารางเรียน ห้องเรียน ไม่ควรตรงกันกับปริญญาตรี เพราะมักแย่งห้องเรียนกันเสมอ

๓๘. ห้องสมุดควรเปิดให้อ่านหนังสือพิมพ์และคืนหนังสือได้ตั้งแต่ ๗.๓๐ น. เป็นต้นไปและควรอบรมมารยาทของพนักงานให้มากขึ้น พนักงานไม่ควรเริ่มทำความสะอาดตอน ๙.๐๐ น. ของทุกวันที่เปิดบริการ เพราะเสียงดังรบกวนผู้ใช้ห้องสมุด

๓๙. ควรเพิ่มภาคปฏิบัติให้มากขึ้นและลดการเรียนรายวิชาในห้องเรียนลง

๔๐. ควรให้โอกาสผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้มากขึ้น

๔๑. ปรับปรุงการบริหาร บริการของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการดำเนินกิจการต่าง ๆ ให้ทันสมัยกว่านี้ เช่น การลงทะเบียน

๔๒. การจัดอาจารย์พิเศษมาสอนหรือการสอนเป็นทีม ควรให้อาจารย์วางแผนการสอนร่วมกับอาจารย์ของบัณฑิตวิทยาลัยที่ควบคุมหลักสูตร

๔๓. ควรเปิดสอนวิชาโท วิชาเอกจิรยศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์และบังคับให้เรียนวิชาพุทธศาสนาในทุกระดับ

๔๔. ควรมีการวิจัยและวิชาที่เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเพิ่มขึ้น

๔๕. ควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละวิชามาใช้ให้มากขึ้น

๔๖. ควรเปิดสอนรายวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อส่งเสริมความสำเร็จในการเรียน การทำงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง

๔๗. ควรมีรายวิชาการพัฒนาคุณสมบัติและนิสัย ที่ส่งเสริมความรุ่งโรจน์ในชีวิต การงานและการเรียน

๔๘. เปิดสอนรายวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ของชีวิตโดยมีคุณธรรมประจำใจเพื่อส่วนรวม

๔๙. มีการอบรมคอมพิวเตอร์ระยะสั้น ๆ ในภาคฤดูร้อนและให้นิสิตเข้าฟังได้

๕๐. เปิดสอนรายวิชาการบริหารงานห้องสมุด การบริหารงาน สถิติที่จำเป็นต่อการวิจัย คอมพิวเตอร์

๕๑. ผลิตตำราประกอบคำบรรยายมาก ๆ

๕๒. วิชาจริยธรรมวิชาชีพสำคัญ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เริ่มไว้ดีแล้ว ผู้สอนควรภูมิใจในวิชาที่ตนสอน

๕๓. อาจารย์ผู้สอนควรเข้าสอนตรงเวลา

๕๔. วิชาพื้นฐานทางการศึกษาที่ตรงกับปริญญาตรีควรยุบ

๕๕. อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองควรมีมากกว่านี้

๕๖. ควรเปิดสอนด้านเคมีอุตสาหกรรมเพื่อจะได้ออกไปทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมได้

๕๗. ควรเปิดสอนเทคนิคทางชีววิทยา ไมโครเทคนิค พืชสมุนไพร เทคโนโลยีทางการศึกษา การโฆษณา

๕๘. ให้อาจารย์พบปะกับนิสิต ให้ความเป็นกันเองและให้โอกาสขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน

๕๙. ห้องสมุดควรมีวารสารวิทยาศาสตร์ต่างประเทศให้มากรวมทั้งบทคัดย่อทางวิทยาศาสตร์ต่างประเทศ

๖๐. เปิดสอนวิชาภูมิศาสตร์การแพทย์ วิชาทางโบราณคดี การฝึกพูดภาษาอังกฤษ

๖๑. ให้มีการเรียนและเปิดสอนวิชาการพัฒนาตนเองและชุมชน

๖๒. เปิดสอนวิชาการพูดในที่ชุมนุม ภาษาอังกฤษสำหรับผู้บริหาร การเป็นข้าราชการที่ดีในปัจจุบัน หลักการเข้าสังคมที่เหมาะสม คุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาบุคลิกภาพ จิตวิทยา ปรัชญา

๖๓. จัดบริการแนะแนว การจัดหางานทำให้แก่นิสิต

๖๔. ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานประกอบการเรียนวิชาต่าง ๆ

๖๕. จัดสอนวิชาการพัฒนาตนเองในด้านการคิด วิเคราะห์ รู้จักตนเองและสังคม ตลอดจนการพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จบนพื้นฐานของคุณธรรม

๖๖. จัดสอนวิชาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะทางด้านการแนะแนว วิชาประวัติการเปลี่ยนแปลงสังคม

๖๗. เปิดสอนวิชาที่ช่วยให้ตนเองรู้จักตนเองและคนอื่นและช่วยเหลือคนอื่น การพัฒนาตนเอง การแสวงหาความรู้

๖๘. ปรับปรุงหลักสูตร วิธีสอนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน ช่วยพัฒนาสังคมให้มากขึ้น

๖๙. ให้มีการฝึกอบรมทางด้านการพัฒนาตนเองและสร้างคุณธรรม การฝึกปฏิบัติต่อชุมชนเพื่อให้รู้จักบทบาท การแก้ปัญหา การสร้างความเจริญแก่ท้องถิ่น

๗๐. ขอให้เน้นการฝึกปฏิบัติ การฝึกภาคสนาม การศึกษาดูงาน

ข้อเสนอแนะทั้งหมดนี้ไม่ได้เรียงลำดับความสำคัญ ทุกข้อน่าสนใจ และมุ่งแก้ปัญหาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๑. ควรจัดให้มีที่พักผ่อน สวม ห้องน้ำที่สะดาด มีน้ำดื่มเพียงพอ มีที่พบปะปรึกษาและทำงานร่วมกัน

๒. ควรมีห้องสมุดเฉพาะของบัณฑิตวิทยาลัย

๓. ควรตั้งศูนย์พิมพ์ปริญญานิพนธ์ที่ถูกต้องโดยเฉพาะ

๔. ระบบงานต่าง ๆ ควรประสานงานกัน

๕. จัดที่พักหรือแนะนำหอพักที่ดี

๖. บริการที่อ่านหนังสือพิมพ์ตามศึกต่าง ๆ

๗. จัดห้องพักสำหรับนิสิตปริญญาโท เอก

๘. การสอนของอาจารย์ขาดอุปกรณ์ อาจารย์ร้อยละ ๙๐ ใช้แต่การพูดกับกระดาน จึงควรปรับปรุง

๙. จัดน้ำดื่มในโรงอาหารที่ดื่มด้วยแก้วได้

๑๐. การรักษาพยาบาลควรจัดให้มากกว่านี้

๑๑. คนงาน ภารโรงควรแต่งเครื่องแบบที่สมควร เพื่อความเรียบร้อย

๑๒. ควรมีสถานที่ทำงานของแต่ละวิชาเอก

๑๓. การยืมหนังสือต่อไม่เกินสองครั้งไม่ควรนำหนังสือมาด้วย เพราะถือลำบาก

๑๔. ควรมีสไลด์และวิดีโอเกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ

๑๕. ควรจัดให้มีล็อกเกอร์ส่วนตัวประจำตัวนิสิต

๑๖. วิชาพื้นฐานทางการศึกษาควรให้นิสิตมีสิทธิ์เลือกอาจารย์ผู้สอนเอง

๑๗. ควรเก็บค่าบำรุงกีฬา สุขภาพ ปีละ ๑ ครั้ง

๑๘. ผู้สอนควรคำนึงถึงสภาพของผู้เรียน ไม่ใช่คิดแต่เพียงว่าทำเหมือนที่ท่านเคยเรียนมา

๑๙. ควรมีศูนย์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ แก่นิสิต และติดต่อนิสิตที่กลับเข้ารับราชการแล้ว

๒๐. ต้องการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด

๒๑. อาจารย์น่าจะทำประโยชน์แก่สังคมมากกว่าที่เป็นอยู่

๒๒. ควรมีการกวดขันการแต่งกายของนิสิต

๒๓. มีพัดลมในห้องเรียนและมีการถ่ายเทอากาศในห้องสมุด

๒๔. อบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งห้องสมุดให้ให้บริการต่าง ๆ อย่างสุภาพและอย่างมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับนิสิต

๒๕. ควรจัดให้มีตำราวิชาต่าง ๆ อย่างเพียงพอและทันสมัย

วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2528 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิสิทธิ์ สารวิจิตร

ผู้รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานย่อในนามสภาคณาจารย์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปี 2526 – 2527

ทางเลือกของเด็กไทย
โดยอาศัยการศึกษา

9 ธันวาคม พ.ศ. 2526

บุณฑิต

20,791. เป็นบัณฑิตใฝสราง สมบุญ
นำถิ่นเดิมอุดหนุน พี่น้อง
รักเกียรติส่งเสริมคุณ ชรรมยิ่ง
หัดชวยชูปกป้อง หมู่บานเมืองไทย

20,792. สนใจเรียนเรงรู้ ศึกษา
จดจอปรุงปัญญา คำเชา
ตรวจตนกอนเสาะหา ของใหม
เลือกที่หมายเป็นเป้า มุงกาวไปดี

20,793 มีหลักการเชื่อได้ เหมาะควร
คิดพึ่งตนเองกวน เพื่อนบาน
ประพฤติอยางปราชญ์มวล ชนชวย
ราบรื่นเรียบทุกคาน เดนทั้งใจกาย

20,794. ยอมตายดีกวาสิ้น สัจธรรม
เตรียมรุงโรจน์บาปกรรม เลี่ยงเวน
คัดแบบอยางแนะนำ ตนเยี่ยม
บากบันงานฝึกเน้น เรืองแกปัญหา

20,795. เวลาเรียนหมั่นคน ตรึกตรอง
สัตย์ซื่อมีสมอง เปรื่องแท้
ประหยัดไมทดลอง ทางชัว
สูงสงเลอเลิศแม้ ตำตอยตอนเยาว์

เวลา 12.21 – 13.03 น. วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526

มหาบัณฑิต

25,486. มหาบัณฑิตสร้าง โครงการ
คิดช่วยชูวงศ์วาน พี่น้อง
รักญาติสั่งสอนหลาน ลูกเยี่ยม
ยึดมั่นความถูกต้อง เลี่ยงเว้นอบาย

25,487. ฝึกกายจิตใฝ่รู้ แหล่งคม
เรียนเพื่องานนิยม อย่างนั้น
ชีวิตรุ่งโรจน์สม บูรณ์ยิ่ง
เป็นแหล่งวิชาก้น ชุนของชัดสน

25,488. อดทนนำเพื่อนบ้าน ทางดี
ริเริ่มโครงการมี เครื่องใช้
ออมทรัพย์เพิ่มศักดิ์ศรี สูงส่ง
จดจอกุศลไว้ ห่างพฤษาปกรรม

25,489. แนะนำตนต่อต้าน โกรธหลง
ยกย่องปราชญ์จิตตรง ชื่อแท้
บำรุงแผ่นดินพงศ์ พันธุ์เพิ่ม
เลือกสู่ทางเหมาะแก่ ชั่วร้ายเลวทราม

25,490. พยายามกอบู้ ชุมชน
เทิดถิ่นปรับปรุงตน คำเชา
พากเพียรมุ่งหมายผล งานใหญ่
เห็นแก่ชาติปลุกเร้า รุ่นน้องแข็งขัน

เวลา 5.59 – 7.41 น. วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2529

ดุษฎีบัณฑิต

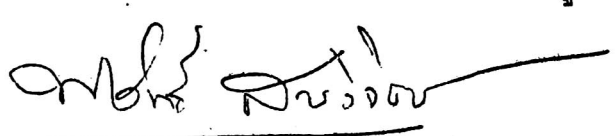
20,801. ดุษฎีบัณฑิตกล้า ทำงาน
สูงส่งวิชาชาญ เชี่ยวแท้
พิสูจน์คุณหลักฐาน ดีเยี่ยม
ยกยองเป็นเลิศแล้ เรื่องหล้าลือไกล

20,802. วิจัยชูชวยด้าว แดนดิน
พันฝ่ายากตัดสิน ตอสู้
ยามพักผ่อนหาหิน ขัดเสน
คิดใครครวญรอบรู้ แจมแจงจริงจัง

20,803. รวมพลังพี่นอง ชุมชน
พาเพื่อนุญาติผจญ ชุนชอง
สำบากยิงอดทน ทุกอยาง
คิดสูทางถูกตอง เพื่อแกปัญหา

20,804. เรืองปัญญาชวยสร้าง เมืองไทย
สอนสั่งศิษย์จริงใจ แจมแจง
ปราชญ์ตัวอยางสดใส สุชีน
ปรับเปลี่ยนความขัดแย้ง เพิ่มต่านดิ่งงาม

20,805. พยายามกอกู้ พัฒนา
เขียนแตงโคลงศรา เพิ่มไว้
สรรเสริญชวยเมตตา คนอื่น
โลกยอมยอยศให้ เดนล้ำเลอสูง

เวลา 6.09 – 7.05 น. วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526

ความเชื่อมั่นของข้าพเจ้า

การจัดการศึกษาที่ทำอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนับวัน แต่จะเพิ่มความยุ่งยากสับสน ความทุกข์ทรมานทั้งกาย ใจและสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ในที่สุดสังคมจะทำลายตนเองโดยผลผลิตทางการศึกษาซึ่งสะสมมาเรื่อย ๆ นั่นเอง ถ้าปรับเปลี่ยนเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองของทุกคนอย่างแท้จริงทุกด้าน ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าภายในเวลาสิบปีประเทศไทยจะมีความร่มเย็นเป็นสุขทุกหย่อมหญ้า จะมีความอุดมสมบูรณ์ดีทุกหมู่บ้าน ตำบลและจะเกิดมีบัณฑิตที่แท้จริงขึ้นในแผ่นดินไทยนับล้านคน

ดร. พิสิทธิ์ สารวิจิตร

3.27 – 3.29 น.

วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2529

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ นายพิสิทธิ์ สารวิจิตร เกิดวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2481 ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 10 ปีชาล เกิดที่บ้านนาโพธิ์ ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ประเทศไทย

2. ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3. วุฒิ กศ.บ. วิชาเอกภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ขณะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร)

M.A.in Educational Psychology

จาก University of Minnesota, U.S.A.

Ph.D. in Education (Higher and Teacher Education)

จาก University of Minnesota, U.S.A.

Dip.in The Science of Personal Achievement

จาก Napoleon Hill Academy, U.S.A.

4. การศึกษา

2488 – 2492 โรงเรียนบ้านเหมืองแพร จบ ป.4 พ.ศ. 2492

2492 – 2498 โรงเรียนเลยสโมสรวิทยาลัย จบ ม.6 พ.ศ. 2498

2498 – 2500 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จบ ป.กศ. พ.ศ. 2500

2500 – 2504 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จบ กศ.บ. พ.ศ.2504

2506 – 2507 University of Minnesota, U.S.A.จบ M.A. พ.ศ.2507

2515 – 2519 University of Minnesota, U.S.A.จบ Ph.D. พ.ศ.2519

5. ทุนการศึกษาที่ได้รับ

2492 – 2498 ทุนสงเสริมนักเรียนฉลาดของกระทรวงศึกษาธิการ ปีละ 600 บาท 6 ปี

2498 – 2500 ทุนเรียนครู ป.กศ. ของจังหวัดเลย ปีละ 1,200 บาท รวม 2 ปี

2500 – 2504 ทุนเรียน กศ.บ.ของกรมการฝึกหัดครู ปีละ 2,500 บาท รวม 4 ปี

2506 – 2507 ทุนเรียน M.A. ของ Smith – Mundt / Fulbright, U.S.A. 1 ปี

2515 – 2519 ทุนเรียน Ph.D.ของรัฐบาลไทย (ทุนคุรุสภา) รวม 4 ปี

รวมเวลาได้รับทุนการศึกษา 17 ปี เป็นเงินประมาณ 700,000 บาท

6. วิชาที่เคยสอน

6.1	ภาษาอังกฤษ มศ.1–5 , ป.กศ.สูง , และ	ปริญญาโท
6.2	จิตวิทยาการศึกษา	ปริญญาตรี
6.3	การแนะแนวเบื้องต้น	ปริญญาตรี
6.4	ระเบียบวิธีสอนทั่วไป	ปริญญาตรี
6.5	การสอนจุลภาค 1	ปริญญาตรี
6.6	ประวัติและปรัชญาการศึกษาไทย	ปริญญาตรี
6.7	ปฏิบัติการพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับนักการศึกษาผู้ใหญ่	ปริญญาตรี
6.8	พื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษา	ปริญญาโท
6.9	สัมมนาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร	ปริญญาเอก
6.10	สัมมนาการวิจัยและการประเมินผลหลักสูตร	ปริญญาเอก
6.11	วิชาปฏิบัติงาน	ปริญญาเอก
6.12	สัมมนาการศึกษากับการพัฒนาบุคลิกภาพ	ปริญญาเอก

6.13 วิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ สอนให้บุคคลต่าง ๆ หลายระดับการศึกษา เช่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 5 นิสิตปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก วิทยากรระดับ 4,5,6 ของกองฝึกอบรม กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ครูแนะแนวระดับวุฒิบัตรของกระทรวงศึกษาธิการ และนิสิตปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหิดลที่ทำปริญญานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง ฯลฯ เป็นผู้ค้นคว้าและทดลองสอนวิชานี้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นคนแรกในประเทศไทย (ที่ทำเป็นโครงการและมีประวัติชัดเจน)

7. หนังสือที่เรียบเรียงและผลงานทางวิชาการ

7.1 วิชาชุดครู พ.กศ. วิชาครู พ.ศ. 2505 พิมพ์ 5 ครั้ง

7.2 ภาษาอังกฤษและวิธีสอนภาษาอังกฤษ ครู พ.กศ. พ.ศ. 2505

7.3 สรุปใจความสำคัญวิชาครู พ.กศ. และ 500 แนวความคิดสำคัญทางการศึกษา พ.ศ. 2506

7.4 คู่มือพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน พ.ศ. 2508

7.5 คู่มือพัฒนาเพื่อความรุ่งโรจน์และส่งเสริมความก้าวหน้านักเรียน เรียบเรียงเมื่อ พ.ศ.2503 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.2508 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2521

7.6 สู่เส้นชัยงาม (แต่งเป็นโคลงสี่สุภาพ 641 บท –ยังไม่ได้พิมพ์) พ.ศ.2520

7.7 ยุทธศาสตร์การสอนวิชาการพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก เรียบเรียง พ.ศ.2521 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2523

7.8 วิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก กลุมจิตคณะสามัคคี จัดพิมพ์ครั้งแรก 3,000 เล่ม พ.ศ.2525

8. ปริญญานิพนธ์ปริญญาเอก คือ

Continuing Certification for Teachers: Analysis of Professional Growth Activities for Renewal Units in Minnesota.(June, 1976.)

9. ทฤษฎีการพัฒนาที่คิดค้นและทดลองเองคือ

9.1 ทฤษฎีการพัฒนาตนเอง (สูตรการพัฒนาตนเอง) ค้นพบ 2 กันยายน พ.ศ.2503

9.2 ทฤษฎีการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (แผนการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อความรุ่งโรจน์ของชุมชนและประเทศชาติ เขียนเมื่อ 1 – 2 สิงหาคม พ.ศ. 2526

10. ประสบการณ์

10.1 เคยเป็นกรรมการดำเนินการโครงการปริญญาการศึกษาศุษฎีบัณฑิต มศว ประสานมิตร พ.ศ. 2520 – 2523

10.2 เคยเป็นอนุกรรมการหนังสือแปล ประจำวิชาการศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ของกระทรวงศึกษาธิการ

10.3 เคยเป็นอนุกรรมการฝ่ายวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรม ของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

10.4 เคยเป็นอนุกรรมการฝ่ายการงานอาชีพ ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

10.5 เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสถาบันการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์และเป็นผู้สอนวิชาการพัฒนาตนเองเพื่อความรุ่งโรจน์ของสถาบัน ฯ

10.6 ระหว่างวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 ถึงวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2522 ได้ไปศึกษาดูงานในโครงการ เพิ่มพูนมาตรฐานปริญญาการศึกษาศุษฎีบัณฑิตที่ University of Hawaii, Stanford University, University of Northern Colorado, University of Minnesota ในประเทศสหรัฐอเมริกาและที่ University of Sussex , University of Birmingham ในประเทศอังกฤษ เป็นการเดินทางรอบโลกทางเครื่องบินครั้งที่สาม

11. งานอดิเรก

สลักไม้ สลักหิน ขัดหิน สลักกะลามะพร้าว ปลูกต้นไม้ แต่งโคลงสี่สุภาพ ทดลองโครงการต่าง ๆ เขียนบันทึกประจำวัน

12. งานที่อยากทำ

สร้างศิลาจารึกหนึ่งหลักขนาดสูงหนึ่งเมตร กว้างหนึ่งเมตร ยาวหนึ่งเมตร จารึกสิ่งที่น่าสนใจไว้ประมาณหนึ่งพันคำ

13. ปัจจุบัน

13.1 เป็นข้าราชการมหาวิทยาลัย ระดับ 8 ขั้น 10,855 บาท (1 ตุลาคม พ.ศ.2528) อายุราชการ 25 ปี

13.2 เป็นกรรมการสาขาวิชาปรัชญาการศึกษา โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

13.3 เป็นกรรมการออกข้อสอบและตรวจข้อสอบภาษาอังกฤษระดับปริญญาเอก ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

14. อุดมคติแห่งชีวิตอันสูงสุดมี 5 ข้อคือ

14.1 เลี้ยงตนเองได้

14.2 พึ่งตนเองได้

14.3 นำตนเองได้

14.4 ทำประโยชน์แก่สังคมได้

14.5 มีความพึงพอใจในชีวิตและการงานได้

วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2529

ประวัติผู้ร่วมงาน.

1. ชื่อ นายประพันธ์ ปลิดปลอดภัย เกิดวันที่ 9 พฤษภาคม 2478 อำเภอสัมพันธวงศ์ กทม.

2. การศึกษา 2487 – 2490 โรงเรียนสุมนพิทยา ลาดหญ้า ธนบุรี

2490 – 2496 โรงเรียนวัดสุทธิวราราม กทม. จบ ม.6

2496 – 2498 โรงเรียนพณิชยการพระนคร จบ ปวช.

2518 – 2520 วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จบ ป.วส. บริหารธุรกิจ (การเลขานุการ)

3. ตำแหน่ง หัวหน้ากองแผนงาน ฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เริ่มเข้ารับราชการตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม 2500 ที่สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก วิทยาลัยวิชาการศึกษา กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

4. อายุราชการ ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติหน้าที่ราชการจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 29 ปี

5. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ป.ม. จ.ม. จ.ช. ร.จ.พ. ต.ม.